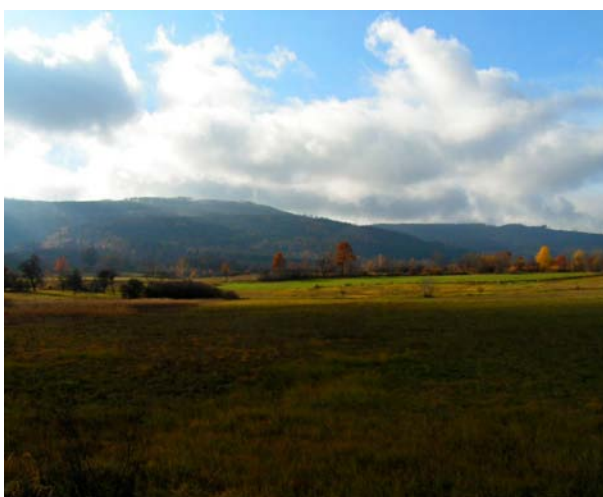

PLAN URZĄDZENIOWO-ROLNY

GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA

WROCLAW, listopad 2008

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych

50-044 Wrocław • ul. J. Piłsudskiego 15/17

tel. (0...71) 372-38-56, 342-99-33 • fax (0...71) 342-99-13

e-mail: dyrekcja@dbgitr.internetdsl.pl

Opracowano na zlecenie Zarządu Województwa Dolnośląskiego

przy współudziale Urzędu Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka

Zespół autorski:

mgr inż. Mariusz Afrykański

mgr inż. Karol Szeremeta

mgr inż. Szymon Wiliński

Nadzór merytoryczny:

mgr inż. Eugeniusz Jeleńkowski

mgr inż. Zbigniew Lisowski

Prawa autorskie zastrzeżone

Wykorzystanie niniejszego opracowania dla potrzeb planistycznych, w zakresie wynikającym z przepisów autorskich dozwolone pod warunkiem podania źródła. Wykorzystanie w celach komercyjnych wymaga uprzedniej pisemnej zgody autora.

WSTĘP	5
I. ANALIZA STANU ISTNIEJĄCEGO.....	7
1. POŁOŻENIE I CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	7
2. ZRÓŻNICOWANIE GMINY POD WZGLĘDEM DEMOGRAFICZNYM	
I POZIOMU BEZROBOCIA.....	10
2.1. Gęstość zaludnienia i struktura wiekowa ludności wiejskiej.....	10
2.2. Struktura wiekowa i poziom wykształcenia ludności rolniczej	15
2.3. Poziom i struktura bezrobocia.....	19
3. WALORY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	22
3.1. Rzeźba terenu, budowa geologiczna i surowce mineralne	22
3.2. Wody powierzchniowe i wody podziemne.....	25
3.3. Klimat	27
3.4. Ochrona przyrody i krajobrazu kulturowego	27
3.5. Walory turystyczne	32
3.6. Lesistość.....	35
4. STAN I OCENA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	39
4.1. Struktura użytkowania gruntów	39
4.2. Struktura użytków rolnych.....	43
4.3. Jakość środowiska glebowego, waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	43
4.4. Zagrożenie erozją	52
5. ORGANIZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	55
5.1. Struktura władania gruntami i użytkami rolnymi.....	55
5.2. Struktura gruntów dzierżawionych.....	62
5.3. Struktura gospodarstw według wieku użytkownika.....	65
5.4. Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw indywidualnych.....	68
5.5. Rozdrobnienie gruntów gospodarstw rolnych.....	73
5.6. Grunty nieużytkowane rolniczo	78
6. PRODUKCJA ROLNA	86
6.1. Produkcja zwierzęca i roślinna	86
7. OBSŁUGA ROLNICTWA.....	90
8. WYPOSAŻENIE ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ W	
INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ	92
8.1. Melioracje podstawowe	92
8.2. Melioracje szczegółowe.....	94
8.3. Drogi transportu rolnego	98
9. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA I TECHNICZNA	106
9.1. Infrastruktura społeczna	106
9.2. Infrastruktura techniczna.....	108
10. WNIOSKI Z ANALIZY STANU ISTNIEJĄCEGO	110
II. USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO	114
1. PLAN URZĄDZENIOWO-ROLNY A OPRACOWANIA STRATEGICZNE	
DOTYCZĄCE OBSZARU GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA	114

2. POPRAWA WARUNKÓW WODNYCH I GOSPODARKA WODNA	123
2.1. Melioracje podstawowe	123
2.2. Melioracje szczegółowe	124
3. KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU	131
3.1. Ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych	131
3.2. Zalesienia gruntów.....	132
3.3. Zadrzewienia i zakrzewienia	136
3.4. Zagospodarowanie gruntów odłogowanych	140
3.5. Ochrona gruntów przed erozją	143
3.6. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz odnowa wsi	144
4. GOSPODARKA GRUNTAMI I KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY AGRARNEJ	147
4.1. Wyłączenie gruntów z użytkowania rolniczego.....	147
4.2. Poprawa struktury obszarowej gospodarstw	150
5. POPRAWA PRZESTRZENNEJ ORGANIZACJI GOSPODARSTW	154
5.1. Scalenie gruntów	154
5.2. Kształtowanie sieci dróg transportu rolnego	160
6. KIERUNKI ZMIAN W PRODUKCJI ROLNEJ I OBSŁUDZE ROLNICTWA	168
7. STOPIEŃ ZAPOTRZEBOWANIA NA PRACE URZĄDZENIOWO – ROLNE	171
8. USTALENIE KOSZTÓW PLANU URZĄDZENIOWO – ROLNEGO	175
9. WNIOSKI	178
10. WYKAZ TABEL	182
11. WYKAZ RYSUNKÓW.	183
12. WYKAZ FOTOGRAFII.....	185
13. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE I LITERATURA	186

WSTĘP

Plan urządzeniowo - rolny gminy Bystrzyca Kłodzka opracowano na zlecenie Zarządu Województwa Dolnośląskiego oraz przy współudziale miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka.

Rozwiązania i ustalenia zawarte w planie wykonano w oparciu o przeprowadzoną inwentaryzację terenową, dane uzyskane w Urzędzie Gminy, dane ewidencji gr untów i budynków oraz na podstawie rozmów i uzgodnień z przedstawicielami mieszkańców wsi.

Uwzględniono również istniejące opracowania dotyczące gminy Bystrzyca Kłodzka, a przede wszystkim wynikające z nich wnioski i ustalenia odnoszące się do rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz elementy i zjawiska, które będą na nią oddziaływać.

W opracowaniu niniejszym wykorzystano m.in.:

- Strategię rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego - 2000 r.,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bystrzyca Kłodzka -1997 r.,
- Plany zagospodarowania przestrzennego,
- Program Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka - 2004 r.,
- Strategia rozwoju gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2000 - 2020 – 1999 r.,
- Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2004 - 2013 – 2005 r.,
- Studium środowiska kulturowego gminy Bystrzyca Kłodzka woj. wałbrzyskie, tom I, II, III,
- Studium popowodziowe w zakresie gospodarki przestrzennej - 1997 r.,
- Inwentaryzacja przyrodnicza województwa dolnośląskiego gmina Bystrzyca Kłodzka - 2002.

Na podstawie uzyskanych danych przeprowadzono szereg studiów i analiz zawartych w rozdziale „Analiza i diagnoza stanu istniejącego”.

Studia i analizy dotyczyły:

- zróżnicowania gminy pod względem demograficznym i poziomu bezrobocia,
- walorów środowiska przyrodniczego,
- organizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- wyposażenia gminy w infrastrukturę techniczną,

- produkcji rolniczej,
- obsługi rolnictwa,
- infrastruktury społecznej.

Wnioski wynikające z w/w studiów i analiz były punktem wyjścia do bardziej szczegółowych ustaleń i rozwiązań, które zawiera plan urządzeniowo - rolny. Jego głównym celem jest wskazanie działań służących rozwojowi wsi i gośpodarstw rolnych, poprawy warunków życia i pracy na wsi, ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego oraz kulturowego. Realizacji tego celu służyć będą ustalenia, które zawarto w przedstawionych niżej głównych blokach tematycznych:

- poprawa warunków wodnych i gospodarka wodna,
- kształtowanie krajobrazu,
- gospodarka gruntami i kształtowanie struktury agrarnej,
- poprawa przestrzennej organizacji gospodarstw,
- kierunki zmian w produkcji rolnej i obsłudze rolnictwa,
- stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo - rolne.

Realizacja planu powinna polegać na wykonaniu określonego w nim zestawu prac oraz zabiegów urządzeniowo – rolnych.

Proces realizacji planu będzie długotrwały i wymagać będzie zaangażowania znacznych środków finansowych. W związku z tym, nie będzie możliwe realizowanie wszystkich rozwiązań planu jednocześnie na całym obszarze gminy. Dlatego jednym z głównych zadań planu urządzeniowo - rolnego jest wyznaczenie obszarów o różnym stopniu pilności wykonania określonych zadań.

Zawarte w planie ustalenia dotyczące wykonania zabiegów urządzeniowo - rolnych dla obszarów wiejskich gminy powinny być pomocne i wykorzystane w zakresie opracowań programowych, planistycznych i projektowych oraz tworzenia budżetów gminnych w poszczególnych latach. Ustalenia planu powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w planach zagospodarowania przestrzennego gminy i poszczególnych wsi. Plan niniejszy stanowi również dokument do prowadzenia negocjacji z władzami powiatu i województwa w sprawach związanych z realizacją poszczególnych zamierzeń inwestycyjnych mających na celu poprawę organizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Opracowane zagadnienia planu urządzeniowo - rolnego określono i przedstawiono dla poszczególnych obrębów gminy Bystrzyca Kłodzka w formie: tekstu, tabel, rysunków oraz mapy.

I. ANALIZA STANU ISTNIEJĄCEGO

1. POŁOŻENIE I CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Bystrzyca Kłodzka położona jest w południowo – wschodniej części województwa dolnośląskiego, w powiecie kłodzkim. Graniczy ona z gminami: Szczytna, Polanica Zdrój, Kłodzko, Łądek Zdrój i Stronie Śląskie oraz od południa z gminą Międzyzlesie. Z kolei granica z zachodnią i na niewielkim odcinku wschodnia jest tożsama z granicą państwową polsko – czeską.

Obszar gminy znajduje się w Sudetach Środkowych i Sudetach Wschodnich, pomiędzy Górami Bystrzyckimi a Masywem Śnieżnika, w zlewni górnego biegu rzeki Nysa Kłodzka.

Bystrzyca Kłodzka jest gminą miejsko-wiejską w skład, której oprócz miasta wchodzi 40 obszarów ewidencyjnych, zajmujących obszar 328 km², są to: Biała Woda, Długopole Dolne, Długopole Zdrój, Gorzanów, Idzików, Kamienna, Lasówka, Marcinków, Marianówka, Mielnik, Międzygórze, Młoty, Mostownice, Nowa Bystrzyca, Nowa Łomnica, Nowy Waliszów, Paszków, Piaskowice, Piotrowice, Pławница, Pokrzywno Lasy, Pniatów, Ponikwa, Poręba, Poręba Lasy, Rudawa, Spalona, Stara Łomnica, Starkówek, Stary Waliszów, Stara Bystrzyca, Szczawina, Szklarka, Szklary, Topolice, Wilkanów, Wójtowice Huta, Wyżki, Zabłocie, Zalesie, tworzących łącznie 30 sołectw. Pod względem powierzchni jest największą gminą w powiecie kłodzkim i jedną z największych w województwie dolnośląskim.

Obszar gminy posiada duże walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, które predysponują gminę do rozwoju turystyki oraz sportów. Znajduje się tutaj między innymi rezerwat Wodospadu Wilczki, Śnieżnicki Park Krajobrazowy, Obszar Chronionego Krajobrazu Gór Bystrzyckich i Orlickich, uzdrowisko Długopole Zdrój, stacja klimatyczna Międzygórze oraz liczne źródła wód mineralnych.

Gmina znajduje się przy ważnym szlaku drogowym łączącym Europę Północną z Południową. Główną osią komunikacyjną miasta i gminy są drogi: krajowa nr 33 (Kłodzko – Boboszów) oraz drogi wojewódzkie: nr 393 (Bystrzyca Kłodzka – Stronie Śląskie), nr 389 (Duszniki Zdrój – Międzyzlesie), nr 388 (Bystrzyca Kłodzka – Polanica Zdrój).

Sieć kolejowa biegnąca przez obszar miasta i gminy należy do linii międzynarodowych (Warszawa – Wrocław – Międzyzlesie – granica państwa – Praga).

Położenie gminy w województwie dolnośląskim przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Położenie gminy Bystrzyca Kłodzka w województwie dolnośląskim

Fot. nr 1. Widok na pola Nowej i Starej Łomnicy

Fot. nr 2. Pola gryki w Nowym Waliszowie

2. ZRÓŻNICOWANIE GMINY POD WZGLĘDEM DEMOGRAFICZNYM I POZIOMU BEZROBOCIA

2.1. Gęstość zaludnienia i struktura wiekowa ludności wiejskiej

Obszar wiejski gminy Bystrzyca Kłodzka zamieszkuje 9478 osób, co daje gęstość zaludnienia 29 osób na 1 km². Dla porównania, gęstość zaludnienia obszarów wiejskich w województwie dolnośląskim z sierpnia 2007 r. wynosi 47 osób/km² (GUS).

W poszczególnych obrębach wielkości te zawierają się w granicach od 1 osoby na km² w Marcinkowie i Poniatowie do 61 osób na km² w Gorzanowie. Jedynie w uzdrowisku Długopole Zdrój, gęstość zaludnienia wynosi 772 osoby na km². Najwięcej osób zamieszkuje obręby Gorzanów (977) i Wilkanów (1133). Najmniej osób zamieszkuje obręby: Poniatów (3), Marcinków (6) i Rudawę (9). Trzy obręby są niezaludnione: Biała Woda, Piaskowice, Poręba Lasy. Liczbę mieszkańców gminy oraz gęstość zaludnienia przedstawia tabela 1 oraz rys. 2.

Podczas analizy struktury wiekowej ludności zauważyć można znaczny odsetek osób w wieku produkcyjnym (18-65 lat) – 68,5% oraz przewagę osób w wieku przedprodukcyjnym (do 18 lat) – 18,0% nad osobami w wieku poprodukcyjnym (powyżej 65 lat) – 13,5% (tabela 2).

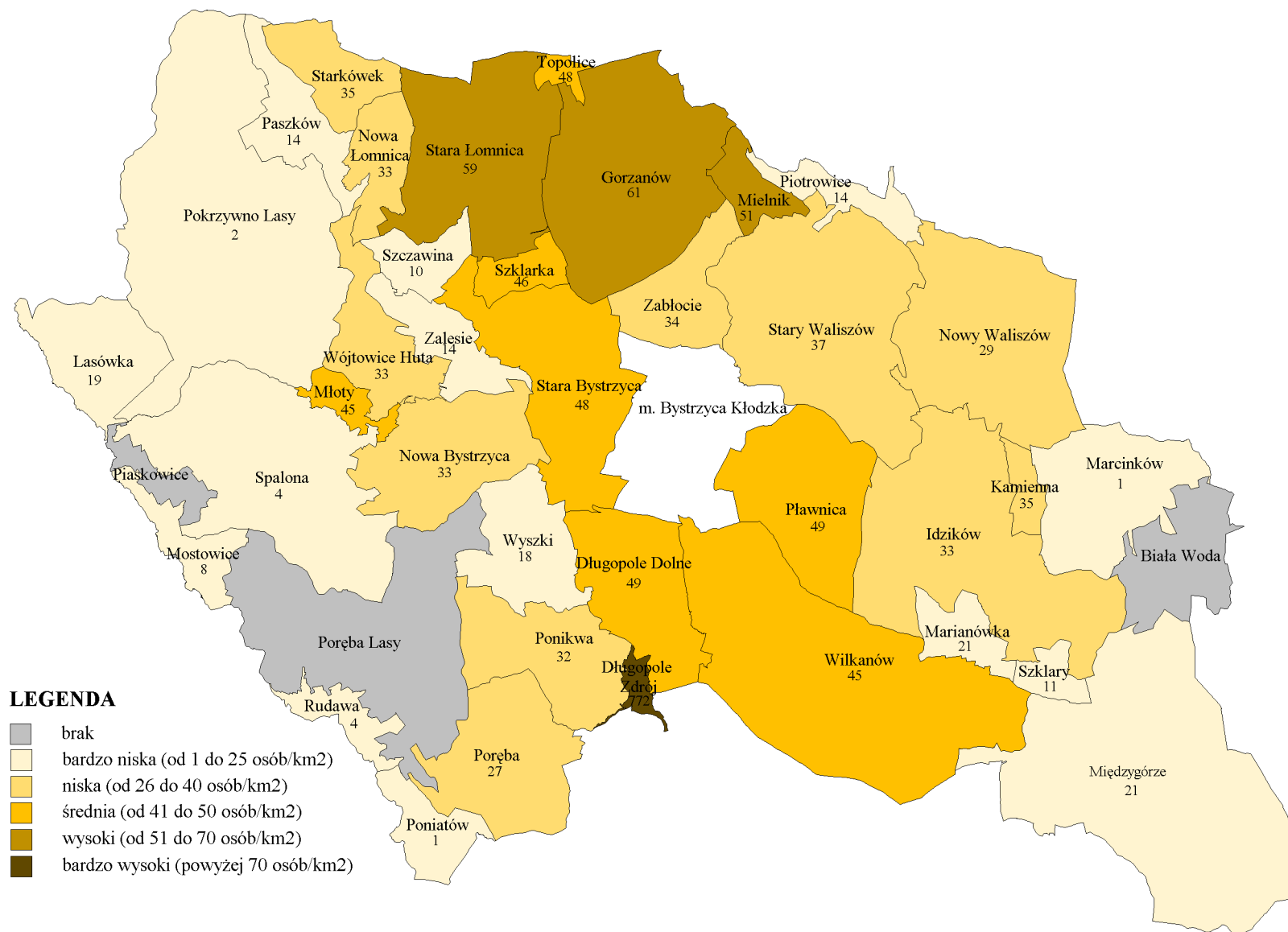
Sytuacja każdej z grup wiekowych w poszczególnych wsiach w zasadzie nie odbiega znacznie od średniej. Jedynie w takich obrębach, jak: Międzygórze, Poręba, Starkówek, Szklarka, Wyższki, Zalesie, liczba osób w wieku poprodukcyjnym przeważa nad osobami w wieku przedprodukcyjnym, natomiast w miejscowości Poniatów brak osób w wieku przedprodukcyjnym. Z kolei wieś Marcinków zamieszkują tylko osoby w wieku produkcyjnym.

Powierzchnia i ludność gminy Bystrzyca Kłodzka

Tabela 1

L.p.	Obręb	Powierzchnia obrębów	Liczba mieszkańców	Udział w ogólnej liczbie mieszkańców gminy	Gęstość załudnienia
		km ²	ilość	%	os./km ²
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Biała Woda	5,80	-	-	-
2.	Długopole Dolne	7,88	383	4,0	49
3.	Długopole Zdrój	0,79	610	6,4	772
4.	Gorzanów	15,99	977	10,3	61
5.	Idzików	18,67	619	6,5	33
6.	Kamienna	1,30	46	0,5	35
7.	Lasówka	5,95	113	1,2	19
8.	Marcinków	8,57	6	0,1	1
9.	Marianówka	2,46	51	0,5	21
10.	Mielnik	2,13	109	1,2	51
11.	Międzygórze	26,93	554	5,8	21
12.	Młoty	1,49	67	0,7	45
13.	Mostowice	2,77	23	0,2	8
14.	Nowa Bystrzyca	8,62	286	3,0	33
15.	Nowa Łomnica	3,46	113	1,2	33
16.	Nowy Waliszów	14,81	431	4,5	29
17.	Paszków	4,27	61	0,6	14
18.	Piaskowice	1,69	-	-	-
19.	Piotrowice	2,56	36	0,4	14
20.	Pławnica	9,53	471	5,0	49
21.	Pokrzywno Lasy	29,03	72	0,8	2
22.	Poniatów	3,05	3	0,0	1
23.	Ponikwa	7,64	247	2,6	32
24.	Poręba	8,63	229	2,4	27
25.	Poręba Lasy	17,61	-	-	-
26.	Rudawa	2,09	9	0,1	4
27.	Spalona	17,15	67	0,7	4
28.	Stara Bystrzyca	11,63	553	5,8	48
29.	Stara Łomnica	12,77	758	8,0	59
30.	Starkówek	3,85	135	1,4	35
31.	Stary Waliszów	17,93	665	7,0	37
32.	Szczawina	2,51	25	0,3	10
33.	Szklarka	1,83	85	0,9	46
34.	Szklary	1,42	16	0,2	11
35.	Topolice	0,67	32	0,3	48
36.	Wilkanów	24,91	1 133	12,0	45
37.	Wójtowice Huta	5,08	167	1,8	33
38.	Wyszki	5,85	108	1,1	18
39.	Zabłocie	4,83	166	1,8	34
40.	Zalesie	3,64	52	0,5	14
Gmina ogółem		327,79	9 478	100,0	29

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Bystrzyca Kłodzka. Stan na październik 2007 r.

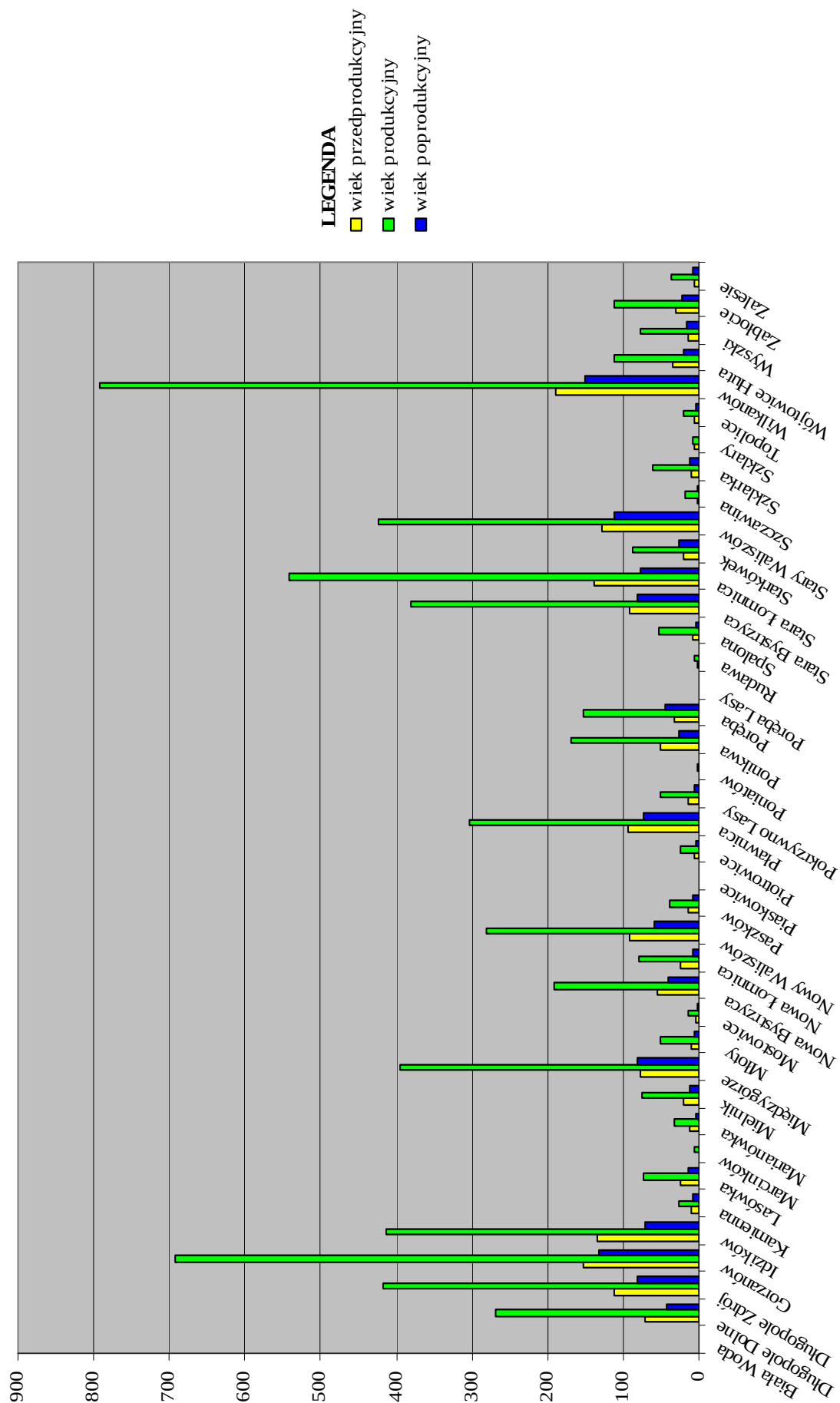
Rys. 2. Gęstość zaludnienia

Struktura wiekowa ludności wiejskiej

Tabela 2

Lp.	Obręb	Liczba mieszkańców ogółem	Ludność ogółem w grupach wiekowych							
			Wiek przedprodukcyjny				Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
			do 6 lat		7-17 lat		18-60 (K), 65 (M)		wiek emerytalny	
			osób	%	osób	%	osób	%	osób	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.	Biała Woda	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Długopole Dolne	383	21	5,5	51	13,3	268	70,0	43	11,2
3.	Długopole Zdrój	610	20	3,3	91	14,9	417	68,4	82	13,4
4.	Gorzanów	977	50	5,1	102	10,4	692	70,9	133	13,6
5.	Idzików	619	44	7,1	90	14,5	414	66,9	71	11,5
6.	Kamienna	46	3	6,5	8	17,4	27	58,7	8	17,4
7.	Lasówka	113	8	7,1	17	15,0	74	65,5	14	12,4
8.	Marcinków	6	-	-	-	-	6	100,0	-	-
9.	Marianówka	51	2	3,9	11	21,6	33	64,7	5	9,8
10.	Mielnik	109	7	6,4	14	12,8	76	69,8	12	11,0
11.	Międzygórze	554	24	4,3	53	9,6	396	71,5	81	14,6
12.	Młoty	67	2	3,0	9	13,4	50	74,6	6	9,0
13.	Mostowice	23	-	-	5	21,7	15	65,3	3	13,0
14.	Nowa Bystrzyca	286	11	3,8	43	15,0	192	67,2	40	14,0
15.	Nowa Łomnica	113	5	4,4	19	16,8	80	70,8	9	8,0
16.	Nowy Waliszów	431	40	9,3	51	11,8	281	65,2	59	13,7
17.	Paszków	61	4	6,6	10	16,4	38	62,2	9	14,8
18.	Piaskowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.	Piotrowice	36	1	2,8	5	13,9	25	69,4	5	13,9
20.	Pławnica	471	22	4,7	72	15,3	304	64,5	73	15,5
21.	Pokrzywno Lasy	72	5	6,9	10	13,9	51	70,9	6	8,3
22.	Poniatów	3	-	-	-	-	2	66,7	1	33,3
23.	Ponikwa	247	21	8,5	30	12,1	169	68,5	27	10,9
24.	Poręba	229	5	2,2	28	12,2	152	66,4	44	19,2
25.	Poręba Lasy	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26.	Rudawa	9	-	-	2	22,2	6	66,7	1	11,1
27.	Spalona	67	1	1,5	8	11,9	53	79,1	5	7,5
28.	Stara Bystrzyca	553	25	4,5	66	11,9	380	68,8	82	14,8
29.	Stara Łomnica	758	40	5,3	99	13,1	541	71,3	78	10,3
30.	Starkówek	135	4	3,0	17	12,6	87	64,4	27	20,0
31.	Stary Waliszów	665	37	5,6	92	13,8	423	63,6	113	17,0
32.	Szczawina	25	2	8,0	1	4,0	19	76,0	3	12,0
33.	Szklarka	85	4	4,7	7	8,2	62	73,0	12	14,1
34.	Szklary	16	3	18,8	3	18,8	9	56,1	1	6,3
35.	Topolice	32	3	9,4	4	12,5	21	65,6	4	12,5
36.	Wilkanów	1133	73	6,4	117	10,3	793	70,1	150	13,2
37.	Wójtowice Huta	167	10	6,0	24	14,4	112	67,0	21	12,6
38.	Wyszki	108	6	5,6	8	7,4	77	71,3	17	15,7
39.	Zabłocie	166	2	1,2	29	17,5	112	67,4	23	13,9
40.	Zalesie	52	1	1,9	5	9,6	37	71,2	9	17,3
Gmina ogółem		9478	506	5,3	1201	12,7	6494	68,5	1277	13,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Bystrzyca Kłodzka. Stan na październik 2007 r.

Rys. 3. Struktura wiekowa ludności wiejskiej

2.2. Struktura wiekowa i poziom wykształcenia ludności rolniczej

Za ludność rolniczą uznano osoby, dla których głównym lub znacznym źródłem dochodów jest praca w rolnictwie. Spośród mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym (6494 osoby), 466 osób utrzymuje się głównie z pracy we własnym gospodarstwie rolnym (tabela 3), co stanowi 7,2% ogółu. Najwięcej takich osób (ponad 30) zamieszkuje w sie: Gorzanów, Ponikwa, Nowy Waliszów, Pławница, Stara Bystrzyca, Stara Łomnica, Stary Waliszów, oraz Wilkanów. Największy udział ludności rolniczej odnotowano w Marcinkowie, Marianówce, Wyszkiach i Ponikwie i udział ten wynosi ponad 20,0%.

Wśród ludności rolniczej dominuje grupa osób w wieku 41-55 lat (57,1%). Natomiast najmniejszy odsetek stanowią osoby w wieku przedemerytalnym (56-65 lat) – 16,5% ogółu i jest to 77 osób. Niekorzystna struktura wiekowa, w której dominują osoby z przedziału wiekowego 56-65 nad rolnikami w wieku 18-40 lat jest w obrębach Nowa Bystrzyca, Wyszki, Stara Łomnica, Starkówek i Stara Bystrzyca.

Analiza wykształcenia wykazała, że dominującym wykształceniem wśród ludności rolniczej jest wykształcenie zasadnicze zawodowe (56,9%), wykształceniem średnim legitymuje się 27,0%. Natomiast najmniej jest osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym 10,1%, a także z wykształceniem wyższym (6,0%). Szczegółowe dane dotyczące struktury wiekowej i wykształcenia zawierają tabela 3 i 4 oraz rys. 4.

Na uwagę zasługuje fakt, iż dość często gospodarze przepisali ziemię na potomstwo, jednakże nadal użytkują i gospodarują na niej, sytuacja podobnie wygląda przy zdawaniu gruntów na rentę strukturalną.

Struktura wiekowa ludności rolniczej

Tabela 3

L.p.	Obręb	Liczba mieszkańców				Ludność rolnicza w wieku produkcyjnym utrzymująca się głównie z gospodarstwa rolnego w grupach wiekowych					
		ogółem	ludność w wieku produkcyjnym	ludność rolnicza		18 - 40		41-55		56 - 65	
				osób	%	osób	%	osób	%	osób	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
1.	Biała Woda	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Długopole Dolne	383	268	13	4,9	-	-	10	76,9	3	23,1
3.	Długopole Zdrój	610	417	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Gorzanów	977	692	43	6,2	11	25,6	30	69,8	2	4,6
5.	Idzików	619	414	11	2,7	6	54,5	4	36,4	1	9,1
6.	Kamienna	46	27	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Lasówka	113	74	2	2,7	2	100,0	-	-	-	-
8.	Marcinków	6	6	3	50,0	-	-	2	66,7	1	33,3
9.	Marianówka	51	33	15	45,5	4	26,7	9	60,0	2	13,3
10.	Mielnik	109	76	7	9,2	-	-	3	42,9	4	57,1
11.	Międzygórze	554	396	2	0,5	1	50,0	1	50,0	-	-
12.	Młoty	67	50	3	6,0	-	-	3	100,0	-	-
13.	Mostowice	23	15	-	-	-	-	-	-	-	-
14.	Nowa Bystrzyca	286	192	13	6,8	1	7,7	6	46,2	6	46,1
15.	Nowa Łomnica	113	80	3	3,8	2	66,7	1	33,3	-	-
16.	Nowy Waliszów	431	281	39	13,9	16	41,0	19	48,7	4	10,3
17.	Paszków	61	38	1	2,6	-	-	1	100,0	-	-
18.	Piaskowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.	Piotrowice	36	25	7	28,0	2	28,6	5	71,4	-	-
20.	Pławnica	471	304	34	11,2	9	26,5	22	64,7	3	8,8
21.	Pokrzywno Lasy	72	51	3	5,9	2	66,7	1	33,3	-	-
22.	Poniatów	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
23.	Ponikwa	247	169	40	23,7	15	37,5	25	62,5	-	-
24.	Poręba	229	152	13	8,6	6	46,2	7	53,8	-	-
25.	Poręba Lasy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26.	Rudawa	9	6	-	-	-	-	-	-	-	-
27.	Spalona	67	53	3	5,7	-	-	3	100,0	-	-
28.	Stara Bystrzyca	553	380	34	8,9	8	23,5	18	52,9	8	23,6
29.	Stara Łomnica	758	541	34	6,3	9	26,5	12	35,3	13	38,2
30.	Starkówek	135	87	14	16,1	1	7,1	9	64,3	4	28,6
31.	Stary Waliszów	665	423	34	8,0	8	23,5	23	67,6	3	8,9
32.	Szczawina	25	19	2	10,5	1	50,0	-	-	1	50,0
33.	Szklarka	85	62	4	6,5	-	-	4	100,0	-	-
34.	Szklary	16	9	-	-	-	-	-	-	-	-
35.	Topolice	32	21	5	23,8	2	40,0	3	60,0	-	-
36.	Wilkanów	1 133	793	30	3,8	7	23,3	20	66,7	3	10,0
37.	Wójtowice Huta	167	112	13	11,6	4	30,8	8	61,5	1	7,7
38.	Wyszki	108	77	22	28,6	4	18,2	8	36,4	10	45,4
39.	Zabłocie	166	112	18	16,1	2	11,1	9	50,0	7	38,9
40.	Zalesie	52	37	1	2,7	-	-	-	-	1	100,0
Gmina ogółem		9 478	6494	466	7,2	123	26,4	266	57,1	77	16,5

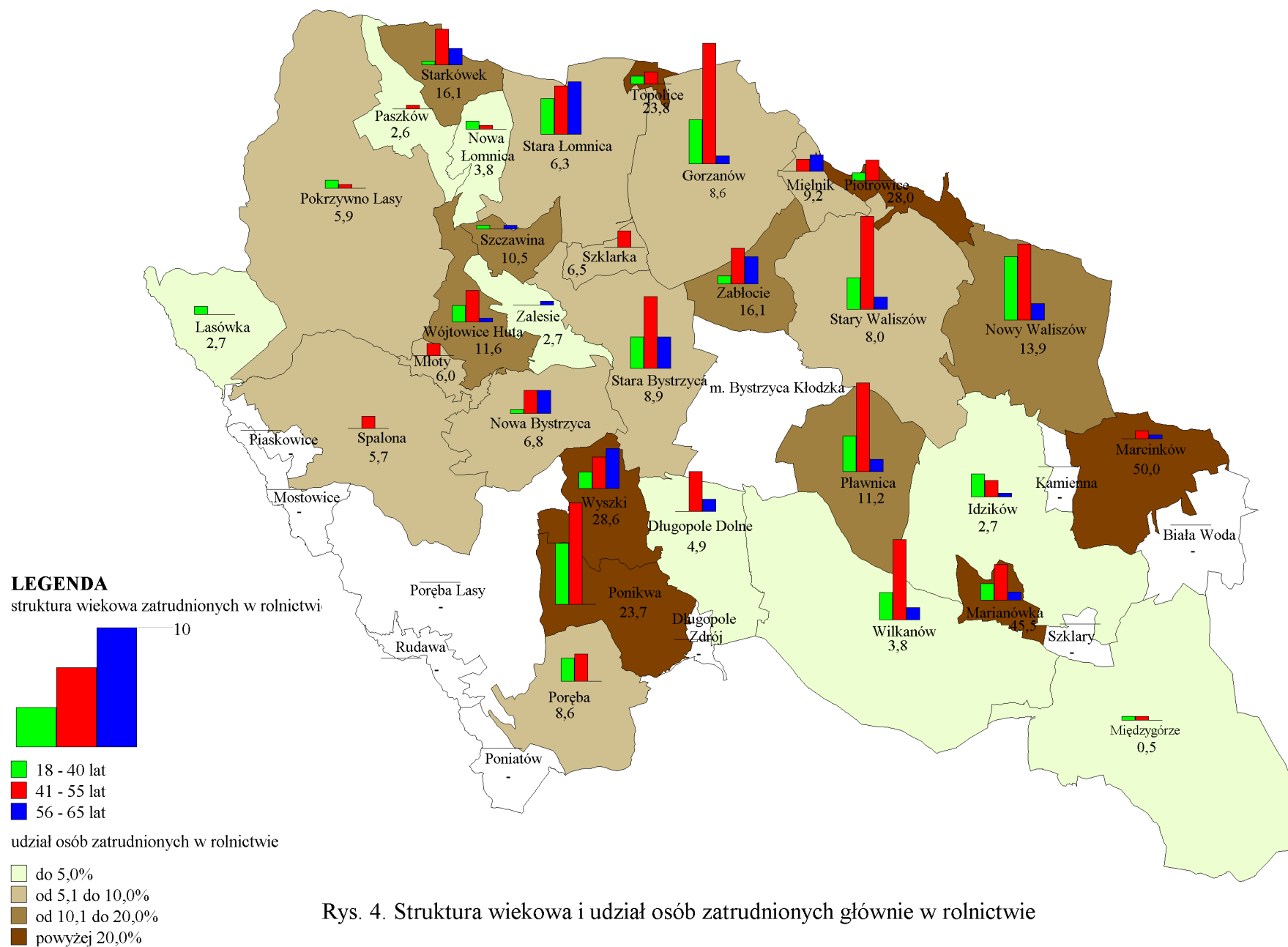
Źródło: obliczenia własne na podstawie wywiadów z sołtysami. Stan na marzec 2008 r.

Wykształcenie ludności rolniczej w wieku produkcyjnym

Tabela 4

Lp.	Obręb	Ludność rolnicza w wieku 18-65 lat	w tym z wykształceniem							
			podstawowym		zawodowym		średnim		wyższym	
			ilość	%	ilość	%	ilość	%	ilość	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.	Biała Woda	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Długopole Dolne	13	3	23,1	6	46,1	3	23,1	1	7,7
3.	Długopole Zdrój	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Gorzanów	43	10	23,3	20	46,4	10	23,3	3	7,0
5.	Idzików	11	-	-	8	72,7	2	18,2	1	9,1
6.	Kamienna	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Lasówka	2	-	-	2	100,0	-	-	-	-
8.	Marcinków	3	-	-	2	66,7	1	33,3	-	-
9.	Marianówka	15	-	-	8	53,3	6	40,0	1	6,7
10.	Mielnik	7	1	14,3	6	85,7	-	-	-	-
11.	Międzygórze	2	-	-	2	100,0	-	-	-	-
12.	Młoty	3	-	-	-	-	3	100,0	-	-
13.	Mostowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14.	Nowa Bystrzyca	13	2	15,4	8	61,5	-	-	3	23,1
15.	Nowa Łomnica	3	-	-	2	66,7	1	33,3	-	-
16.	Nowy Waliszów	39	6	15,4	14	35,9	16	41,0	3	7,7
17.	Paszków	1	-	-	1	100,0	-	-	-	-
18.	Piaskowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.	Piotrowice	7	2	28,6	4	57,1	1	14,3	-	-
20.	Pławnica	34	-	-	32	94,2	1	2,9	1	2,9
21.	Pokrzywno Lasy	3	-	-	3	100,0	-	-	-	-
22.	Poniatów	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23.	Ponikwa	40	-	-	18	45,0	16	40,0	6	15,0
24.	Poręba	13	-	-	11	84,6	2	15,4	-	-
25.	Poręba Lasy	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26.	Rudawa	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27.	Spalona	3	-	-	2	66,7	1	33,3	-	0,0
28.	Stara Bystrzyca	34	5	14,7	10	29,4	17	50,0	2	5,9
29.	Stara Łomnica	34	4	11,8	22	64,7	7	20,6	1	2,9
30.	Starkówek	14	-	-	10	71,4	4	28,6	-	-
31.	Stary Waliszów	34	1	2,9	23	67,6	9	26,6	1	2,9
32.	Szczawina	2	-	-	2	100,0	-	-	-	-
33.	Szklarka	4	-	-	2	50,0	2	50,0	-	-
34.	Szklary	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35.	Topolice	5	-	-	-	-	5	100,0	-	-
36.	Wilkanów	30	3	10,0	15	50,0	9	30,0	3	10,0
37.	Wójtowice Huta	13	2	15,4	5	38,5	5	38,4	1	7,7
38.	Wyszki	22	7	31,8	11	50,0	4	18,2	-	-
39.	Zabłocie	18	1	5,6	16	88,9	1	5,5	-	-
40.	Zalesie	1	-	-	-	-	-	-	1	100,0
Gmina ogółem		466	47	10,1	265	56,9	126	27,0	28	6,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie wywiadów z sołtysami. Stan na marzec 2008 r.

Rys. 4. Struktura wiekowa i udział osób zatrudnionych głównie w rolnictwie

2.3. Poziom i struktura bezrobocia

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kłodzku według stanu na październik 2007 r. wynosi 832 osoby, co daje wskaźnik bezrobocia na poziomie 12,8%, z czego niewiele ponad połowa to kobiety.

Analizując wykształcenie wśród osób pozostających bez pracy, zauważa się duży udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (37,3%). Nieco niższy wskaźnik reprezentuje grupa przygotowania zasadniczego i zawodowego (26,6%). Wraz z wyższymi kwalifikacjami odsetek osób pozostających bez pracy jest najniższy (4%). Tendencja ta nie obejmuje osób z wykształceniem średnim, bo aż 36,1% ludzi z tego przedziału nie może znaleźć pracy.

Najwięcej osób nieaktywnych zawodowo jest w przedziale wiekowym 45-54 lat (30,3%) oraz 25-34 lat (27,0%). Z powyższej analizy wynika, że poziom przygotowania nie odgrywa tak znaczącej roli, co może być wynikiem braku wyspecjalizowanych pracowników w konkretnych dziedzinach oraz zmian zachodzących w specyfice tutejszego rynku pracy i braku przystosowania się do nich mieszkańców kotliny. W celu przeciwdziałania temu zjawisku należałoby organizować szkolenia zawodowe w kierunkach najbardziej pożądanym na lokalnym rynku pracy. Brak działań w tym zakresie doprowadzić może do zahamowania wzrostu pozarolniczych miejsc pracy, a następnie ograniczeniu wielofunkcyjności obszarów wiejskich.

Szczegółowe informacje dotyczące bezrobocia zawiera tabela 5 oraz rys.5.

W latach 2007 - 2013 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich przewiduje działania mogące ograniczyć liczbę osób bezrobotnych wśród ludności wiejskiej poprzez:

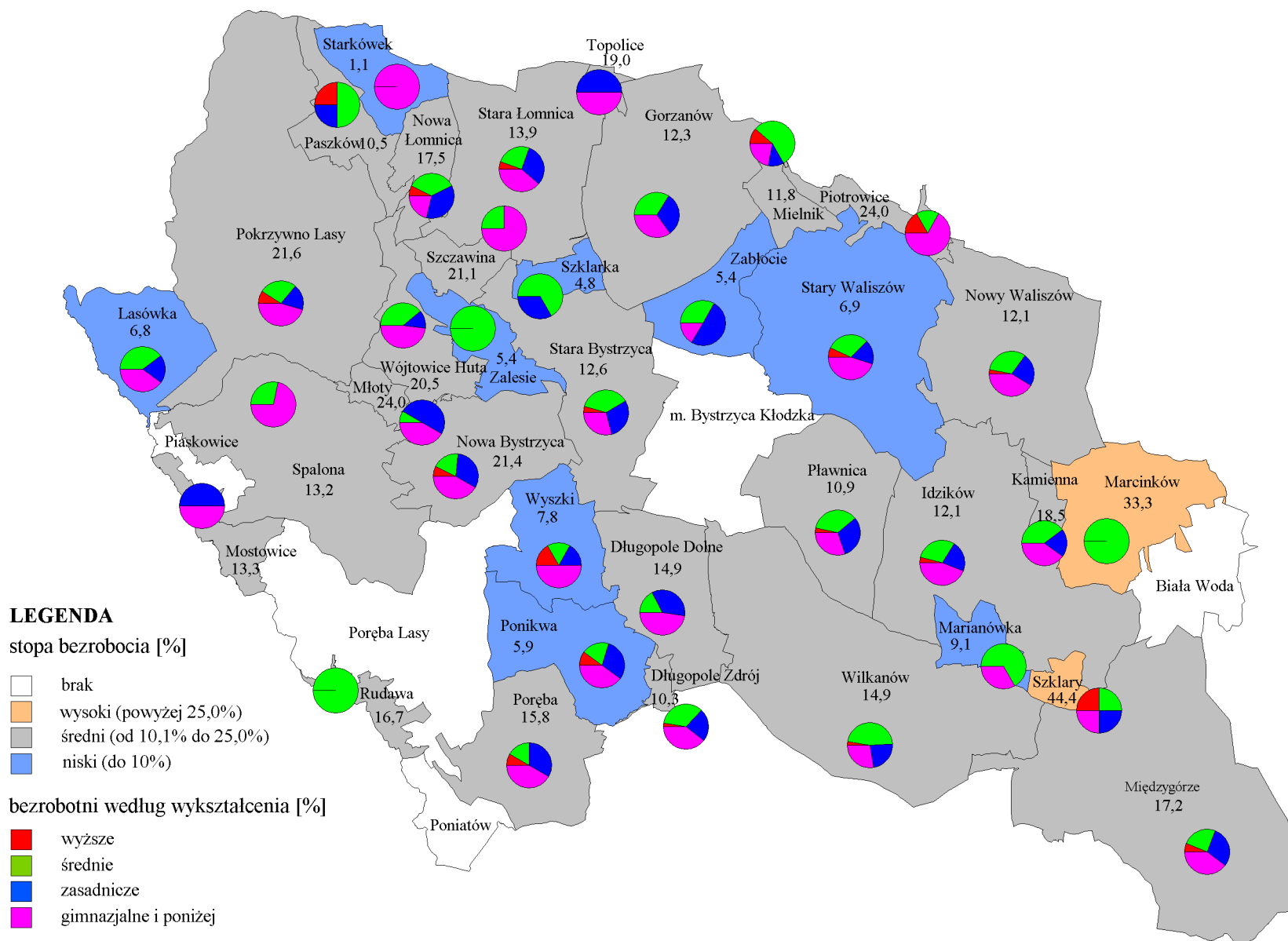
- korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów,
- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.

Liczba bezrobotnych według wieku

Tabela 5

Lp.	Obręb	Ludność w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych		Przedziały wiekowe zarejestrowanych bezrobotnych						Liczba kobiet bezrobotnych w wieku produkcyjnym		Liczba mężczyzn bezrobotnych w wieku produkcyjnym	
					18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60-64				
			ogółem	%	ilość	ilość	ilość	ilość	ilość	ilość	ilość	%	ilość	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.	Biała Woda	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Długopole Dolne	268	40	14,9	5	6	7	17	5	-	25	62,5	15	37,5
3.	Długopole Zdrój	417	43	10,3	6	11	9	11	4	2	25	58,1	18	41,9
4.	Gorzanów	692	85	12,3	16	26	12	26	3	2	45	52,9	40	47,1
5.	Idzików	414	50	12,1	10	17	11	10	2	-	24	48,0	26	52,0
6.	Kamienna	27	5	18,5	2	1	1	1	-	-	4	80,0	1	20,0
7.	Lasówka	74	5	6,8	1	3	1	-	-	-	4	80,0	1	20,0
8.	Marcinków	6	2	33,3	-	1	-	-	1	-	-	-	2	100,0
9.	Marianówka	33	3	9,1	-	-	1	2	-	-	3	100,0	-	-
10.	Mielnik	76	9	11,8	2	4	1	1	1	-	5	55,6	4	44,4
11.	Międzygórze	396	68	17,2	9	12	12	21	13	1	28	41,2	40	58,8
12.	Młoty	50	12	24,0	1	1	2	8	-	-	8	66,7	4	33,3
13.	Mostowice	15	2	13,3	-	-	-	1	-	1	-	-	2	100,0
14.	Nowa Bystrzyca	192	41	21,4	10	6	8	16	-	1	23	56,1	18	43,9
15.	Nowa Łomnica	80	14	17,5	3	6	2	3	-	-	7	50,0	7	50,0
16.	Nowy Waliszów	281	34	12,1	8	11	4	10	1	-	21	61,8	13	38,2
17.	Paszków	38	4	10,5	-	3	-	1	-	-	1	25,0	3	75,0
18.	Piaskowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.	Piotrowice	25	6	24,0	-	2	1	3	-	-	3	50,0	3	50,0
20.	Pławnica	304	33	10,9	5	14	6	7	1	-	19	57,6	14	42,4
21.	Pokrzywno Lasy	51	11	21,6	2	5	1	2	1	-	4	36,4	7	63,6
22.	Poniatów	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23.	Ponikwa	169	10	5,9	2	2	2	3	1	-	7	70,0	3	30,0
24.	Poręba	152	24	15,8	3	5	6	8	1	1	12	50,0	12	50,0
25.	Poręba Lasy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26.	Rudawa	6	1	16,7	1	-	-	-	-	-	-	-	1	100,0
27.	Spalona	53	7	13,2	1	2	1	3	-	-	5	71,4	2	28,6
28.	Stara Bystrzyca	380	48	12,6	6	13	6	15	8	-	22	45,8	26	54,2
29.	Stara Łomnica	541	75	13,9	11	22	12	26	4	-	52	69,3	23	30,7
30.	Starkówek	87	1	1,1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	100,0
31.	Stary Waliszów	423	29	6,9	3	12	4	5	5	-	15	51,7	14	48,3
32.	Szczawina	19	4	21,1	-	1	-	1	2	-	3	75,0	1	25,0
33.	Szklarka	62	3	4,8	-	1	2	-	-	-	2	66,7	1	33,3
34.	Szklary	9	4	44,4	-	-	2	2	-	-	2	50,0	2	50,0
35.	Topolice	21	4	19,0	1	1	-	2	-	-	1	25,0	3	75,0
36.	Wilkanów	793	118	14,9	20	30	18	40	8	2	59	50,0	59	50,0
37.	Wójtowice Huta	112	23	20,5	3	5	7	5	3	-	8	34,8	15	65,2
38.	Wyszki	77	6	7,8	1	2	-	1	2	-	2	33,3	4	66,7
39.	Zabłocie	112	6	5,4	4	-	1	1	-	-	4	66,7	2	33,3
40.	Zalesie	37	2	5,4	2	-	-	-	-	-	1	50,0	1	50,0
Gmina ogółem		6494	832	12,8	138	225	141	252	66	10	444	53,4	388	46,6

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Kłodzku. Stan na październik 2007 r.

Rys. 5. Bezrobotni według wieku na tle stopy bezrobocia

3. WALORY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

3.1. Rzeźba terenu, budowa geologiczna i surowce mineralne

Obszar gminy Bystrzyca Kłodzka znajduje się w obrębie trzech jednostek fizjograficznych o randze mezoregionu: Gór Bystrzyckich (część zachodnia), Masywu Śnieżnika (część wschodnia) oraz Rowu Górnej Nysy (część środkowa), której oś stanowi dolina rzeki Nysy Kłodzkiej.

Wysokości bezwzględne na obszarze gminy wahają się od około 300 m n.p.m. w rejonie Nysy Kłodzkiej (poniżej Gorzanowa), do 977 m n.p.m. w Górach Bystrzyckich (Jagodna) i do około 1300 m n.p.m. poniżej Śnieżnika w Masywie Śnieżnika.

Góry Bystrzyckie zajmują prawie 40% powierzchni gminy. Do obszaru tego zalicza się także dolinę granicznej rzeki Orlica. Przedstawiają one obraz szerokiego grzbietu, który jest porozcinany licznymi dolinami i pokryty w 80% lasem. Główne formacje skalne to: łupki łyszczykowe i granitognejsy. Inne skały metamorficzne to: kwarcyty, marmury, amfibolity, łupki grafitowe.

Masyw Śnieżnika to masyw gnejsowy, również mocno zalesiony, wraz z bocznymi grzbietami stanowi stosunkowo zwarty obszar górski. W niższych partiach występują łupki metamorficzne, a także pokłady wapieni krystalicznych i złoża marmuru (głównie w paśmie Krowiarki, wieś Nowy Waliszów).

Rów Górnej Nysy stanowi tektoniczne zapadlisko, obserwowane dziś w postaci obszernego obniżenia, miejscami płaskiego a miejscami falistego. Obszar ten jest głównym obszarem gospodarczym gminy. Zalegają tu osady górnokredowe: piaskowce, zlepieńce, margle ilaste leżące na podłożu zbudowanym z łupków metamorficznych, amfibolitów i sjenitów. Dno Kotliny pokrywa częściowo less, stanowiący podłoże dobrych gleb i podstawę rozwoju rolnictwa.

Surowce mineralne występujące na terenie gminy zaliczają się do wód leczniczych, a także surowców skalnych eksploatowanych na potrzeby budownictwa (kamienie drogowe i budowlane). Złoża udokumentowanych surowców mineralnych znajdują się w obrębach: Stara Bystrzyca, Gorzanów, Nowy Waliszów, Piotrowice, wody lecznicze w Długopolu Zdroju i Szczawinie oraz wody mineralne w Gorzanowie.

Dane dotyczące udokumentowanych złóż zawiera tabela 6.

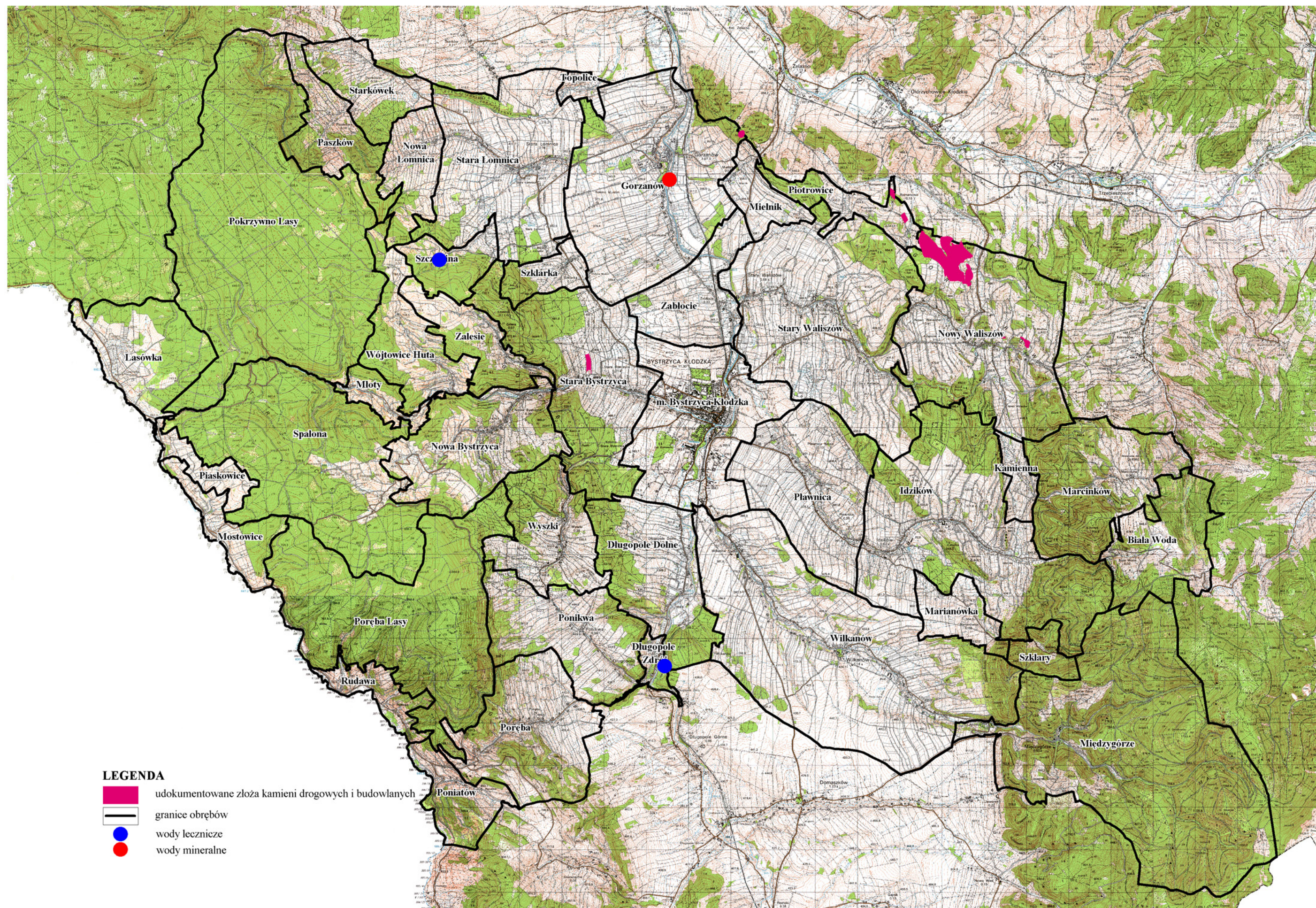
Fot. nr 3. Złoże w Nowym Waliszowie

Zasoby kopalin na obszarze gminy Bystrzyca Kłodzka

Tabela 6

Lp.	Rodzaj kopaliny	Lokalizacja kopaliny - nazwa złoża	Wielkość złoża w tys. ton wg bilansu zasobów [m ³], [m ³ /h]	Stan zagospodarowania złoża
1.	2.	3.	4.	5.
1.	marmur	Mielnik	1399	zagospodarowane, eksploatowane okresowo
2.	marmur dolomityczny	Nowy Waliszów	2090	rozpoznane szczegółowo
3.	marmur dolomityczny	Nowy Waliszów- soczewka C	2087	zagospodarowane, eksploatowane okresowo
4.	marmur	Nowy Waliszów- soczewka D	471	rozpoznane szczegółowo
5.	marmur	Romanowo - Waliszów	63539	zaniechane
6.	marmur	Romanowo - Waliszów Pld.	3409	eksploatowane
7.	marmur	Romanowo Górne	132037	rozpoznane szczegółowo
8.	dolomit, margiel	Stara Bystrzyca	1709	zaniechane
9.	dolomit, margiel	Piotrowice Pn	3033	rozpoznane szczegółowo
10.	dolomit, margiel	Piotrowice Pd	1587	rozpoznane szczegółowo
11.	wody słabozmineralizowane	Długopole Zdrój	1,95	eksploatowane
12.	wody słabozmineralizowane	Szczawina	3,40	eksploatowane
13.	wody zmineralizowane	Gorzanów	52,30	eksploatowane

Źródło: Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 2007r.

Rys. 6. Surowce mineralne

3.2. Wody powierzchniowe i wody podziemne.

Przeważający obszar gminy Bystrzyca Kłodzka należy do dorzecza Nysy Kłodzkiej, która stanowi jej oś hydrograficzną, płynąc w kierunku z południa na północ. Rzeka przepływa przez miejscowości: Długopole Zdrój, Długopole Dolne, Bystrzyca Kłodzka, Zabłocie i Gorzanów. Wraz z dopływami odwadnia około 90% powierzchni gminy. Pozostałe 10% położone na zachodnich zboczach Gór Bystrzyckich odwadnia Dzika Orlica.

Do większych lewobrzeżnych dopływów Nysy Kłodzkiej należą: Łomnica i Bystrzyca, natomiast prawobrzeżne dopływy to: Szklarka, Wilczka i Pławna. Potoki, które spływają do kotliny z okolicznych masywów górskich charakteryzują się niewyrównanym spadkiem i zmiennymi wodostanami. Letnie ulewne deszcze (czerwiec, lipiec, sierpień) oraz gwałtowne topnienie śniegów wiosną sprzyja szybkiemu i częstemu generowaniu fali powodziowej, a występujące powodzie powodują duże szkody.

Na skutek powstałych dużych strat powodziowych z 1997 i 1998 roku w powiecie kłodzkim w 2002 r. dla ochrony przed powodzią stworzono system monitorowania o aktualnym stanie poziomu wody i wielkości opadów na terenie Powiatu Kłodzkiego (Lokalny System Ochrony Przeciwpowodziowej Powiatu Kłodzkiego). Na obszarze gminy Bystrzyca Kłodzka posterunki opadowe znajdują się na Spalonej, natomiast posterunki wodowskazowe w Międzygórzu, Wilkanowie i Starej Bystrzycy.

Zanieczyszczenia wód powierzchniowych pochodzą głównie z pól uprawnych (wymywanie nawozów), wylewanych ścieków bytowych z gospodarstw rolnych oraz z powodu nieszczelnych szamb lub ich braku. Wyniki badań bakteriologicznych, określonych podczas oceny stanu czystości wód przeprowadzonej w 2002 r. wskazały, że wody Nysy Kłodzkiej przekraczają dopuszczalne normy.

Główną rolę w gospodarce wodami podziemnymi na obszarze gminy odgrywa kredowe piętro wodonośne. W rejonie Rowu Górnej Nysy Kłodzkiej stanowi podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Jakość wód podziemnych odpowiada klasie II średniej jakości w klasyfikacji jakości wód.

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka, w rejonie Długopola Zdrój występują wody mineralne i słabo zmineralizowane w jednym złożu. Są to szczawy wodorowęglanowo-wapniowo – sodowo – magnezowe bogate nasycone dwutlenkiem węgla. Źródła wód mineralnych występują także w Szczawinie i Gorzanowie, gdzie prowadzi się eksploatację na skalę przemysłową. Wody mineralne leczniczo wykorzystywane są przede wszystkim w uzdrowisku Długopole Zdrój.

Fot. nr 4. Oczko wodne w Kamiennej.

Fot. nr 5. Budowa zbiornika wodnego w Piaskowicach.

3.3. Klimat

Na terenie gminy występuje klimat typu podgórskiego i górskiego. Jednak z uwagi na bogatą rzeźbę terenu, ekspozycję i wielkość nasłonecznienia te dwa typy lokalnie różnicują się bardziej.

Najlepsze warunki klimatyczne panują w obrębie doliny Nysy Kłodzkiej, do wys. 450 - 500 m n.p.m. C charakteryzuje się ona umiarkowanym, łagodnym klimatem, sprzyjającym gospodarce rolnej i hodowlanej, a także turystyce. Długość okresu wegetacyjnego przekracza 200 dni, dodatnie średnie temperatury utrzymują się od marca do listopada, średnie roczne opady wahają się od 650 do 800 mm.

W obszarze Gór Bystrzyckich i Masywu Śnieżnika warunki klimatyczne są ostrzejsze. Okres wegetacyjny jest krótszy o 2 - 6 tygodni, ilość dni z przymrozkami jest znacznie większa, suma rocznego opadu wynosi od 800 do 1200 mm, a ilość dni z opadem przekracza 220. Średnia liczba dni zalegania pokrywy śnieżnej wynosi od 70 do 120 dni.

Dominuje wiatr z kierunków południowo-zachodnich, z wyjątkiem maja, czerwca i lipca, kiedy przeważa wiatr północny. Częstym zjawiskiem jest wiatr fenowy. Dynamikę atmosfery warunkuje także zachmurzenie, liczba dni pochmurnych wynosi średnio 160.

3.4. Ochrona przyrody i krajobrazu kulturowego

Obszar gminy jest częściowo objęty prawną ochroną przyrody w postaci Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny (2 570 ha). Ze względu na występowanie największej w Sudetach liczby gatunków roślin i zwierząt obszar ten należy do najcenniejszych w Sudetach. Na terenie Parku we wsi Międzygórze, znajduje się rezerwat przyrody "Wodospad Wilczki" (powierzchnia rezerwatu - 2,75 ha), a także niewielka część rezerwatu „Śnieżnik Kłodzki”.

Teren gminy o powierzchni 11 579 ha obejmuje Obszar Krajobrazu Chronionego Gór Bystrzyckich i Orlickich. Szczyty i powierzchnie szczytowe gór, prawie w całości zalesione spełniają ważną rolę wodochronną, gospodarczą oraz turystyczno - rekreacyjną.

W obszarze gminy znajdują się również 4 obszary Natura 2000 po d nazwami: Pasma Krowiarki, Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika, Dzika Orlica, Sztolnia w Młotach.

Szata roślinna gminy jest zróżnicowana. W części północnej występują ciepłolubne gatunki niżowe, natomiast w części południowo – wschodniej (wokół Hali pod Śnieżnikiem) występują gatunki górskie, w tym alpejskie i subalpejskie. Opracowana dla gminy

Inwentaryzacja przyrodnicza wykazała występowanie 45 gatunków roślin chronionych i 15 podlegających ochronie częściowej.

Wśród ssaków stwierdzono 16 gatunków objętych ochroną ścisłą oraz jeden gatunek objęty ochroną częściową (bóbr europejski). Występuje tutaj także 14 gatunków nietoperzy, w tym 5 gatunków wymienionych jest w Załączniku do Dyrektywy Rady EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Natura 2000). Wśród ptaków 117 gatunków jest objętych ochroną gatunkową, w tym bocian czarny i puchacz, a 5 objętych jest ochroną częściową. Płazy reprezentowane są przez 6 gatunków, gady przez 4 gatunki. Natomiast wśród ryb występują 4 gatunki objęte ochroną gatunkową, z których dwa: - minóg strumieniowy i głowacz białopłetwy znajdują się na liście Natura 2000.

Na obszarze gminy stwierdzono występowanie 13 typów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie, w tym większość uwzględniona jest w Sieci Ostoi Przyrody Natura 2000 (oznaczone literą N):

- Mokre łąki używane ekstensywnie (północna część gminy),
- Źródłiska (Hala pod Śnieżnikiem, górny odcinek potoku Czernica),
- Górnoreglowy bór sudecki (północne zbocza Małego Śnieżnika),
- (N) Wysokogórskie ziołorośla i zarośla liściaste (górny odcinek potoku Wilczka i Czerna),
- (N) Wysokogórskie traworośla (Hala pod Śnieżnikiem, Żmijowiec, Średniak),
- (N) Ekstensywne użytki łąkowe (pasmo Krowiarek),
- (N) Torfowiska wysokie (grzbiet między Małym Śnieżnikiem a Halą pod Śnieżnikiem),
- (N) Kwaśne buczyny górskie (doliny większych potoków),
- (N) Żyzna buczyna sudecka,
- (N) Ciepłolubna buczyna storczykowa (Krowiarki),
- (N) Grąd środkowoeuropejski (Dębowa Góra, Krowiarki oraz na południe od Mielnika),
- (N) Jaworzyna górską z miesięcznicą trwałą (w dolinach potoków: Wilczka, Pławnica, Konradka, Szklarka),
- (N) Olsy i łozowiska (w dolinach większych potoków o naturalnych brzegach).

Ochroną w formie pomników przyrody nieożywionej objęte są Skalki Pasterskie w Idzikowie, natomiast ochroną w formie pomników przyrody ożywionej objętych jest 13 drzew.

Do rejestru zabytków wpisane są:

- parki i ogrody podworskie we wsiach: Długopole Zdrój, Gorzanów, Nowy Waliszów, Stary Waliszów, Wilkanów;

- cmentarze: w Międzygórzu i Wyszkach.

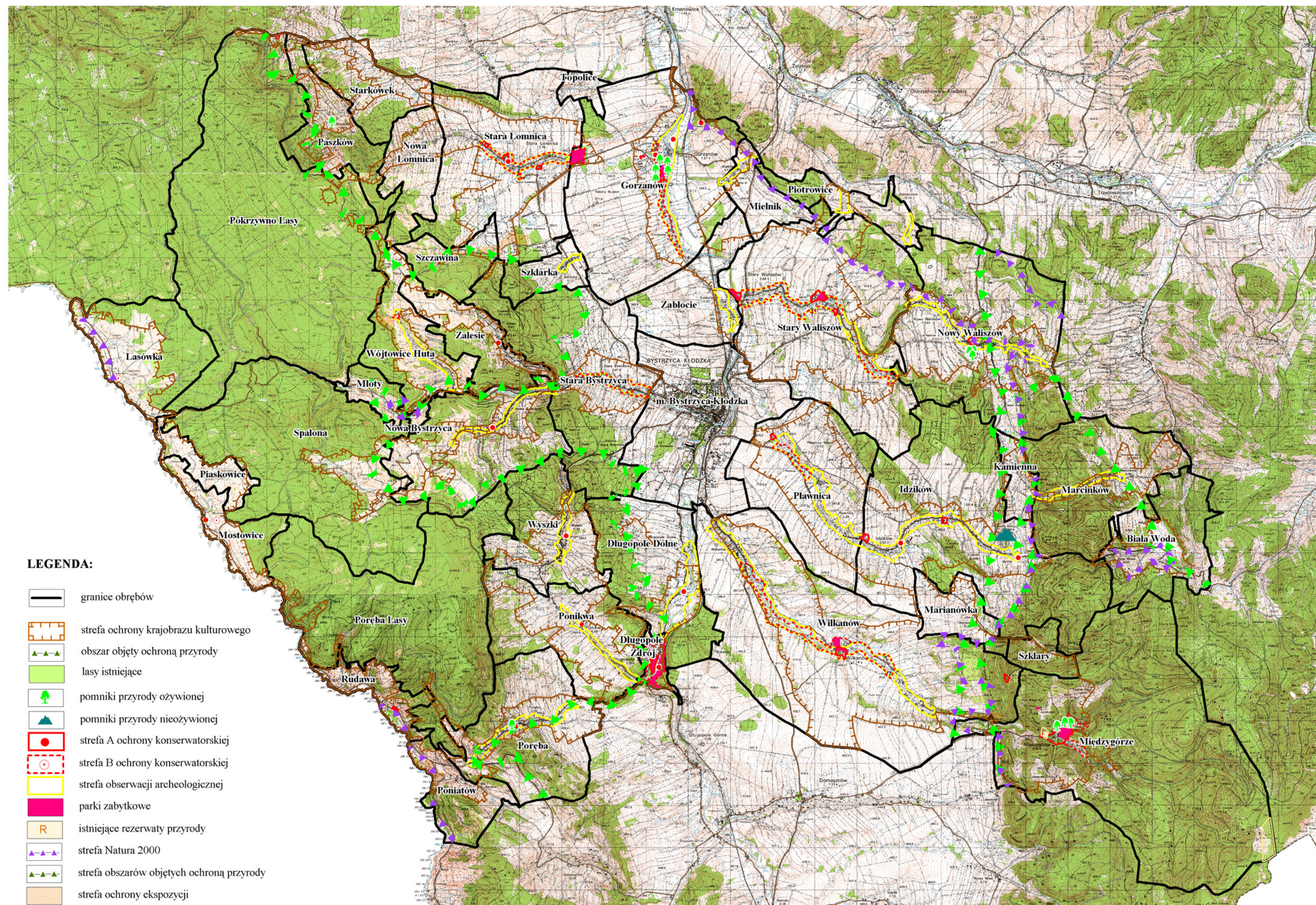
Na terenie gminy wyznaczone zostały strefy ochrony konserwatorskiej:

- Strefa "A" - ścisłej ochrony konserwatorskiej,
- Strefa "B" - ochrony konserwatorskiej,
- Strefa "K" - ochrony krajobrazu kulturowego,
- Strefa "E" - ochrony ekspozycji,
- Strefa " W" - ochrony archeologicznej dla stanowisk archeologicznych w : Gorzanowie, Idzikowie, Ponikwie i Starej Łomnicy,
- Strefa "OW" – obserwacji archeologicznej

Ponadto na obszarze gminy znajduje się 17 stanowisk archeologicznych zlokalizowanych oraz 12 stanowisk bez lokalizacji.

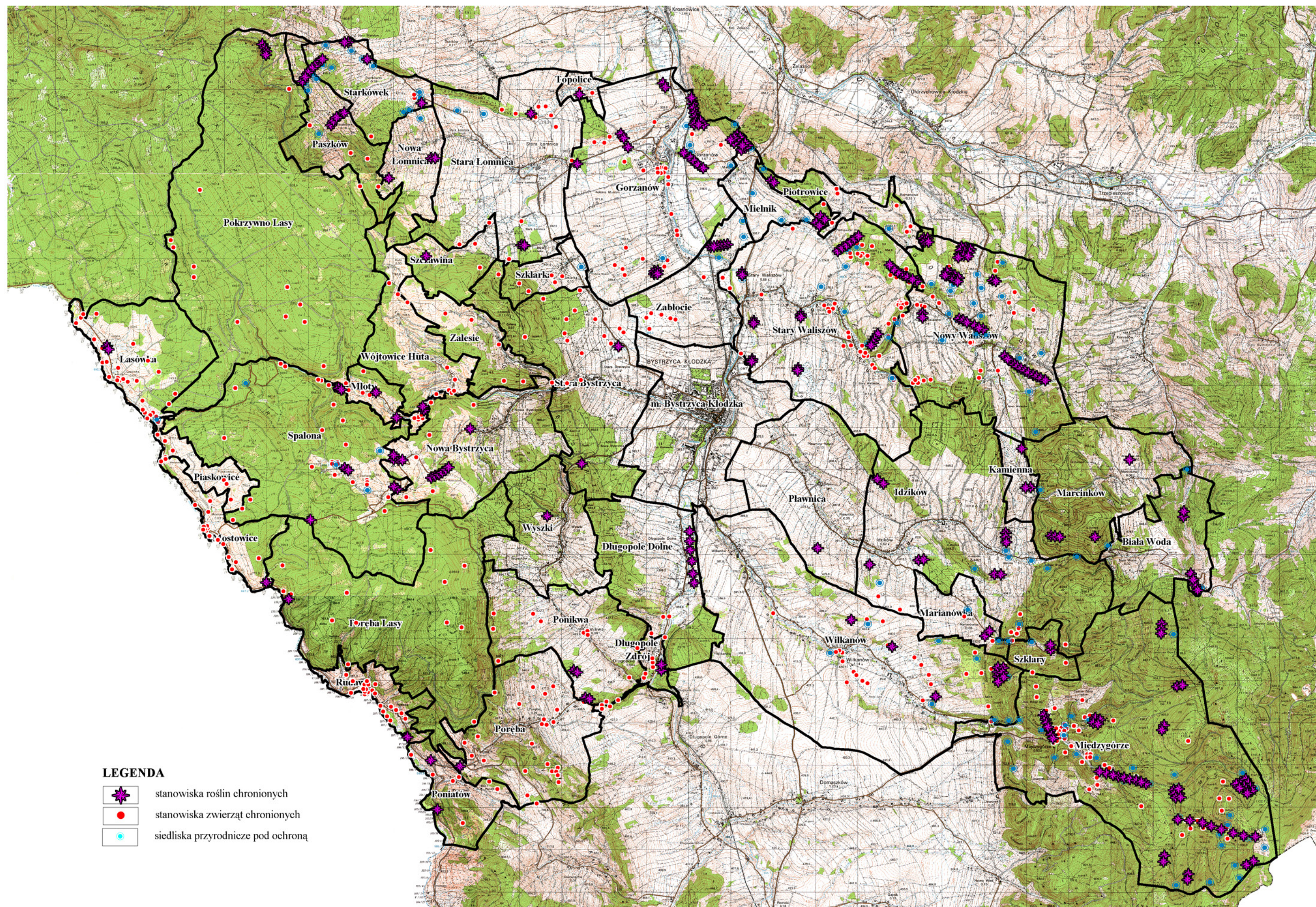

Fot. nr 6. Widok na Śnieżnik Kłodzki.

Rys. 7. Istniejące formy ochrony przyrody i kultury

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych * Plan urzędniowo – rolny gminy Bystrzyca Kłodzka

Rys. 8. Stanowiska roślin i zwierząt pod ochroną

3.5. Walory turystyczne

Obszar gminy tworzy atrakcyjny zespół przyrodniczo - krajobrazowy, który uzupełniają znajdujące się tutaj zabytki kultury. Poza miastem cenniejsze zabytki to:

- w Międzygórzu: XIX wiekowa budowla w stylu tyrolskim i norweskim, drewniany kościół św. Józefa, kamienny kościół poewangelicki, zapora wodna na rzece Wilczka, Sanktuarium Matki Bożej Śnieżnej na zboczu Góry Igliczna,
- w Długopolu Zdrój: poewangelicki kościół z końca XIX w., Park Zdrojowy w centrum wsi, Zakład Przyrodoleczniczy „Karol” i pijalnia wód mineralnych, liczne pensjonaty i domy mieszkalne z XIX / XX w. z drewnianymi elementami dekoracyjnymi,
- w Gorzanowie: renesansowy zespół pałacowo – parkowy z XVI w.,
- w Wilkanowie: ruiny zespołu pałacowego,
- w Nowej Bystrzycy: drewniany kościół przedpogrzebowy Wniebowzięcia NMP,
- w Wójtowicach Hucie- Ruiny Fortu Wilhelma,
- w Zalesiu: oryginalny kościółek drewniany św. Anny z 1718 r.
- na obszarze całej gminy znajdują się liczne kapliczki i krzyże przydrożne.

Walory krajobrazowe i przyrodnicze predysponują gminę do intensywnego rozwoju turystyki pieszej i rowerowej jako jeden z głównych kierunków rozwoju tego obszaru. Istnieje dobrze rozwinięta sieć szlaków turystycznych przeznaczonych do wędrówek pieszych, będąca częścią dużego i ważnego systemu szlaków pieszych Ziemi Kłodzkiej oraz środkowych i wschodnich Sudetów. Przez gminę przebiega również Droga Śródsudecka, która ma za zadanie zwiększenie dostępności obszarów turystycznych powiatu kłodzkiego oraz zaktywizowanie gospodarcze nie w pełni odkrytych rejonów Ziemi Kłodzkiej.

Na terenie gminy występują także dogodne warunki do uprawiania sportów zimowych, tj. narciarstwa zjazdowego w: Spalona (1), Rudawa (1), Międzygórze (2) oraz narciarstwa biegowego w okolicach Spalanej, rejonu Śnieżnika i Gór Bystrzyckich. Warto również wspomnieć o dobrze rozwiniętej bazie narciarskiej w okolicach gminy, m.in. w: Górach Orlickich (Zieleniec), Masywie Śnieżnika (Czarna Góra, Kamienica-Bolesławów) i Górach Bialskich (zarówno po stronie polskiej jak i czeskiej).

Wśród innych form spędzania aktywnie czasu wymienić należy: wspinaczka skałkowa (Pasterskie Skały w okolicach Idzikowa, Międzygórze), wędkarstwo, turystyka konna, narciarstwo biegowe. Ponadto na terenie gminy jest około 60 gospodarstw agroturystycznych, sprzyjających rozwojowi turystyki i ułatwiających funkcjonowanie gospodarstw rolnych

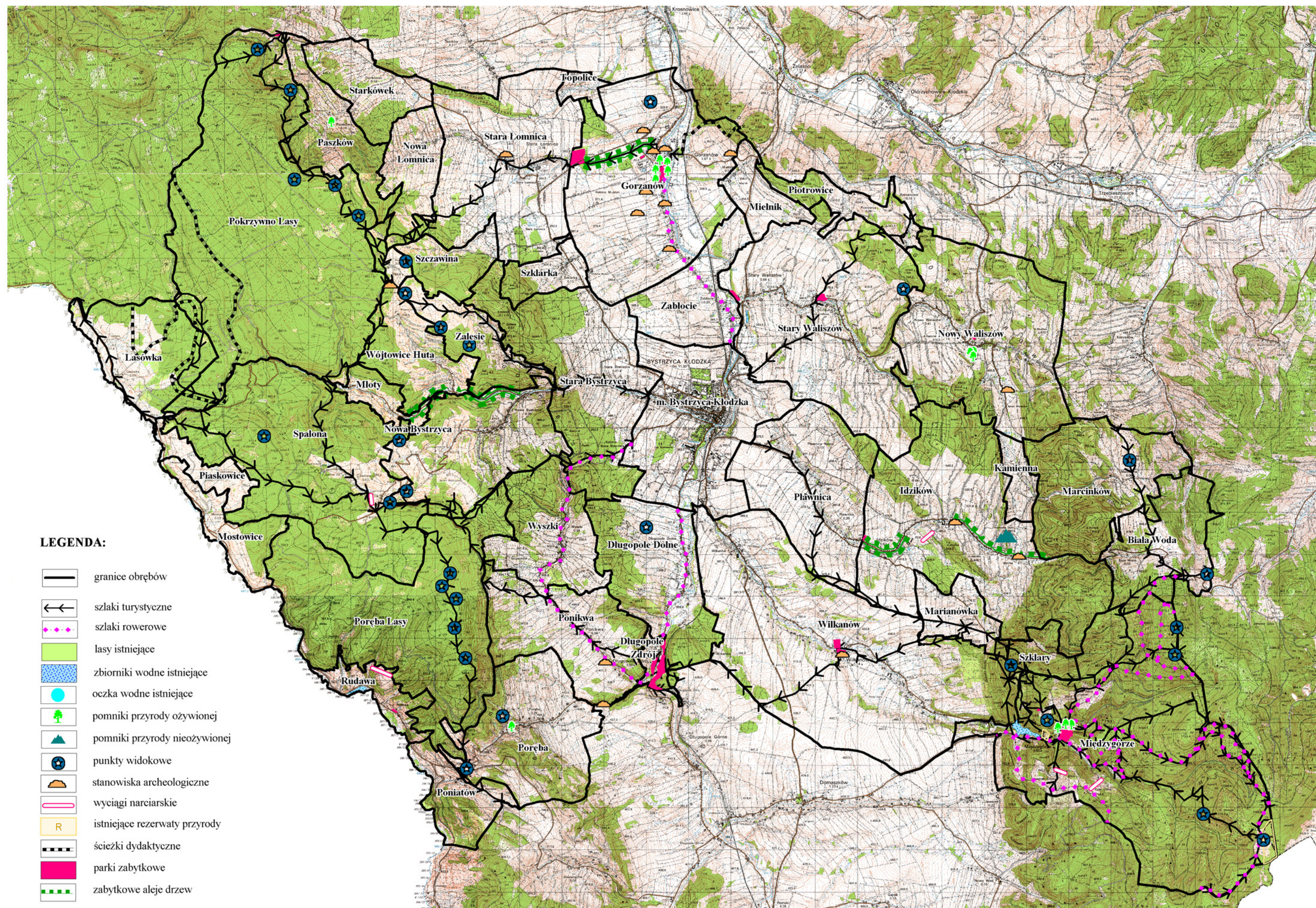
zwłaszcza w obrębach górskich. W celu zwiększenia atrakcyjności turystyczno-kulturalnej gmina organizuje cykliczne imprezy sezonowe takie jak: zawody lotniarskie i szybowcowe, zawody kolarskie, rajdy samochodowe.

Fot. nr 7. Zabytowa zabudowa pensjonatowa w Międzygórzu w stylu tyrolskim

Fot. nr 8. Hala pod Śnieżnikiem ze schroniskiem PTTK

Rys. 9. Infrastruktura turystyczna

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych * Plan urzędniowo – rolny gminy Bystrzyca Kłodzka

Fot. nr 9. Kościół w Nowej Bystrzycy

3.6. Lesistość

Powierzchnia lasów wraz z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi wynosi 15882,98 ha, co stanowi 48,5% ogólnej powierzchni gminy. Udział ten, zwany wskaźnikiem lesistości, jest bardzo wysoki, gdyż średnia województwa dolnośląskiego wynosi 28,6%, natomiast powiatu kłodzkiego 43,3%. Wysoka lesistość podyktowana jest między innymi górskim charakterem gminy, występowaniem licznych stromych zboczy, na których prowadzenie działalności rolniczej jest niemożliwe.

Obrębami o najwyższym wskaźniku lesistości (ok. 90%) są: Pokrzywno Lasy (98,7%), Poręba Lasy (98,5%), Spalona (90,6%) – położone w zachodniej części gminy Bystrzyca Kłodzka, w pasie Gór Bystrzyckich oraz Szklary (94,2%) i Międzygórze (89,2%) – położone we wschodniej części gminy (Masyw Śnieżnika). Najmniejszą lesistością cechują się wsie położone w środkowej części gminy, gdzie wskaźnik ten nie przekracza 20%, i są to: Marianówka, Wilkanów, Pławnica, Stary Waliszów, Zabłocie, Mielnik, Gorzanów, Topolice,

Stara i Nowa Łomnica, a także Piaskowice (zachodnia część gminy) oraz Kamienna zlokalizowana na wschodzie. Szczegółowe dane przedstawia tabela 7 i rys. 10.

Dokonując analizy własnościowej można stwierdzić, że 96% powierzchni lasów i zadrzewień należy do sektora publicznego (głównie do Lasów Państwowych – Nadleśnictwo Międzylesie, Nadleśnictwo Bystrzyca Kłodzka, Nadleśnictwo Zdroje w Szczytnej oraz Nadleśnictwo Łądek Zdrój). W posiadaniu sektora prywatnego jest pozostałe 4%, z czego największe powierzchnie przypadają na wsie: Nowy Waliszów (96,64 ha), Wilkanów (70,87 ha) i Ponikwa (4684 ha). W pozostałych obrębach wielkości te zawierają się od 0,08 ha w Długopolu Zdroju do 35,82 ha w Starkówku.

Istniejące lasy posiadają charakter wtórny, sztucznych drzewostanów świerkowych, które zostały wprowadzone na siedliska lasów bukowych. Ich naturalne lub zbliżone do naturalnego siedliska znajdują się w niewielkich fragmentach na południowych i południowo-zachodnich zboczach Krowiarek oraz zachodnich zboczach Masywu Śnieżnika. Są to przede wszystkim ciepłolubne lub kwaśne gatunki buczyny oraz grądu środkowoeuropejskiego. Wszystkie lasy posiadają charakter lasów gospodarczych i ochronnych (glebochronnych, wodochronnych i klimatycznych).

Teren gminy został objęty opracowaniem pn. „Kształtowanie granic rolno-leśnej i darniowo-polowej w Sudetach”, w którym zaproponowano do zalesienia 3655,3 ha użytków rolnych (23,9% ogólnej ich powierzchni), w tym 1002,6 ha gruntów ornych i 2652,8 użytków zielonych. Propozycję tychże zalesień ujęto również w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka”. Analiza i ocena wyznaczonych obszarów do zalesienia w połączeniu z przeprowadzoną inwentaryzacją terenową dla potrzeb planu urządzeniowo-rolnego, wskazuje na konieczność ponownego wyznaczenia granicy rolno-leśnej, która będzie dostosowana do obecnych potrzeb i obowiązujących przepisów w tym zakresie.

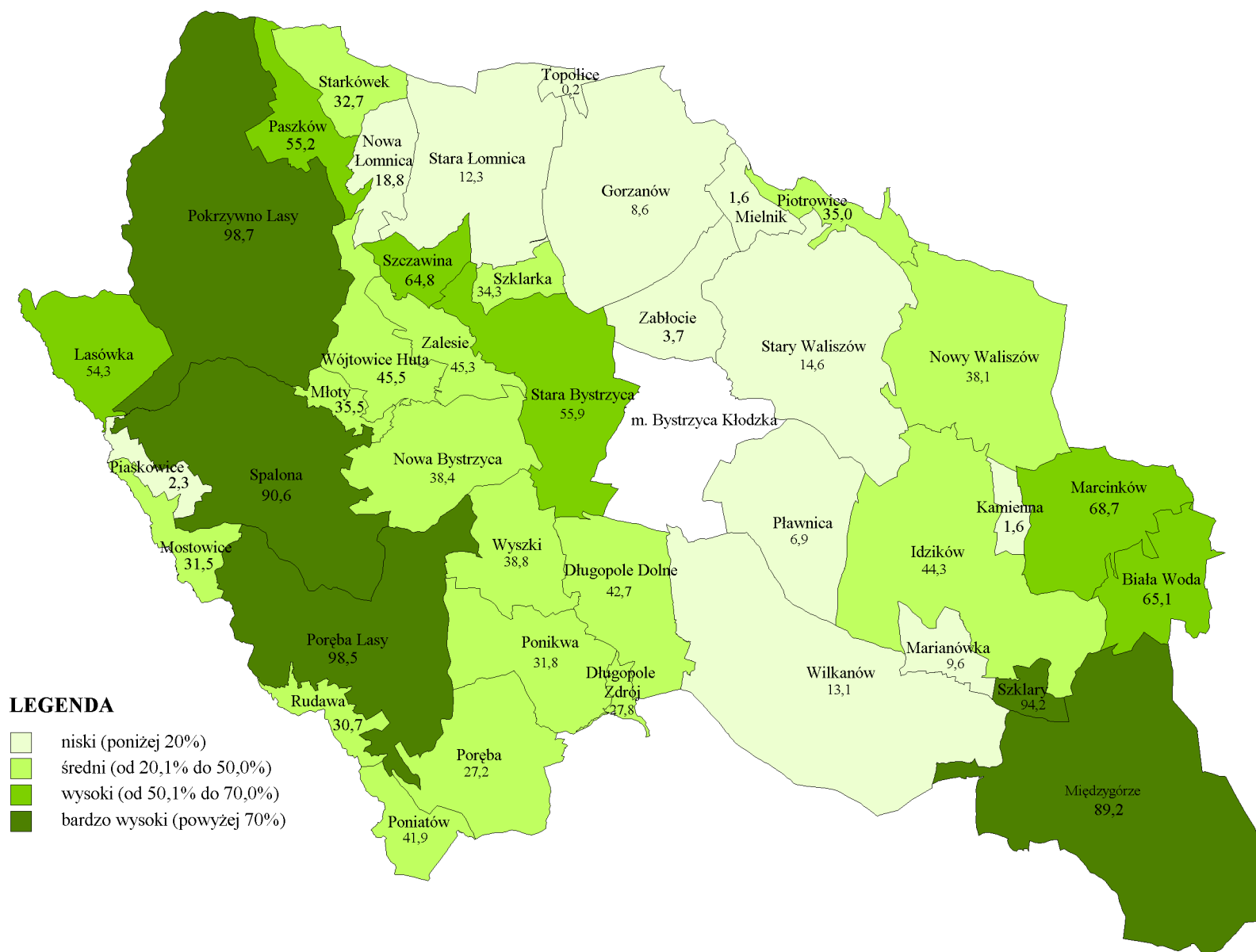
Powierzchnia lasów i lesistość gminy

Tabela 7

Lp	Obręb	Powierzchnia obróbu ogółem	Grunty leśne		Stopień lesistości
			Lasy i grunty leśne	Grunty zadrzewione i zakrzewione	
		ha	ha	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Biała Woda	580,22	376,68	0,82	65,1
2.	Długopole Dolne	788,11	329,86	6,84	42,7
3.	Długopole Zdrój	78,68	21,87	-	27,8
4.	Gorzanów	1598,50	130,90	6,21	8,6
5.	Idzików	1867,42	825,12	1,85	44,3
6.	Kamienna	129,91	2,05	-	1,6
7.	Lasówka	595,05	320,69	2,28	54,3
8.	Marcinków	856,83	560,22	28,18	68,7
9.	Marianówka	246,42	21,79	1,78	9,6
10.	Mielnik	212,50	3,16	0,23	1,6
11.	Międzygórze	2692,50	2400,80	-	89,2
12.	Młoty	148,74	52,69	0,06	35,5
13.	Mostowice	277,24	86,69	0,67	31,5
14.	Nowa Bystrzyca	862,15	312,22	19,17	38,4
15.	Nowa Łomnica	346,22	65,05	0,05	18,8
16.	Nowy Waliszów	1481,42	549,35	15,08	38,1
17.	Paszków	426,97	226,10	9,70	55,2
18.	Piaskowice	169,36	3,85	0,03	2,3
19.	Piotrowice	255,55	88,60	0,79	35,0
20.	Pławnica	953,11	66,04	-	6,9
21.	Pokrzywno Lasy	2902,79	2865,92	-	98,7
22.	Poniatów	304,86	127,75	0,11	41,9
23.	Ponikwa	763,63	230,98	11,51	31,8
24.	Poreba	863,07	230,83	4,16	27,2
25.	Poreba Lasy	1761,24	1735,24	-	98,5
26.	Rudawa	209,34	63,23	1,03	30,7
27.	Spalona	1714,78	1554,10	-	90,6
28.	Stara Bystrzyca	1162,81	649,43	0,15	55,9
29.	Stara Łomnica	1277,31	156,96	0,64	12,3
30.	Starkówek	385,15	125,83	-	32,7
31.	Stary Waliszów	1793,35	261,85	-	14,6
32.	Szczawina	250,93	162,61	-	64,8
33.	Szklarka	183,05	62,26	0,55	34,3
34.	Szklary	142,10	133,84	-	94,2
35.	Topolice	67,35	0,15	-	0,2
36.	Wilkanów	2491,26	321,57	3,69	13,1
37.	Wójtowice Huta	508,14	214,86	16,42	45,5
38.	Wyszki	585,30	225,19	1,93	38,8
39.	Zabłocie	483,09	17,67	-	3,7
40.	Zalesie	364,07	159,75	5,30	45,3
Gmina ogółem		32780,52	15743,75	139,23	48,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków.

Stan na wrzesień 2007r.

Rys. 10. Aktualna lesistość

4. STAN I OCENA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

4.1. Struktura użytkowania gruntów

W strukturze użytkowania gruntów wyraźnie zaznacza się udział lasów i zadrzewień (48,5% w ogólnej powierzchni gminy) oraz użytków rolnych (46,6%). Pozostałe grunty zajmują łącznie 4,9% i nie odgrywają większego znaczenia w kształtowaniu struktury użytkowania ziemi. Szczegółowe dane przedstawia tabela 8.

Analiza dotycząca użytkowania ziemi (udziału poszczególnych użytków w powierzchni ogólnej gminy) pozwoliła na określenie typów użytkowania ziemi, które wraz z innymi czynnikami wskazują na możliwe kierunki rozwoju danej wsi. Na terenie gminy wyodrębniono 7 takich typów, które zostały przedstawione na rys. 11. Tereny wybitnie rolne, gdzie udział użytków rolnych wynosi ok. 80% to miejscowości zlokalizowane w środkowej części gminy na wschód od miasta Bystrzyca Kłodzka położone na terenach o stosunkowo łagodnym ukształtowaniu i mniejszych deniwelacjach. Należą do nich Wilkanów, Marianówka, Pławница, Stary Waliszów, Zabłocie, Mielnik, Gorzanów, Stara Łomnica, Topolice, Piaskowice i Kamienna. Pod względem ilości użytków rolnych są to obszary, które predestynują do rozwoju intensywnego rolnictwa. Do wybitnie leśnych należy pięć obrębów, osiem charakteryzuje się rolnym typem z możliwością rozwoju leśnictwa (oznaczone jako rolne z udziałem lasów), dziesięć miejscowości odznacza się równoważną możliwością prowadzenia działalności rolniczej jak i leśnej, cztery obręby leśnym kierunkiem z uzupełniającą funkcją rolnictwa. Długopole Zdrój i Młoty zaliczone są jako mieszane, co oznacza, że brak jest dominacji jakiegokolwiek z użytków, z czego pierwszy to typowe uzdrowisko, natomiast drugi w znacznej części przeznaczony pod budowę elektrowni szczytowo pompowej.

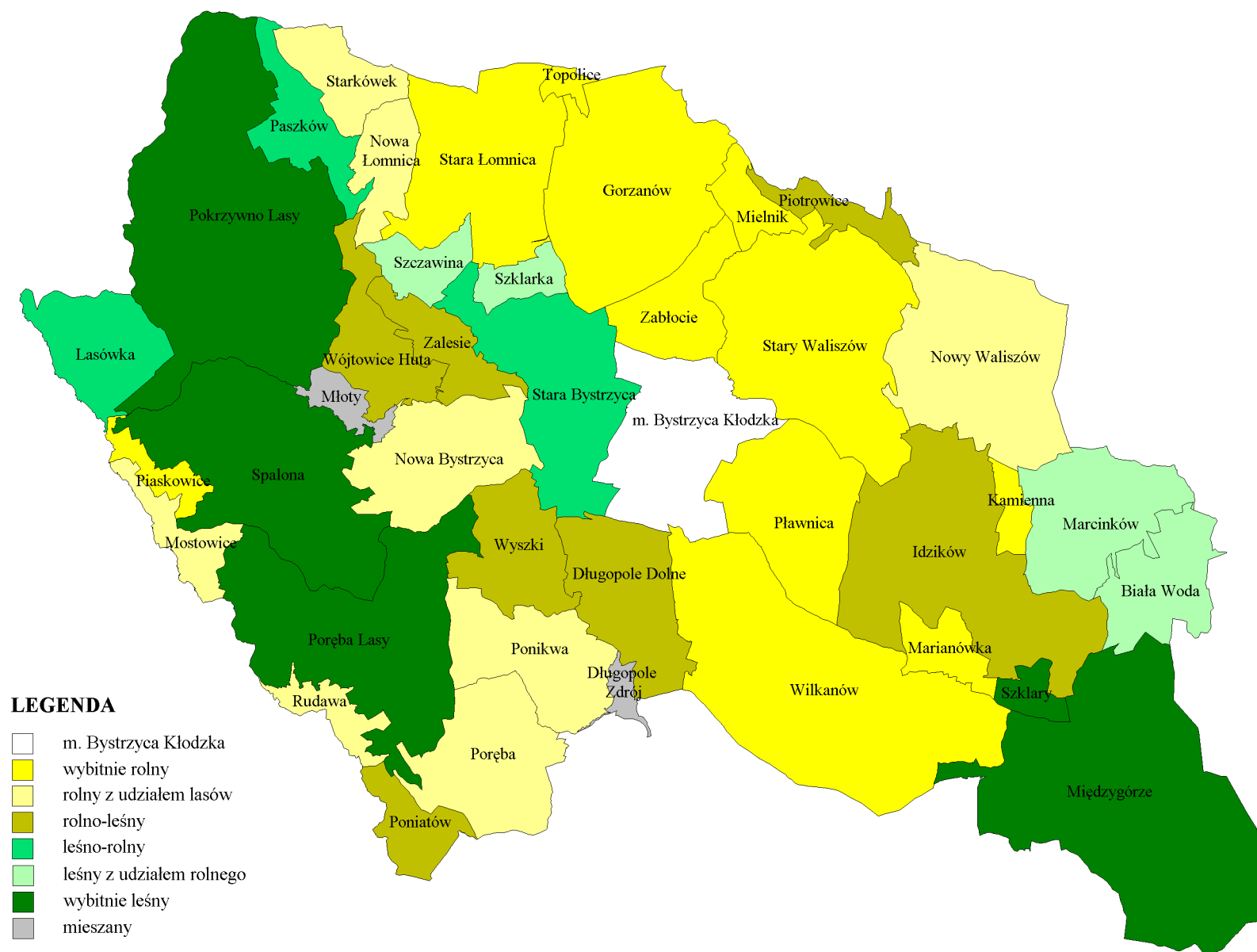
Struktura użytkowania gruntów

Tabela 8

Lp	Obręb	Jednostka	Powierzchnia ogólna obrębu	Użytki rolne				Lasy i zadrzewienia	Wody	Tereny zabudowan	Drogi	Nieużytki	Pozostałe	
				ogółem	grunty orne	sady	łąki							pastwiska
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.	Biała Woda	ha	580,22	189,21	-	-	12,13	177,08	377,50	0,52	7,07	5,57	0,35	-
		%	100,0	32,5	-	-	2,1	30,4	65,1	0,1	1,2	1,0	0,1	-
2.	Długopole Dolne	ha	788,11	387,09	235,95	3,59	74,60	72,95	336,70	14,18	18,60	15,58	2,23	13,73
		%	100,0	49,1	29,8	0,5	9,5	9,3	42,7	1,8	2,4	2,0	0,3	1,7
3.	Długopole Zdrój	ha	78,68	24,88	9,91	2,35	4,05	8,57	21,87	3,95	17,67	5,93	0,17	4,21
		%	100,0	31,6	12,6	3,0	5,1	10,9	27,8	5,0	22,5	7,5	0,2	5,4
4.	Gorzanów	ha	1598,50	1296,42	1003,61	2,03	162,61	128,17	137,11	25,23	58,13	68,11	1,82	11,68
		%	100,0	81,1	62,8	0,1	10,2	8,0	8,6	1,6	3,6	4,3	0,1	0,7
5.	Idzików	ha	1867,42	951,30	615,23	-	139,21	196,86	826,97	7,53	32,17	46,59	0,75	2,11
		%	100,0	51,0	33,0	-	7,5	10,5	44,3	0,4	1,7	2,5	-	0,1
6.	Kamienna	ha	129,91	118,53	65,50	-	33,75	19,28	2,05	0,65	3,84	4,84	-	-
		%	100,0	91,2	50,4	-	26,0	14,8	1,6	0,5	3,0	3,7	-	-
7.	Lasówka	ha	595,05	243,90	23,59	-	72,37	147,94	322,97	4,29	11,29	9,32	3,28	-
		%	100,0	40,9	4,0	-	12,2	24,7	54,3	0,7	1,9	1,6	0,6	-
8.	Marcinków	ha	856,83	252,59	16,35	-	5,52	230,72	588,40	1,56	2,27	10,16	1,85	-
		%	100,0	29,4	1,9	-	0,6	26,9	68,7	0,2	0,3	1,2	0,2	-
9.	Marianówka	ha	246,42	202,06	144,64	-	36,69	20,73	23,57	3,89	9,15	7,71	0,04	-
		%	100,0	82,0	58,7	-	14,9	8,4	9,6	1,6	3,7	3,1	-	-
10.	Mielnik	ha	212,50	190,28	137,88	-	24,09	28,31	3,39	0,17	4,61	13,83	0,22	-
		%	100,0	89,5	64,9	-	11,3	13,3	1,6	0,1	2,2	6,5	0,1	-
11.	Międzygorze	ha	2692,50	232,30	59,62	0,28	23,96	148,44	2400,80	14,83	24,45	10,79	8,80	0,53
		%	100,0	8,6	2,2	-	0,9	5,5	89,2	0,6	0,9	0,4	0,3	-
12.	Młoty	ha	148,74	55,35	8,32	0,09	4,90	42,04	52,75	3,67	31,35	5,62	-	-
		%	100,0	37,1	5,6	0,1	3,3	28,1	35,5	2,5	21,1	3,8	-	-
13.	Mostowice	ha	277,24	162,81	7,50	-	25,25	130,06	87,36	2,74	3,71	12,21	0,50	7,91
		%	100,0	58,7	2,7	-	9,1	46,9	31,5	1,3	1,3	4,4	0,2	2,9
14.	Nowa Bystrzyca	ha	862,15	489,93	164,07	-	35,38	290,48	331,39	4,66	12,20	23,77	0,20	-
		%	100,0	56,9	19,0	-	4,1	33,8	38,4	0,5	1,4	2,8	-	-
15.	Nowa Łomnica	ha	346,22	260,52	133,89	-	57,26	69,37	65,10	1,74	6,14	10,47	2,08	0,17
		%	100,0	75,3	38,8	-	16,5	20,0	18,8	0,5	1,8	3,0	0,6	-
16.	Nowy Waliszów	ha	1481,42	845,89	487,56	1,41	86,56	270,36	564,43	5,94	18,44	33,02	12,22	1,48
		%	100,0	57,2	33,0	0,1	5,8	18,3	38,1	0,4	1,2	2,2	0,8	0,1
17.	Paszków	ha	426,97	174,33	53,65	-	69,32	51,36	235,80	1,27	6,01	9,03	0,53	-
		%	100,0	40,9	12,6	-	16,3	12,0	55,2	0,3	1,4	2,1	0,1	-
18.	Piaskowice	ha	169,36	158,82	-	-	30,52	128,30	3,88	0,99	0,75	3,48	1,44	-
		%	100,0	93,8	-	-	18,0	75,8	2,3	0,6	0,4	2,1	0,8	-
19.	Piotrowice	ha	255,55	157,92	30,26	0,74	3,15	123,77	89,39	0,34	3,52	4,29	0,09	-
		%	100,0	61,8	11,8	0,3	1,2	48,5	35,0	0,1	1,4	1,7	-	-
20.	Plawnica	ha	953,11	808,97	625,62	0,25	71,15	111,95	66,04	9,25	24,35	44,09	-	0,41
		%	100,0	84,9	65,7	-	7,5	11,7	6,9	1,0	2,6	4,6	-	-

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
21.	Pokrzywno Lasy	ha	2902,79	31,13	6,99	-	4,57	19,57	2865,92	-	3,16	1,04	1,38	0,16
	%	%	100,0	1,2	0,2	-	0,2	0,8	98,7	-	0,1	-	-	-
22.	Poniatów	ha	304,86	149,47	52,40	-	29,45	67,62	127,86	4,04	2,62	17,44	0,05	3,38
	%	%	100,0	49,1	17,2	-	9,7	22,2	41,9	1,3	0,9	5,7	-	1,1
23.	Ponikwa	ha	763,63	477,50	286,60	1,25	112,38	77,27	242,49	5,28	16,67	15,04	6,65	-
	%	%	100,0	62,4	37,4	0,2	14,7	10,1	31,8	0,7	2,2	2,0	0,9	-
24.	Poręba	ha	863,07	581,88	207,78	1,80	277,69	94,61	234,99	2,05	12,91	25,93	5,31	-
	%	%	100,0	67,5	24,1	0,2	32,2	11,0	27,2	0,2	1,5	3,0	0,6	-
25.	Poręba Lasy	ha	1761,24	4,06	-	-	2,32	1,74	1735,24	0,70	0,86	15,38	4,82	0,18
	%	%	100,0	0,3	-	-	0,2	0,1	98,5	-	-	0,9	0,3	-
26.	Rudawa	ha	209,34	123,74	1,24	-	1,89	120,61	64,26	3,30	2,23	8,93	-	6,88
	%	%	100,00	59,0	0,6	-	0,9	57,5	30,7	1,6	1,1	4,3	-	3,3
27.	Spałona	ha	1714,78	135,08	29,58	-	76,32	29,18	1554,10	1,82	3,90	18,50	1,20	0,18
	%	%	100,0	7,9	1,7	-	4,5	1,7	90,6	0,1	0,2	1,1	0,1	-
28.	Stara Bystrzyca	ha	1162,81	467,45	282,99	1,03	100,99	82,44	649,58	3,04	19,93	21,81	0,09	0,91
	%	%	100,0	40,1	24,2	0,1	8,7	7,1	55,9	0,3	1,7	1,9	-	0,1
29.	Stara Łomnica	ha	1277,31	1022,23	647,29	0,20	260,62	114,12	157,60	11,19	34,66	50,38	1,25	-
	%	%	100,0	80,1	50,8	-	20,4	8,9	12,3	0,9	2,7	3,9	0,1	-
30.	Starkówek	ha	385,15	236,09	148,37	0,61	60,47	26,64	125,83	3,82	7,98	10,94	0,49	-
	%	%	100,0	61,3	38,5	0,2	15,7	6,9	32,7	1,0	2,1	2,8	0,1	-
31.	Stary Waliszów	ha	1793,35	1424,59	1071,21	8,21	176,53	168,64	261,85	11,88	22,42	72,18	0,43	-
	%	%	100,0	79,4	59,7	0,5	9,8	9,4	14,6	0,7	1,3	4,0	-	-
32.	Szczawina	ha	250,93	80,20	26,80	-	45,75	7,65	162,61	0,77	2,71	4,36	0,28	-
	%	%	100,0	32,0	10,8	-	18,2	3,0	64,8	0,3	1,1	1,7	0,1	-
33.	Szklarka	ha	183,05	108,76	61,66	-	32,13	14,97	62,81	0,41	4,92	6,15	-	-
	%	%	100,0	59,4	33,6	-	17,6	8,2	34,3	0,2	2,7	3,4	-	-
34.	Szklary	ha	142,10	6,28	-	-	2,19	4,09	133,84	0,71	1,27	-	-	-
	%	%	100,0	4,4	-	-	1,5	2,9	94,2	0,5	0,9	-	-	-
35.	Topolice	ha	67,35	62,06	37,87	-	14,57	9,62	0,15	0,93	1,73	2,48	-	-
	%	%	100,0	92,1	56,2	-	21,6	14,3	0,2	1,4	2,6	3,7	-	-
36.	Wilkanów	ha	2491,26	1967,21	1257,26	8,11	378,97	322,87	325,26	30,60	53,48	100,55	11,92	2,24
	%	%	100,0	79,0	50,5	0,3	15,2	13,0	13,1	1,2	2,1	4,0	0,5	0,1
37.	Wójtowice Huta	ha	508,14	259,63	22,02	-	77,26	160,35	231,28	1,65	6,44	8,99	0,15	-
	%	%	100,0	51,1	4,3	-	15,2	31,6	45,5	0,3	1,3	1,8	-	-
38.	Wyszki	ha	585,30	330,75	176,48	0,14	40,20	113,93	227,12	1,28	8,07	14,15	3,93	-
	%	%	100,0	56,5	30,1	-	6,9	19,5	38,8	0,2	1,4	2,4	0,7	-
39.	Zabłocie	ha	483,09	420,82	206,02	-	135,67	79,13	17,67	9,72	8,35	18,17	-	8,36
	%	%	100,0	87,1	42,6	-	28,1	16,4	3,7	2,0	1,7	3,8	-	1,7
40.	Zalesie	ha	364,07	186,61	23,06	-	74,35	89,20	165,05	1,33	3,29	5,61	2,18	-
	%	%	100,0	51,3	6,3	-	20,4	24,6	45,3	0,4	0,9	1,5	0,6	-
Gmina ogółem		ha	32780,52	15278,64	8368,77	32,09	2876,79	4000,99	15882,98	201,92	513,32	762,44	76,70	64,52
	%	%	100,0	46,6	25,5	0,1	8,8	12,2	48,5	0,6	1,6	2,3	0,2	0,2

Źródło: obliczenia na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków. Stan na wrzesień 2007 r.

Rys. 11. Typy użytkowania ziemi

4.2. Struktura użytków rolnych

Podstawą prowadzenia działalności rolniczej są użytki rolne. Na terenie gminy ich powierzchnia wynosi 15 278,64 ha, z czego 54,8% zajmują grunty orne, 45,0% użytki zielone i pozostałe 0,2% stanowią sady – tabela 9. Udział użytków zielonych i gruntów ornych w powierzchni użytków rolnych pozwala na określenie kierunków produkcji rolniczej, jakie mogą być prowadzone na terenie po szczególnych w si. Z rys. 12. wynika, że zostało wyodrębnionych pięć kierunków produkcji: polowy z udziałem paszowiskowego – 13 obrębów położonych w środkowej części gminy, polowo-paszowiskowy i paszowiskowo-polowy jest to łącznie 6 wsi położonych również w środkowej części opracowywanego terenu. Natomiast produkcja „pastwiskowa” może być prowadzona w zachodniej i wschodniej części gminy, gdzie dominują kierunki paszowiskowy i paszowiskowy z udziałem polowego. Są to tereny o znacznym zróżnicowaniu wysokości, dużych nachyleniach stoków, gdzie prowadzenie upraw polowych jest utrudnione lub niemożliwe.

4.3. Jakość środowiska glebowego, waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Gmina Bystrzyca Kłodzka charakteryzuje się gruntami średniej jakości (IV k lasy bonitacyjnej). Udział ich w powierzchni ogólnej użytków rolnych sięga 49,5%. Kolejną grupą są grunty słabej jakości (V i VI klasy), które występują na prawie jednej trzeciej powierzchni (32,2%). Udział użytków o klasach od I do III (dobrej jakości) to zaledwie 18,3%. Niewiele odbiegający rozkład występuje w gruntach ornych, gdzie 56,4% stanowią grunty średniej jakości, dobrej jakości to 23,0% a najslabsze klasy zajmują 20,6%. Natomiast w użytkach zielonych przeważają klasy V i VI (46,5%), następnie średniej jakości 41,0%, natomiast dobrej jakości to zaledwie 12,5%.

Największy udział (od 25% do 51%) gruntów dobrej jakości zlokalizowany jest w miejscowościach: Gorzanów, Mielnik, Stara Łomnica, Stary Waliszów, Wilkanów oraz Zabłocie – położonych, za wyjątkiem Wilkanowa, w północnej części gminy. Natomiast w dziesiętnastu wsiach brak jest takich gruntów.

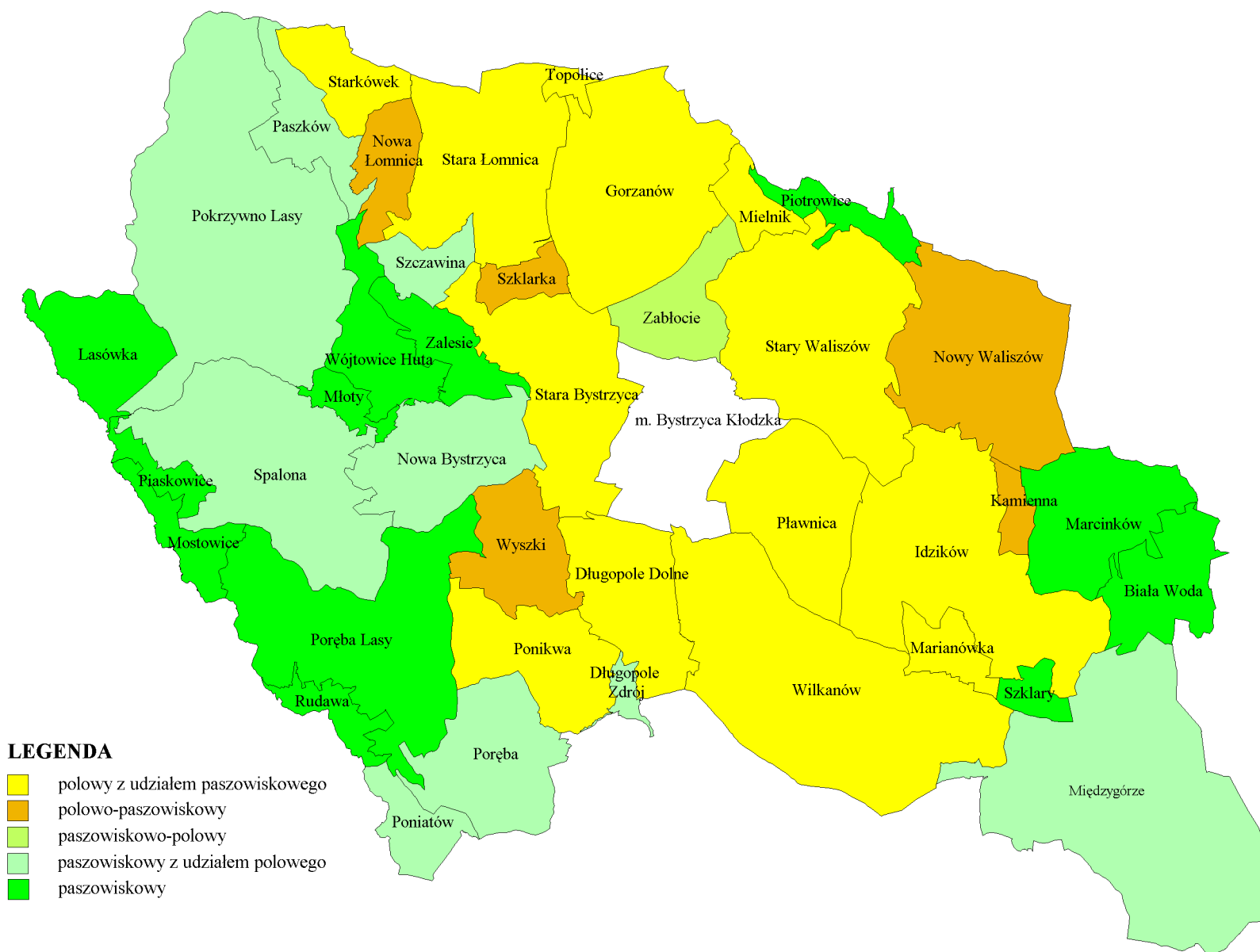
Najslabsze jakościowo gleby występują w miejscowościach położonych w pasie Gór Bystrzyckich i Masywu Śnieżnika. W 21 udział ten przekracza 50%, w tym 13 posiada ponad 70% gruntów słabych.

Struktura użytków rolnych

Tabela 9

Lp	Obręb	Powierzchnia ogólna użytków	Grunty orne		Sady		Łąki		Pastwiska	
		ha	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.	Biała Woda	189,21	-	-	-	-	12,13	6,4	177,08	93,6
2.	Długopole Dolne	387,09	235,95	61,0	3,59	0,9	74,60	19,3	72,95	18,8
3.	Długopole Zdrój	24,88	9,91	39,8	2,35	9,5	4,05	16,3	8,57	34,4
4.	Gorzanów	1296,42	1003,61	77,4	2,03	0,2	162,61	12,5	128,17	9,9
5.	Idzików	951,30	615,23	64,7	-	-	139,21	14,6	196,86	20,7
6.	Kamienna	118,53	65,50	55,2	-	-	33,75	28,5	19,28	16,3
7.	Lasówka	243,90	23,59	9,7	-	-	72,37	29,7	147,94	60,6
8.	Marcinków	252,59	16,35	6,5	-	-	5,52	2,2	230,72	91,3
9.	Marianówka	202,06	144,64	71,5	-	-	36,69	18,2	20,73	10,3
10.	Mielnik	190,28	137,88	72,4	-	-	24,09	12,7	28,31	14,9
11.	Międzygórze	232,30	59,62	25,7	0,28	0,1	23,96	10,3	148,44	63,9
12.	Młoty	55,35	8,32	15,0	0,09	0,2	4,90	8,9	42,04	75,9
13.	Mostowice	162,81	7,50	4,6	-	-	25,25	15,5	130,06	79,9
14.	Nowa Bystrzyca	489,93	164,07	33,5	-	-	35,38	7,2	290,48	59,3
15.	Nowa Łomnica	260,52	133,89	51,4	-	-	57,26	22,0	69,37	26,6
16.	Nowy Waliszów	845,89	487,56	57,6	1,41	0,2	86,56	10,2	270,36	32,0
17.	Paszków	174,33	53,65	30,7	-	-	69,32	39,8	51,36	29,5
18.	Piaskowice	158,82	-	-	-	-	30,52	19,2	128,30	80,8
19.	Piotrowice	157,92	30,26	19,2	0,74	0,5	3,15	2,0	123,77	78,3
20.	Pławnica	808,97	625,62	77,4	0,25	0,0	71,15	8,8	111,95	13,8
21.	Pokrzywno Lasy	31,13	6,99	22,5	-	-	4,57	14,7	19,57	62,8
22.	Poniatów	149,47	52,40	35,1	-	-	29,45	19,7	67,62	45,2
23.	Ponikwa	477,50	286,60	60,0	1,25	0,3	112,38	23,5	77,27	16,2
24.	Poręba	581,88	207,78	35,7	1,80	0,3	277,69	47,7	94,61	16,3
25.	Poręba Lasy	4,06	-	-	-	-	2,32	57,1	1,74	42,9
26.	Rudawa	123,74	1,24	1,0	-	-	1,89	1,5	120,61	97,5
27.	Spalona	135,08	29,58	21,9	-	-	76,32	56,5	29,18	21,6
28.	Stara Bystrzyca	467,45	282,99	60,6	1,03	0,2	100,99	21,6	82,44	17,6
29.	Stara Łomnica	1022,23	647,29	63,3	0,20	0,0	260,62	25,5	114,12	11,2
30.	Starkówek	236,09	148,37	62,8	0,61	0,3	60,47	25,6	26,64	11,3
31.	Stary Waliszów	1424,59	1071,21	75,2	8,21	0,6	176,53	12,4	168,64	11,8
32.	Szczawina	80,20	26,80	33,4	-	-	45,75	57,1	7,65	9,5
33.	Szklarka	108,76	61,66	56,7	-	-	32,13	29,5	14,97	13,8
34.	Szklary	6,28	-	-	-	-	2,19	34,9	4,09	65,1
35.	Topolice	62,06	37,87	61,0	-	-	14,57	23,5	9,62	15,5
36.	Wilkanów	1967,21	1257,26	63,9	8,11	0,4	378,97	19,3	322,87	16,4
37.	Wójtowice Huta	259,63	22,02	8,5	-	-	77,26	29,8	160,35	61,7
38.	Wyszki	330,75	176,48	53,4	0,14	0,0	40,20	12,2	113,93	34,4
39.	Zabłocie	420,82	206,02	49,0	-	-	135,67	32,2	79,13	18,8
40.	Zalesie	186,61	23,06	12,4	-	-	74,35	39,8	89,20	47,8
Gmina ogółem		15278,64	8368,77	54,8	32,09	0,2	2876,79	18,8	4000,99	26,2

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków. Stan na wrzesień 2007 r.

Rys. 12. Kierunki produkcji rolniczej

Gleboznawcza klasyfikacja użytków rolnych

Tabela 10

Lp	Obręb	Jednostka	Grunty orne wraz z sadami										Użytki zielone wraz z sadami						Razem GO+UZ
			II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIZ	razem	II	III	IV	V	VI	VIZ	razem	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
1.	Biała Woda	ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9,3	111,70	59,95	-	189,21	189,21
		%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59,0	31,7	-	100,0	
2.	Długopole	ha	-	2,87	27,20	73,92	93,41	34,46	4,24	-	236,10	-	45,87	62,66	35,99	6,47	-	150,99	387,09
	Dolne	%	-	1,2	11,5	31,3	39,6	14,6	1,8	-	100,0	-	30,4	41,5	23,8	4,3	-	100,0	
	Długopole	ha	-	0,28	0,34	6,43	2,34	1,81	-	-	11,20	-	0,38	9,99	3,05	0,26	-	13,68	24,88
	Zdroj	%	-	2,5	3,1	57,4	20,9	16,1	-	-	100,0	-	2,8	73,0	22,3	1,9	-	100,0	
4.	Gorzanów	ha	20,12	95,70	196,79	430,67	234,29	27,00	0,88	-	1005,45	-	70,23	177,27	38,33	5,14	-	290,97	1296,42
		%	2,0	9,5	19,6	42,8	23,3	2,7	0,1	-	100,0	-	24,1	60,9	13,2	1,8	-	100,0	
5.	Idzików	ha	-	-	13,44	186,25	223,82	177,58	13,90	0,24	615,23	-	42,49	159,76	116,17	17,33	0,32	336,07	951,30
		%	-	-	2,2	30,3	36,3	28,9	2,3	-	100,0	-	12,6	47,5	34,6	5,2	0,1	100,0	
6.	Kamienna	ha	-	-	-	-	-	11,89	51,99	-	65,50	-	-	18,28	33,21	1,54	-	53,03	118,53
		%	-	-	-	-	-	18,2	79,3	-	100,0	-	-	34,5	62,6	2,9	-	100,0	
7.	Lasówka	ha	-	-	-	-	-	-	6,01	17,57	23,58	-	-	99,56	92,43	24,98	3,35	220,32	243,90
		%	-	-	-	-	-	25,5	74,5	-	100,0	-	-	45,2	42,0	11,3	1,5	100,0	
8.	Marcinków	ha	-	-	-	-	-	-	8,28	8,07	16,35	-	0,62	105,73	122,67	3,03	4,19	236,24	252,59
		%	-	-	-	-	-	50,6	49,4	-	100,0	-	0,3	44,8	51,8	1,3	1,8	100,0	
9.	Marianówka	ha	-	-	-	11,18	78,83	54,01	0,62	-	144,64	-	-	27,70	27,58	2,14	-	57,42	202,06
		%	-	-	-	7,7	54,6	37,3	0,4	-	100,0	-	-	48,3	48,0	3,7	-	100,0	
10.	Mielnik	ha	-	20,64	51,55	29,04	27,14	9,02	0,49	-	137,88	-	23,49	19,57	7,53	1,81	-	52,40	190,28
		%	-	15,0	37,3	21,1	19,7	6,5	0,4	-	100,0	-	44,7	37,4	14,4	3,5	-	100,0	
11.	Międzygórze	ha	-	-	-	0,73	5,15	19,07	34,67	-	59,62	-	-	37,29	95,99	37,14	2,26	172,68	232,30
		%	-	-	-	1,2	8,6	32,0	58,2	-	100,0	-	-	21,6	55,6	21,5	1,3	100,0	
12.	Młoty	ha	-	-	-	-	2,38	4,32	1,62	-	8,32	-	-	7,47	25,50	14,06	-	47,03	55,35
		%	-	-	-	-	28,6	51,9	19,5	-	100,0	-	-	15,9	54,2	29,9	-	100,0	
13.	Mostowice	ha	-	-	-	-	2,68	0,10	4,72	-	7,50	-	-	78,39	60,36	16,56	-	155,31	162,81
		%	-	-	-	-	35,8	1,3	62,9	-	100,0	-	-	50,4	38,9	10,7	-	100,0	
14.	Nowa Bystrzyca	ha	-	-	-	-	15,98	78,31	69,78	-	164,07	-	-	50,92	170,48	75,34	29,12	325,86	489,93
		%	-	-	-	-	9,7	47,8	42,5	-	100,0	-	-	15,6	52,4	23,1	8,9	100,0	
15.	Nowa Łomnica	ha	-	-	-	48,55	64,37	20,96	-	-	133,88	-	10,18	70,70	41,23	4,53	-	126,64	260,52
		%	-	-	-	36,3	48,0	15,7	-	-	100,0	-	8,0	55,8	32,6	3,6	-	100,0	
16.	Nowy Waliszów	ha	-	2,72	91,97	236,44	110,88	42,07	3,48	-	487,56	-	36,97	178,92	116,82	20,41	5,21	358,33	845,89
		%	-	0,6	18,9	48,5	22,7	8,6	0,7	-	100,0	-	10,3	49,9	32,6	5,7	1,5	100,0	
17.	Paszków	ha	-	-	-	1,39	18,49	19,06	14,71	-	53,65	-	-	27,86	37,59	55,23	-	120,68	174,33
		%	-	-	-	2,6	34,5	35,5	27,4	-	100,0	-	-	23,1	31,2	45,7	-	100,0	
18.	Piaskowice	ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	78,67	69,55	10,60	-	158,82	158,82
		%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49,5	43,8	6,7	-	100,0	
19.	Piotrowice	ha	-	-	6,57	10,63	8,67	4,00	0,39	-	30,26	-	24,83	73,60	25,74	3,49	-	127,66	157,92
		%	-	-	21,7	35,1	28,7	13,2	1,3	-	100,0	-	19,5	57,6	20,2	2,7	-	100,0	

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
20.	Pławnica	ha	-	0,76	166,09	167,34	252,09	39,33	-	-	625,61	-	28,20	103,96	49,16	2,04	-	183,36	808,97
		%	-	0,1	26,6	26,8	40,2	6,3	-	-	100,0	-	15,4	56,7	26,8	1,1	-	100,0	
21.	Pokrzywno	ha	-	-	-	0,63	2,36	2,72	1,28	-	6,99	-	-	7,87	9,03	7,24	-	24,14	31,13
	Lasy	%	-	-	-	9,0	33,8	38,9	18,3	-	100,0	-	-	32,6	37,4	30,0	-	100,0	
22.	Poniatów	ha	-	-	-	-	-	23,16	27,46	1,78	52,40	-	-	13,07	45,63	36,26	2,11	97,07	149,47
		%	-	-	-	-	-	44,2	52,4	3,4	100,0	-	-	13,5	46,9	37,4	2,2	100,0	
23.	Ponikwa	ha	-	-	5,84	81,84	113,03	76,09	10,17	-	286,97	-	30,41	90,99	55,54	13,59	-	190,53	477,50
		%	-	-	2,0	28,5	39,5	26,5	3,5	-	100,0	-	16,0	47,7	29,2	7,1	-	100,0	
24.	Poręba	ha	-	-	24,03	71,18	67,01	42,32	3,78	-	208,32	-	41,03	163,56	147,25	21,55	0,17	373,56	581,88
		%	-	-	11,5	34,2	32,2	20,3	1,8	-	100,0	-	11,0	43,7	39,4	5,8	0,1	100,0	
25.	Poręba Lasy	ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,32	1,74	-	4,06	4,06
		%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	57,1	42,9	-	100,0	
26.	Rudawa	ha	-	-	-	-	-	0,66	0,58	-	1,24	-	-	16,40	83,02	23,08	-	122,50	123,74
		%	-	-	-	-	-	53,2	46,8	-	100,0	-	-	13,4	67,8	18,8	-	100,0	
27.	Spalona	ha	-	-	-	-	-	6,26	22,66	0,66	29,58	-	-	17,75	61,77	25,98	-	105,50	135,08
		%	-	-	-	-	-	21,2	76,6	2,2	100,0	-	-	16,8	58,6	24,6	-	100,0	
28.	Stara	ha	-	3,43	5,50	65,23	90,40	99,36	19,47	-	283,39	6,82	29,00	109,87	30,01	8,36	-	184,06	467,45
	Bystrzyca	%	-	1,2	1,9	23,0	31,9	35,1	6,9	-	100,0	3,7	15,8	59,7	16,3	4,5	-	100,0	
29.	Stara Łomnica	ha	-	24,84	203,61	307,72	91,93	13,06	6,14	-	647,30	-	142,08	212,74	19,91	0,20	-	374,93	1022,23
		%	-	3,8	31,5	47,5	14,2	2,0	1,0	-	100,0	-	37,9	56,7	5,3	0,1	-	100,0	
30.	Starkówek	ha	-	-	-	3,85	64,23	60,02	20,27	-	148,37	-	3,52	43,36	34,86	5,98	-	87,72	236,09
		%	-	-	-	2,6	43,2	40,5	13,7	-	100,0	-	4,0	49,4	39,8	6,8	-	100,0	
31.	Stary	ha	1,96	130,14	349,74	383,06	156,23	45,36	9,79	-	1076,28	-	137,05	145,01	59,11	7,14	-	348,31	1424,59
	Waliszów	%	0,2	12,1	32,5	35,6	14,5	4,2	0,9	-	100,0	-	39,4	41,5	17,0	2,1	-	100,0	
32.	Szczawina	ha	-	-	-	-	21,95	3,38	1,47	-	26,80	-	-	14,59	25,43	13,38	-	53,40	80,20
		%	-	-	-	-	81,9	12,6	5,5	-	100,0	-	-	27,3	47,6	25,1	-	100,0	
33.	Szklarka	ha	-	-	-	18,11	41,69	1,86	-	-	61,66	-	0,73	41,27	3,28	1,82	-	47,10	108,76
		%	-	-	-	29,4	67,6	3,0	-	-	100,0	-	1,6	87,5	7,0	3,9	-	100,0	
34.	Szklary	ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6,28	-	-	6,28	6,28
		%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,0	-	-	100,0	
35.	Topolice	ha	-	-	1,08	31,97	4,49	0,33	-	-	37,87	-	0,88	19,43	3,88	-	-	24,19	62,06
		%	-	-	2,9	84,3	11,9	0,9	-	-	100,0	-	3,6	80,3	16,1	-	-	100,0	
36.	Wilkanów	ha	-	157,09	278,25	313,55	218,42	223,82	64,68	1,80	1257,61	15,04	93,51	330,19	256,04	14,82	-	709,60	1967,21
		%	-	12,5	22,1	25,0	17,4	17,8	5,1	0,1	100,0	2,1	13,2	46,5	36,1	2,1	-	100,0	
37.	Wójtowiec	ha	-	-	-	-	8,04	13,28	0,70	-	22,02	-	-	26,76	128,23	82,62	-	237,61	259,63
	Huta	%	-	-	-	-	36,5	60,3	3,2	-	100,0	-	-	11,3	53,9	34,8	-	100,0	
38.	Wyszki	ha	-	-	-	21,75	52,76	77,76	24,26	-	176,53	-	1,57	50,62	54,10	45,84	2,09	154,22	330,75
		%	-	-	-	12,3	29,9	44,1	13,7	-	100,0	-	1,0	32,8	35,1	29,7	1,4	100,0	
39.	Zabłocie	ha	-	7,62	38,24	72,47	74,11	13,02	0,56	-	206,02	-	78,76	112,94	21,55	1,55	-	214,80	420,82
		%	-	3,7	18,6	35,2	35,9	6,3	0,3	-	100,0	-	36,7	52,6	10,0	0,7	-	100,0	
40.	Zalesie	ha	-	-	-	-	0,66	12,10	10,30	-	23,06	-	-	9,16	74,63	79,76	-	163,55	186,61
		%	-	-	-	-	2,9	52,4	44,7	-	100,0	-	-	5,6	45,6	48,8	-	100,0	
Gmina ogółem		ha	22,08	446,09	1460,24	2573,93	2159,72	1311,94	398,71	6,10	8378,91	21,86	841,80	2831,44	2402,95	752,96	48,82	6899,83	15278,64
		%	0,3	5,3	17,4	30,6	25,8	15,7	4,8	0,1	100,0	0,3	12,2	41,0	34,9	10,9	0,7	100,0	

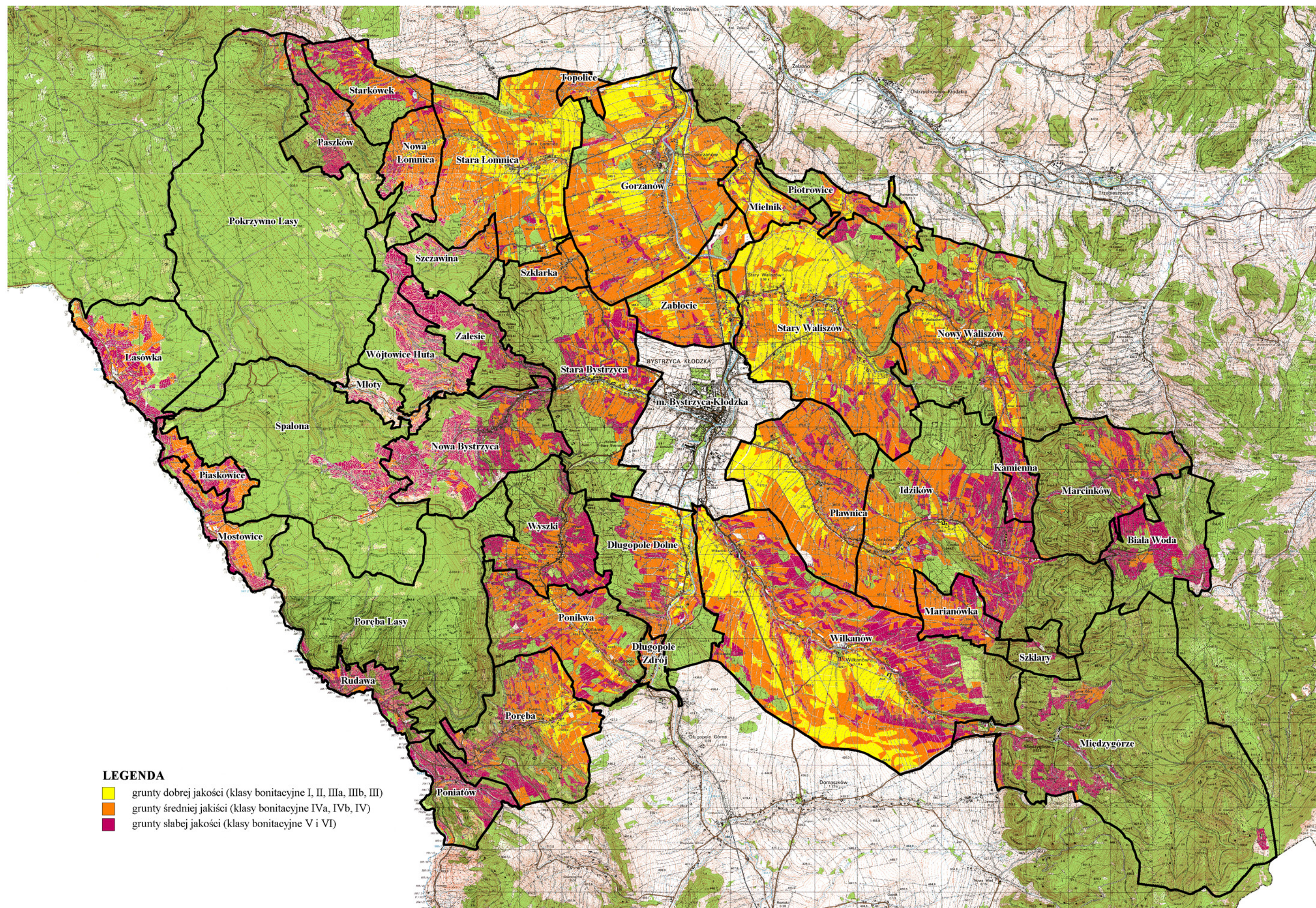
Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na wrzesień 2007 r.

Charakterystyka jakości gleb

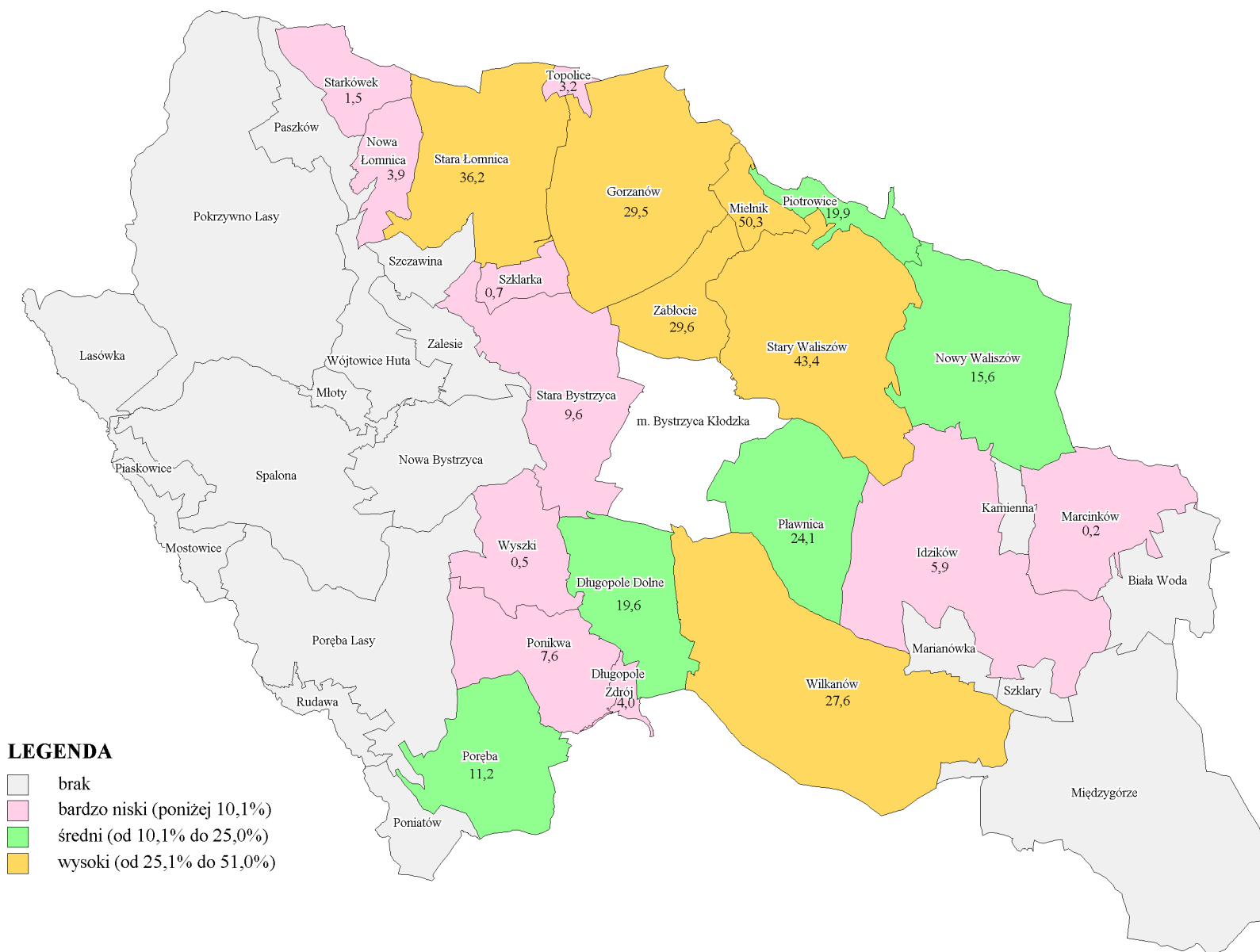
Tabela 11

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych	Grunty dobrej jakości (kl. I-III)		Grunty średniej jakości (kl. IV)		Grunty słabej jakości (kl. V-VI)		Wskaźnik bonitacji	Pow. UR zagrożonych erozją	
		ha	ha	%	ha	%	ha	%	punkty	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	Biała Woda	189,21	-	-	17,56	9,3	171,65	90,7	25,5	188,79	99,8
2.	Długopole Dolne	387,09	75,94	19,6	229,99	59,4	81,16	21,0	47,2	169,21	43,7
3.	Długopole Zdrój	24,88	1,00	4,0	18,76	75,4	5,12	20,6	45,4	24,27	97,5
4.	Gorzanów	1296,42	382,84	29,5	842,23	65,0	71,35	5,5	55,9	267,96	20,7
5.	Idzików	951,30	55,93	5,9	569,83	59,9	325,54	34,2	42,0	394,32	41,5
6.	Kamienna	118,53	-	-	30,17	25,5	88,36	74,5	32,6	26,96	22,7
7.	Lasówka	243,90	-	-	99,56	40,8	144,34	59,2	32,8	-	-
8.	Marcinków	252,59	0,62	0,2	105,73	41,9	146,24	57,9	34,6	252,59	100,0
9.	Marianówka	202,06	-	-	117,71	58,3	84,35	41,7	37,8	21,27	10,5
10.	Mielnik	190,28	95,68	50,3	75,75	39,8	18,85	9,9	58,0	100,21	52,7
11.	Międzygórze	232,30	-	-	43,17	18,6	189,13	81,4	27,6	228,94	98,6
12.	Młoty	55,35	-	-	9,85	17,8	45,50	82,2	27,4	55,35	100,0
13.	Mostowice	162,81	-	-	81,07	49,8	81,74	50,2	34,8	115,15	70,7
14.	Nowa Bystrzyca	489,93	-	-	66,90	13,7	423,03	86,3	26,4	459,97	93,9
15.	Nowa Łomnica	260,52	10,18	3,9	183,62	70,5	66,72	25,6	42,9	253,54	97,3
16.	Nowy Waliszów	845,89	131,66	15,6	526,24	62,2	187,99	22,2	47,6	686,69	81,2
17.	Paszków	174,33	-	-	47,74	27,4	126,59	72,6	27,7	165,30	94,8
18.	Piaskowice	158,82	-	-	78,67	49,5	80,15	50,5	35,6	55,07	34,7
19.	Piotrowice	157,92	31,40	19,9	92,90	58,8	33,62	21,3	45,9	156,31	99,0
20.	Pławnica	808,97	195,05	24,1	523,39	64,7	90,53	11,2	50,5	160,24	19,8
21.	Pokrzywno Lasy	31,13	-	-	10,86	34,9	20,27	65,1	30,7	31,03	99,7
22.	Poniatów	149,47	-	-	13,07	8,7	136,40	91,3	24,5	145,46	97,3
23.	Ponikwa	477,50	36,25	7,6	285,86	59,9	155,39	32,5	42,1	301,51	63,1
24.	Poreba	581,88	65,06	11,2	301,75	51,8	215,07	37,0	41,9	492,58	84,7
25.	Poreba Lasy	4,06	-	-	-	-	4,06	100,0	22,4	4,06	100,0
26.	Rudawa	123,74	-	-	16,40	13,3	107,34	86,7	27,8	118,60	95,8
27.	Spalona	135,08	-	-	17,75	13,1	117,33	86,9	26,1	128,36	95,0
28.	Stara Bystrzyca	467,45	44,75	9,6	265,50	56,8	157,20	33,6	42,5	50,90	10,9
29.	Stara Łomnica	1022,23	370,53	36,2	612,39	60,0	39,31	3,8	56,3	395,66	38,7
30.	Starkówek	236,09	3,52	1,5	111,44	47,2	121,13	51,3	35,3	221,54	93,8
31.	Stary Waliszów	1424,59	618,89	43,4	684,30	48,1	121,40	8,5	58,0	529,56	37,2
32.	Szczawina	80,20	-	-	36,54	45,6	43,66	54,4	32,7	78,56	98,0
33.	Szklarka	108,76	0,73	0,7	101,07	92,9	6,96	6,4	44,7	19,75	18,2
34.	Szklary	6,28	-	-	-	-	6,28	100,0	28,0	6,28	100,0
35.	Topolice	62,06	1,96	3,2	55,89	90,0	4,21	6,8	50,6	47,93	77,2
36.	Wilkanów	1967,21	543,89	27,6	862,16	43,9	561,16	28,5	49,3	361,21	18,4
37.	Wójtowice Huta	259,63	-	-	34,80	13,4	224,83	86,6	26,1	245,37	94,5
38.	Wyszki	330,75	1,57	0,5	125,13	37,8	204,05	61,7	32,8	277,23	83,8
39.	Zabłocie	420,82	124,62	29,6	259,52	61,7	36,68	8,7	51,8	121,98	29,0
40.	Zalesie	186,61	-	-	9,82	5,3	176,79	94,7	22,9	186,20	99,8
Gmina ogółem		15278,64	2792,07	18,3	7565,09	49,5	4921,48	32,2	45,1	7545,91	49,4

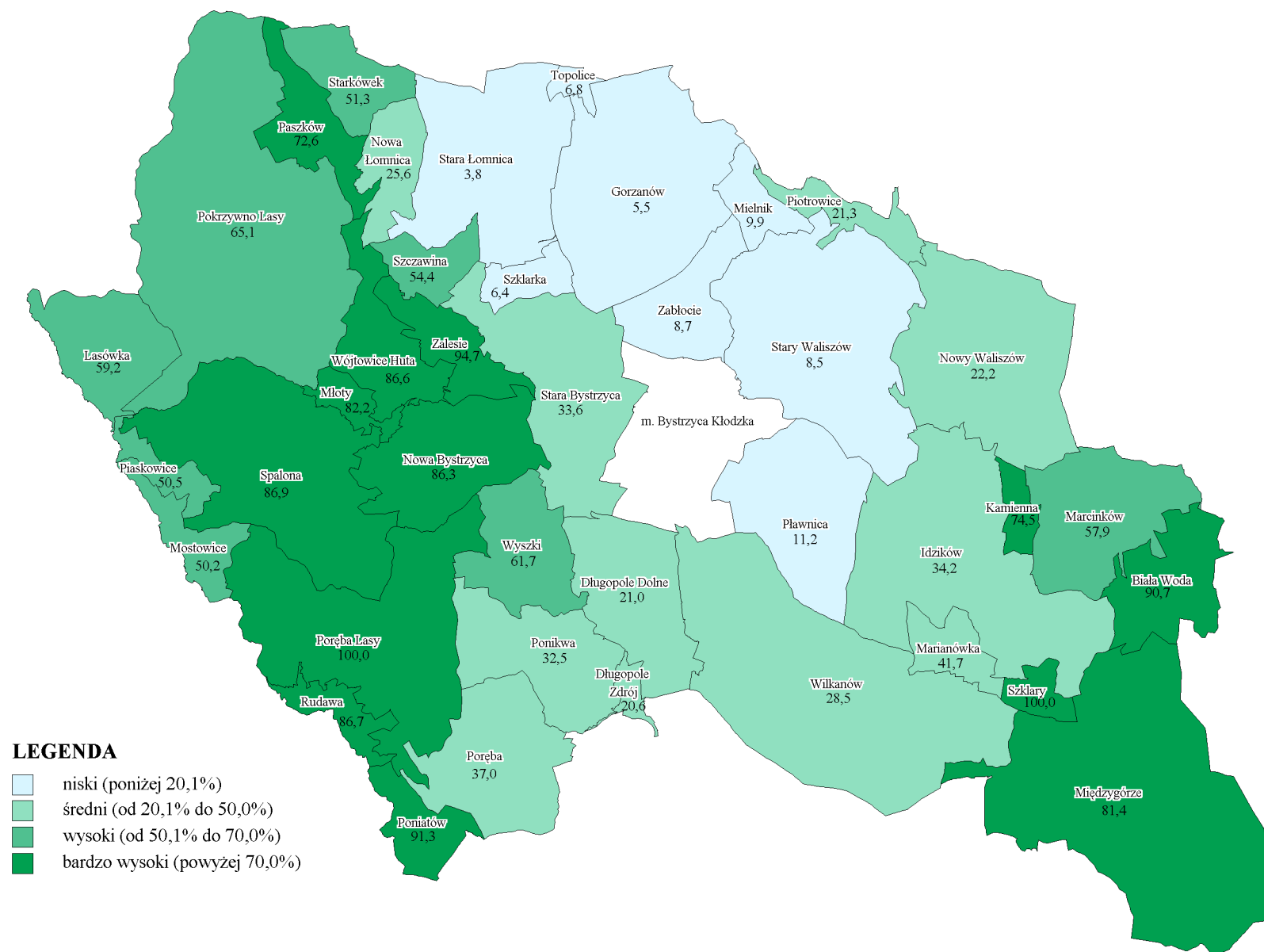
Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków. Stan na wrzesień 2007 r.

Rys. 13. Rozmieszczenie użytków rolnych według klas bonitacyjnych
Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych * Plan urzędniowo – rolny gminy Bystrzyca Kłodzka

Rys. 14. Udział gleb dobrych w powierzchni użytków rolnych

Rys. 15. Udział gleb słabych w powierzchni użytków rolnych

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej opracowany przez IUNG (Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa) w Puławach, określa w sposób syntetyczny za pomocą punktacji jakość środowiska przyrodniczego. Ocenie poddawane są następujące czynniki: gleba, agroklimat, rzeźba terenu i warunki wodne. Każdy z wyżej wymienionych czynników otrzymuje określoną liczbę punktów, które następnie się sumuje. Im wyższa liczba punktów, tym lepsze są warunki do prowadzenia produkcji rolniczej. Dla gminy Bystrzyca Kłodzka wynosi on 57,4 punktów, podczas gdy dla województwa dolnośląskiego wskaźnik ten wynosi 76,3 punktu. W poszczególnych obrębach określono metodą punktową tylko jeden czynnik – jakość i przydatność użytków rolnych – poprzez wyznaczenie wskaźnika bonitacji, który dla całej gminy wynosi 45,1 pkt. Wartość ta wskazuje na nienajlepsze warunki do prowadzenia działalności rolniczej. Spośród wszystkich obrębów najlepsze warunki występują we wsiach: Gorzanów, Mielnik, Pławница, Topolice, Wilkanów, Stara Łomnica, Stary Waliszów oraz Zabłocie, gdzie wskaźnik ten jest równy lub przekracza 50 punktów. We wszystkich tych obrębach za wyjątkiem Zabłocia jest kierunek produkcji polowy z udziałem paszowiskowego. Tereny do produkcji rolnej z pewnymi ograniczeniami to: Nowa Łomnica, Szklarka, Stara Bystrzyca, Długopole Dolne, Ponikwa, Poręba, Idzików, Nowy Waliszów, Piotrowice i tam jest wskaźnik pomiędzy 40 a 50 punktów.

Ze względu na niską przydatność do produkcji rolnej obszar całej gminy został zaliczony do Obszarów o Niekorzystnych Warunkach Gospodarowania – w strefach górskiej 22 obręby i pozostałe o specyficznych utrudnieniach. Zasady kwalifikowania gmin i obrębów ewidencyjnych do ONW zostały szczegółowo opisane w Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), który został ogłoszony obwieszczeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 listopada 2004 r. (M.P. Nr 56, poz. 958).

4.4. Zagrożenie erozją

W wyniku dokonanej analizy użytkowania gruntami rolnymi określono powierzchnie użytków rolnych podatnych na erozję. Zjawisko to jest bardzo rozległe obejmuje wszystkie obręby gminy bez Lasówki. Zajmuje 49,4% powierzchni użytków rolnych w gminie i jest bardzo zróżnicowane w poszczególnych obrębach. Poniżej 50% zjawisko to występuje w 13 obrębach: Marianówka, Stara Bystrzyca, Szklarka, Wilkanów, Pławница, Gorzanów, Kamienna, Zabłocie, Piaskowice, Stary Waliszów, Stara Łomnica, Idzików, Długopole Dolne. Z pośród gruntów narażonych na erozję, przeważają grunty V i VI klasy które mają udział 49,4%.

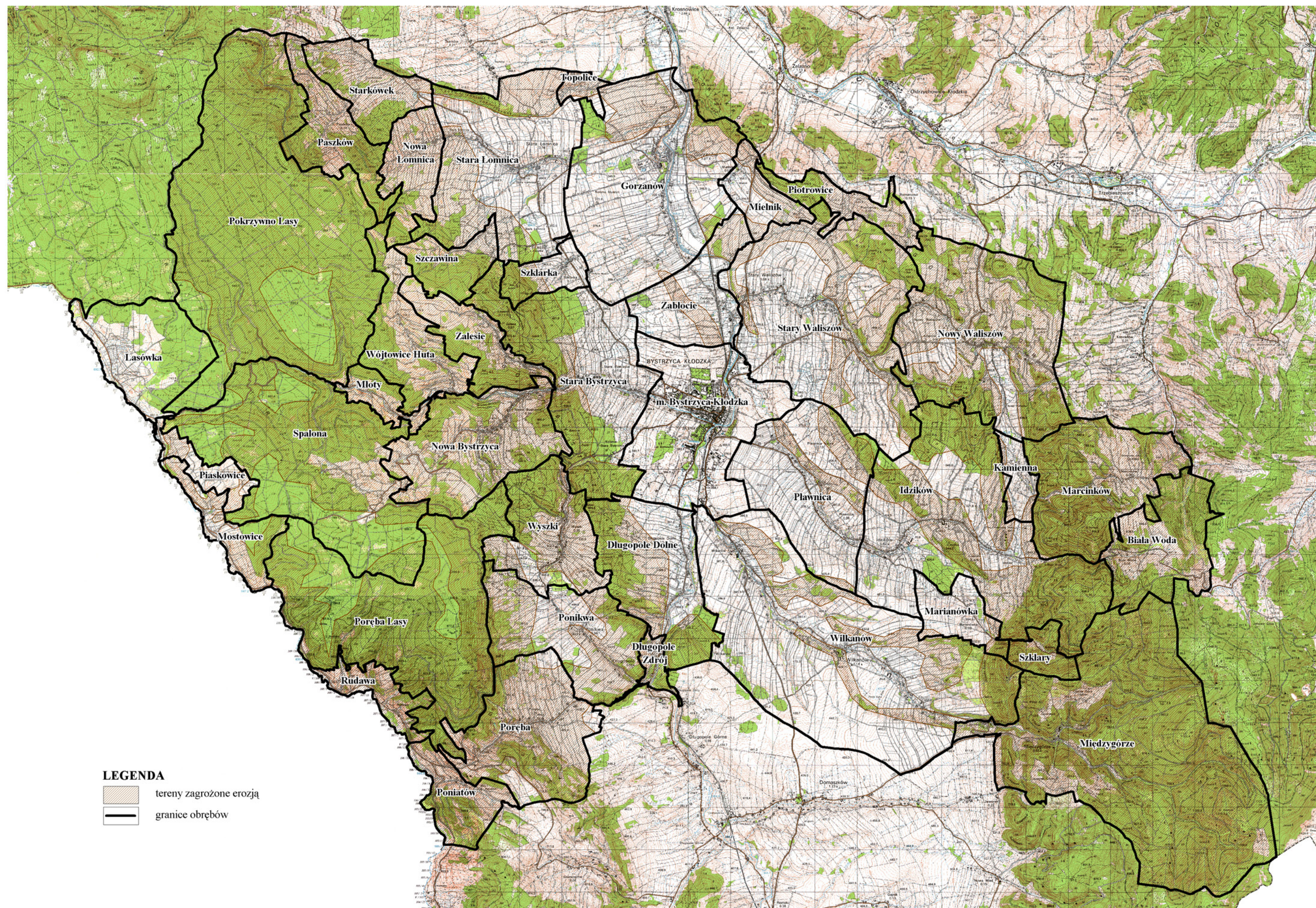
Słaba przepuszczalność podłoża i jego mała pojemność retencyjna wynikająca z budowy geologicznej, duże spadki terenu, które sprzyjają szybkiemu odpływowi wód powierzchniowych, wysokie opady i ich duża częstotliwość, w tym występowanie opadów nawałnych i mocne wylesienie terenu, powoduje intensywne spływy powierzchniowe, a ponadto zwiększa to siłę i rozmiary zagrożenia powodziowego. Układ takich niekorzystnych uwarunkowań miał miejsce w lipcu 1997 r., kiedy intensywne trzydniowe opady poprzedzone były mokrym okresem maja, czerwca i częściowo lipca i spowodowały one wyczerpanie zdolności absorpcyjnych niewielkiej i płytkiej warstwy pokrywy zwietrzelinowej.

Tereny o większych spadkach i małym stopniu pokrycia trwałą zielenią, są szczególnie narażone na proces erozji i ujemnie wpływają na wartość gleby oraz powodują podmywanie dróg oraz ich zalewanie błotem. Ochrona gleb przed erozją wymaga wielu zabiegów, między innymi utrzymania na nich odpowiedniego stopnia lesistości (szczególnie w terenie górskim) oraz zwiększenia powierzchni zadrzewień i zakrzewień wzdłuż dróg transportu rolnego na terenach nizinnych. Dane dotyczące erozji są zawarte w tabeli 11 i na rysunku 16.

Należy zwrócić uwagę, iż spośród obrębów o najkorzystniejszych warunkach dla intensywnego rolnictwa wysoki stopień zagrożenia erozją jest w Mielniku oraz Topolicach,

Fot. nr 10. Kamieniste pola w Gorzanowie.

Rys. 16. Tereny zagrożone erozją

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych * Plan urzędniowo – rolny gminy Bystrzyca Kłodzka

5. ORGANIZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

5.1. Struktura władania gruntami i użytkami rolnymi

Udział poszczególnych sektorów w strukturze władania gruntami w gminie rozkłada się następująco: na sektor publiczny przypada 60,4% powierzchni gminy, na prywatny – 39,6% (tabela 12). Najwięcej gruntów w sektorze publicznym jest we władaniu Państwowych Gospodarstw Leśnych 15047,49 ha (45,9% powierzchni gminy). Własność komunalna to 2727,71 ha (8,3%), Agencji Nieruchomości Rolnych 1641,57 ha (5,0%).

W obrębach: Międzygórze, Pokrzywno Lasy, Poręba Lasy, Spalona, Szklary, grunty PGL stanowią ponad 90% ich powierzchni, natomiast udział powyżej 50,0% jest w obrębach Biała Woda, Lasówka, Marcinków, Stara Bystrzyca, Szczawina.

Własność komunalna powyżej 50 ha gruntów znajduje się w 18 obrębach, z czego w sześciu (Idzików, Marcinków, Nowa Bystrzyca, Nowy Waliszów, Stary Waliszów, Wilkanów, Wójtowie Huta) powierzchnie te przekraczają 150 ha.

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka Agencja Nieruchomości Rolnych posiada swoje grunty w 17 obrębach. W obrębach Wilkanów, Idzików, Rudawa, powierzchnie ANR wynoszą odpowiednio 754,53 ha, 210,33 ha oraz 143,33 ha.

Udział gruntów zakwalifikowanych jako pozostałe (grunty skarbu państwa będące we władaniu PKP, DZMiUW, RZGW itp.) wynosi 1,2%. W obrębie Młoty 44,51 ha są własnością skarbu państwa i znajdują się we władaniu „Zespołu Elektrociepłowni Wrocławskich Kongregacja S.A.”

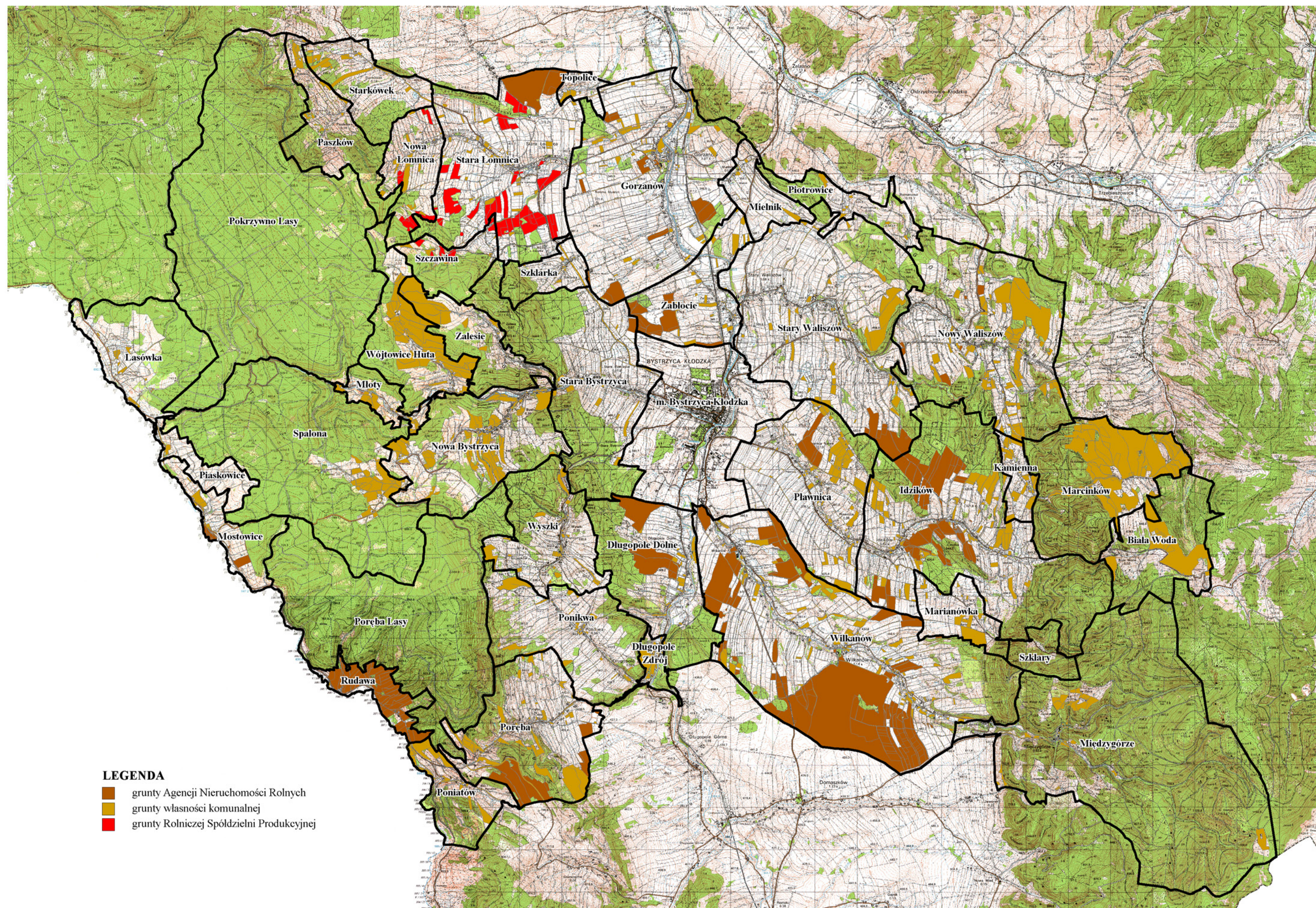
Struktura władania gruntami

Tabela 12

Lp.	Obręb	Pow. obróbu	Sektor publiczny (udział w powierzchni obrębu)										Sektor prywatny (udział w powierzchni obrębu)																			
			Razem w pow. obróbu		ANR		PGL		Własność komunalna		Pozostałe		Razem w pow. obróbu		Gospodarstwa rolne						Nieruchomo- ści do 1ha		grunty spółdzielni		pozostałe							
															ha		%		ha		%		ha				%		ha		%	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.										
1.	Biała Woda	580,22	435,53	75,0	-	-	337,90	58,2	95,06	16,4	2,57	0,4	144,69	25,0	94,48	16,3	0,35	0,1	-	-	-	49,86	8,6									
2.	Długopole Dolne	788,11	461,75	58,6	96,26	12,2	314,58	39,9	29,06	3,7	21,85	2,8	326,36	41,4	301,06	38,2	19,12	2,4	-	-	-	6,18	0,8									
3.	Długopole Zdrój	78,68	58,56	74,5	-	-	20,77	26,4	24,67	31,4	13,12	16,7	20,12	25,5	9,03	11,5	6,35	8,1	0,40	0,5	4,34	5,4										
4.	Gorzanów	1598,50	309,62	19,3	65,89	4,1	104,25	6,5	105,15	6,6	34,33	2,1	1288,88	80,7	1234,81	77,2	24,86	1,6	9,07	0,6	20,14	1,3										
5.	Idzików	1867,42	1180,48	63,2	210,33	11,3	804,90	43,1	151,26	8,1	13,99	0,7	686,94	36,8	659,63	35,3	21,01	1,1	-	-	6,30	0,4										
6.	Kamienna	129,91	41,47	31,9	-	-	-	-	41,21	31,7	0,26	0,2	88,44	68,1	85,22	65,6	3,10	2,4	-	-	0,12	0,1										
7.	Lasówka	595,05	372,68	62,7	-	-	349,05	58,7	14,72	2,5	8,91	1,5	222,37	37,3	188,49	31,7	32,79	5,5	-	-	1,09	0,1										
8.	Marcinków	856,83	784,54	91,5	-	-	430,41	50,2	354,07	41,3	0,06	0,0	72,29	8,5	71,85	8,4	0,29	0,0	-	-	0,15	0,1										
9.	Marianówka	246,42	61,32	24,9	0,26	0,1	19,27	7,8	37,93	15,4	3,86	1,6	185,10	75,1	169,83	68,9	6,73	2,7	-	-	8,54	3,5										
10.	Mielnik	212,50	20,56	9,6	-	-	-	-	13,91	6,5	6,65	3,1	191,94	90,4	190,88	89,8	0,99	0,5	-	-	0,07	0,1										
11.	Międzygórze	2692,50	2530,76	93,9	-	-	2453,71	91,1	60,24	2,2	16,81	0,6	161,74	6,1	137,94	5,1	15,73	0,6	0,13	0,0	7,94	0,4										
12.	Młoty	148,74	113,10	76,1	-	-	40,24	27,1	28,35	19,1	44,51	29,9	35,64	23,9	31,29	21,0	0,94	0,6	-	-	3,41	2,3										
13.	Mostowice	277,24	134,75	48,6	13,62	4,9	92,84	33,5	16,71	6,0	11,58	4,2	142,49	51,4	134,92	48,7	4,94	1,8	-	-	2,63	0,9										
14.	Nowa Bystrzyca	862,15	432,88	50,2	-	-	257,46	29,9	150,97	17,5	24,45	2,8	429,27	49,8	410,37	47,6	8,44	1,0	-	-	10,46	1,2										
15.	Nowa Łomnica	346,22	91,77	26,5	-	-	53,88	15,6	33,97	9,8	3,92	1,1	254,45	73,5	213,32	61,6	5,67	1,6	23,10	6,7	12,36	3,6										
16.	Nowy Waliszów	1481,42	681,36	46,1	11,94	0,8	436,28	29,5	229,02	15,5	4,12	0,3	800,06	53,9	647,32	43,7	10,49	0,7	0,27	0,0	141,98	9,5										
17.	Paszków	426,97	244,69	57,3	-	-	206,20	48,3	27,89	6,5	10,60	2,5	182,28	42,7	171,10	40,1	10,26	2,4	-	-	0,92	0,2										
18.	Piaskowice	169,36	7,47	4,4	1,65	1,0	0,10	0,1	5,47	3,2	0,25	0,1	161,89	95,6	161,89	95,6	-	-	-	-	-	-										
19.	Piotrowice	255,55	92,67	36,2	-	-	78,75	30,8	13,87	5,4	0,05	0,0	162,88	63,8	154,41	60,4	2,36	0,9	-	-	6,11	2,5										
20.	Plawnica	953,11	224,39	23,6	29,95	3,1	54,96	5,8	121,54	12,8	17,94	1,9	728,72	76,4	712,96	74,8	15,02	1,6	0,27	0,0	0,47	0,0										
21.	Pokrzywno Lasy	2902,79	2902,21	99,9	-	-	2901,06	99,9	-	-	1,15	0,0	0,58	0,1	-	-	0,58	0,1	-	-	-	-										
22.	Poniatów	304,86	163,60	53,7	0,68	0,2	105,95	34,8	54,24	17,8	2,73	0,9	141,26	46,3	116,06	38,1	3,65	1,2	-	-	21,55	7,0										
23.	Ponikwa	763,63	243,53	31,9	-	-	187,62	24,6	52,02	6,8	3,89	0,5	520,10	68,1	506,63	66,3	10,69	1,4	-	-	2,78	0,4										

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.
24.	Poręba	863,07	415,71	48,2	95,39	11,1	192,34	22,3	126,23	14,6	1,75	0,2	447,36	51,8	410,35	47,5	10,24	1,2	-	-	26,77	3,1
25.	Poręba Lasy	1761,24	1757,36	99,7	-	-	1744,50	99,0	-	-	12,86	0,7	3,88	0,3	0,86	0,0	-	-	-	-	3,02	0,3
26.	Rudawa	209,34	177,13	84,7	143,33	68,5	20,70	9,9	10,24	4,9	2,86	1,4	32,21	15,3	25,58	12,2	1,65	0,9	-	-	4,98	2,2
27.	Spalona	1714,78	1641,09	95,8	-	-	1566,53	91,4	67,85	4,0	6,71	0,4	73,69	4,2	63,31	3,7	4,14	0,3	-	-	6,24	0,2
28.	Stara Bystrzyca	1162,81	702,78	60,4	7,16	0,6	654,13	56,3	36,59	3,1	4,90	0,4	460,03	39,6	441,63	38,0	15,83	1,4	-	-	2,57	0,2
29.	Stara Łomnica	1277,31	322,52	25,2	88,99	7,0	148,74	11,6	62,44	4,9	22,35	1,7	954,79	74,8	753,12	59,0	25,51	2,0	150,91	11,8	25,25	2,0
30.	Starkówek	385,15	121,69	31,6	0,22	0,1	80,62	20,9	37,88	9,8	2,97	0,8	263,46	68,4	257,73	66,9	5,73	1,5	-	-	-	-
31.	Stary Waliszów	1793,35	458,54	25,6	60,12	3,4	226,14	12,6	152,46	8,5	19,82	1,1	1334,81	74,4	1296,32	72,3	18,50	1,0	0,38	0,0	19,61	1,1
32.	Szczawina	250,93	165,78	66,0	-	-	153,61	61,2	11,55	4,6	0,62	0,2	85,15	34,0	54,82	22,0	4,64	1,7	15,83	6,3	9,86	4,0
33.	Szklarka	183,05	77,50	42,3	-	-	65,95	36,0	11,54	6,3	0,01	0,0	105,55	57,7	101,56	55,6	3,92	2,1	-	-	0,07	0,0
34.	Szklary	142,10	141,87	99,8	-	-	141,87	99,8	-	-	-	-	0,23	0,2	-	-	0,23	0,2	-	-	-	-
35.	Topolice	67,35	9,86	14,6	-	-	-	-	9,86	14,6	0,00	0,0	57,49	85,4	56,58	84,0	0,91	1,4	-	-	-	-
36.	Wilkanów	2491,26	1207,46	48,4	754,53	30,3	231,62	9,3	180,29	7,2	41,02	1,6	1283,80	51,6	1208,52	48,5	44,11	1,7	-	-	31,17	1,4
37.	Wójtowice Huta	508,14	397,56	78,2	-	-	214,67	42,2	180,46	35,5	2,43	0,5	110,58	21,8	101,78	20,0	5,93	1,2	-	-	2,87	0,6
38.	Wyszki	585,30	255,07	43,6	-	-	204,70	35,0	50,36	8,6	0,01	0,0	330,23	56,4	320,03	54,7	8,16	1,4	-	-	2,04	0,3
39.	Zabłocie	483,09	135,09	28,0	61,25	12,7	9,92	2,1	47,57	9,8	16,35	3,4	348,00	72,0	345,58	71,5	2,34	0,5	-	-	0,08	0,0
40.	Zalesie	364,07	222,33	61,1	-	-	141,27	38,8	81,06	22,3	-	-	141,74	38,9	120,00	33,0	2,44	0,6	-	-	19,30	5,3
Gmina ogółem		32780,52	19799,03	60,4	1641,57	5,0	15047,49	45,9	2727,71	8,3	382,26	1,2	12981,49	39,6	11961,26	36,5	358,64	1,1	200,36	0,6	461,23	1,4

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków. Stan na wrzesień 2007 r.

LEGENDA

- grunty Agencji Nieruchomości Rolnych
- grunty własności komunalnej
- grunty Rolniczej Spółdzielni Producyjnej

Rys. 17. Rozmieszczenie gruntów ANR, własności komunalnej i Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej

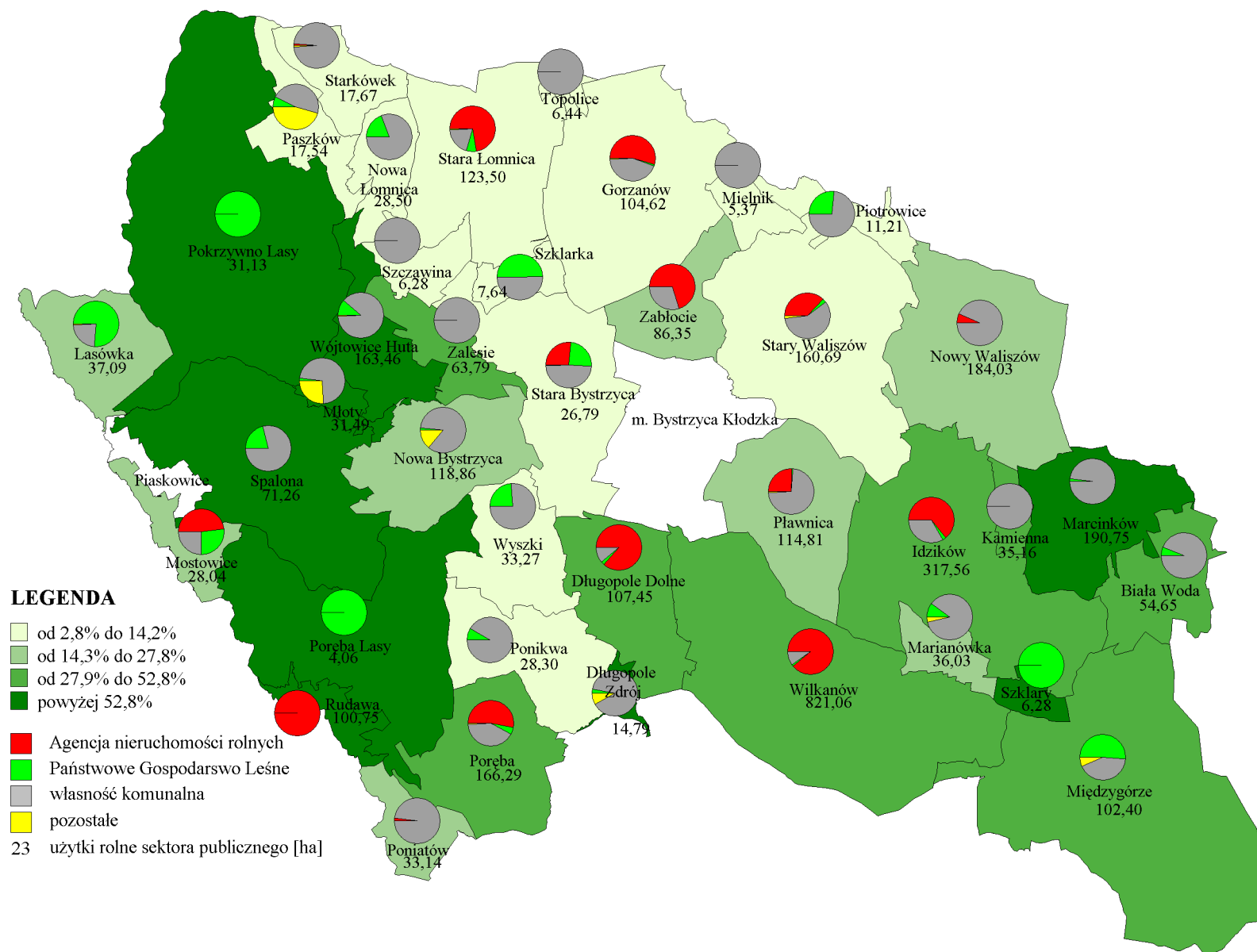
Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych * Plan urzędniowo – rolny gminy Bystrzyca Kłodzka

Struktura władania użytkami rolnymi

Tabela 13

Lp.	Obręb	Pow. ogólna UR	Sektor publiczny										Sektor prywatny	
			Razem w pow. obróbu		(udział w powierzchni ogólnej UR)									
					ANR		PGL		Własność komunalna		Pozostałe			
		ha	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.	Biała Woda	189,21	54,65	28,9	-	-	3,27	6,0	51,38	94,0	-	-	134,56	71,1
2.	Długopole Dolne	387,09	107,45	27,8	92,85	86,4	2,43	2,3	11,87	11,0	0,30	0,3	279,64	72,2
3.	Długopole Zdrój	24,88	14,79	59,4	-	-	0,40	2,7	13,18	89,1	1,21	8,2	10,09	40,6
4.	Gorzanów	1296,42	104,62	8,1	57,27	54,7	0,83	0,8	45,34	43,4	1,18	1,1	1191,80	91,9
5.	Idzików	951,30	317,56	33,4	204,07	64,3	7,02	2,2	106,46	33,5	0,01	0,0	633,74	66,6
6.	Kamienna	118,53	35,16	29,7	-	-	-	-	35,16	100,0	-	-	83,37	70,3
7.	Lasówka	243,90	37,09	15,2	-	-	28,14	75,9	8,59	23,1	0,36	1,0	206,81	84,8
8.	Marcinków	252,59	190,75	75,5	-	-	3,45	1,8	187,30	98,2	-	-	61,84	24,5
9.	Marianówka	202,06	36,03	17,8	-	-	3,55	9,9	31,12	86,3	1,36	3,8	166,03	82,2
10.	Mielnik	190,28	5,37	2,8	-	-	-	-	5,37	100,0	-	-	184,91	97,2
11.	Międzygórze	232,30	102,40	44,1	-	-	52,64	51,4	42,67	41,7	7,09	6,9	129,90	55,9
12.	Młoty	55,35	31,49	56,9	-	-	0,58	1,8	22,67	72,0	8,24	26,2	23,86	43,1
13.	Mostowice	162,81	28,04	17,2	13,55	48,3	7,42	26,5	7,07	25,2	-	-	134,77	82,8
14.	Nowa Bystrzyca	489,93	118,86	24,3	-	-	1,67	1,4	100,39	84,5	16,80	14,1	371,07	75,7
15.	Nowa Łomnica	260,52	28,50	10,9	-	-	5,54	19,4	22,96	80,6	-	-	232,02	89,1
16.	Nowy Waliszów	845,89	184,03	21,8	11,83	6,4	-	-	172,20	93,6	-	-	661,86	78,2
17.	Paszków	174,33	17,54	10,1	-	-	1,27	7,2	8,31	47,4	7,96	45,4	156,79	89,9
18.	Piaskowice	158,82	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.	Piotrowice	157,92	11,21	7,1	-	-	2,99	26,7	8,22	73,3	-	-	146,71	92,9
20.	Pławnica	808,97	114,81	14,2	29,66	25,8	0,72	0,6	83,21	72,5	1,22	1,1	694,16	85,8
21.	Pokrzywno Lasy	31,13	31,13	100,0	-	-	31,07	99,8	-	-	0,06	0,2	-	-
22.	Poniatów	149,47	33,14	22,2	0,55	1,7	-	-	32,59	98,3	-	-	116,33	77,8
23.	Ponikwa	477,50	28,30	5,9	-	-	2,37	8,4	25,93	91,6	-	-	449,20	94,1
24.	Poreba	581,88	166,29	28,6	88,39	53,2	7,89	4,7	68,28	41,1	1,73	1,0	415,59	71,4
25.	Poreba Lasy	4,06	4,06	100,0	-	-	4,06	100,0	-	-	-	-	-	-
26.	Rudawa	123,74	100,75	81,4	100,75	100,0	-	-	-	-	-	-	22,99	18,6
27.	Spalona	135,08	71,26	52,8	-	-	15,00	21,0	55,98	78,6	0,28	0,4	63,82	47,2
28.	Stara Bystrzyca	467,45	26,79	5,7	7,16	26,7	6,57	24,5	12,85	48,0	0,21	0,8	440,66	94,3
29.	Stara Łomnica	1022,23	123,50	12,1	88,99	72,1	8,79	7,1	24,57	19,9	1,15	0,9	898,73	87,9
30.	Starkówek	236,09	17,67	7,5	0,19	1,1	-	-	17,22	97,4	0,26	1,5	218,42	92,5
31.	Stary Waliszów	1424,59	160,69	11,3	59,69	37,1	4,57	2,8	93,20	58,1	3,23	2,0	1263,90	88,7
32.	Szczawina	80,20	6,28	7,8	-	-	-	-	6,28	100,0	-	-	73,92	92,2
33.	Szklarka	108,76	7,64	7,0	-	-	3,78	49,5	3,86	50,5	-	-	101,12	93,0
34.	Szklary	6,28	6,28	100,0	-	-	6,28	100,0	-	-	-	-	-	-
35.	Topolice	62,06	6,44	10,4	-	-	-	-	6,44	100,0	-	-	55,62	89,6
36.	Wilkanów	1967,21	821,06	41,7	727,16	88,6	11,35	1,3	80,93	9,9	1,62	0,2	1146,15	58,3
37.	Wójtowice Huta	259,63	163,43	62,9	-	-	18,64	11,4	143,40	87,7	1,39	0,9	96,20	37,1
38.	Wyszki	330,75	33,27	10,1	-	-	8,00	24,0	25,27	76,0	-	-	297,48	89,9
39.	Zabłocie	420,82	86,35	20,5	60,58	70,2	-	-	25,63	29,6	0,14	0,2	334,47	79,5
40.	Zalesie	186,61	63,79	34,2	-	-	-	-	63,79	100,0	-	-	122,82	65,8
Gmina ogółem		15278,64	3498,47	22,9	1542,69	44,1	250,29	7,2	1649,69	47,1	55,80	1,6	11780,17	77,1

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na wrzesień 2007 r.

Rys. 18. Udział i struktura władania użytkami rolnymi w sektorze publicznym

W sektorze prywatnym dominują gospodarstwa rolne, do których należy 11961,26 ha gruntów i zajmują one 36,5% obszaru gminy. Nieruchomości do 1 ha stanowią 1,1 % (358,64 ha), a największe powierzchnie występują w Lasówce - 32,79 ha oraz Wilkanowie - 44,11 ha. Najmniej gruntów 200,36 ha należy do spółdzielni produkcyjnych, w większości są to grunty Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej znajdujące się w Szczawinie oraz Nowej i Starej Łomnicy. Grunty zakwalifikowane jako „pozostałe” 461,23 ha zajmują 1,4% powierzchni. Duże areale należą między innymi do:

- „OMC Minerals”, Strońskich zakładów kamienia budowlanego KAMBUD oraz POL-SKAL w Nowym Waliszowie - (141,98 ha).

Analiza struktury władania użytków rolnych przedstawia się odmiennie od struktury władania gruntami. W użytkach rolnych przeważają powierzchnie należące do sektora prywatnego – 11780,17 ha (77,1%). Udział użytków rolnych sektora publicznego 3498,47 ha (22,9%) w rozbiciu na władanie przedstawia się następująco:

- własność komunalna (1649,69 ha) – 47,1%,
- ANR (1542,69 ha) – 44,1%,
- PGL (250,29 ha) – 7,2%,
- pozostałe (55,80 ha) – 1,6%.

Największy udział powyżej 50,0% dla sektora publicznego znajduje się w takich obrębach jak: Pokrzywno Lasy, Poręba Lasy, Szklary, Rudawa, Marcinków, Wójtowice Huta, Długopole Zdrój, Młoty, Spalona.

Spośród 2719,96 ha gruntów własności komunalnej 1649,69 ha to użytki rolne. Największe ich powierzchnie znajdują się w Marcinkowie 187,30 ha, Nowym Waliszowie 172,20 ha, Wójtowicach Hucie 143,40 ha oraz Nowej Bystrzycy 100,39 ha. Powierzchnie gruntów jako i użytków rolnych ANR są zbliżone. Użytki rolne PGL znajdują się w większości obrębów, a największe kompleksy powyżej 15,0 ha są w obrębach: Międzygórze - 52,64 ha, Pokrzywno Lasy - 31,07 ha, Lasówka - 28,14 ha, Wójtowice Huta - 18,64 ha oraz Spalona - 15,00 ha.

5.2. Struktura gruntów dzierżawionych

Powierzchnia gruntów dzierżawionych przez rolników wynosi 2633,69 ha, co stanowi 18,9 % powierzchni ogólnej gospodarstw indywidualnych.

Rolnicy dzierżawią grunty głównie od Agencji Nieruchomości Rolnych, tj. 48,9 % wszystkich dzierżaw, następnych 44,2 % gruntów dzierżawionych to grunty komunalne. W gminie Bystrzyca Kłodzka znaczne powierzchnie dzierżawione są od Państwowych Gospodarstw Leśnych. Nadleśnictwa Międzylesie, Bystrzyca Kłodzka oraz Zdroje posiadają grunty rolne, których część 181,92 ha jest wydzierżawiana rolnikom w formie dzierżaw lub też obecnym lub byłym pracownikom w formie deputedów. Dopelnieniem informacji winny być dane na temat dzierżaw pomiędzy rolnikami. Jednak ze względu na fakt zawierania takich umów najczęściej w formie ustnej, z pominięciem ich rejestracji w celach podatkowych nie określono ich powierzchni jedynie wymieniono obręby, w których to zjawisko zachodzi: Mostowice, Idzików, Gorzanów, Poręba, Nowa Łomnica, Nowy Waliszów, Stara Bystrzyca, Stary Waliszów, Topolice, Spalona, Wilkanów. W obrębie Mostowice grunty są wydzierżawiane mieszkańcom Lasówki, którzy posiadają gospodarstwa agroturystyczne (12 gospodarstw agroturystycznych) i wymaga się od nich posiadania 1 ha gruntów, a w obrębie Lasówka brakuje w rolnych gruntów zarówno komunalnych jak i PGL. Ponadto jest również zjawisko wydzierżawiania gruntów rolnych mające na celu obniżenie rozmiaru podatków, natomiast grunt pozostaje nieużytkowany rolniczo.

Z danych dotyczących dzierżaw wynika, że proces ten zachodzi i razem z dzierżawami od ANR i gruntami gminnymi może wpływać na poprawę sytuacji ekonomicznej gospodarstw. Według danych otrzymanych od instytucji: w ANR w formie dzierżaw rozdysponowane jest 83% użytków rolnych, w PGL 73%, natomiast w gruntach komunalnych 71%. Duże powierzchnie użytków rolnych zajmują dzierżawy w takich obrębach jak: Wilkanów, Idzików, Marcinków, Poręba, Stary Waliszów, Wójtowice Huta oraz Stara Łomnica i przekraczają one powierzchnie 100,00 ha,

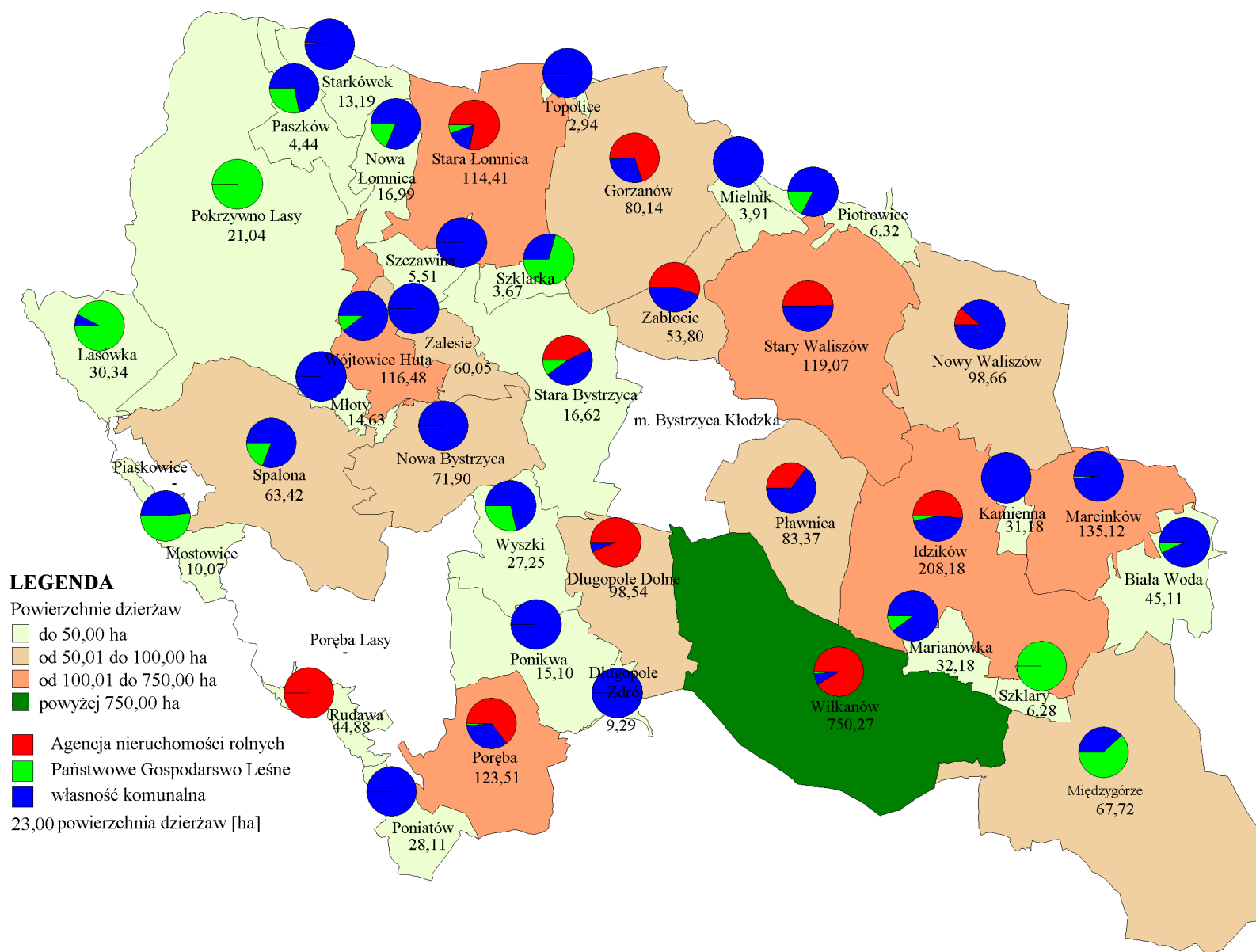
W obrębach o dużych powierzchniach dzierżaw należy zwrócić uwagę na fakt, iż w Starym Waliszowie, Marcinkowie i Wójtowicach Hucie dzierżawy od gminy wynoszą ponad 50%.

Dzierżawy gruntów

Tabela 14

L.p.	Obręb	Powierzchnia gruntów dzierżawionych przez rolników						
		Ogółem	od ANR		od Gminy		od PGL	
		ha	ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.	Biała Woda	45,11	-	-	41,84	92,8	3,27	7,2
2.	Długopole Dolne	98,54	92,22	93,6	6,32	6,4	-	-
3.	Długopole Zdrój	9,29	-	-	9,29	100,0	-	-
4.	Gorzanów	80,14	56,05	69,9	23,26	29,0	0,83	1,1
5.	Idzików	208,18	107,43	51,6	93,72	45,0	7,03	3,4
6.	Kamienna	31,18	-	-	31,18	100,0	-	-
7.	Lasówka	30,34	-	-	2,20	7,3	28,14	92,7
8.	Marcinków	135,12	-	-	132,99	98,4	2,13	1,6
9.	Marianówka	32,18	-	-	28,80	89,5	3,38	10,5
10.	Mielnik	3,91	-	-	3,91	100,0	-	-
11.	Międzygórze	67,72	-	-	25,88	38,2	41,84	61,8
12.	Młoty	14,63	-	-	14,63	100,0	-	-
13.	Mostowice	10,07	-	-	4,87	48,4	5,20	51,6
14.	Nowa Bystrzyca	71,90	-	-	71,90	100,0	-	-
15.	Nowa Łomnica	16,99	-	-	13,78	81,1	3,21	18,9
16.	Nowy Waliszów	98,66	11,26	11,4	87,40	88,6	-	-
17.	Paszków	4,44	-	-	3,17	71,4	1,27	28,6
18.	Piaskowice	-	-	-	-	-	-	-
19.	Piotrowice	6,32	-	-	5,21	82,4	1,11	17,6
20.	Pławnica	83,37	29,66	35,6	53,71	64,4	-	-
21.	Pokrzywno Lasy	21,04	-	-	-	-	21,04	100,0
22.	Poniatów	28,11	-	-	28,11	100,0	-	-
23.	Ponikwa	15,10	-	-	15,10	100,0	-	-
24.	Poręba	123,51	79,60	64,4	41,98	34,0	1,93	1,6
25.	Poręba Lasy	-	-	-	-	-	-	-
26.	Rudawa	44,88	44,88	100,0	-	-	-	-
27.	Spalona	63,42	-	-	51,26	80,8	12,16	19,2
28.	Stara Bystrzyca	16,62	7,16	43,1	7,75	46,6	1,71	10,3
29.	Stara Łomnica	114,41	88,99	77,8	18,60	16,3	6,82	5,9
30.	Starkówek	13,19	0,19	1,4	13,00	98,6	-	-
31.	Stary Waliszów	119,07	59,12	49,7	59,48	50,0	0,47	0,3
32.	Szczawina	5,51	-	-	5,51	100,0	-	-
33.	Szklarka	3,67	-	-	1,08	29,4	2,59	70,6
34.	Szklary	6,28	-	-	-	-	6,28	100,0
35.	Topolice	2,94	-	-	2,94	100,0	-	-
36.	Wilkanów	750,27	680,98	90,8	57,94	7,7	11,35	1,5
37.	Wójtowice Huta	116,48	-	-	104,13	89,4	12,35	10,6
38.	Wyszki	27,25	-	-	19,44	71,3	7,81	28,7
39.	Zabłocie	53,80	29,75	55,3	24,05	44,7	-	-
40.	Zalesie	60,05	-	-	60,05	100,0	-	-
Gmina ogółem		2633,69	1287,29	48,9	1164,48	44,2	181,92	6,9

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Bystrzyca Kłodzka, ANR i PGL. Stan na październik 2007 r.

Rys. 19. Struktura dzierżaw na tle powierzchni dzierżaw w ha

5.3. Struktura gospodarstw według wieku użytkownika

W gminie Bystrzyca Kłodzka, zgodnie z danymi zawartymi w kartach podatkowych istnieją 1891 gospodarstwa rolne. Według danych zawartych w ewidencji gruntów, aż 3339,51 ha gruntów jest we władaniu różniczan, czyli osób zamieszkałych poza granicami gminy. Stanowi to 10,2% powierzchni całej gminy i 25,7% powierzchni gruntów sektora prywatnego. Z pośród wsi, gdzie odsetek gruntów należących do różniczan w powierzchni użytków rolnych jest znaczący, wymienić należy wsie w dolinie rzeki Orlicy: Lasówka, Mostowice, Piaszkowice, Poniatów, oraz Piotrowice i Piaszków, jednak mają one charakter typowo rekreacyjny i wypoczynkowy, poza Piotrowicami, w których są względnie dobre gleby. Są to również wsie, gdzie znaczny udział we władaniu gruntami obrębu mają pojedyncze osoby fizyczne. Wśród obrębów rolnych duże powierzchnie różniczan znajdują się w: Gorzanowie, Nowy Waliszowie, Starej Łomnicy, Wilkanowie oraz Porębie.

Z analizy wieku użytkowników gospodarstw rolnych wynika, że najwięcej właścicieli jest w wieku od 41 do 55 lat (46,3%). Użytkowników gospodarstw mających mniej niż 40 lat jest 453 (29,4%). Pozostałą grupę tworzą właściciele w wieku przedemerytalnym i emerytalnym, którzy stanowią aż 29,7% właścicieli wszystkich gospodarstw.

Według przeprowadzonych wywiadów z sołtysami, zainteresowanymi rentami strukturalnymi w ramach PROW 2007-2013 wyraża 70 właścicieli gospodarstw. Na dzień dzisiejszy beneficjentami renty (w ramach PROW 2004-2006) na terenie gminy są właściciele 28 gospodarstw (pow. 272, 49 ha), zaś nowych wniosków które wpłynęły do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Kłodzku (w ramach PROW 2007-2013) jest 4, na łączną deklarowaną powierzchnię 27,32ha.

Dane dotyczące struktury wiekowej właścicieli i użytkowników gospodarstw przedstawia tabela 15.

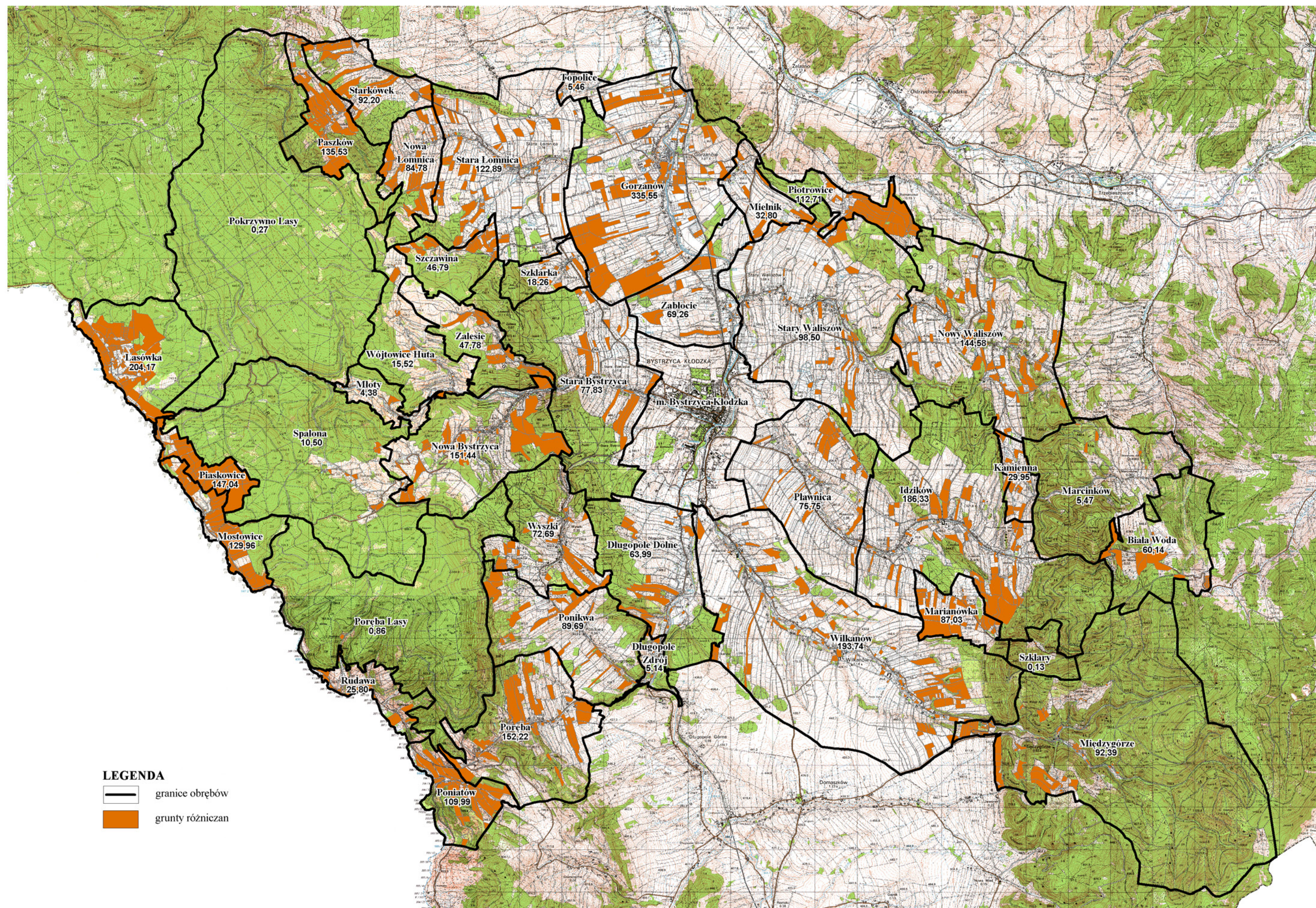
Grunty różniczan i ich wielkości przedstawione są na rysunku nr 20.

Gospodarstwa według wieku użytkowników

Tabela 15

Lp.	Obręb	Liczba gospodarstw ogółem należących do właścicieli z gminy Bystrzyca Kłodzka	Liczba gospodarstw wg wieku							
			18-40 lat		41-55 lat		przedemerytalnym		emerytalnym	
			liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	12.	13.
1.	Biała Woda	16	4	25,0	8	50,0	3	18,8	1	6,2
2.	Długopole Dolne	69	15	21,7	35	50,7	6	8,7	13	18,9
3.	Długopole Zdrój	8	1	12,5	6	75,0	1	12,5	-	-
4.	Gorzanów	172	30	17,4	78	45,3	17	9,9	47	27,4
5.	Idzików	137	44	32,1	53	38,7	22	16,1	18	13,1
6.	Kamienna	16	5	31,3	4	25,0	3	18,8	4	24,9
7.	Lasówka	30	6	20,0	15	50,0	7	23,3	2	6,7
8.	Marcinków	7	3	42,9	3	42,9	1	14,2	-	-
9.	Marianówka	29	5	17,2	18	62,1	3	10,4	3	10,3
10.	Mielnik	37	15	40,5	11	29,7	8	21,7	3	8,1
11.	Międzygórze	59	13	22,0	28	47,5	9	15,3	9	15,2
12.	Młoty	8	1	12,5	5	62,5	-	-	2	25,0
13.	Mostowice	19	2	10,5	8	42,1	5	26,3	4	21,1
14.	Nowa Bystrzyca	55	9	16,4	25	45,5	8	14,5	13	23,6
15.	Nowa Łomnica	42	10	23,8	16	38,1	7	16,7	9	21,4
16.	Nowy Waliszów	113	36	31,9	38	33,6	16	14,2	23	20,3
17.	Paszków	34	5	14,7	12	35,3	11	32,4	6	17,6
18.	Piaskowice	1	-	-	-	-	1	100,0	-	-
19.	Piotrowice	12	4	33,3	6	50,0	1	8,3	1	8,4
20.	Plawnica	111	26	23,4	64	57,7	7	6,3	14	12,6
21.	Pokrzywno lasy	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22.	Poniatów	10	-	-	7	70,0	-	-	3	30,0
23.	Ponikwa	56	13	23,2	25	44,6	10	17,9	8	14,3
24.	Poręba	54	11	20,4	32	59,3	4	7,4	7	12,9
25.	Poręba Lasy	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26.	Rudawa	5	1	20,0	-	-	3	60,0	1	20,0
27.	Spalona	18	1	5,6	10	55,6	5	27,8	2	11,0
28.	Stara Bystrzyca	79	23	29,1	38	48,1	7	8,9	11	13,9
29.	Stara Łomnica	141	36	25,5	66	46,8	18	12,8	21	14,9
30.	Starkówek	47	11	23,4	22	46,8	7	14,9	7	14,9
31.	Stary Waliszów	150	39	26,0	81	54,0	14	9,3	16	10,7
32.	Szczawina	24	9	37,5	8	33,3	5	20,8	2	8,4
33.	Szklarka	21	2	9,5	7	33,3	3	14,3	9	42,9
34.	Szklary	1	1	100,0	-	-	-	-	-	-
35.	Topolice	10	2	20,0	7	70,0	-	-	1	10,0
36.	Wilkanów	184	52	28,3	84	45,7	21	11,4	27	14,6
37.	Wójtowice Huta	24	6	25,0	10	41,7	6	25,0	2	8,3
38.	Wyszki	43	8	18,6	26	60,5	6	14,0	3	6,9
39.	Zabłocie	32	2	6,3	13	40,6	10	31,3	7	21,8
40.	Zalesie	17	2	11,8	7	41,2	4	23,5	4	23,5
Gmina ogółem		1891	453	24,0	876	46,3	259	13,7	303	16,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie kart podatkowych. Stan na październik 2007r.

Rys. 20. Grunty różniczan w ha

5.4. Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw indywidualnych

Ogólna liczba gospodarstw w gminie wynosi 1891 (w tym 6 to gospodarstwa powyżej 100 ha). Użytkują one łącznie z dzierzawami powierzchnię 13912,27 ha. Średnia powierzchnia gospodarstw wynosi 7,36 ha. W poszczególnych obrębach wielkości te są bardzo zróżnicowane i kształtują się od 3,73 ha w Rudawie do 200,25 ha w Piaskowicach. Duża średnia powierzchnia gospodarstw w obrębach Piaskowice Piotrowice i Marcinków jest zniekształcona ze względu na występowanie dużych gospodarstw powyżej 50,0 ha.

Najwięcej gospodarstw, w tym powyżej liczby 100 występuje w Wilkanowie - 184, Gorzanowie – 172, Starym Waliszowie – 150, Starej Łomnicy - 141, Idzikowie - 137, Nowym Waliszowie - 113 i Pławniczy – 111 i stanowią one ponad 50,0% ogólnej ich liczby w gminie.

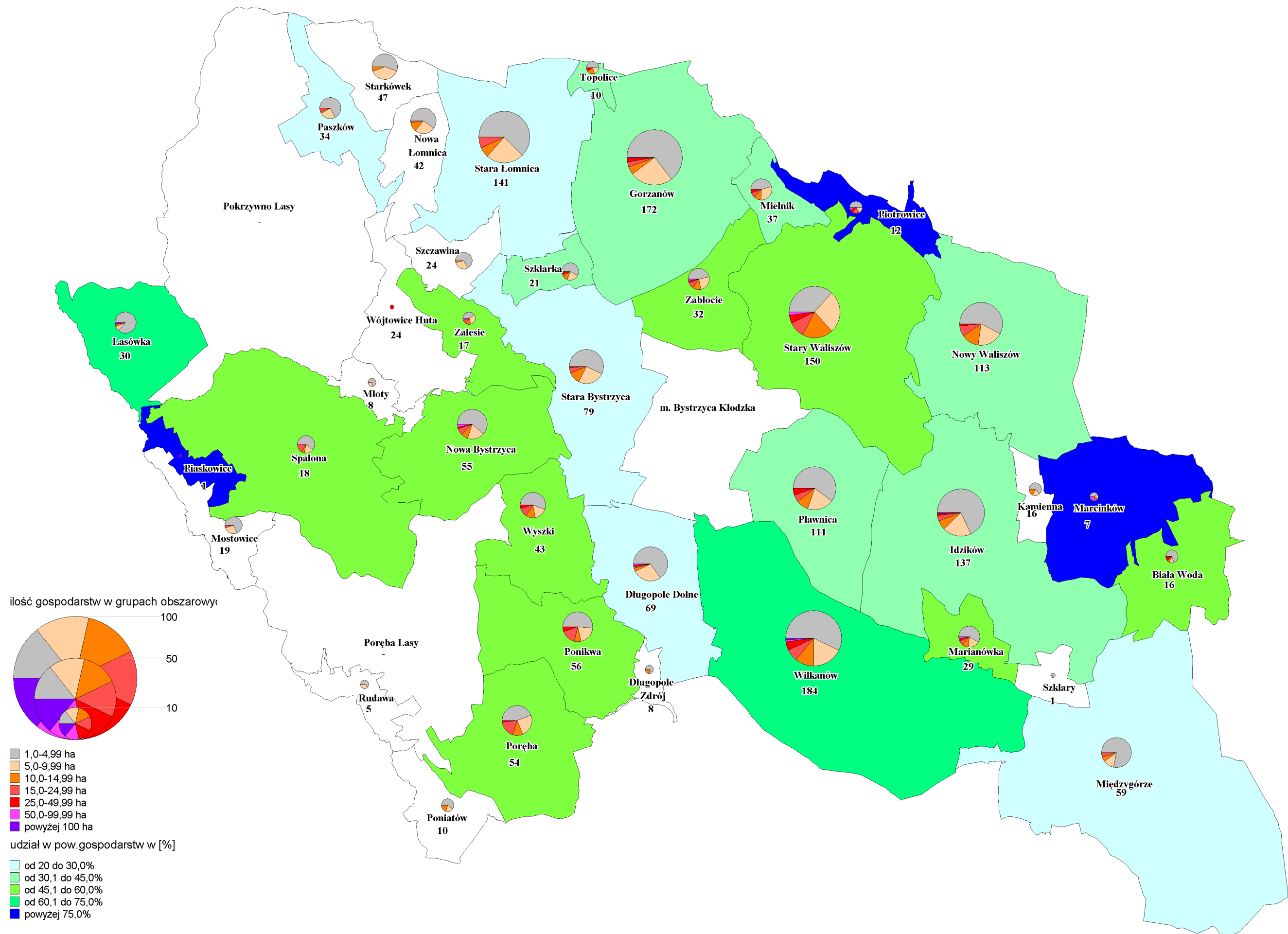
Fot. nr 11. Pola uprawne w Wilkanowie.

**Struktura gospodarstw indywidualnych w grupach obszarowych - grunty własne i dzierżawione
(wg kart podatkowych)**

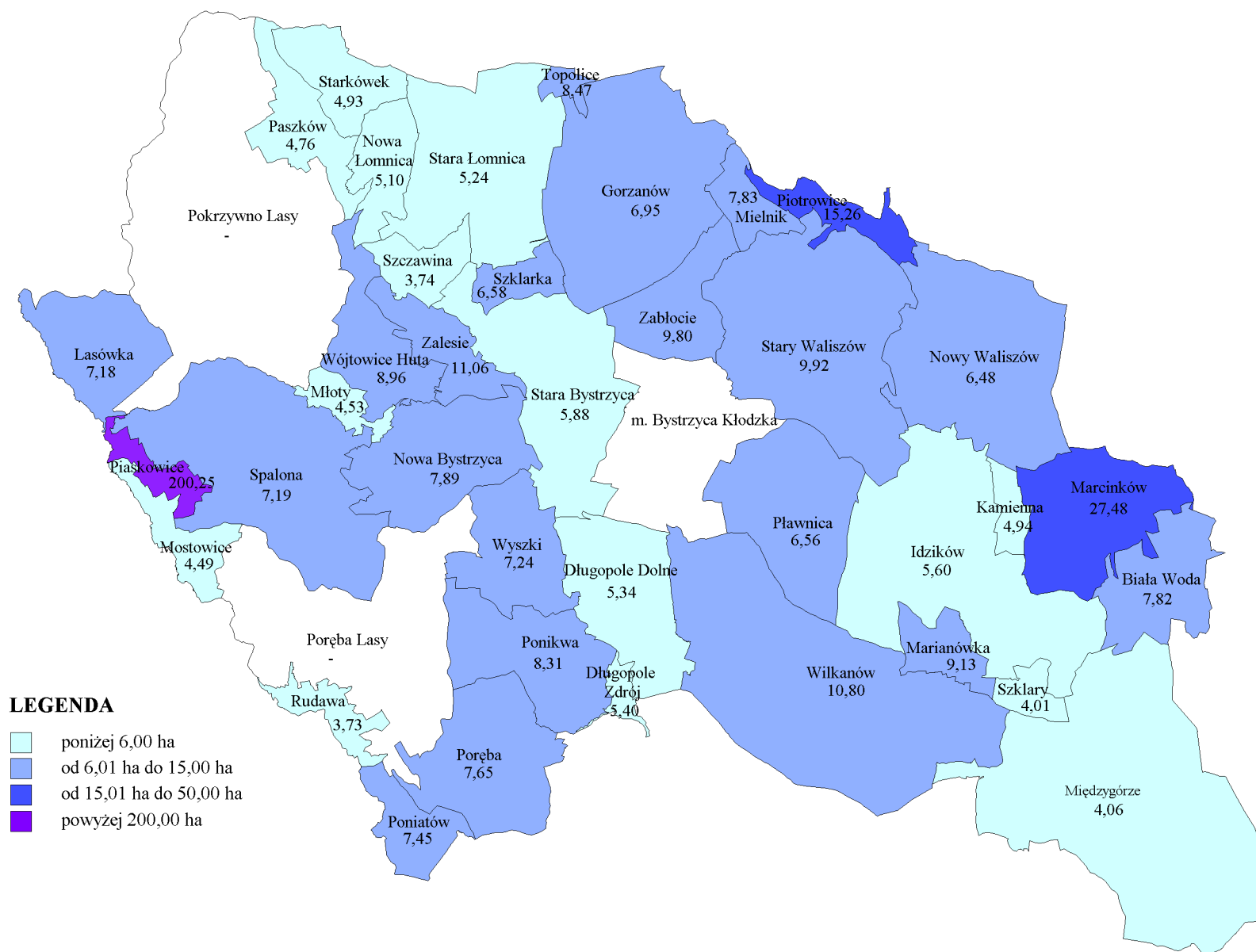
Tabela 16

Lp.	Obręb	Pow.gospodarstw ogółem			1,0-4,99				5,0-9,99				10,0-14,99				15,0-24,99				25,0-49,99				50,0-99,99				powyżej 100 ha			
		Pow. gospodarstw ogółem	liczba gosp. ogółem	śr. pow.gosp.	ilość gosp.		średnia pow. gosp. (ha)	udział w pow. ogólnej (%)	ilość gosp.		średnia pow. gosp. (ha)	udział w pow. ogólnej (%)	ilość gosp.		średnia pow. gosp. (ha)	udział w pow. ogólnej (%)	ilość gosp.		średnia pow. gosp. (ha)	udział w pow. ogólnej (%)	ilość gosp.		średnia pow. gosp. (ha)	udział w pow. ogólnej (%)	ilość gosp.		średnia pow. gosp. (ha)	udział w pow. ogólnej (%)	ilość gosp.		średnia pow. gosp. (ha)	udział w pow. ogólnej (%)
					liczba	%			liczba	%			liczba	%			liczba	%			liczba	%			liczba	%			liczba	%		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.
1.	Biała Woda	125,12	16	7,82	11	68,8	2,84	25,0	2	12,5	7,28	11,6	1	6,3	14,87	11,9	-	-	-	-	2	12,4	32,24	51,5	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Długopole Dolne	368,53	69	5,34	45	65,2	2,21	27,0	19	27,5	7,39	38,1	2	2,9	11,34	6,2	1	1,4	18,60	5,0	1	1,4	25,02	6,8	1	1,6	62,37	16,9	-	-	-	-
3.	Długopole Zdrój	43,16	8	5,40	5	62,5	2,24	25,9	1	12,5	6,24	14,5	2	25,0	12,86	59,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Gorzanów	1195,27	172	6,95	111	64,5	2,26	21,0	43	25,0	7,05	25,4	8	4,7	13,88	9,3	5	2,9	19,35	8,1	4	2,3	33,82	11,3	-	-	-	-	1	0,6	298,19	24,9
5.	Idzików	767,50	137	5,60	93	67,9	2,24	27,1	27	19,7	6,67	23,5	9	6,6	11,59	13,6	5	3,6	19,68	12,8	2	1,5	32,67	8,5	-	-	-	-	1	0,7	111,04	14,5
6.	Kamienna	79,01	16	4,94	10	62,5	2,68	33,9	3	18,8	6,30	23,9	3	18,7	11,12	42,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Lasówka	215,44	30	7,18	26	86,7	2,26	27,3	2	6,7	5,67	5,3	1	3,3	14,64	6,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,3	130,70	60,6
8.	Marcinków	192,37	7	27,48	3	42,9	2,74	4,3	1	14,3	7,26	3,8	1	14,3	14,65	7,6	-	-	-	-	-	-	-	-	2	28,5	81,12	84,3	-	-	-	-
9.	Marianówka	264,67	29	9,13	17	58,6	2,44	15,7	5	17,2	7,91	14,9	3	10,3	12,21	13,8	2	6,9	20,32	15,4	1	3,4	38,57	14,6	1	3,6	67,75	25,6	-	-	-	-
10.	Mielnik	289,85	37	7,83	17	45,9	2,89	17,0	11	29,7	7,00	26,6	4	10,8	12,02	16,6	3	8,1	20,36	21,1	2	5,5	27,28	18,7	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	Międzygórze	239,76	59	4,06	46	78,0	2,26	43,4	7	11,9	6,44	18,8	3	5,1	11,79	14,8	3	5,0	18,45	23,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.	Młoty	36,20	8	4,53	6	75,0	3,15	52,2	2	25,0	8,65	47,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	Mostowice	85,25	19	4,49	13	68,4	2,75	41,9	5	26,3	6,82	40,0	-	-	-	-	1	5,3	15,40	18,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14.	Nowa Bystrzyca	433,97	55	7,89	34	61,8	1,99	15,6	10	18,2	7,95	18,3	4	7,3	12,69	11,7	4	7,3	19,53	18,0	1	1,8	26,17	6,0	2	3,6	65,88	30,4	-	-	-	-
15.	Nowa Łomnica	214,18	42	5,10	25	59,5	2,26	26,4	11	26,2	7,18	36,9	5	11,9	11,43	26,7	1	2,4	21,55	10,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16.	Nowy Waliszów	731,84	113	6,48	65	57,5	2,33	20,7	22	19,5	7,40	22,2	15	13,3	12,32	25,3	9	8,0	18,89	23,2	2	1,7	31,39	8,6	-	-	-	-	-	-	-	-
17.	Paszków	161,83	34	4,76	23	67,6	2,03	28,9	8	23,5	7,66	37,9	1	2,9	11,86	7,3	2	6,0	21,00	25,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18.	Piaskowice	200,25	1	200,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	100,0	200,25	100,0
19.	Piotrowice	183,14	12	15,26	6	50,0	2,50	8,2	2	16,7	6,53	7,1	-	-	-	-	2	16,7	22,87	25,0	1	8,3	27,42	15,0	1	8,3	81,92	44,7	-	-	-	-
20.	Pławница	728,65	111	6,56	67	60,4	2,27	20,9	22	19,8	7,34	22,2	10	9,0	12,06	16,6	6	5,4	20,95	17,3	6	5,4	28,13	23,0	-	-	-	-	-	-	-	-
21.	Pokrzywno lasy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22.	Poniatów	74,52	10	7,45	6	60,0	3,65	29,4	2	20,0	8,47	22,7	2	20,0	17,84	47,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23.	Ponikwa	465,63	56	8,31	29	51,8	2,50	15,6	11	19,6	7,88	18,6	4	7,1	12,24	10,5	9	16,1	17,72	34,3	3	5,4	32,67	21,0	-	-	-	-	-	-	-	-
24.	Poręba	413,25	54	7,65	24	44,4	1,82	10,6	13	24,1	7,54	23,7	6	11,1	11,76	17,1	10	18,5	17,57	42,5	1	1,9	25,29	6,1	-	-	-	-	-	-	-	-
25.	Poręba lasy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26.	Rudawa	18,64	5	3,73	3	60,0	1,48	23,8	2	40,0	7,10	76,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27.	Spalona	129,39	18	7,19	11	61,1	2,35	20,0	3	16,7	7,39	17,1	1	5,6	13,42	10,4	3	16,6	22,65	52,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28.	Stara Bystrzyca	464,28	79	5,88	45	57,0	2,17	21,0	20	25,3	7,85		9	11,4	11,47	22,2	4	5,1	17,50	15,1	1	1,2	36,40	7,9	-	-	-	-	-	-	-	-
29.	Stara Łomnica	739,30	141	5,24	88	62,4	2,24	26,7	34	24,1	7,41	34,1	9	6,4	11,66	14,2	10	7,1	18,53	25,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30.	Starkówek	231,83	47	4,93	26	55,3	2,62	29,4	18	38,3	6,91	53,7	3	6,4	13,11	16,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31.	Stary Waliszów	1488,57	150	9,92	55	36,7	2,37	8,8	40	26,7	7,49	20,1	29	19,3	12,39	24,1	15	10,0	18,74	18,9	8	5,3	31,43	16,9	3	2,0	55,59	11,2	-	-	-	-
32.	Szczawina	89,73	24	3,74	16	66,7	2,09	37,3	7	29,2	6,46	50,4	1	4,1	11,07	12,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33.	Szklarka	138,17	21	6,58	12	57,1	2,37	20,6	5	23,8	6,04	21,9	2	9,5	11,02	16,0	1	4,8	21,76	15,7	1	4,8	35,73	25,8	-	-	-	-	-	-	-	-
34.	Szklary	4,01	1	4,01	1	100,0	4,01	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35.	Topolice	84,67	10	8,47	5	50,0	1,85	10,9	2	20,0	8,16	19,3	2	20,0	12,85	30,4	-	-	-	-	1	10,0	33,40	39,4	-	-	-	-	-	-	-	-
36.	Wilkanów	1986,51	184	10,80	105	57,1	2,09	11,0	33	17,9	7,31	12,1	20	10,9	12,65	12,7	13	7,1	18,66	12,2	9	4,9	36,33	16,5	2	1,1	57,01	5,7	2	1,0	294,63	29,8
37.	Wójtowice Huta	214,93	24	8,96	10	41,7	3,03	14,1	7	29,2	6,97	22,7	4	16,7	12,66	23,6	2	8,3	21,22	19,7	1	4,1	42,76	19,9	-	-	-	-	-	-	-	-
38.	Wyszki	311,20	43	7,24	24	55,8	2,06	15,9	7	16,3	8,14	18,3	5	11,6	12,29	19,7	5	11,6	18,25	29,3	2	4,7	26,04	16,8	-	-	-	-	-	-	-	-
39.	Zabłocie	313,67	32	9,80	15	46,9	2,16	10,3	8	25,0	7,80	19,9	4	12,5	10,98	14,0	3	9,4	18,05	17,3	1	3,1	25,89	8,3	1	3,1	94,91	30,2	-	-	-	-
40.	Zalesie	187,98	17	11,06	7	41,2	2,10	7,8	5	29,4	7,35	19,5	2	11,8	12,72	13,5	2	11,8	22,26	23,7	-	-	-	-	1	5,8	66,57	35,5	-	-	-	-
Gmina ogółem		13912,27	1891	7,36	1105	58,5	2,27	18,2	420	22,2	7,39	22,3	175	9,3	12,22	15,4	121	6,4	19,39	16,9	50	2,6	35,20	12,7	14	0,7	67,78	6,8	6	0,3	178,61	7,7

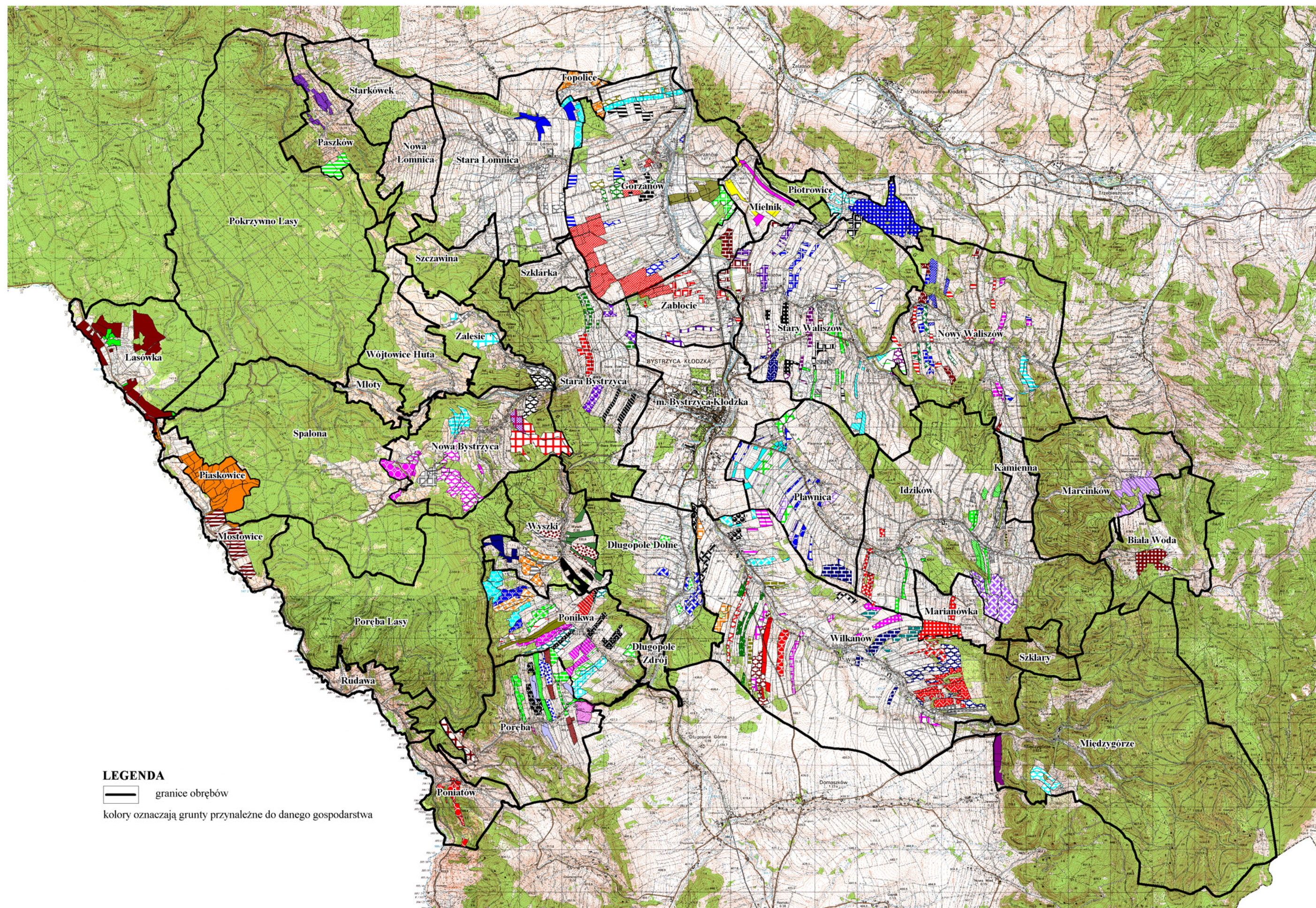
Źródło: obliczenia własne na podstawie kart podatkowych (karty podatkowe listopad 2007).

Rys. 21. Liczba i struktura gospodarstw na tle udziału gospodarstw powyżej 15,0 ha w ogólnej powierzchni

Rys. 22. Średnia powierzchnia gospodarstw (grunty własne i dzierżawione)

Rys. 23. Szachownica gruntów własnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 15,00 ha

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych * Plan urzędniowo – rolny gminy Bystrzyca Kłodzka

Największą grupę stanowią gospodarstwa o powierzchni w przedziale od 1,00 do 5,00 ha. Jest ich 1105 (58,5% ogółu gospodarstw) ze średnią powierzchnią 2,27 ha. Drugą największą grupą obszarową są gospodarstwa z grupy obszarowej od 5,00 do 10,00 ha. Jest ich 420 i stanowią 22,2% ogólnej liczby gospodarstw.

Gospodarstwa z grup obszarowych od 15,00 ha i większych zajmują powierzchniowo 44,1% (6135,31 ha) gruntów gospodarstw indywidualnych. Powierzchniowy udział gospodarstw tej grupy obszarowej powyżej 60,0% gruntów gospodarstw indywidualnych jest w Piaskowicach, Piotrowicach, Marcinkowie, Wilkanowie, Lasówce. Dane przedstawiono w tabeli 16 i rys. 21.

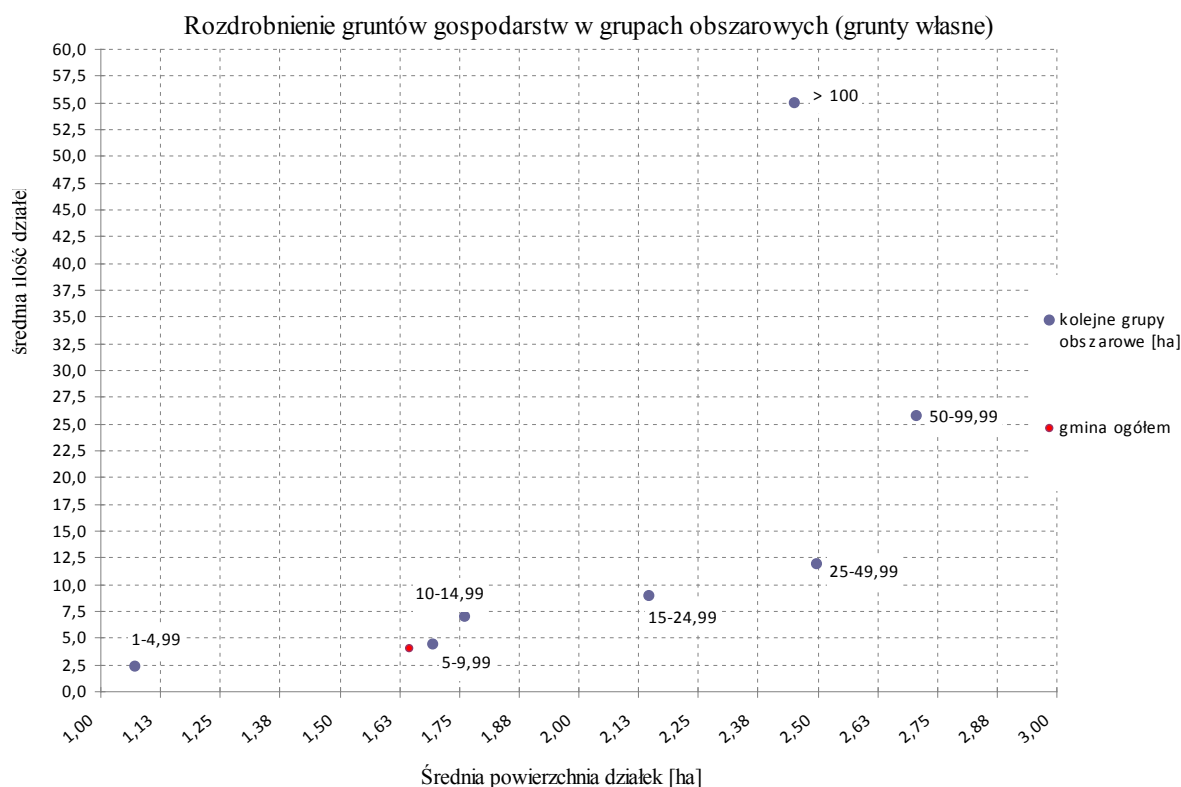
Z analizy struktury obszarowej widać, że ilościowo jest więcej gospodarstw małych i średnich do 15,00 ha (90,0% ogółu liczby gospodarstw). Znaczenie dla rolnictwa gospodarstw dużych powyżej 15,0 ha jest niewielkie ze względu na niski procent zajmowanej powierzchni (44,1%) oraz wykorzystywanie ich częściowo jako lokaty kapitału (Lasówka, Piaskowice, Piotrowice).

5.5. Rozdrobnienie gruntów gospodarstw rolnych

Na podstawie danych z ewidencji gruntów wykazano, że przeciętnie na 1 gospodarstwo rolne w gminie przypada 4,1 działki o średniej powierzchni 1,65 ha. Prawidłowy trend jaki powinny wykazywać gospodarstwa rolne to taki, gdzie wzrost liczby działek powiązany jest z ich średnią powierzchnią, która rośnie w miarę przynależności do wyższych grup obszarowych. W grupach obszarowych według wielkości gospodarstwa wartości dzielą się na 3 klasy: gospodarstwa do 50 ha o średniej liczbie działek 2-12 i średniej powierzchni 1-2,50 ha; gospodarstwa od 50 do 100 ha o średniej liczbie działek 26 i średniej powierzchni 2,71 ha i gospodarstwa powyżej 100 ha o średniej liczbie działek 55 i średniej powierzchni 2,45 ha.

Różnice pomiędzy klasami wskazują na szybki wzrost ilości działek do niewielkich zmian w ich średnich powierzchniach. Duże rozdrobnienie notuje się np. w Mostowicach, Piaskowicach, Marcinkowie, Nowym i Starym Waliszowie, Piotrowicach, Topolicach i Wójtowicach; zaś ich średnie powierzchnie są porównywalne. Są to zarówno obszary typowo górskie (Mostowice, Piaskowice, Marcinków, Wójtowice) jak i rolnicze (Stary Waliszów, Topolice, Wilkanów, Pławница, Zabłocie) oraz rolnicze z ograniczeniami Nowy Waliszów, Piotrowice, Poręba; a wpływ na rozdrobnienie ma przede wszystkim charakter wsi, wielkość i ukształtowanie terenu, ale także duża liczba dróg i cieków.

Najkorzystniejsza sytuacja jest we wsiach: Długopole Zdrój, Lasówka, Międzygórze, Rudawa, Spalona, Stara Łomnica i Szczawina, są to jednak oprócz Starej Łomnicy wsie górskie, nastawione na działalność turystyczną. Ta grupa reprezentowana jest głównie przez gospodarstwa maksymalnie do 25 ha. Należy wspomnieć, że część obrębów tj. 9 ma grunty o dobrych i średnich klasach bonitacyjnych w tym na 6 obrębach prowadzona jest częściowa produkcja rolna, natomiast zdecydowana większość to obręby górzyste, zalesione lub o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym. O trudnym do określenia stanie rozdrobnienia bez analizy rozłogu gospodarstw świadczą pary wsi np. Lasówka-Mostowice lub Gorzanów-Stary Waliszów. Przedstawione pary wsi mają takie same warunki gospodarowania, tj. położenie i ukształtowanie terenu, natomiast wartości średnich powierzchni działek do ich średniej liczby to: 1,10 ha/1,9 dz. do 1,28 ha/9,0 dz. (Lasówka-Mostowice) lub 1,58 ha/3,8 dz. do 1,40 ha/5,6 dz. (Gorzanów-Stary Waliszów). Istnieje również duży popyt na działki budowlane bez względu na ich położenie, co powoduje wzrost rozdrobnienia oraz niekorzystny układ szachownicy gruntów. Większość działek jest o nieregularnych wydłużonych kształtach, często oddalone od siebie i względem siedliska. W związku z powyższym przeanalizowano również szachownicę gruntów wsi celem określenia zapotrzebowania na prace scaleniowe w terenach, na których przyniesie to wymierne skutki dla rolnictwa.

Rys.24. Rozdrobnienie gruntów gospodarstw w grupach obszarowych

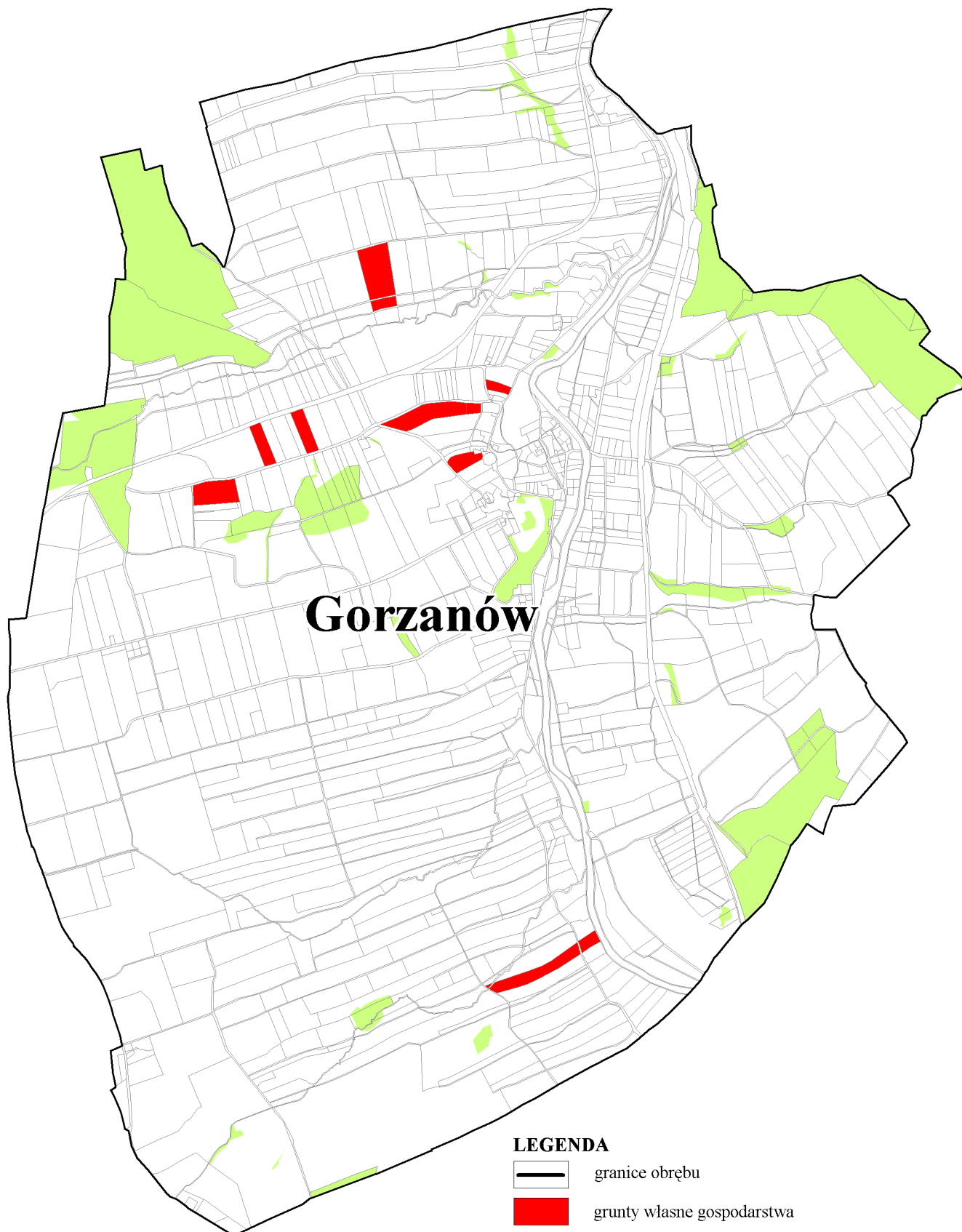
Rozdrobnienie gruntów gospodarstw indywidualnych w grupach obszarowych (grunty własne)

Tabela 17

Lp. obszar gospodarstw	Ogółem		W przedziałach obszarowych												powyżej 100	
			1 - 4,99	5 - 9,99	10 - 14,99	15 - 24,99	25 - 49,99	50-99,99	średnia pow. działek	średnia liczba działek	średnia pow. działek	średnia liczba działek	średnia pow. działek	średnia liczba działek		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	16.
1.	Biała Woda	4,10	4,4	0,29	15,0	6,30	1,0	14,87	1,0	-	-	12,93	2,5	-	-	-
2.	Długopole Dolne	1,46	3,2	0,90	2,5	1,95	3,5	3,26	3,5	2,43	8,0	1,84	14,0	-	-	-
3.	Długopole Zdrój	1,16	1,7	1,16	1,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Gorzanów	1,58	3,8	0,94	2,6	1,64	4,3	1,58	8,1	2,60	7,3	2,00	17,0	-	5,24	28,0
5.	Idzików	1,48	3,9	1,01	2,7	1,50	4,4	1,80	7,1	1,87	11,5	-	-	4,57	16,0	-
6.	Kamienna	1,21	3,6	1,27	1,9	1,20	5,0	1,14	11,0	-	-	-	-	-	-	-
7.	Lasówka	1,10	1,9	1,10	1,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.	Marcinków	2,34	5,4	1,30	2,0	-	-	1,51	8,0	-	-	3,33	13,0	-	-	-
9.	Marianówka	2,05	3,3	1,24	2,4	1,61	5,0	3,07	4,0	-	-	12,86	3,0	-	-	-
10.	Mielnik	2,03	3,0	1,58	2,0	2,36	3,2	2,59	5,0	2,21	7,0	2,23	13,0	-	-	-
11.	Międzygórze	1,64	2,5	1,17	2,0	1,56	4,2	-	-	4,14	4,5	-	-	-	-	-
12.	Młoty	1,23	3,0	1,23	3,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	Mostowice	1,28	9,0	1,02	3,0	1,36	6,0	-	-	-	-	-	-	1,35	57,0	-
14.	Nowa Bystrzyca	2,53	4,6	0,96	2,4	2,31	3,6	1,61	8,0	3,12	6,8	4,06	7,0	4,59	15,0	-
15.	Nowa Lomnica	1,48	3,3	1,13	2,4	1,72	4,4	1,96	6,0	-	-	-	-	-	-	-
16.	Nowy Waliszów	1,46	4,9	1,18	2,4	1,75	4,4	1,62	7,6	1,29	14,3	1,70	17,0	-	-	-
17.	Paszków	1,85	3,0	1,16	2,2	2,27	3,3	-	-	2,60	8,5	-	-	-	-	-
18.	Piaskowice	1,50	9,4	1,62	1,1	1,40	4,3	-	-	-	-	-	-	-	1,50	82,0
19.	Piotrowice	1,87	5,5	1,19	2,1	1,09	7,0	-	-	1,40	12,0	-	-	2,85	33,0	-
20.	Plawnica	1,39	4,4	0,99	2,6	1,47	5,1	1,55	7,4	1,73	11,8	1,87	17,0	-	-	-
21.	Pokrzywno Lasy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22.	Poniatów	1,99	4,7	3,70	1,0	2,55	3,0	-	-	1,58	14,5	-	-	-	-	-
23.	Ponikwa	2,24	3,7	1,43	2,0	2,45	3,3	2,32	5,3	2,68	7,1	2,26	12,0	-	-	-
24.	Poręba	2,02	4,5	1,03	2,8	1,70	4,4	2,30	5,3	2,70	6,4	-	-	-	-	-
25.	Poręba Lasy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	15.	16.
26.	Rudawa	1,12	2,6	1,17	1,3	1,10	8,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27.	Spalona	1,77	2,8	1,08	2,1	2,00	4,0	2,87	4,5	-	-	-	-	-	-	-	-
28.	Stara Bystrzyca	1,68	3,6	0,98	2,2	1,95	3,9	1,90	6,0	1,97	9,7	4,25	6,0	-	-	-	-
29.	Stara Łomnica	1,90	2,7	1,26	1,9	2,29	3,4	2,00	5,8	3,17	5,9	-	-	-	-	-	-
30.	Starkówek	1,95	3,1	1,21	2,3	2,27	3,4	2,44	4,7	-	-	-	-	-	-	-	-
31.	Stary Waliszów	1,40	5,6	1,02	2,4	1,30	5,8	1,55	8,1	1,69	11,9	1,52	18,0	-	-	-	-
32.	Szczawina	1,29	2,2	1,18	1,7	1,21	5,0	1,86	6,0	-	-	-	-	-	-	-	-
33.	Szklarka	1,28	3,8	1,35	1,9	1,07	6,0	0,89	12,0	1,98	11,0	-	-	-	-	-	-
34.	Szklary	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35.	Topolice	0,98	5,8	0,57	3,3	1,10	7,0	-	-	-	-	1,33	21,0	-	-	-	-
36.	Wilkanów	1,73	4,5	1,06	2,3	1,75	4,1	1,73	7,3	2,28	7,9	2,00	15,3	2,39	22,0	-	-
37.	Wójtowice Huta	1,36	4,8	0,66	5,5	1,90	4,0	2,69	5,0	-	-	-	-	-	-	-	-
38.	Wyszki	2,20	4,1	1,07	2,5	2,51	3,4	2,01	6,4	2,18	8,3	4,40	6,0	-	-	-	-
39.	Zabłocie	1,69	4,2	1,20	2,0	1,64	4,7	1,92	6,0	1,95	9,7	2,10	12,0	-	-	-	-
40.	Zalesie	1,61	4,4	0,92	2,5	1,19	6,3	1,69	6,0	2,63	8,0	-	-	-	-	-	-
Gmina ogółem		1,65	4,1	1,07	2,3	1,70	4,4	1,76	7,0	2,15	8,9	2,50	11,9	2,71	25,7	2,45	55,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów. Stan na listopad 2007 r.

Rys. 25. Rozłóg gruntów własnych wybranego gospodarstwa w Gorzanowie 11,65 ha

5.6. Grunty nieużytkowane rolniczo

Powierzchnia użytków rolnych w gminie Bystrzyca Kłodzka wynosi 15278,64 ha. Obszar gruntów nieużytkowanych rolniczo zajmuje 2842,79 ha, co stanowi 18,6% ogółu użytków rolnych, z tego ok. 1187,62 ha porośniętych jest już samosiewem.

Największy udział gruntów odlogowanych występuje w Poniatowie – 71,2%, Nowej Bystrzycy – 60,8%, Zalesiu – 55,5% oraz w Wójtowicach Hucie – 49,9% po powierzchni użytków rolnych. Powierzchnie odlogów powyżej 100 ha znajdują się w 11 obrębach, z czego w 3 przekraczają one 200 ha (Nowa Bystrzyca – 297,66 ha, Idzików – 257,79 ha, Poręba – 202,45 ha). Grunty odlogowane w dłuższym okresie ulegają degradacji i silnemu zakrzaczeniu, ich powierzchnia stanowi 7,8% powierzchni użytków rolnych. Najwięcej zakrzewionych i zakrzaczonych odlogów znajduje się w obrębach Poręba 121,51 ha, Nowa Bystrzyca 116,26 ha, Wójtowice Huta 110,77 ha oraz Idzików 101,80 ha. Dane ujęto w tabeli 18 i na rys.26.

Największy procent odlogów – 62,7% znajduje się w rękach właścicieli prywatnych. Grunty będące własnością gminy Bystrzyca Kłodzka to – 23,0% natomiast Agencji Nieruchomości Rolnych – 8,0%. Należy zwrócić uwagę, iż 1164,61 ha gruntów odlogowanych są to odłogi zlokalizowane na gruntach różniczan, i stanowi to 65,4% odlogów na gruntach prywatnych właścicieli. Strukturę gruntów odlogowanych i porośniętych samosiewem przedstawia tabela 19.

Struktura gruntów odlogowanych wskazuje na niewykorzystywanie zarówno gruntów ornych 952,68 ha jak i użytków zielonych 1890,11 ha. Wśród gruntów ornych największy udział procentowy stanowią klasy IVb i V odpowiednio – 32,3% i 31,6%, a wśród użytków zielonych klasa V – 43,8% oraz IV – 32,4%.

Odlogowanie gruntów w gminie Bystrzyca Kłodzka wynika głównie z wysokości n.p.m. oraz znacznym nachyleniem stoków, co utrudnia możliwość uprawy i zagospodarowania ziemi sprzętem rolniczym. Ponieważ znaczącą formą użytkowania terenu wg ewidencji są łąki oraz pastwiska 45,0% a obsada zwierząt jest bardzo niska nie ma zapotrzebowania dla użytków zielonych i tym samym są one odlogowane. Podczas rozmów z sołtysami wskazano również na przyczyny takie jak brak zainteresowania prowadzeniem gospodarstwa, zakup gruntów jako lokaty kapitału, podmokły teren, nieopłacalność produkcji rolnej, straty powodowane przez zwierzyńkę leśną. Prowadzona obecnie polityka rolna dotycząca produkcji zwierzęcej w tym na terenach górskich, również nie wskazuje na istotne zmiany w tym zakresie, co będzie skutkować dalszym postępującym pogarszaniem stopnia

zagospodarowania tych gruntów. Struktura klas bonitacyjnych odłogowanych wskazuje na odłogowanie gruntów począwszy od klasy IV b, co wiąże się również z historią tego terenu, który został w przeszłości mocno wylesiony i zagospodarowane zostały tereny o niskiej przydatności rolniczej.

Grunty rolne obecnie odłogowane stanowiące w większości własność prywatną tj. 62,% o niskiej przydatności dla rolnictwa i podatne na erozję powinny być uwzględnione przy powiększaniu obszarów leśnych na terenie gminy zgodnie z działaniem „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” określonym w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Tereny proponowane do zalesienia zlokalizowane w większości będą w obrębach górskich, natomiast w terenach nizinnych o do godnych warunkach do zagospodarowania należy je przywrócić do użytkowania ze względu na wzrost zapotrzebowania na ziemię uprawną w terenie, w którym jest możliwa mechaniczna uprawa. W obszarze Natura 2000 zalesienia nie zostaną wprowadzone ze względu na walory przyrodnicze oraz możliwe do pozyskania dodatkowe formy dofinansowania użytkowania rolnego takich terenów. Wyjątkiem będą obszary, gdzie nastąpiły trwałe zmiany w zadrzewieniu uwidoczniące i wymienione w o pracowaniu, które jeżeli uzyskają pozytywną opinię konserwatora przyrody w obszarze Natura 2000 powinny być przeniesione do zalesienia i zagospodarowania jako tereny leśne poprzez zmiany w planach zagospodarowania przestrzennego.

Fot. nr 12. Odlóg na granicy Starego Waliszowa i Piotrowic.

Powierzchnia gruntów nieużytkowanych rolniczo

Tabela 18

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych	Powierzchnia gruntów odlogowanych		Powierzchnia gruntów odlogowanych porośniętych		Ogółem	
			UR	Procentowy udział w pow. ogólnej użytków	UR	Procentowy udział w pow. Ogólnej użytków	Suma pow. gruntów nieużytkowanych rolniczo	Procentowy udział w pow. ogólnej użytków
		ha	ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Biała Woda	189,21	41,51	21,9	27,35	14,5	68,86	36,4
2.	Długopole Dolne	387,09	91,53	23,7	5,44	1,4	96,97	25,1
3.	Długopole Zdrój	24,88	3,89	15,6	-	-	3,89	15,6
4.	Gorzanów	1296,42	109,66	8,5	8,41	0,6	118,07	9,1
5.	Idzików	951,30	155,99	16,4	101,80	10,7	257,79	27,1
6.	Kamienna	118,53	25,04	21,2	11,08	9,3	36,12	30,5
7.	Lasówka	243,90	-	-	1,43	0,6	1,43	0,6
8.	Marcinków	252,59	14,47	5,8	50,61	20,0	65,08	25,8
9.	Marianówka	202,06	15,20	7,5	7,25	3,6	22,45	11,1
10.	Mielnik	190,28	39,26	20,6	0,36	0,2	39,62	20,8
11.	Międzygórze	232,30	13,53	5,9	18,23	7,8	31,76	13,7
12.	Młoty	55,35	0,00	0,0	16,37	29,6	16,37	29,6
13.	Mostowice	162,81	4,05	2,5	2,62	1,6	6,67	4,1
14.	Nowa Bystrzyca	489,93	181,40	37,1	116,26	23,7	297,66	60,8
15.	Nowa Łomnica	260,52	27,93	10,7	41,22	15,8	69,15	26,5
16.	Nowy Waliszów	845,89	111,22	13,2	80,53	9,5	191,75	22,7
17.	Paszków	174,33	15,27	8,7	7,27	4,2	22,54	12,9
18.	Piaskowice	158,82	1,99	1,3	23,98	15,1	25,97	16,4
19.	Piotrowice	157,92	19,17	12,1	8,69	5,5	27,86	17,6
20.	Pławnica	808,97	85,89	10,6	9,08	1,1	94,97	11,7
21.	Pokrzywno Lasy	31,13	1,33	4,3	5,07	16,3	6,40	20,6
22.	Poniatów	149,47	65,63	43,9	40,82	27,3	106,45	71,2
23.	Ponikwa	477,50	50,64	10,6	15,69	3,3	66,33	13,9
24.	Poręba	581,88	80,94	13,9	121,51	20,9	202,45	34,8
25.	Poręba Lasy	4,06	-	-	0,75	18,5	0,75	18,5
26.	Rudawa	123,74	8,69	7,0	27,17	22,0	35,86	29,0
27.	Spalona	135,08	3,71	2,7	9,26	6,9	12,97	9,6
28.	Stara Bystrzyca	467,45	30,24	6,5	21,80	4,7	52,04	11,1
29.	Stara Łomnica	1022,23	59,64	5,8	29,70	2,9	89,34	8,7
30.	Starkówek	236,09	26,87	11,4	11,78	5,0	38,65	16,4
31.	Stary Waliszów	1424,59	95,92	6,7	45,07	3,2	140,99	9,9
32.	Szczawina	80,20	8,76	10,9	22,64	28,2	31,40	39,2
33.	Szklarka	108,76	16,15	14,8	13,67	12,6	29,82	27,4
34.	Szklary	6,28	-	-	-	-	-	-
35.	Topolice	62,06	-	-	1,50	2,4	1,50	2,4
36.	Wilkanów	1967,21	105,45	5,4	41,74	2,1	147,19	7,5
37.	Wójtowice Huta	259,63	18,91	7,2	110,77	42,7	129,68	49,9
38.	Wyszki	330,75	45,38	13,8	65,32	19,7	110,70	33,5
39.	Zabłocie	420,82	33,78	8,0	7,94	1,9	41,72	9,9
40.	Zalesie	186,61	46,13	24,7	57,44	30,8	103,57	55,5
Gmina ogółem		15278,64	1 655,17	10,8	1187,62	7,8	2842,79	18,6

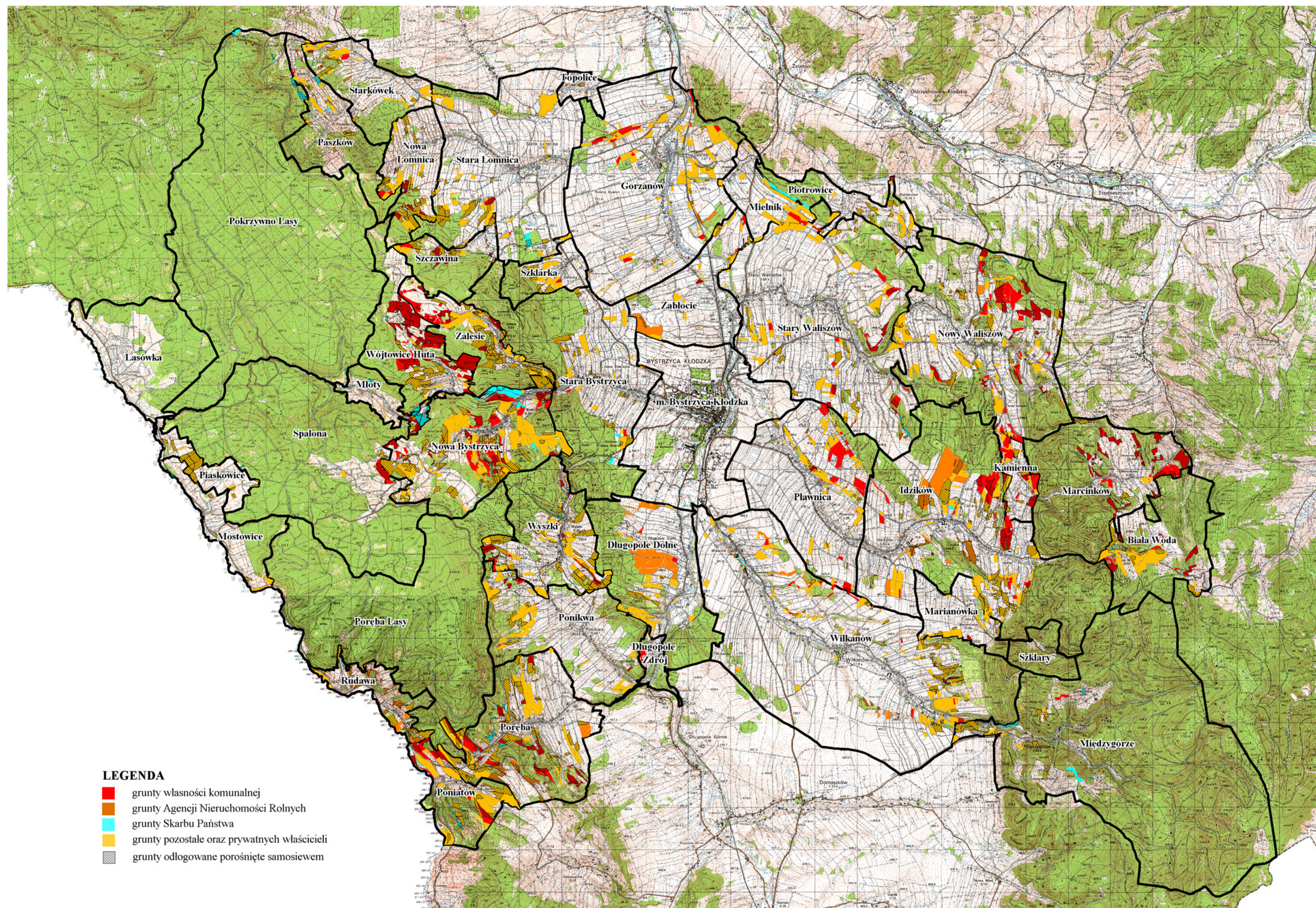
Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na wrzesień 2007 r.

Grunty nieużytkowane rolniczo według własności

Tabela 19

Lp.	Obręb	Pow. gruntów nieużytkowanych rolniczo	grunty prywatnych właścicieli		grunty gminy Bystrzyca Kłodzka		grunty pozostałych właścicieli		grunty Skarbu Państwa		grunty ANR	
		ha	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
1.	Biała Woda	68,86	39,43	57,3	15,04	21,8	13,93	20,2	0,46	0,7	-	-
2.	Długopole Dolne	96,97	38,30	39,5	1,74	1,8	0,51	0,5	-	-	56,42	58,2
3.	Długopole Zdrój	3,89	-	-	3,89	100,0	-	-	-	-	-	-
4.	Gorzanów	118,07	94,56	80,1	17,47	14,8	0,74	0,6	0,20	0,2	5,1	4,3
5.	Idzików	257,79	129,83	50,4	47,64	18,5	-	-	0,88	0,3	79,44	30,8
6.	Kamienna	36,12	13,51	37,4	22,61	62,6	-	-	-	-	-	-
7.	Lasówka	1,43	0,86	60,1	-	-	-	-	0,57	39,9	-	-
8.	Marcinków	65,08	8,19	12,6	56,89	87,4	-	-	-	-	-	-
9.	Marianówka	22,45	20,79	92,6	0,80	3,6	0,86	3,8	-	-	-	-
10.	Mielnik	39,62	36,23	91,4	3,39	8,6	-	-	-	-	-	-
11.	Międzygórze	31,76	20,73	65,3	2,45	7,7	1,75	5,5	6,83	21,5	-	-
12.	Młoty	16,37	3,47	21,2	5,17	31,6	-	-	7,73	47,2	-	-
13.	Mostowice	6,67	6,10	91,5	-	-	-	-	0,57	8,5	-	-
14.	Nowa Bystrzyca	297,66	207,88	69,8	72,19	24,3	1,61	0,5	15,98	5,4	-	-
15.	Nowa Łomnica	69,15	41,45	59,9	9,60	13,9	18,10	26,2	-	-	-	-
16.	Nowy Waliszów	191,75	97,57	50,9	82,39	43,0	2,96	1,5	2,62	1,4	6,21	3,2
17.	Paszków	22,54	19,32	85,7	1,36	6,0	-	-	1,86	8,3	-	-
18.	Piaskowice	25,97	25,97	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
19.	Piotrowice	27,86	21,31	76,5	0,53	1,9	0,34	1,2	5,68	20,4	-	-
20.	Plawnica	94,97	56,55	59,5	37,43	39,4	-	-	0,11	0,1	0,88	1,0
21.	Pokrzywno Lasy	6,40	-	-	-	-	-	-	6,40	100,0	-	-
22.	Poniatów	106,45	71,01	66,7	25,95	24,4	7,23	6,8	1,71	1,6	0,55	0,5
23.	Ponikwa	66,33	61,71	93,0	4,62	7,0	-	-	-	-	-	-
24.	Poręba	202,45	116,71	57,6	43,79	21,6	14,98	7,4	3,95	2,0	23,02	11,4
25.	Poręba Lasy	0,75	-	-	-	-	-	-	0,75	100,0	-	-
26.	Rudawa	35,86	10,25	28,6	-	-	-	-	-	-	25,61	71,4
27.	Spalona	12,97	3,67	28,3	8,89	68,5	-	-	0,41	3,2	-	-
28.	Stara Bystrzyca	52,04	48,08	92,4	2,06	4,0	-	-	1,90	3,6	-	-
29.	Stara Łomnica	89,34	59,76	66,9	2,87	3,2	22,88	25,6	3,83	4,3	-	-
30.	Starkówek	38,65	35,48	91,8	3,17	8,2	-	-	-	-	-	-
31.	Stary Waliszów	140,99	108,97	77,3	28,56	20,3	-	-	2,03	1,4	1,43	1,0
32.	Szczawina	31,40	13,22	42,1	7,72	24,6	10,46	33,3	-	-	-	-
33.	Szklarka	29,82	29,05	97,4	0,77	2,6	-	-	-	-	-	-
34.	Szklary	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35.	Topolice	1,50	1,50	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
36.	Wilkanów	147,19	117,80	80,0	13,48	9,2	-	-	0,92	0,6	14,99	10,2
37.	Wójtowice Huta	129,68	39,66	30,6	88,23	68,0	-	-	1,79	1,4	-	-
38.	Wyszki	110,70	95,87	86,6	12,27	11,1	-	-	2,56	2,3	-	-
39.	Zabłocie	41,72	21,43	51,4	3,64	8,7	-	-	-	-	16,65	39,9
40.	Zalesie	103,57	65,15	62,9	26,90	26,0	11,52	11,1	-	-	-	-
Gmina ogółem		2842,79	1781,37	62,7	653,51	23,0	107,87	3,8	69,74	2,5	230,30	8,0

Źródło: obliczenia na podstawie inwentaryzacji oraz danych z ewidencji gruntów i budynków. Stan na wrzesień 2007 r.

Rys. 26. Grunty odłogowane według własności i rodzaju

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych * Plan urzędniowo – rolny gminy Bystrzyca Kłodzka

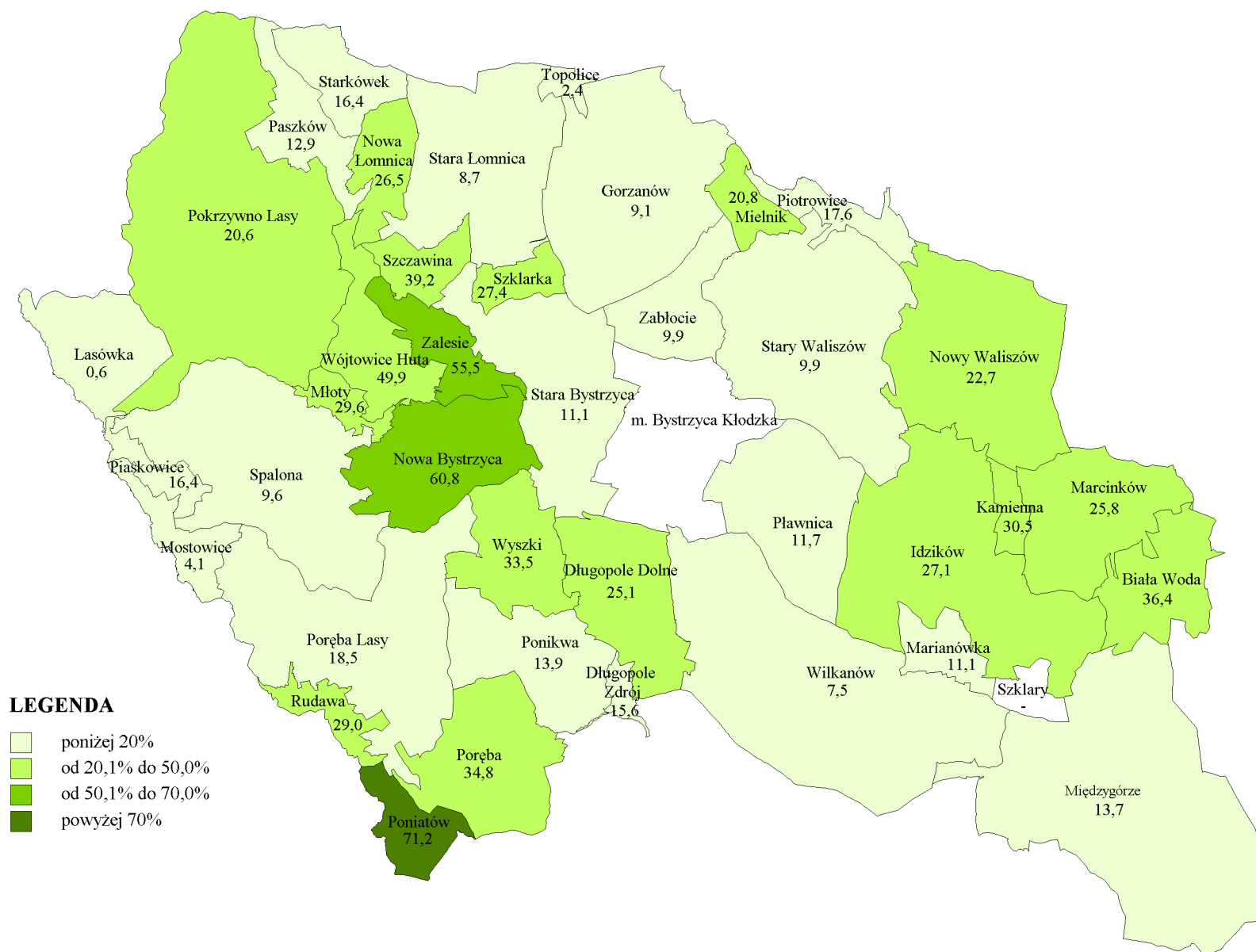
Powierzchnia gruntów nieużytkowanych rolniczo według klas bonitacyjnych

Tabela 20

Lp.	Obręb	Pow. użytków rolnych	Grunty orne								Użytki zielone						Ogółem	
			RIIIa	RIIIb	RIVa	RIVb	RV	RVI	Razem	II	III	IV	V	VI	VIz	Razem	ha	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	
1.	Biała Woda	189,21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13,36	38,09	17,41	-	68,86	68,86	
2.	Długopole Dolne	387,09	-	2,01	10,47	39,26	17,72	2,72	72,18	-	2,82	8,29	10,47	3,21	-	100,0	36,4	
3.	Długopole Zdrój	24,88	-	2,8	14,5	54,4	24,5	3,8	100,0	-	11,5	33,4	42,2	12,9	-	100,0	96,97	
4.	Gorzanów	1296,42	-	-	1,61	-	1,81	-	3,42	-	-	0,47	-	-	-	0,47	25,1	
5.	Idzików	951,30	-	-	47,1	-	52,9	-	100,0	-	-	100,0	-	-	-	100,0	3,89	
6.	Kamienna	118,53	4,41	11,11	21,93	17,22	1,90	0,10	56,67	-	8,81	35,21	15,72	1,66	-	61,40	15,6	
7.	Łasówka	243,90	7,7	19,6	38,7	30,4	3,4	0,2	100,0	-	14,4	57,3	25,6	2,7	-	100,0	118,07	
8.	Marcinków	252,59	-	0,60	31,48	55,64	61,56	5,31	154,59	-	4,61	31,59	55,44	11,56	-	103,20	9,1	
9.	Marianówka	202,06	-	0,4	20,4	36,0	39,8	3,4	100,0	-	4,5	30,6	53,7	11,2	-	100,0	257,79	
10.	Mielnik	190,28	-	-	-	3,02	10,77	-	13,79	-	-	1,31	19,52	1,50	-	22,33	27,1	
11.	Międzygórze	232,30	-	-	-	21,9	78,1	-	100,0	-	-	5,9	87,4	6,7	-	100,0	36,12	
12.	Młoty	55,35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,87	0,10	0,46	-	1,43	30,5	
13.	Mostowice	162,81	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60,8	7,0	32,2	-	100,0	1,43	
14.	Nowa Bystrzyca	489,93	-	-	-	-	0,31	0,31	0,62	-	-	28,33	31,50	0,89	3,74	64,46	0,6	
15.	Nowa Łomnica	260,52	-	-	-	-	50,0	50,0	100,0	-	-	43,9	48,9	1,4	5,8	100,0	65,08	
16.	Nowy Waliszów	845,89	-	-	-	0,76	10,17	-	10,93	-	-	4,30	5,73	1,49	-	11,52	22,45	
17.	Paszków	174,33	-	-	-	7,0	93,0	-	100,0	-	-	37,3	49,7	13,0	-	100,0	11,1	
18.	Piaskowice	158,82	-	-	-	9,12	1,52	-	27,77	-	2,13	4,18	4,05	1,49	-	11,85	39,62	
19.	Piotrowice	157,92	-	-	-	32,8	5,5	-	100,0	-	18,0	35,3	34,2	12,5	-	100,0	20,8	
20.	Plawnica	808,97	-	-	-	-	1,72	0,91	2,63	-	-	6,09	18,24	4,80	-	29,13	28,6	
21.	Pokrzywno Lasy	31,13	-	-	-	-	65,4	34,6	100,0	-	-	20,9	62,6	16,5	-	100,0	13,7	
			-	-	-	1,00	-	-	1,00	-	-	3,56	8,10	3,71	-	15,37	16,37	
			-	-	-	100,0	-	-	100,0	-	-	23,2	52,7	24,1	-	100,0	29,6	
			-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,62	3,78	2,27	-	6,67	6,67	
			-	-	-	-	-	-	-	-	-	9,3	56,7	34,0	-	100,0	4,1	
			-	-	-	11,07	40,03	42,80	93,90	-	-	45,00	98,80	59,96	-	203,76	297,66	
			-	-	-	11,8	42,6	45,6	100,0	-	-	22,1	48,5	29,4	-	100,0	60,8	
			-	-	2,40	10,68	4,59	-	17,67	-	-	19,55	27,95	3,98	-	51,48	69,15	
			-	-	13,6	60,4	26,0	0,0	100,0	-	-	38,0	54,3	7,7	-	100,0	26,5	
			-	7,42	26,43	20,33	8,33	1,32	63,83	-	15,35	50,99	48,89	12,69	-	127,92	191,75	
			-	11,6	41,4	31,9	13,1	2,0	100,0	-	12,0	39,9	38,2	9,9	-	100,0	22,7	
			-	-	-	2,10	3,15	0,52	5,77	-	-	3,57	6,30	6,90	-	16,77	22,54	
			-	-	-	36,4	54,6	9,0	100,0	-	-	21,3	37,6	41,1	-	100,0	12,9	
			-	-	-	-	-	-	-	-	-	14,10	10,29	1,58	-	25,97	25,97	
			-	-	-	-	-	-	-	-	-	54,3	39,6	6,1	-	100,0	16,4	
			-	0,49	1,67	2,55	1,57	-	6,28	-	3,53	10,14	5,89	2,02	-	21,58	27,86	
			-	7,8	26,6	40,6	25,0	-	100,0	-	16,4	47,0	27,3	9,3	-	100,0	17,6	
			-	-	10,07	29,09	11,78	-	50,94	-	0,10	21,03	21,54	1,36	-	100,0	94,97	
			-	-	19,8	57,1	23,1	-	100,0	-	0,2	47,8	48,9	3,1	-	100,0	11,7	
			-	-	-	-	0,49	-	0,49	-	-	0,88	1,58	3,45	-	5,91	6,40	
			-	-	-	-	100,0	-	100,0	-	-	14,9	26,7	58,4	-	100,0	20,6	

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
22.	Poniatów	149,47	-	-	-	-	17,29	18,24	35,53	-	-	8,00	30,16	32,76	-	70,92	106,45
23.	Ponikwa	477,50	-	0,10	2,17	20,53	48,7	51,3	100,0	-	-	11,3	42,5	46,2	-	100,0	71,2
24.	Poręba	581,88	-	0,3	6,8	64,4	26,9	1,6	100,0	-	0,62	10,40	18,26	5,17	-	34,45	66,33
25.	Poręba Lasy	4,06	-	1,0	15,6	45,2	33,8	4,4	100,0	-	1,8	30,2	53,0	15,0	-	100,0	13,9
26.	Rudawa	123,74	-	-	-	-	-	-	-	-	3,82	56,24	68,94	15,28	0,10	144,38	202,45
27.	Spalona	135,08	-	-	-	-	-	-	-	-	2,6	39,0	47,7	10,6	0,1	100,0	34,8
28.	Stara Bystrzyca	467,45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,0	-	-	0,75	0,75
29.	Stara Lomnica	1022,23	-	1,60	16,38	8,79	0,30	-	27,07	-	-	-	100,0	-	-	100,0	18,5
30.	Starkówek	236,09	-	5,9	60,5	32,5	1,1	-	100,0	-	7,5	80,4	12,1	-	-	100,0	8,7
31.	Stary Waliszów	1424,59	0,90	15,89	30,49	13,39	1,70	1,30	63,67	-	-	5,68	10,47	1,26	-	17,41	38,65
32.	Szczawina	80,20	1,4	25,0	47,9	21,0	2,7	2,0	100,0	-	-	32,6	60,2	7,2	-	100,0	16,4
33.	Szklarka	108,76	-	-	-	-	52,6	27,4	100,0	-	20,19	32,88	17,89	6,36	-	77,32	140,99
34.	Szklary	6,28	-	-	-	-	2,11	1,10	4,01	-	26,1	42,5	23,2	8,2	-	100,0	9,9
35.	Topolice	62,06	-	-	-	-	9,4	14,5	50,2	-	-	1,24	15,45	10,70	-	27,39	31,40
36.	Wilkanów	1967,21	1,30	-	2,00	4,09	10,68	3,39	21,46	-	-	4,5	56,4	39,1	-	100,0	39,2
37.	Wójtowice Huta	259,63	6,1	-	9,3	19,1	49,8	15,7	100,0	-	-	14,99	3,28	0,43	-	18,70	29,82
38.	Wyszki	330,75	-	-	-	-	0,30	2,40	3,00	-	-	80,2	17,5	2,3	-	100,0	27,4
39.	Zabłocie	420,82	0,22	-	8,7	20,0	60,1	11,2	100,0	-	0,0	7,5	47,7	44,8	-	100,0	129,68
40.	Zalesie	186,61	4,3	-	29,7	34,1	31,9	-	100,0	-	0,51	12,54	20,23	24,38	-	57,66	110,70
			-	-	-	0,21	7,35	6,51	14,07	-	0,9	21,7	35,1	42,3	-	100,0	33,5
			-	-	-	1,5	52,2	46,3	100,0	-	2,92	22,75	9,51	1,46	-	36,64	41,72
			-	-	-	-	-	-	-	-	8,0	62,1	25,9	4,0	-	100,0	9,9
			-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,22	32,45	53,83	-	89,50	103,57
			-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,6	36,3	60,1	-	100,0	55,5
	Gmina ogółem	15278,64	8,15	45,29	187,79	307,51	301,36	102,58	952,68	0,40	74,88	612,29	827,50	371,20	3,84	1890,11	2842,79
			0,9	4,8	19,7	32,3	31,6	10,8	100,0	0,0	4,0	32,4	43,8	19,6	0,2	100,0	18,6

Zródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na wrzesień 2007 r.

Rys. 27. Udział gruntów odlogowanych w powierzchni użytków rolnych

6. PRODUKCJA ROLNA

6.1. Produkcja zwierzęca i roślinna

Produkcję zwierzęcą zestawiono w sztukach fizycznych (SF) oraz w sztukach dużych (SD) na 100 ha użytków rolnych. W gminie Bystrzyca Kłodzka poziom obsady inwentarza żywego jest niski, ogółem wynosi 11,5 SD na 100 ha UR, co świadczy o rezygnacji w gospodarstwach rolnych z chowu zwierząt. W obsadzie przeważa udział bydła (6,4 SD/100 ha UR), udział trzody chlewnej jest mniejszy (2,5 SD/na 100 ha UR), natomiast pozostałe (owce, konie, kozy) to 1,5 SD/100 ha UR.

Najwyższa obsada występuje we wsiach: Marcinków (39,6 SD/100 ha UR), Pokrzywno Lasy 31,3 SD/100 ha UR) Ponikwa (24,9 SD/100 ha UR) oraz Zabłocie (24,8 SD/100 ha UR). Jedynie w tych obrębach stopień obsady jest większy od średniej dla województwa dolnośląskiego, która wynosiła 18,0 w roku 2006, z tym że dla Pokrzywna Lasy wynika to z małego arealu gruntów rolnych. W niektórych wsiach są gospodarstwa specjalizujące się w hodowli zwierząt i tak:

bydło: Idzików 1, Marcinków 2, Poręba 1, Stara Bystrzyca 1, Stary Waliszów 1

trzoda chlewna: Idzików 3, Ponikwa 2, Stara Łomnica 4, Stary Waliszów 7

W kilku miejscowościach prowadzony jest także chów pozostałych gatunków zwierząt takich jak konie, kozy i owce z tym, że konie wykorzystywane są w celach agroturystycznych lub do pracy w lesie. Chów owiec i kóz jedynie w sześciu obrębach przekracza 30 sztuk i ma to miejsce w Idzikowie (1), Gorzanowie (2), Spalanej (1), Nowej Bystrzycy (1), Starej Łomnicy (1) i Wójtowicach Hucie (2). Niski stopień udziału zwierząt w produkcji rolniczej jest adekwatny do stanu w województwie dolnośląskim i wynika między innymi z nieopłacalności produkcji zwierzęcej, jednakże w tym terenie i przy takich uwarunkowaniach przyrodniczych, jakie posiada gmina Bystrzyca Kłodzka obsada zwierząt jest zbyt niska.

Pogłowie zwierząt oraz obsada na 100 ha UR w SD

Tabela 21

L.p.	Obręb	Powierzchnia ogólna użytków rolnych (ha)	pogłowie zwierząt (w SF)			obsada na 100 ha użytków rolnych (w SD)			
			bydło	trzoda chlewna	pozostale*	bydło	trzoda chlewna	pozostale*	ogółem
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.	Biała Woda	189,21	-	-	-	-	-	-	-
2.	Długopole Dolne	387,09	16	4	11	4,1	0,3	0,3	4,7
3.	Długopole Zdrój	24,88	-	-	-	-	-	-	-
4.	Gorzanów	1296,42	47	100	40	3,6	1,9	0,3	5,8
5.	Idzików	951,3	49	168	321	5,2	4,4	5,8	15,4
6.	Kamienna	118,53	10	20	1	8,4	4,2	1,1	13,7
7.	Lasówka	243,9	18	-	16	7,4	-	0,7	8,1
8.	Marcinków	252,59	100	-	-	39,6	-	-	39,6
9.	Marianówka	202,06	8	30	23	4,0	3,7	11,8	19,5
10.	Mielnik	190,28	15	16	1	7,9	2,1	0,1	10,1
11.	Międzygórze	232,3	-	-	24	-	-	7,2	7,2
12.	Młoty	55,35	-	-	4	-	-	7,2	7,2
13.	Mostowice	162,81	-	-	-	-	-	-	-
14.	Nowa Bystrzyca	489,93	30	2	52	6,1	0,1	1,6	7,8
15.	Nowa Łomnica	260,52	19	1	6	7,3	0,1	3,0	10,4
16.	Nowy Waliszów	845,89	42	61	3	5,0	1,8	0,3	7,1
17.	Paszków	174,33	7	-	7	4,0	-	2,5	6,5
18.	Piaskowice	158,82	-	-	-	-	-	-	-
19.	Piotrowice	157,92	14	-	2	8,9	-	1,6	10,5
20.	Pławnica	808,97	33	143	17	4,1	4,4	1,2	9,7
21.	Pokrzywno Lasy	31,13	8	3	10	25,7	2,4	3,2	31,3
22.	Poniatów	149,47	-	-	-	-	-	-	-
23.	Ponikwa	477,5	67	200	20	14,0	10,5	0,4	24,9
24.	Poręba	581,88	74	12	9	12,7	0,5	0,2	13,4
25.	Poręba Lasy	4,06	-	-	-	-	-	-	-
26.	Rudawa	123,74	-	-	-	-	-	-	-
27.	Spalona	135,08	-	-	35	-	-	7,0	7,0
28.	Stara Bystrzyca	467,45	53	37	27	11,3	2,0	1,3	14,6
29.	Stara Łomnica	1022,23	10	500	40	1,0	12,2	0,4	13,6
30.	Starkówek	236,09	15	-	19	6,4	-	4,9	11,3
31.	Stary Waliszów	1424,59	80	450	19	5,6	7,9	0,5	14,0
32.	Szczawina	80,2	5	-	4	6,2	-	3,5	9,7
33.	Szklarka	108,76	1	-	-	0,9	-	-	0,9
34.	Szklary	6,28	-	-	-	-	-	-	-
35.	Topolice	62,06	4	-	5	6,4	-	10,5	16,9
36.	Wilkanów	1967,21	140	280	28	7,1	3,6	0,1	10,8
37.	Wójtowice Huta	259,63	12	10	43	4,6	1,0	4,9	10,5
38.	Wyszki	330,75	25	20	25	7,6	1,5	6,2	15,3
39.	Zabłocie	420,82	73	127	-	17,3	7,5	-	24,8
40.	Zalesie	186,61	3	-	-	1,6	-	-	1,6
Gmina ogółem		15278,64	978	2184	812	6,4	3,6	1,5	11,5

*w tym konie, kozy, owce

Źródło: obliczenia własne na podstawie wywiadów z sołtysami. Stan na marzec 2008 r.

Rozmowy z sołtysami wskazały, iż w obrębach Starkówek, Wilkanów powinien być rozwijany chów bydła mięsnego i opasowego, w Starkówku przeszkodą jest brak wodociągów, a w Wilkanowie brak zaplecza budowlanego. W Wójtowicach Hucie 2 gospodarze chcą powiększyć stada owiec.

Dane dotyczące produkcji zwierzęcej przedstawiono w tabeli 21 i na rys. 28.

Struktura upraw i zagospodarowania gruntów rolnych jest zróżnicowana i zależna od rzeźby terenu. Inwentaryzacja terenowa wykazała, iż stopniowo rolnicy zaczęli

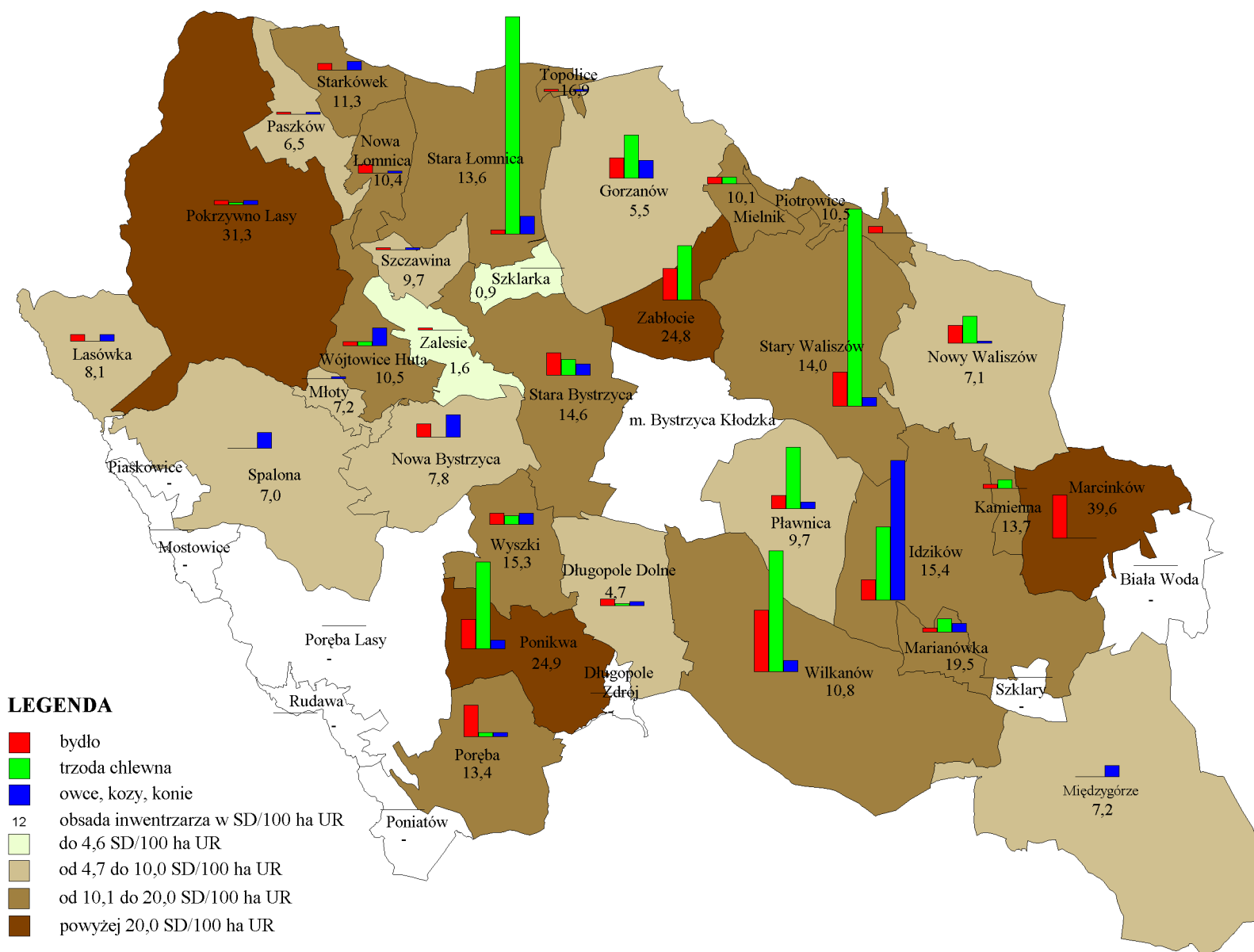
rekultywowanie gruntów, które przez ostatnie lata były odłogowane, a jest możliwe na nich prowadzenie do brzozy przy pomocy rolniczej z wykorzystaniem sprzętu rolniczego. Wobec tego obręby zlokalizowane w wyższych partiach gór w większości wykorzystywane są jako łąki. Pastwiska nie ma z racji bardzo niskiej obsady zwierząt. Warunki przyrodnicze są korzystne dla wypasów zwierząt jednakże głównym sposobem użytkowania górskich łąk i pastwisk jest ich wykaszanie w głównej mierze podyktowane możliwościami do pozyskania dopłatami unijnymi.

Ponieważ na całej powierzchni gminy odłogowane jest 952,68 ha gruntów ornych, które zazwyczaj zlokalizowane były na terenach o utrudnionym dostępie dla sprzętu rolniczego (duże spadki terenu, klasy RIVb, RV, RVI), więc większość pozostałych gruntów ornych ma dobre lub średnie warunki glebowe i zlokalizowana jest w miarę płaskim terenie umożliwiającym uprawę mechaniczną. Największy udział w powierzchni zasiewów w skali gminy mają zboża 62,7%, pozostałe 15,1%, okopowe 11,3%, przemysłowe 10,9%,

W gminie prowadzone są gospodarstwa o produkcji roślinnej (Topolice, Szklarka, Szczawina, Piotrowice, Pławnica, Nowy Waliszów, Mielnik, Gorzanów, Długopole Dolne), zwierzęco-roślinnej (Marcinków) oraz w największym stopniu roślinno-zwierzęcej w pozostałych obrębach. Ponadto pojawiają się gospodarstwa specjalistyczne jak np: plantacja leszczyny w Ponikwie, 1 gospodarstwo ekologiczne w Marianówce, 2 pszczelarskie w Starej Łomnicy, plantacja jodły kaukaskiej i choinek w Wójtowicach Hucie, wierzb energetyczna w Gorzanowie oraz sadownictwo i warzywnictwo, plantacja choinek w Nowej Łomnicy, kwiaty i 1 ekologiczne gospodarstwo w Starym Waliszowie. Rolnicy korzystają również z pakietów rolno – środowiskowych i tak wg danych z AR i MR w gminie w kampanii 2006 złożono 31 wniosków na przedsięwzięcia rolno-środowiskowe na powierzchni 403,63 ha, a na 2007 r. przewiduje się 47 złożonych wniosków na powierzchni 611,20 ha.

Podczas rozmów z sołtysami wybrano obręby, w których wymagane jest wapnowanie i odkamienianie oraz wykazano orientacyjne wartości:

Długopole Dolne – cała wieś, Gorzanów – cała wieś, Idzików - 80 ha, Kamienna - 60 ha, Marianówka - 50 ha wapnowania, Mielnik część wsi, Nowa Bystrzyca - 4 gospodarzy, Nowy Waliszów - cały areał, Paszków – cały areał, Piotrowice wapnowanie – 40 ha, Pławnica – część wsi, Ponikwa – część wsi, Poręba - 120 ha wapnowania, Stara Bystrzyca – 8 rolników, Stara Łomnica – 40 ha, Starówka - 250 ha, Stary Waliszów – część wsi, Szklarka - 1 gospodarstwo, Topolice – cała wieś, Wilkanów 300 ha – lewa strona wsi jadąc do Międzygórza, Wójtowice Huta – 10 ha, Wyski około 60 ha, Zabłocie – część wsi.

Rys. 28. Stan i obsada inwentarza

7. OBSŁUGA ROLNICTWA

Większość punktów obsługi rolnictwa na terenie gminy znajduje się w mieście Bystrzyca Kłodzka, a w razie konieczności posiłkowane są przez gminy ościennie, takie jak: Kudowa Zdrój, Kłodzko, Międzylesie. Są to głównie punkty skupu zbóż oraz rzepaku i jednocześnie sprzedaży nawozów, środków ochrony roślin i materiału siewnego. Dalsze zaplecze skupu i dystrybucji to: Nowa Ruda, Kobierzyce, Ząbkowice, Jordanów, Ziębice, Stoszowice lub inne. Brak natomiast punktów skupu żywca, których to usługi świadczone są przez gminę Międzylesie, Kudowę Zdrój lub inne punkty skupu z terenu Śląska (włącznie ze skupem obwoźnym).

Na terenie gminy nie ma zakładów świadczących usługi w zakresie napraw, remontów i sprzedaży części sprzętu rolniczego, co według rolników jest bardzo uciążliwe.

Usługi weterynaryjne prowadzone są w mieście Bystrzyca Kłodzka tabela 22.

Fot. nr 13. Wypas owiec w Nowej Bystrzycy.

Punkty obsługi rolnictwa

Tabela 22

Lp.	Lokalizacja	Punkty skupu	Punkty zaopatrzenia
1.	2.	3.	4.
Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka			
2.	Bystrzyca Kłodzka - Głęb Mieczysław		pasze
3.	Bystrzyca Kłodzka - GRASS	zboże	materiał siewny, nawozy, środki ochrony roślin, nasiona rolnicze i ogrodowe
4.	Bystrzyca Kłodzka - Kordas Jakub		materiał siewny, nawozy
5.	Bystrzyca Kłodzka - Kobryń Beata		pasze
6.	Bystrzyca Kłodzka - Sklep Centrali Nasiennej	zboże	materiał siewny
7.	Gorzanów - Gąsior Jarosław		nawozy wapniowe
8.	Stary Waliszów (Kudowa Zdrój)	skup żywca	
9.	Bystrzyca Kłodzka	ubojnia	
Poza granicami gminy Bystrzyca Kłodzka			
10.	Bobolice - P.H.P.U Bobolice	zboże, rzepak	
11.	Braszowice - EWROL Braszowice	zboże, rzepak	
12.	Braszowice - P.H.P.U Agromat	zboże, rzepak	
13.	Cieplowody - SKR Cieplowody	zboże, rzepak	
14.	GS Jordanów	zboże, rzepak	
15.	GS kobierzycze	zboże	
16.	Henryków - Nasiona Kobierzycze	zboże, rzepak	
17.	Kłodzko - Młyn Kłodzko	zboże	
18.	Ludwikowice - Młyn Ludwikowice	zboże	
19.	Nowa Ruda - AGRA		materiał siewny, nawozy, środki ochrony roślin
20.	Ząbkowice Śl. - Młyny Polskie	zboże, rzepak	
21.	Ziębice - P.H.P.U Ziębice	zboże, rzepak	
22.	Żelazno	zboże	
23.	Stoszowice - Grupa Producentcka WAGA	zboże, rzepak	
24.	Międzylesie - GS	skup żywca	

Źródło: Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (stan na październik 2007r.). Wywiady z sołtysami.

8. WYPOSAŻENIE ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ

8.1. Melioracje podstawowe

W administracji Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu znajduje się 19 cieków naturalnych o łącznej długości 165,12 km. W administracji Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu znajduje się 12 cieków naturalnych o długości 36,48 km. Wszystkie cieki naturalne znajdujące się w administracji powyższej instytucji wymagają zabiegów konserwacyjnych na całej ich długości. Cieki naturalne gminy Bystrzyca Kłodzka charakteryzują się górskim typem, w większości są porośnięte roślinnością i zlokalizowane są często w głębokich dolinach.

Duża gęstość sieci rzecznej, uwarunkowania przyrodnicze, duża deniwelacja terenu, a ponadto doświadczenia powodziowe wymagają, aby cieki i koryta rzeczne były w dobrym stanie technicznym. Zasady i kierunki odpowiedniego gospodarowania przestrzenią w gminie Bystrzyca Kłodzka zawarto w „Studium popowodziowym w zakresie gospodarki przestrzennej”, a rangę i istotę tego problemu podnosi udział zadań „ochrony od powodzi Ziemi Kłodzkiej” w programie Odra 2006. Przeprowadzeniu prac na głównych ciekach naturalnych ma służyć dokument „Studium ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej ze szczególnym uwzględnieniem ochrony miasta Kłodzka”, w którym znalazły się między innymi:

- program przedsięwzięć modernizacyjnych i inwestycyjnych dla cieków: Nysa Kłodzka, Potok Pławna, Potok Wilczka, Bystrzyca Kłodzka i Waliszowska Woda,
- wytyczne dla potrzeb planowania przestrzennego w zakresie zagospodarowania zlewni Nysy Kłodzkiej.

oraz wskazano w nim dokończenie budowy zbiornika dolnego elektrowni szczytowo-pompowej Młoty jako istotne z punktu widzenia ochrony przed powodzią.

Melioracje wodne podstawowe

Tabela 23

L.p.	Nazwa ciek	Kilometraż	Podstawowe parametry		
			długość na terenie Gminy	szerokość dna	głębokość
			km	m	m
1.	2.	3.	4.	5.	6.
RZGW we Wrocławiu					
1.	rzeka Nysa Kłodzka	140+380-148+600,153+570-158+760	13,41	15-18	3,0-3,5
2.	rzeka Dzika Orlica	100+980-120+800	19,82	8-12	1,5-2,0
3.	Czarny Potok	0+0-090	0,09	-	-
4.	potok Łomnica	0+000-0+800	8,00	2,0-4,0	1,5-2,0
5.	potok Duna Górna	1+830-12+200	10,37	2,0-3,0	1,0-1,7
6.	potok Waliszowska Woda	0+000-15+200	15,20	3,0-5,0	1,0-2,5
7.	potok Panna	0+000-3+580	3,58	1,0-2,5	1,0-2,0
8.	potok Pławna	1+100-16+700	15,60	2,0-4,0	1,5-2,0
9.	potok Jasnosz	0+000-8+000	8,00	2,0-4,0	1,5-2,0
10.	potok Wilczka	0+720-18+900	18,18	4,0-6,0	2,0-2,5
11.	potok Bystrzyca Kłodzka	1+850-22+300	20,45	4,0-6,0	2,0-2,5
12.	potok Nowa Bystrzyca	0+000-4+400	4,40	0,8-2,0	0,8-1,2
13.	potok Toczna	3+380-7+800	4,42	0,8-2,0	0,8-1,2
14.	potok Poręba	0+000-5+100	5,10	1,0-2,5	1,0-2,0
15.	potok Ponik	0+000-4+700	4,70	2,0-5,0	1,5-2,5
16.	potok Krzemieniec	0+000-2+400	2,40	1,0-2,5	1,5-2,0
17.	potok Drwina	0+000-2+500	2,50	1,0-2,5	1,5-2,0
18.	potok Przerębla	0+000-3+900	3,90	1,5-3,0	1,5-2,0
19.	potok Bogoryja	0+000-5+000	5,00	1,5-3,5	3,0-1,5
RZGW we Wrocławiu ogółem			165,12	-	-
DZMiUW w Świdnicy					
1.	Gorzanka	0+000-03+030	3,03	0,80	1,10
2.	Gorzelnianka	0+000-01+660	1,66	0,80	1,50
3.	Jastrząb	0+000-03+130	3,13	0,80	1,20
4.	Kamieniec	0+000-02+700	2,70	1,00	1,00
5.	Mielniczanka	0+000-01+960	1,96	0,60	1,10
6.	Młynówka Gorz.	0+000-01+000	1,00	2,00	1,50
7.	Piotrówka	07+650-10+215	2,57	1,00	1,30
8.	Pławienka	0+000-05+050	5,05	1,00	1,40
9.	Splawa	0+000-05+080	5,08	1,50	1,20
10.	Szczerek I	0+000-03+000	3,00	1,20	1,30
11.	Szczerek II	0+000-03+900	3,90	1,20	1,30
12.	Wilkanów	0+000-03+400	3,40	1,50	1,20
DZMiUW w Świdnicy ogółem			36,48	-	-
Gmina ogółem			201,60	-	-

Źródło: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu - Nadzór wodny w Kłodzku.

Źródło: Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu Oddział w Świdnicy.

Stan na wrzesień 2007 r.

8.2. Melioracje szczegółowe

Melioracje szczegółowe obejmują rowy oraz sieć drenarską z budowlami. Powierzchnia gruntów z drenowanych na terenie gminy wynosi 762,70 ha, co stanowi 5,0% powierzchni użytków rolnych (tabela 24). Stopień zmeliorowania jest niski, jedynie w pięciu obrębach powierzchnia drenowania jest większa lub zbliżona do 50,0 ha. Na terenie gminy wyróżnia się Wilkanów, w którym 443,0 ha zostały zmeliorowane. Inwentaryzacja terenowa wykazała, iż na 74,94 ha gruntach drenowanych zaprzestano gospodarki rolnej, co doprowadziło do porostu samosiewem. Największa skala tego zjawiska występuje w Długopolu Dolnym 37,60 ha, Porębie 15,64 ha oraz Wilkanowie 10,42 ha. Istniejąca sieć drenarska wykonana została w latach 80 i wymaga na dzień dzisiejszy szczegółowej inwentaryzacji stanu technicznego.

Długość rowów melioracyjnych wynosi 406,28 km. Ich stan techniczny jest zły, są porośnięte krzakami, trawami i nie spełniają prawidłowo swojej funkcji. Często mają formę wartkich potoków górskich o znacznych spadkach. Rowy melioracyjne najbardziej przydatne dla gospodarki wodnej w terenach rolnych znajdują się w terenie nizinnym gminy Bystrzyca Kłodzka i też w tym terenie powinno się położyć szczególny nacisk na stan techniczny i utrzymanie tych urządzeń wodnych.

W tabeli 24 wykazano również rowy, które nie są w administracji Dolnośląskiego Zarządu Melioracji Wodnych. Długość tych rowów to 104,74 km i są to rowy, które nie są wydzielone w postaci działek ewidencyjnych. Bardzo duży udział rowów melioracyjnych w stosunku do arealu użytków rolnych jest w obrębie Długopole Dolne.

Ponieważ znaczna ilość rowów melioracyjnych biegnie wzdłuż dróg gruntowych i jest to teren o znacznych spadkach terenu powoduje to rozmakanie i wmywanie nawierzchni dróg. Wobec powyższego również ważne jest utrzymywanie w dobrym stanie technicznym rowów przydrożnych ze względu na silną erozję wodną oraz wysokie koszty remontu dróg. Stan techniczny przepustów jest również niezadowalający i częstokroć ich nie ma, albo są niedrożne.

Poniżej wymieniono obiekty proponowane do objęcia ochroną prawną na terenach gminy Bystrzyca Kłodzka, w związku z czym należy podchodzić szczególnie ostrożnie i wnikliwie do planowanych działań w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego. Obejmuje to w szczególności prace hydrotechniczne, a zwłaszcza regulację i zabudowę koryt cieków, melioracje odwadniające terenów podmokłych (zabagnień i zatorfień), zalesianie bądź użytkowanie orne łąk i muraw kserotermicznych, a także

niezgodną siedliskowo i gatunkowo przebudowę drzewostanu zwłaszcza na obszarach źródlisk i w dolinach rzecznych.

- ciek Bystrzycę pomiędzy Bystrzycą Kłodzką a Młotami wraz z dopływami, ze względu na bogactwo jej ichtiofauny,
- ciek Porębnik pomiędzy Długopolem Zdrój a Porębą wraz z dopływami, ze względu na bogactwo jej ichtiofauny,
- lasy i łąki pomiędzy przełęczą Spalona i Zamkową Kopą,
- większość pasma Krowiarek (łąki i lasy) gdzie projektowane jest utworzenie rezerwatów przyrody oraz Parku Krajobrazowego Krowiarek,
- powiększenie Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego o łąki pomiędzy Wilkanowem i Marianówką,
- lasy pomiędzy Kamienną i Białą Wodą (góra Suchoń).

Fot. nr 14. Rów melioracyjny w Wilkanowie.

Melioracje wodne szczegółowe

Tabela 24

L.p.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych	Powierzchnia gruntów drenowanych		Grunty drenowane odlogowane		Rowy w administracji DZMiUW w Świdnicy	Pozostałe rowy
			ogółem					
		ha	ha	%	ha	%	km	km
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Biała Woda	189,21	-	-	-	-	-	3,10
2.	Długopole Dolne	387,09	48,00	12,4	37,60	78,3	22,41	11,29
3.	Długopole Zdrój	24,88	-	-	-	-	-	0,65
4.	Gorzanów	1296,42	62,00	4,8	3,23	5,2	28,86	6,11
5.	Idzików	951,3	12,00	1,3	2,03	16,9	14,35	5,28
6.	Kamienna	118,53	-	-	-	-	-	2,22
7.	Lasówka	243,9	-	-	-	-	6,56	5,69
8.	Marcinków	252,59	-	-	-	-	-	3,99
9.	Marianówka	202,06	-	-	-	-	11,24	0,76
10.	Mielnik	190,28	13,00	6,8	-	-	9,16	0,58
11.	Międzygórze	232,3	-	-	-	-	-	10,46
12.	Młoty	55,35	-	-	-	-	-	1,15
13.	Mostowice	162,81	-	-	-	-	4,27	-
14.	Nowa Bystrzyca	489,93	-	-	-	-	4,75	1,15
15.	Nowa Łomnica	260,52	-	-	-	-	8,25	2,55
16.	Nowy Waliszów	845,89	-	-	-	-	8,17	-
17.	Paszków	174,33	-	-	-	-	-	2,57
18.	Piaskowice	158,82	-	-	-	-	3,88	0,39
19.	Piotrowice	157,92	-	-	-	-	2,09	0,23
20.	Pławница	808,97	11,00	1,4	3,94	35,8	20,30	3,41
21.	Pokrzywno Lasy	31,13	-	-	-	-	-	1,28
22.	Poniatów	149,47	-	-	-	-	-	3,03
23.	Ponikwa	477,5	-	-	-	-	10,66	2,53
24.	Poręba	581,88	51,80	8,9	15,64	30,2	16,12	-
25.	Poręba Lasy	4,06	-	-	-	-	-	-
26.	Rudawa	123,74	-	-	-	-	3,07	-
27.	Spalona	135,08	-	-	-	-	1,22	2,97
28.	Stara Bystrzyca	467,45	-	-	-	-	12,89	-
29.	Stara Łomnica	1022,23	88,90	8,7	0,29	0,3	17,47	2,51
30.	Starkówek	236,09	15,00	6,4	1,02	6,8	9,57	3,41
31.	Stary Waliszów	1424,59	-	-	-	-	25,04	2,75
32.	Szczawina	80,2	-	-	-	-	2,11	0,90
33.	Szklarka	108,76	4,00	3,7	0,51	12,8	4,97	-
34.	Szklary	6,28	-	-	-	-	-	1,78
35.	Topolice	62,06	6,00	9,7	-	-	3,50	-
36.	Wilkanów	1967,21	443,00	22,5	10,42	2,4	37,72	15,28
37.	Wójtowice Huta	259,63	-	-	-	-	-	2,36
38.	Wyszki	330,75	4,00	1,2	0,26	6,5	1,83	0,23
39.	Zabłocie	420,82	4,00	1,0	-	-	11,08	0,89
40.	Zalesie	186,61	-	-	-	-	-	3,24
Gmina ogółem		15278,64	762,70	5,0	74,94	9,8	301,54	104,74

Źródło: Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu Oddział w Świdnicy.
oraz obliczenia własne. Stan na październik 2007r.

8.3. Drogi transportu rolnego

Długość dróg w gminie wynosi 1147,24 km, z czego 232,18 km to drogi gruntowe, 106,54 km to drogi gruntowe utwardzone, zaś 542,27 km dróg ma nawierzchnie trwałą (asfaltową lub betonową). Drogi nieprzejezdne, zarośnięte krzewami i drzewami lub zaorane mają długość 266,25 km, co stanowi ponad 23,2% wszystkich dróg w gminie.

Pod względem własności:

- 970,99 km dróg stanowi własność gminy Bystrzyca Kłodzka
- 82,57 km należy do Skarbu Państwa
- 77,71 km jest własnością Powiatu Kłodzkiego
- 6,66 km dróg we władaniu ANR

Pozostałe drogi należą do osób prywatnych (9,20 km) i do spółki "Merida" z Wrocławia (0,11 km).

Gęstość sieci drogowej w odniesieniu do powierzchni użytków rolnych w gminie jest duża i wynosi 7,5 km dróg/100 ha (tabela 25). Wynika to między innymi z charakterystycznej dla Sudetów łańcuchowej zabudowy wsi, co wymuszało prowadzenie dróg gruntowych do każdego gospodarstwa, a ponadto dużej ilości przeszkód terenowych w postaci cieków i rowów oraz znacznych nachyleń terenu. Największą gęstość sieci drogowej posiada obręb Poręba Lasy, bo aż 206,7 km/100ha oraz Długopole Zdrój (28,5 km/100ha), jednak jest to wynikiem bardzo małej ilości użytków rolnych i długich ciągów asfaltowych, które są drogami przelotowymi przez obręb oraz jak w przypadku Długopola, stanowią gęstą sieć dróg dojazdowych do domów zdrojowych. Podwyższona gęstość widoczna jest również we wsiach: Młoty, Mostowice, Poniatów oraz Spalona i wynosi od 13 do 16 km/100ha użytków rolnych. Ich wielkość jest głównie wynikiem długich asfaltowych dróg przelotowych przez te wsie.

Z kolei analiza stanu technicznego dróg wykazała, że tylko 167,74 km jest w stanie dobrym, 153,77 km w stanie średnim i aż 559,48 km (48,8% wszystkich dróg w gminie i aż 63,5% dróg przejezdnych) jest w stanie złym. Szczegółowe dane dotyczące dróg zawierają tabela 26 oraz rys.30. Podczas rozmów z sołtysami wskazano główne problemy dotyczące dróg. Jako najpilniejsze wskazano zaniedbania na drogach powiatowych oraz głównych ciągach komunikacyjnych prowadzących do wsi. Niedogodności wynikają ze złej nawierzchni dróg, zarastaniem przez przydrożne krzaki oraz brakiem lub niedrożnymi rowami przydrożnymi (Wójtowice). Problem są również niedogodności wynikające z faktu, iż drogi biegną po gruntach zarządzanych przez PGL i nie ma zgody na ich modernizację. Sytuacja

taka ma miejsce w Hucie przez co dojazd do budynków jest praktycznie niemożliwy. Ponadto na drogach w Wójtowicach Hucie oraz Zalesiu nie ma mijanek. Utrudniony dojazd jest również do Marcinkowa, Marianówki, Szklark, Nowej Łomnicy, Wyszki i Nowej Bystrzycy.

Gęstość sieci drogowej na 100 ha użytków rolnych

Tabela 25

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych	Długość dróg	Gęstość dróg
		ha	km	km/100 ha
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Biała Woda	189,21	7,37	3,9
2.	Długopole Dolne	387,09	28,22	7,3
3.	Długopole Zdrój	24,88	7,10	28,5
4.	Gorzanów	1296,42	102,14	7,9
5.	Idzików	951,30	76,15	8,0
6.	Kamienna	118,53	9,95	8,4
7.	Lasówka	243,90	11,96	4,9
8.	Marcinków	252,59	21,56	8,5
9.	Marianówka	202,06	13,61	6,7
10.	Mielnik	190,28	14,84	7,8
11.	Międzygórze	232,30	16,94	7,3
12.	Młoty	55,35	8,42	15,2
13.	Mostowice	162,81	21,46	13,2
14.	Nowa Bystrzyca	489,93	40,94	8,4
15.	Nowa Łomnica	260,52	17,76	6,8
16.	Nowy Waliszów	845,89	66,16	7,8
17.	Paszków	174,33	13,75	7,9
18.	Piaskowice	158,82	5,06	3,2
19.	Piotrowice	157,92	9,76	6,2
20.	Pławnica	808,97	54,57	6,7
21.	Pokrzywno Lasy	31,13	1,42	4,6
22.	Poniatów	149,47	19,93	13,3
23.	Ponikwa	477,50	30,44	6,4
24.	Poręba	581,88	43,43	7,5
25.	Poręba Lasy	4,06	8,39	206,7
26.	Rudawa	123,74	14,78	11,9
27.	Spalona	135,08	18,14	13,4
28.	Stara Bystrzyca	467,45	30,80	6,6
29.	Stara Łomnica	1022,23	57,61	5,6
30.	Starkówek	236,09	12,19	5,2
31.	Stary Waliszów	1424,59	104,37	7,3
32.	Szczawina	80,20	6,82	8,5
33.	Szklarka	108,76	8,11	7,5
34.	Szklary	6,28	-	-
35.	Topolice	62,06	3,31	5,3
36.	Wilkanów	1967,21	150,55	7,7
37.	Wójtowice Huta	259,63	20,24	7,8
38.	Wyszki	330,75	25,94	7,8
39.	Zabłocie	420,82	29,12	6,9
40.	Zalesie	186,61	13,93	7,5
Gmina ogółem		15278,64	1 147,24	7,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie inwentaryzacji terenowej i ewidencji gruntów. Stan na kwiecień 2008 r.

Drogi według władania i stanu technicznego

Tabela 26

Lp.	Obręb	Władający	Stan techniczny dróg istniejących				Długość dróg ewidencyjnych					
			Razem km	Dobry km	Średni km	Zły km	Asfaltowe km	Szutrowe km	Gruntowe km	Nieprzejezdne km	Razem km	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
1.	Biała Woda	Gmina Bystrzyca Kłodzka Skarb Państwa	1,48 4,24	- 4,24	0,35 -	1,13 -	0,35 4,24	- -	1,13 -	1,65 -	3,13 4,24	
Obręb ogółem			5,72	4,24	0,35	1,13	4,59	-	1,13	1,65	7,37	
2.	Długopole Dolne	Gmina Bystrzyca Kłodzka Powiat Kłodzki	21,26 3,45	1,61 0,17	2,25 3,28	17,40 -	1,13 3,28	3,62 0,17	16,51 -	3,51 -	24,77 3,45	
Obręb ogółem			24,71	1,78	5,53	17,40	4,41	3,79	16,51	3,51	28,22	
3.	Długopole Zdrój	Gmina Bystrzyca Kłodzka	4,11	3,27	0,30	0,54	2,91	0,81	0,39	0,36	4,47	
		Osoba prywatna	0,10	0,10	-	-	-	0,10	-	-	0,03	0,13
		Powiat Kłodzki	2,39	1,32	1,07	-	2,39	-	-	-	-	2,39
		Skarb Państwa	0,11	-	0,11	-	0,11	-	-	-	-	0,11
Obręb ogółem			6,71	4,69	1,48	0,54	5,41	0,91	0,39	0,39	7,10	
4.	Gorzanów	Gmina Bystrzyca Kłodzka	65,86	5,75	16,83	43,28	8,27	12,95	44,64	24,04	89,90	
		ANR	0,11	0,11	-	-	-	0,11	-	0,62	0,73	
		Osoba prywatna	0,27	-	0,27	-	-	0,27	-	0,07	0,34	
		Powiat Kłodzki	8,12	6,82	1,30	-	7,64	0,48	-	-	8,12	
Obręb ogółem			77,23	12,68	21,27	43,28	18,02	14,08	45,13	24,91	102,14	
5.	Idzików	Gmina Bystrzyca Kłodzka	42,52	2,92	2,96	36,64	2,59	3,43	36,50	21,49	64,01	
		ANR	0,06	-	-	0,06	-	-	0,06	0,36	0,42	
		Powiat Kłodzki	0,96	-	0,85	0,11	0,96	-	-	-	0,96	
		Skarb Państwa	10,01	5,42	1,21	3,38	6,55	0,08	3,38	0,75	10,76	
Obręb ogółem			53,55	8,34	5,02	40,19	10,10	3,51	39,94	22,60	76,15	
6.	Kamienna	Gmina Bystrzyca Kłodzka	6,92	1,19	2,51	3,22	2,91	0,79	3,22	1,74	8,66	
		Powiat Kłodzki	0,24	-	0,24	-	0,24	-	-	-	0,24	
		Skarb Państwa	1,05	-	1,05	-	1,05	-	-	-	1,05	
Obręb ogółem			8,21	1,19	3,80	3,22	4,20	0,79	3,22	1,74	9,95	
7.	Lasówka	Gmina Bystrzyca Kłodzka	6,95	1,13	1,44	4,38	-	4,41	2,54	1,62	8,57	
		Powiat Kłodzki	0,30	0,30	-	-	0,30	-	-	-	0,30	
		Skarb Państwa	3,09	3,09	-	-	3,09	-	-	-	3,09	
Obręb ogółem			10,34	4,52	1,44	4,38	3,39	4,41	2,54	1,62	11,96	
8.	Marcinków	Gmina Bystrzyca Kłodzka	15,45	-	3,30	12,15	-	0,26	15,19	6,11	21,56	
Obręb ogółem			15,45	-	3,30	12,15	-	0,26	15,19	6,11	21,56	

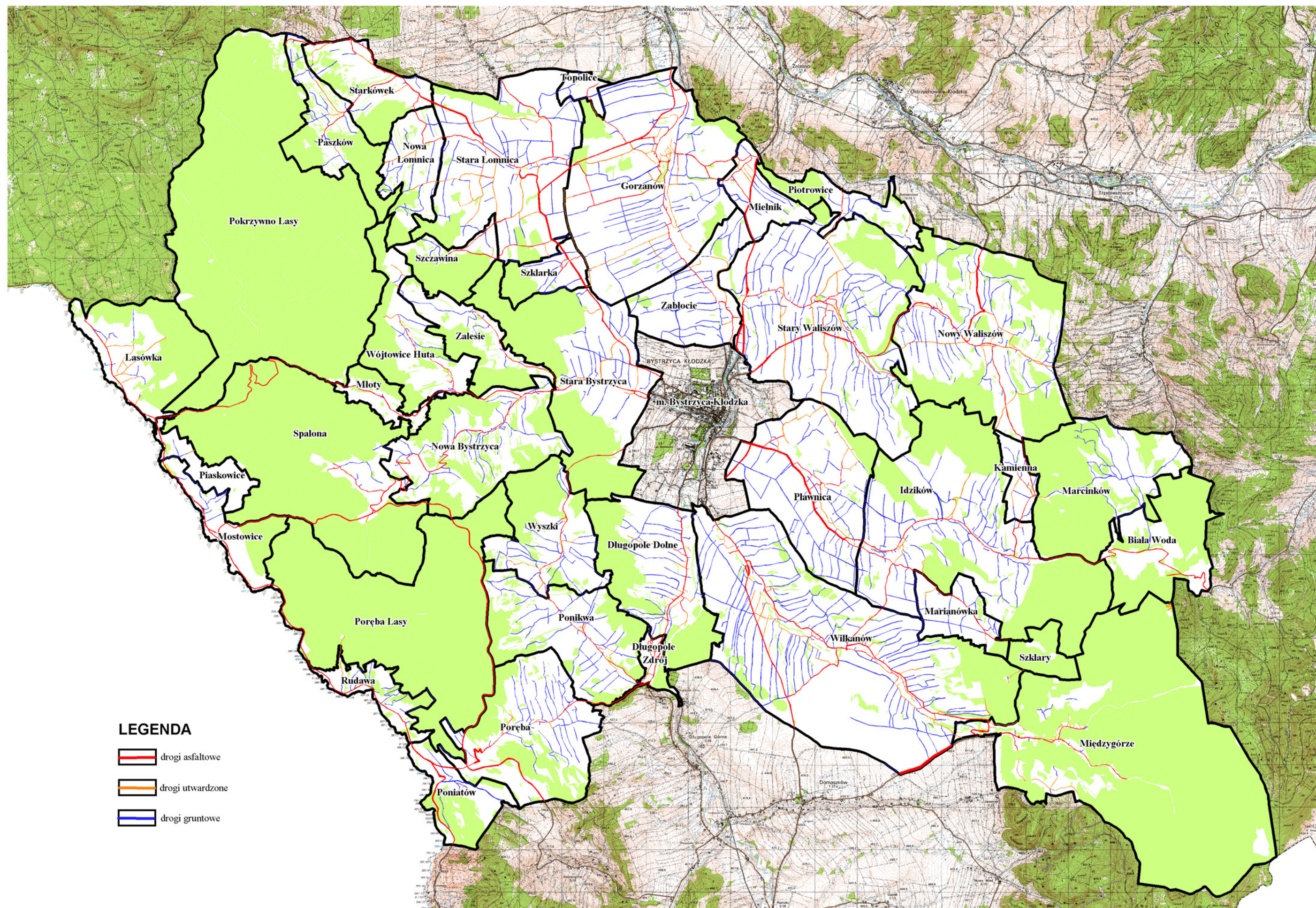
9.	Marianówka	Gmina Bystrzyca Kłodzka Powiat Kłodzki	9,43	0,80	-	8,63	0,09	0,71	8,63	1,19	10,62
Obręb ogółem			2,99	-	2,39	0,60	2,99	-	-	-	2,99
10.	Mielnik	Gmina Bystrzyca Kłodzka Skarb Państwa	12,42	0,80	2,39	9,23	3,08	0,71	8,63	1,19	13,61
			9,74	2,74	0,30	6,70	2,41	1,32	6,01	2,92	12,66
			2,18	-	2,18	-	2,18	-	-	-	2,18
Obręb ogółem			11,92	2,74	2,48	6,70	4,59	1,32	6,01	2,92	14,84
			12,16	3,23	6,02	2,91	4,70	4,96	2,50	2,86	15,02
11.	Międzygórze	Gmina Bystrzyca Kłodzka MERIDA Spółka ZOO "Merida" Wrocław Powiat Kłodzki Skarb Państwa	0,11	-	0,11	-	-	0,11	-	-	0,11
			1,01	-	1,01	-	1,01	-	-	-	1,01
			0,80	0,28	0,45	0,07	0,27	0,53	-	-	0,80
Obręb ogółem			14,08	3,51	7,59	2,98	5,98	5,60	2,50	2,86	16,94
			0,25	-	0,08	0,17	-	0,08	0,17	5,32	5,57
12.	Młoty	Gmina Bystrzyca Kłodzka Powiat Kłodzki	2,85	-	-	2,85	2,85	-	-	-	2,85
Obręb ogółem			3,10	-	0,08	3,02	2,85	0,08	0,17	5,32	8,42
			7,32	5,31	-	2,01	5,31	-	2,01	3,11	10,43
			0,06	0,06	-	-	0,06	-	-	0,74	0,80
13.	Mostowice	Gmina Bystrzyca Kłodzka ANR Osoba prywatna Powiat Kłodzki Skarb Państwa	1,36	-	-	1,36	-	-	1,36	4,03	5,39
			3,59	3,59	-	-	3,59	-	-	-	3,59
			1,25	1,25	-	-	1,25	-	-	-	1,25
Obręb ogółem			13,58	10,21	-	3,37	10,21	-	3,37	7,88	21,46
			17,92	0,34	0,47	17,11	-	0,44	17,48	14,04	31,96
14.	Nowa Bystrzyca	Gmina Bystrzyca Kłodzka Osoba prywatna Powiat Kłodzki Skarb Państwa	-	-	-	-	-	-	-	0,58	0,58
			7,61	7,61	-	-	7,61	-	-	-	7,61
			0,79	-	0,79	-	0,79	-	-	-	0,79
Obręb ogółem			26,32	7,95	1,26	17,11	8,40	0,44	17,48	14,62	40,94
			11,02	-	1,42	9,60	-	1,06	9,96	4,17	15,19
15.	Nowa Lomnica	Gmina Bystrzyca Kłodzka Skarb Państwa	2,57	-	0,54	2,03	1,51	1,06	-	-	2,57
Obręb ogółem			13,59	-	1,96	11,63	1,51	2,12	9,96	4,17	17,76
			40,90	2,43	4,04	34,43	-	7,41	33,49	13,96	54,86
16.	Nowy Waliszów	Gmina Bystrzyca Kłodzka Osoba prywatna Powiat Kłodzki Skarb Państwa	0,05	-	0,05	-	-	0,05	-	-	0,05
			7,89	-	7,89	-	7,89	-	-	-	7,89
			2,95	0,63	1,76	0,56	-	2,39	0,56	0,41	3,36
Obręb ogółem			51,79	3,06	13,74	34,99	7,89	9,85	34,05	14,37	66,16
			9,56	0,29	1,48	7,79	-	1,77	7,79	1,96	11,52
17.	Paszków	Gmina Bystrzyca Kłodzka Osoba prywatna Powiat Kłodzki Skarb Państwa	0,10	-	-	0,10	-	-	0,10	-	0,10
			0,66	-	-	0,66	0,66	-	-	-	0,66
			1,47	-	1,34	0,13	1,24	0,10	0,13	-	1,47
Obręb ogółem			11,79	0,29	2,82	8,68	1,90	1,87	8,02	1,96	13,75

18.	Piaskowice	Gmina Bystrzyca Kłodzka Osoba prywatna ANR	2,49	0,98	0,51	1,00	1,30	0,19	1,00	1,56	4,05
			-	-	-	-	-	-	-	0,58	0,58
			0,43	-	-	0,43	-	-	0,43	-	0,43
Obręb ogółem											
19.	Piotrowice	Gmina Bystrzyca Kłodzka	2,92	0,98	0,51	1,43	1,30	0,19	1,43	2,14	5,06
			6,44	-	0,75	5,69	1,12	0,75	4,57	3,32	9,76
Obręb ogółem											
20.	Plawnica	Gmina Bystrzyca Kłodzka Skarb Państwa	38,23	5,80	3,84	28,59	3,53	6,49	28,21	10,35	48,58
			5,99	5,99	-	-	5,99	-	-	-	5,99
Obręb ogółem											
21.	Pokrzywno Lasy	Skarb Państwa	44,22	11,79	3,84	28,59	9,52	6,49	28,21	10,35	54,57
			1,42	-	1,35	0,07	1,35	-	0,07	-	1,42
Obręb ogółem											
22.	Poniatów	Gmina Bystrzyca Kłodzka Powiat Kłodzki	1,42	-	1,35	0,07	1,35	-	0,07	-	1,42
			4,81	0,29	0,29	4,23	0,29	0,29	4,23	11,59	16,40
			3,53	3,53	-	-	3,53	-	-	-	3,53
Obręb ogółem											
			8,34	3,82	0,29	4,23	3,82	0,29	4,23	11,59	19,93
23.	Ponikwa	Gmina Bystrzyca Kłodzka Powiat Kłodzki Skarb Państwa	22,19	1,11	1,94	19,14	0,35	1,93	19,91	4,55	26,74
			3,10	-	3,10	-	3,10	-	-	-	3,10
			0,60	-	0,60	-	0,60	-	-	-	0,60
Obręb ogółem											
			25,89	1,11	5,64	19,14	4,05	1,93	19,91	4,55	30,44
24.	Poręba	Gmina Bystrzyca Kłodzka Skarb Państwa	30,45	5,58	2,96	21,91	7,55	0,99	21,91	12,71	43,16
			0,27	0,27	-	-	0,27	-	-	-	0,27
Obręb ogółem											
			30,72	5,85	2,96	21,91	7,82	0,99	21,91	12,71	43,43
25.	Poręba Lasy	Powiat Kłodzki Skarb Państwa	2,36	2,36	-	-	2,36	-	-	-	2,36
			6,03	-	5,77	0,26	5,77	0,26	-	-	6,03
Obręb ogółem											
			8,39	2,36	5,77	0,26	8,13	0,26	-	-	8,39
26.	Rudawa	Gmina Bystrzyca Kłodzka ANR	5,23	-	-	5,23	-	0,83	4,40	3,45	8,68
			1,52	-	-	1,52	-	-	1,52	0,93	2,45
			3,65	3,65	-	-	3,65	-	-	-	3,65
Obręb ogółem											
			10,40	3,65	0,00	6,75	3,65	0,83	5,92	4,38	14,78
27.	Spalona	Gmina Bystrzyca Kłodzka Powiat Kłodzki Skarb Państwa	7,92	5,35	0,69	1,88	5,67	0,19	2,06	3,36	11,28
			4,70	-	4,70	-	4,70	-	-	-	4,70
			1,88	1,88	-	-	1,88	-	-	0,28	2,16
Obręb ogółem											
			14,50	7,23	5,39	1,88	12,25	0,19	2,06	3,64	18,14
28.	Stara Bystrzyca	Gmina Bystrzyca Kłodzka Powiat Kłodzki Skarb Państwa	23,40	4,20	1,14	18,06	4,76	3,49	15,15	4,14	27,54
			1,58	1,58	-	-	1,58	-	-	-	1,58
			1,68	1,68	-	-	1,68	-	-	-	1,68
Obręb ogółem											
			26,66	7,46	1,14	18,06	8,02	3,49	15,15	4,14	30,80

29.	Stara Lomnica	Gmina Bystrzyca Kłodzka Powiat Kłodzki Skarb Państwa	37,54 3,31 8,13	1,65 3,31 8,13	9,05 -	26,84 -	2,47 3,31 8,13	10,07 -	25,00 -	8,63 -	46,17 3,31 8,13
Obręb ogółem			48,98	13,09	9,05	26,84	13,91	10,07	25,00	8,63	57,61
30.	Starkówek	Gmina Bystrzyca Kłodzka Skarb Państwa	8,41 2,88	- -	4,75 2,43	3,66 0,45	3,02 2,81	2,12 0,07	3,27 -	0,90 -	9,31 2,88
Obręb ogółem			11,29	-	7,18	4,11	5,83	2,19	3,27	0,90	12,19
31.	Stary Waliszów	Gmina Bystrzyca Kłodzka Powiat Kłodzki Skarb Państwa	73,20 8,70 3,61	3,68 5,29 2,02	11,47 3,41 1,59	58,05 -	3,18 8,70 3,61	10,11 -	59,91 -	18,86 -	92,06 8,70 3,61
Obręb ogółem			85,51	10,99	16,47	58,05	15,49	10,11	59,91	18,86	104,37
32.	Szczawina	Gmina Bystrzyca Kłodzka Skarb Państwa	4,53 0,27	1,48 0,27	0,97 -	2,08 -	2,19 0,27	0,36 -	1,98 -	2,02 -	6,55 0,27
Obręb ogółem			4,80	1,75	0,97	2,08	2,46	0,36	1,98	2,02	6,82
33.	Szklarka	Gmina Bystrzyca Kłodzka	7,14	2,41	0,09	4,64	2,41	0,09	4,64	0,97	8,11
Obręb ogółem			7,14	2,41	0,09	4,64	2,41	0,09	4,64	0,97	8,11
34.	Szklary	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obręb ogółem			-	-	-	-	-	-	-	-	-
35.	Topolice	Gmina Bystrzyca Kłodzka	2,46	0,66	0,24	1,56	0,65	-	1,81	0,85	3,31
Obręb ogółem			2,46	0,66	0,24	1,56	0,65	-	1,81	0,85	3,31
36.	Wilkanów	Gmina Bystrzyca Kłodzka ANR Powiat Kłodzki Skarb Państwa	99,02 0,24 4,72 14,81	6,03 0,24 4,72 13,85	5,36 -	87,63 -	2,26 0,24 4,72 13,85	12,87 -	83,89 -	31,33 0,43 -	130,35 0,67 4,72 14,81
Obręb ogółem			118,79	24,84	5,36	88,59	21,07	12,87	84,85	31,76	150,55
37.	Wójtowice Huta	Gmina Bystrzyca Kłodzka	9,55	-	4,57	4,98	3,94	1,16	4,45	10,69	20,24
Obręb ogółem			9,55	-	4,57	4,98	3,94	1,16	4,45	10,69	20,24
38.	Wyszki	Gmina Bystrzyca Kłodzka	21,71	0,88	1,73	19,10	3,47	2,15	16,09	4,23	25,94
Obręb ogółem			21,71	0,88	1,73	19,10	3,47	2,15	16,09	4,23	25,94
39.	Zabłocie	Gmina Bystrzyca Kłodzka Osoba prywatna ANR	23,21 - 0,28	- -	5,96 -	17,25 -	2,63 -	2,39 -	18,19 -	4,32 0,43 0,88	27,53 0,43 1,16
Obręb ogółem			23,49	-	5,96	17,53	2,63	2,39	18,47	5,63	29,12
40.	Zalesie	Osoba prywatna Gmina Bystrzyca Kłodzka	0,22 6,64	0,11 2,76	- -	0,11 3,88	- 2,76	- -	0,22 3,88	1,38 5,69	1,60 12,33
Obręb ogółem			6,86	2,87	-	3,99	2,76	-	4,10	7,07	13,93

41.	Gmina	Gmina Bystrzyca Kłodzka	717,42	73,87	100,06	543,49	84,22	100,49	532,71	253,57	970,99
		ANR	2,70	0,41	-	2,29	0,30	0,11	2,29	3,96	6,66
		MERIDA Spółka ZOO "Merida" Wrocław	0,11	-	0,11	-	-	0,11	-	-	0,11
		Osoba prywatna	2,10	0,21	0,32	1,57	-	0,42	1,68	7,10	9,20
		Powiat Kłodzki	77,71	44,25	29,24	4,22	77,06	0,65	-	-	77,71
		Skarb Państwa	80,95	49,00	24,04	7,91	70,60	4,76	5,59	1,62	82,57
	Gmina ogółem		880,99	167,74	153,77	559,48	232,18	106,54	542,27	266,25	1147,24

Źródło: obliczenia własne na inwentaryzacji terenowej. Stan na kwiecień 2008r.

Rys. 30. Drogi wg rodzaju nawierzchni w gminie Bystrzyca Kłodzka.

9. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA I TECHNICZNA

9.1. Infrastruktura społeczna

Na terenie gminy znajduje się 6 szkół podstawowych, do których może uczęszczać łącznie 349 uczniów. Pozostałe placówki oświatowe to gimnazjum w Wilkanowie na 302 uczniów. Pozostałe dzieci uczęszczają do szkół w mieście Bystrzyca Kłodzka lub poza granicami gminy.

Działalność kulturalno-oświatowa prowadzona jest przez 7 Gminnych Ośrodków Kultury, 6 bibliotek oraz 11 świetlic wiejskich, z których większość wymaga gruntownych remontów oraz dostosowania ich do imprez okolicznościowych. Na terenie gminy działają także: Rodzinny Dom Dziecka w Gorzanowie oraz Dom Dziecka w Domaszkowie.

Bazę do uprawiania sportów zespołowych stanowią tylko 3 boiska sportowe. Natomiast zachętą do uprawiania sportów zimowych są wyciągi narciarskie w: 1 w Spalanej, 1 w Rudawie, 2 w Międzygórzu. W obrębach, w których obecnie nie ma świetlic, placów zabaw oraz boisk istnieje duże zapotrzebowanie na tego typu obiekty. W większości wsi zgłoszono także duże zapotrzebowanie na budowę boisk sportowych, placów zabaw oraz przedszkola w Nowym Waliszowie i bibliotek w Starym i Nowym Waliszowie.

Ochronę zdrowia w gminie zapewniają 4 ośrodki zdrowia, 1 gabinet lekarski oraz 1 punkt apteczny. Brakuje w/w obiektów w Gorzanowie.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej aktywnie działa aż 11 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnej.

Bystrzyca Kłodzka jest siedzibą Urzędu Miasta i Gminy, Komendy Policji, Zawodowej Straży Pożarnej oraz głównych jednostek administracyjnych, kulturalnych i społecznych, zaplecza medycznego i transportu (PKP, PKS). Poza tym na terenie miasta bardzo dobrze rozwinięta jest sieć usługowo-handlowa.

Sieć punktów zaopatrzeniowych w artykuły codziennego użytku stanowią 42 sklepy z asortymentem spożywczo – przemysłowym, a zapotrzebowanie na nowe sklepy jest niewielkie.

Na terenie gminy działają również zespoły ludowe: „Cyranka” z Gorzanowa, Zespół Śpiewaczy „Tarnawiczanki” ze Starego Waliszowa oraz „Wilczanki” z Wilkanowa. Istnieją również 2 kluby sportowe: „Igliczna” w Wilkanowie oraz w Starym Waliszowie.

Szczegółowe dane przedstawia tabela 27. Gmina ma zrobiony plan odnowy Wsi dla Gorzanowa oraz przystąpiła do realizacji planu Odnowy Wsi dla Starego Waliszowa.

Wyposażenie wsi w infrastrukturę społeczną

Tabela 27

Lp.	Nazwa obrębu	Szkoły podstawowe	Szkoły gimnazjalne	Przedszkola	Biblioteki	Gminny Ośrodek Kultury	Świątlice wiejskie	Boiska sportowe	Kościół	Ośrodki zdrowia	Ochotnicze straż pożarna (remiza)	Apteki	Urzędy pocztowe	Bary	Sklepy
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
1.	Biała Woda	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Długopole Dolne	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	1
3.	Długopole Zdrój	-	-	-	x	-	x	-	-	x	-	x	x	x	3
4.	Gorzanów	x	-	x	x	x	-	-	x	-	x	-	x	x	4
5.	Idzików	-	-	-	x	x	-	x	x	x	x	-	x	-	3
6.	Kamienna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Lasówka	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	2
8.	Marcinków	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	Marianówka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
10.	Mielnik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	Miedzygórze	-	-	-	x	-	x	-	2	-	x	-	x	3	8
12.	Młoty	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	Mostowice	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-
14.	Nowa Bystrzyca	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-	-	-	-	1
15.	Nowa Lomnica	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	1
16.	Nowy Waliszów	-	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	-	4
17.	Paszków	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18.	Piaskowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.	Piotrowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20.	Plawnica	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-	-	1
21.	Pokrzywno Lasy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22.	Poniatów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23.	Ponikwa	-	-	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-	-	2
24.	Poręba	-	-	-	-	-	x	-	x	-	x	-	-	-	2
25.	Poręba Lasy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26.	Rudawa	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-
27.	Spalona	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28.	Stara Bystrzyca	-	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-	x	-	1
29.	Stara Lomnica	x	-	-	x	-	x	x	x	x	x	-	-	-	1
30.	Starkówek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31.	Stary Waliszów	x	-	-	-	x	-	-	x	-	x	-	-	-	-
32.	Szczawina	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33.	Szklarka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
34.	Szklary	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35.	Topolice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
36.	Wilkanów	x	x	-	x	x	-	x	x	x	x	-	x	-	5
37.	Wojtowice Huta	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-	-	-	-	1
38.	Wyszki	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-	-	-	-	-
39.	Zabłocie	-	-	-	-	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-
40.	Zalesie	-	-	-	-	-	x	-	x	-	-	-	-	-	-
Gmina ogółem		6	1	1	6	7	11	3	16	4	11	1	7	4	42

Źródło: 1. dane z Urzędu Gminy Bystrzyca Kłodzka. Stan na październik 2007r.
2. dane uzyskane na podstawie wywiadów z sołtysami. Stan na marzec 2008r.

Fot. nr 15. Budynki szkoły w Wilkanowie.

9.2. Infrastruktura techniczna

Uzbrojenie w infrastrukturę techniczną na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka obejmuje częściowo tylko sieć wodociągową i kanalizacyjną.

Mieszkańcy gminy Bystrzyca Kłodzka zaopatrywani są w wodę głównie z ujęć powierzchniowych, a w niewielkim procencie z podziemnych. W całości zwodociągowane są wsie Zabłocie, Stara i Nowa Łomnica, Gorzanów, Szklarka, Długopole Zdrój, Ponikwa, Stara Bystrzyca, częściowo wsie Długopole Dolne, Nowa Bystrzyca, Nowy Waliszów, Piotrowice, Starówek, Mielnik, Międzygórze i Wójtowice. W planach do 2013 r. znajduje się budowa sieci wodociągowej w Idzikowie i Pławnicy, Nowym i Starym Waliszowie, Międzygórzu i Wilkanowie. Rozbudowa wodociągu planowana jest w Nowym Waliszowie, Gorzanowie a przebudowa w Długopolu Zdrój. Głównymi przeszkodami w budowie wodociągu jest bardzo wysoki koszt budowy spowodowany znacznym rozciągnięciem zabudowy na przestrzeni wielu kilometrów (Wilkanów - 9 km, Idzików z Pławnicą - 10 km).

Na terenach wiejskich Bystrzycy Kłodzkiej brak jest sieci kanalizacji sanitarnej. Mieszkańcy nieuzbrojonych w sieć kanalizacyjną terenów, wyposażeni są w zbiorniki bezodpływowe. W górskich terenach charakteryzujących się znacznym rozproszeniem

zabudowy najbardziej efektywnym rozwiązaniem jest budowa indywidualnych oczyszczalni ścieków. W planach gminy do 2013 r. zapisana jest budowa sieci kanalizacji (121,19 km) we wsiach Długopole Dolne, Długopole Zdrój, Gorzanów, Idzików i Pławnica, Międzygórze, Nowa Bystrzyca i Stara Bystrzyca, Nowa Łomnica, Nowy Waliszów, Stara Łomnica, Stary Waliszów, Wilkanów, Zabłocie. Planowane do oczyszczania ścieki ze wsi planowanych do skanalizowania będą oczyszczane w centralnej oczyszczalni ścieków w Bystrzycy Kłodzkiej.

Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokopiętny Ø 200 z Kłodzka przez Bystrycę Kłodzką do Międzylesia, jednakże wsie Gminy Bystrzyca Kłodzka nie są wyposażone w sieć gazową.

Główny punkt zasilania elektroenergetycznego znajduje się we wsi Stary Waliszów, skąd prowadzi napowietrzna sieć linii elektroenergetycznych 20 kV zasilających Bystrycę Kłodzką. Stacje transformatorowe znajdują się we wszystkich wsiach poza Pokrzywnem i Białą wodą.

Wysypisko komunalne znajduje się w Bystrzycy Kłodzkiej i obsługuje teren całej gminy. Powierzchnia wysypiska to 2,1 ha, a stopień jego wypełnienia osiąga 95%.

W kategorii szans można traktować uwzględnienie projektów „Wspólny system gospodarki odpadami dla Międzygminnego Związku Celowego z siedzibą w Kłodzku” oraz „Uporządkowanie gospodarki w odnośnikowej Ziemi Kłodzkiej” na liście podstawowej w ramach funduszy unijnych dla województwa dolnośląskiego w latach 2007-2013 w programie operacyjnym Infrastruktura i Środowisko.

Dostępność telefonii stacjonarnej i komórkowej jest zróżnicowana. W obszarach górskich telefonacja jest połączona do centrów wsi natomiast dalej jest rozprowadzona drogą radiową. Telefonacja komórkowa przykładowo jest ograniczona albo nawet niedostępna w pasie przygranicznym z Czechami w obrębach Lasówka, Piaszkowice, Mostowice, Rudawa, jak też Spalona, Wójtowice Huta, Zalesie, Nowy Waliszów, Wyszki. Powoduje to, iż dostęp do internetu jest mocno ograniczony, a ponadto kosztowny, co przy założeniu, iż tereny te mają być przeznaczone na turystykę i rekreację jest zjawiskiem niekorzystnym.

W większości wsi sołtysi zgłaszają potrzebę budowy, rozbudowy lub przebudowy oświetlenia drogowego. W wieloletnim planie inwestycyjnym gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2004 – 2013 zadania te mają zostać zrealizowane we wsiach Ponikwa, Poręba, Stary Waliszów, Wilkanów, Wyszki, Zabłocie, Zalesie, Starówek, Paszków, Spalona, Lasówka, Nowa Bystrzyca, Stara Bystrzyca, Gorzanów, Stara Łomnica, Idzików, Marianówka, Kamienna i w chwili obecnej są częściowo realizowane.

System transportu zbiorowego obecnie bazuje na komunikacji autobusowej, przy zmniejszeniu znaczenia kolei. Sołtysi większości wsi zasygnalizowali potrzebę modernizacji lub budowy zadanych wiat przestankowych.

We wsi Młoty ze względu na plany budowy „Elektrowni Szczytowo-Pompowej Młoty” wstrzymane zostały wszelkie inwestycje.

Szczególny nacisk należy położyć na rozwój i utrzymanie infrastruktury technicznej w Międzygórzu, Łasówce oraz w Długopolu Zdrój, które już teraz posiadają bazę noclegową oraz gastronomiczną i które powinny być miejscowościami wiodącymi prym w tym zakresie w gminie Bystrzyca Kłodzka jak też i w powiecie kłodzkim.

Największym problemem jest stan dróg wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych. Na chwilę obecną zmodernizowana jest część drogi wojewódzkiej nr 389 Duszniki Zdrój – Międzylesie oraz częściowo nr 393 Bystrzyca Kłodzka – Stronie Śląskie. Na pozostałych odcinkach drogi nie spełniają wymagań (stan nawierzchni, odwodnienia, utrzymanie zieleni towarzyszącej) dla zwiększonego ruchu turystycznego, jak również dla komunikacji pomiędzy miejscowościami gminy.

10. WNIOSKI Z ANALIZY STANU ISTNIEJĄCEGO

1. Gmina Bystrzyca Kłodzka należy do słabo zaludnionych gmin Dolnego Śląska. Gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich jest zdecydowanie niższa niż dla województwa dolnośląskiego. Największymi wsiami są Wilkanów liczący 1133 mieszkańców oraz Gorzanów z 977 mieszkańcami. Gęstość zaludnienia największa jest dla terenów nizinnych przy rzece Nysa Kłodzka, natomiast w obszarach górskich jest najniższa włącznie z brakiem mieszkańców.
2. Wysokim atutem gminy są złoża surowców oraz bardzo duże walory przyrodniczo krajobrazowe i kulturowe chronione między innymi przez Natura 2000 (Pasma Krowiarki, Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika, Dzika Orlica i Sztolnia w Młotach) oraz Obszar Krajobrazu Chronionego Gór Bystrzyckich i Orlickich. Gmina posiada inwentaryzację przyrodniczą oraz studium środowiska kulturowego.
3. Ludność rolnicza stanowi zaledwie 7,2% ludności gminy Bystrzyca Kłodzka w wieku produkcyjnym. Tylko 466 osób z gminy Bystrzyca Kłodzka wskazało rolnictwo jako jedno z głównych źródeł dochodu. Są to najczęściej osoby w wieku 41 - 55 lat z wykształceniem zawodowym. Niekorzystna struktura ludności rolniczej jest w Nowej

- Bystrzycy, Wyszkach, Starej Łomnicy, Starej Bystrzycy i Starkówku, gdyż przeważają tam osoby w wieku 56-65 nad osobami w wieku 18 -40 lat.
4. Stopa bezrobocia wynosi 12,8%, niepokojący jest duży udział osób bezrobotnych 27% w wieku 25-34 lat. Również znaczny jest udział osób bezrobotnych z wykształceniem średnim 36,1%
 5. W gminie Bystrzyca Kłodzka wysoki jest udział lasów 48,5%. Na tym obszarze gospodarują cztery nadleśnictwa. Analiza i ocena w zyznaczonych obszarów do zalesienia w połączeniu z przeprowadzoną inwentaryzacją terenową, wskazuje na konieczność wyznaczenia granicy rolno-leśnej, która będzie dostosowana do obecnych potrzeb.
 6. Duża deniwelacja terenu oraz zróżnicowana ekspozycja terenu powoduje, iż na terenie gminy klimat górski i podgórski jest znacznie zróżnicowany.
 7. Ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Bystrzyca Kłodzka wynosi 57,4 pkt i jest niższy od wskaźnika województwa dolnośląskiego, który wynosi 76,3 pkt. Ze względu na niską przydatność do produkcji rolnej obszar całej gminy został zaliczony do Obszarów o Niekorzystnych Warunkach Gospodarowania – strefa górska 2 2 obręb y natomiast pozostałe to strefa o specyficznych utrudnieniach.
 8. Analiza jakości środowiska glebowego oraz waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla poszczególnych obrębów wykazała, iż najlepsze warunki do produkcji rolnej występują w 8 obrębach: Gorzanów, Mielnik, Pławница, Topolice, Wilkanów, Stara Łomnica, Stary Waliszów oraz Zabłocie. We wszystkich tych obrębach za wyjątkiem Zabłocia jest kierunek produkcji polowy z udziałem paszowiskowego. Terenów do produkcji rolnej z pewnymi ograniczeniami jest 9 i są to: Nowa Łomnica, Szklarka, Stara Bystrzyca, Długopole Dolne, Ponikwa, Poręba, Idzików, Nowy Waliszów, Piotrowice.
 9. Zjawisko erozji obejmuje 49,4% powierzchni użytków rolnych w gminie i jest skrajnie zróżnicowane w poszczególnych obrębach. Wśród klas gruntów gminy Bystrzyca Kłodzka podatnych na erozję największy udział mają gleby marginalne, klasy V i VI 49,4% co z uwagi na ich małą przydatność do produkcji rolnej przemawia za zalesieniem tych gruntów.
 10. Słaba przepuszczalność podłoża i jego mała pojemność retencyjna wynikająca z budowy geologicznej, duże spadki terenu, które sprzyjają szybkiemu odpływowi wód powierzchniowych, wysokie opady i ich duża częstotliwość, w tym występowanie

- opadów na wałnych i mocne wylesienie terenu, powoduje intensywne spływy powierzchniowe, a ponadto zwiększa to siłę i rozmiary zagrożenia powodziowego.
11. W użytkach rolnych udział gruntów ornych i użytków zielonych jest zrównoważony, natomiast w rozbiciu na obręby jest zróżnicowany, wobec czego wydzielono pięć typów produkcji rolnej. Najwięcej obrębów ma kierunek produkcji polowy z udziałem paszowiskowego (13) i są one zlokalizowane w centralnej części gminy.
 12. Charakterystyczną cechą gminy Bystrzyca Kłodzka jest duża powierzchnia użytków rolnych 1649,69 ha będących własnością gminy, a najwięcej tych gruntów jest w obrębach Marcinków, Nowy Waliszów, Wójtowice Huta oraz Nowa Bystrzyca. Użytki rolne PGL są administrowane przez Nadleśnictwa Zdroje, Bystrzyca Kłodzka oraz Międzyzlesie i stanowią 250,29 ha. Agencja Nieruchomości Rolnych ma 1542,69 ha użytków rolnych w tym najwięcej w Wilkanowie, Idzikowie i Rudawie.
 13. Największe znaczenie dzierżaw gruntów dla produkcji rolnej jest w obrębach Wilkanów, Idzików, Marcinków, Poręba, Stary Waliszów, Wójtowice Huta oraz Stara Łomnica, a w obrębach Wójtowice Huta, Marcinków i Stary Waliszów ponad połowa wydzierżawionych gruntów należy do gminy Bystrzyca Kłodzka.
 14. Na obszarze gminy znajdują się 1891 gospodarstwa gospodarujące na 13912,27 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 7,36 ha. Gospodarstwa powyżej 15,0 ha zajmują zaledwie 44,1% powierzchni gruntów indywidualnych, a powierzchnia ta jest zawyżona, bo duże gospodarstwa w Lasówce, w Piaskowicach i Piotrowicach nie prowadzą produkcji rolnej.
 15. W strukturze wiekowej właścicieli gospodarstw dominują osoby w wieku od 41 do 55 lat, co jest niekorzystnym zjawiskiem. W celu poprawy opłacalności ekonomicznej tych gospodarstw należy powiększać je o areał gruntów gospodarzy przechodzących na rentę strukturalną.
 16. Przeciętnie w gminie na 1 gospodarstwo indywidualne przypadają 4,1 działki ewidencyjne o średniej powierzchni 1,65 ha. Największe rozdrobienie określone średnią liczbą działek oraz średnią powierzchnią działek w gospodarstwie jest w obrębach górskich Mostowice, Piaskowice, Marcinków, Wójtowice Huta, a w obrębach o charakterystyce rolnej w: Starym Waliszowie, Topolicach, Pławnicy, Wilkanowie, Zabłociu oraz w Nowym Waliszowie i Piotrowicach.
 17. Różnicowanie posiadają dużo gruntów w dolinie rzeki Orlicy, oraz w obrębach o korzystnych warunkach uprawy w Gorzanowie, Nowym Waliszowie, Starej Łomnicy, Wilkanowie, Porębie i Piotrowicach.

18. Grunty odłogowane zajmują obszar 2842,79 ha, co stanowi 18,6% użytków rolnych, z tego 1187,62 ha porośnięte jest sarnosiewem. Odłogi na gruntach ornych zajmują 952,68 ha, a na użytkach zielonych 1890,11 ha. Powierzchnie odłogów powyżej 100 ha znajdują się w 11 obrębach, z czego w 3 przekraczają one 200 ha (Nowa Bystrzyca, Idzików, Poręba. Największy procent odłogów znajduje się na gruntach prywatnych właścicieli 62,7%. Grunty rolne obecnie odłogowane stanowiące własność prywatną o niskiej przydatności dla rolnictwa i podatne na erozję powinny być uwzględnione przy powiększaniu obszarów leśnych na terenie gminy. Sołtysi w skazali na znaczne potrzeby wapnowania i odkamieniania gruntów.
19. Dla całej gminy średni stan inwentarza w sztukach dużych jest niski i wynosi 11,5 SD/100 ha użytków rolnych. Ponieważ znaczącą formą użytkowania terenu wg ewidencji są łąki oraz pastwiska 45,0% a obsada zwierząt jest bardzo niska nie ma zapotrzebowania dla użytków zielonych i tym samym są one odłogowane. Niski stopień udziału zwierząt w produkcji rolniczej jest adekwatny do stanu w województwie dolnośląskim i wynika między innymi z nieopłacalności produkcji zwierzęcej, jednakże w tym terenie i przy takich uwarunkowaniach przyrodniczych, jakie posiada gmina Bystrzyca Kłodzka obsada zwierząt głównie bydła jest zbyt niska.
20. Gęstość sieci drogowej jest duża i wynosi 7,5 km/100 ha. Z analizy stanu technicznego dróg wynika, że sieć dróg transportu rolnego wymaga modernizacji. 167,74 km dróg jest w stanie do brym, 153,77 km w stanie średnim, 559,48 km w stanie złym. Powodowane jest to dużą siłą erozji wodnej, oraz trudnymi góorskimi warunkami. Ponadto 266,25 km to drogi nieprzejezdne, zarośnięte krzewami i drzewami lub zaorane.
21. Ciek naturalne wymagają konserwacji oraz niezbędne jest uzupełnienie obwałowań. Duża gęstość sieci rzecznej, uwarunkowania przyrodnicze, duża deniwelacja terenu, a ponadto doświadczenia powodziowe wymagają, aby ciek i koryta rzeczne były w dobrym stanie technicznym. Przeprowadzeniu prac na głównych ciekach naturalnych zgodnie z uwzględnieniem wartości przyrodniczych ma służyć dokument „Studium ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej ze szczególnym uwzględnieniem ochrony miasta Kłodzka”. Należy nadmienić iż obręb Młoty w całości przeznaczony jest pod realizację budowy zbiornika dolnego elektrowni szczytowo-pompowej Młoty.
22. Sieć melioracji szczegółowej: rowy – 406,28 km, grunty z drenowane – 762,70 ha wymaga systematycznej konserwacji i odbudowy. Szczególnym problemem jest zły stan rowów przydrożnych, co powoduje niszczenie dróg gruntowych jak też

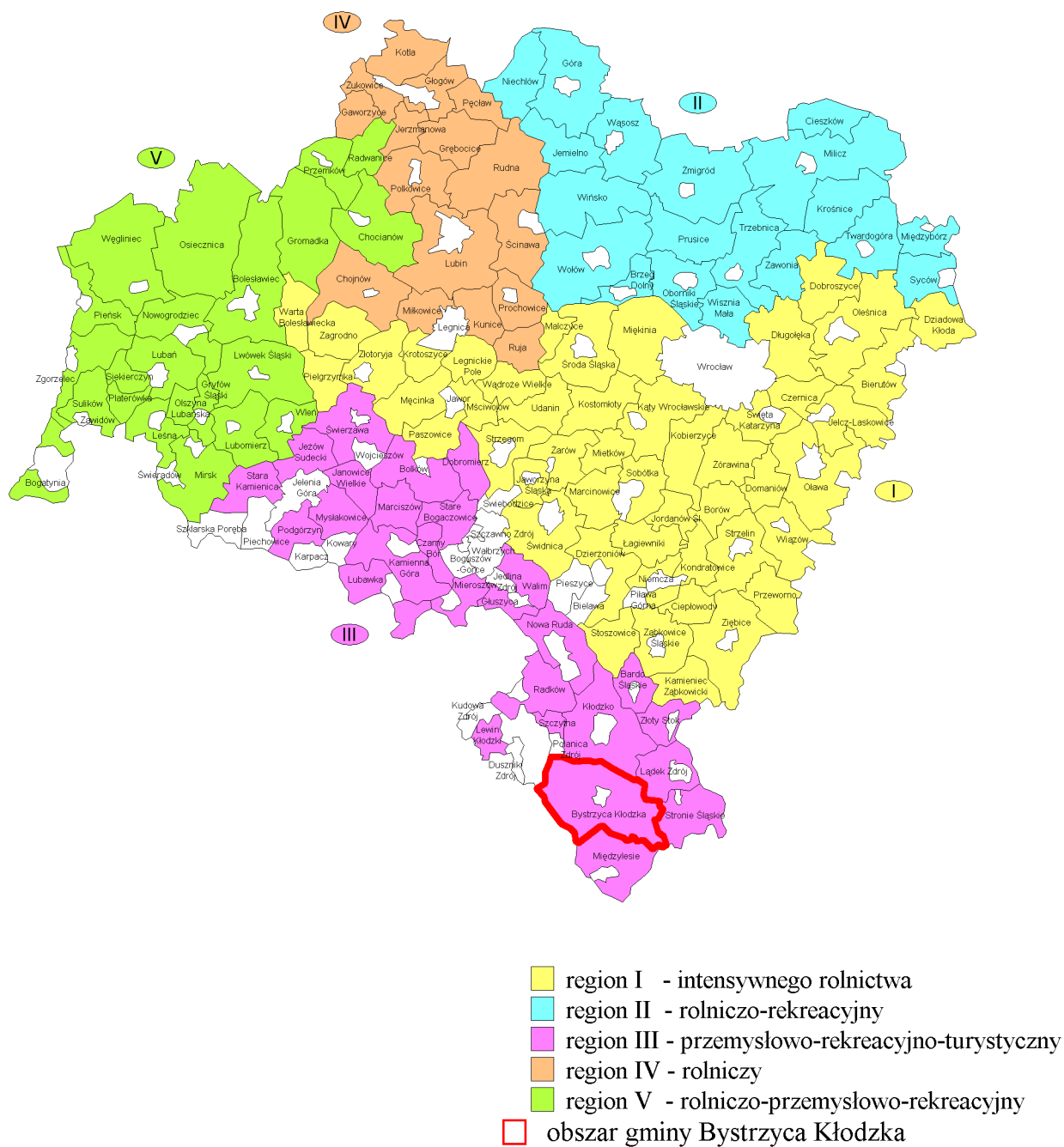
dojazdowych do miejscowości. Sieć drenarska wykonana w latach 80 wymaga szczegółowej inwentaryzacji stanu technicznego. Podczas inwentaryzacji terenowej wykazano, że na 74,94 ha gruntów drenowanych zaprzestano produkcji rolnej

23. Wyposażenie gminy w obiekty infrastruktury społecznej jest na poziomie niewystarczającym. W gminie na 30 istniejących sołectw Plan Odnowy Wsi jest realizowany tylko w Gorzanowie i w Starym Waliszowie. Zadania modernizacji infrastruktury społecznej oraz technicznej gmina realizuje na podstawie Wieloletniego Planu Inwestycyjnego gminy Bystrzyca Kłodzka. Sołtysi zgłaszali problemy z dostępem do sieci komórkowej w terenach górskich, oraz dostępem do telefonii kablowej, a w związku z tym szerokopasmowego internetu, co przy rozwijaniu znaczenia turystyki odgrywa dużą rolę. Pilną potrzebą jest też niedoinwestowanie terenów w sieci: wodną, gazową, kanalizacyjną zwłaszcza w miejscowościach, które już posiadają znaczną ilość miejsc noclegowych Międzygórze, Długopole Zdrój oraz Lasówka.
24. Większość działań z zakresu prac urządzeniowo-rolnych koncentrować się będzie w: 8 obrębach: Gorzanów, Mielnik, Pławница, Topolice, Wilkanów, Stara Łomnica, Stary Waliszów oraz Zabłocie oraz w obrębach z pewnymi ograniczeniami 10: Nowa Łomnica, Szklarka, Stara Bystrzyca, Długopole Dolne, Ponikwa, Poręba, Marianówka, Idzików, Nowy Waliszów, Piotrowice ze względu na największe znaczenie dla rolnictwa. Granica rolno-leśna obejmuje obszar całej gminy.

II. USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO

1. PLAN URZĄDZENIOWO-ROLNY A OPRACOWANIA STRATEGICZNE DOTYCZĄCE OBSZARU GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA

W opracowanej przez Urząd Marszałkowski we Wrocławiu „Strategii rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego” gmina Bystrzyca Kłodzka zaliczona została do III regionu funkcjonalnego: przemysłowo-rekreacyjno-turystycznego rys. 31. Jest to region o niskiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, ale wysokiej wartości środowiska przyrodniczego, którego podstawową funkcją winno być świadczenie usług rekreacyjno-turystycznych, a w dalszej kolejności działalność przemysłowa i rolnicza, dlatego też celem głównym jest kształtowanie krajobrazu przyrodniczego.

Rys. 31. Regiony funkcjonalne obszarów wiejskich Dolnego Śląska.

Celami szczegółowymi regionu III są:

- **rozwój gospodarki leśnej,**
- **modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej,**
- **modernizacja rolnictwa,**
- **rozwój i modernizacja funkcji rekreacyjno-turystycznej i leczniczo-uzdrowiskowej.**

Zadania wynikające z celu szczegółowego – **rozwój gospodarki leśnej** to:

- wyznaczenie granicy rolno-leśnej,
- przebudowa gatunkowa drzewostanów leśnych,
- rozwój rzemiosła i przetwórstwa produktów leśnych,
- udostępnianie atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów leśnych na cele turystyki i rekreacji,
- odbudowa zalesień uszkodzonych wskutek emisji szkodliwych substancji przemysłowych.

Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w tym regionie jest najniższy wśród wszystkich regionów. Dlatego pomimo wysokiego wskaźnika lesistości (38,3%) przy malejącej roli rolnictwa w gospodarce regionu gleby marginalne będą zagospodarowywane w kierunku leśnym. Przeznaczenie ich do zalesienia wymaga jednak opracowania przebiegu granicy rolno-leśnej dla wszystkich gmin regionu i wprowadzenie ich do planów zagospodarowania przestrzennego. Oprócz funkcji klimatyczno-przyrodniczych i turystyczno-wypoczynkowych pełnią również funkcję gospodarczą, dostarczając drewno i produkty runa leśnego. W Strategii rozwoju powiatu kłodzkiego wskazano na zwiększenie potencjału produkcji leśnej przez racjonalną gospodarkę leśną, zalesienie nieużytków, racjonalizację przemysłu drzewnego przy równoczesnym przestrzeganiu zasad zrównoważonego rozwoju w gospodarce leśnej. Ponadto położono nacisk na zwiększenie otwartości terenów leśnych dla turystyki (tyczenie nowych szlaków turystycznych, pieszych i rowerowych, tworzenie punktów widokowych, miejsc wypoczynku, budowa wież widokowych). W Programie Ochrony Środowiska miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka wskazano za zadanie ochronę ekosystemów leśnych poprzez zwiększenie powierzchni gruntów leśnych, w ramach realizacji „Programu zwiększania lesistości powiatu kłodzkiego”

Rozpatrując rozwój gospodarki leśnej pod kątem modernizacji systemu zabezpieczeń przeciwpowodziowych scharakteryzowany został w dokumencie „Studium powodziowe w

zakresie go spodarki przetrzennej”. Granica rolno-leśna zawarta w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przetrzennego gminy Bystrzyca Kłodzka, wymaga weryfikacji gdyż w zbyt małym stopniu dopełnia i łączy istniejące kompleksy i enklawy leśne, co przy ochronie przeciwpowodziowej ma istotne znaczenie.

Zadania wynikające z celu szczegółowego – **modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej** to:

- modernizacja systemu zabezpieczeń przeciwpowodziowych,
- wprowadzenie alternatywnych, przyjaznych dla środowiska przyrodniczego źródeł energii,
- modernizacja i budowa przejść granicznych.

Region III posiada kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa powodziowego w całym województwie dolnośląskim. Zabezpieczenia przeciwpowodziowe na górskich rzekach i potokach są niewystarczające i mocno zdekapitalizowane, co udowodniła powódź w 1997 r. Proces modernizacji i rozbudowy urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego, w tym również budowy nowych, suchych i napełnionych zbiorników retencyjnych musi uzyskać priorytetową rangę. Funkcje przeciwpowodziowe zbiorników należy łączyć z funkcją rekreacyjno-wypoczynkową na etapie studiów i projektowania zgodnie z otaczającą przyrodą i zagospodarowaniem.

Ponieważ docelową funkcją regionu będzie funkcja turystyczno-rekreacyjno-uzdrowiskowa należy zwrócić uwagę na traktowane dotąd marginalnie, możliwości tkwiące w energii wód górskich rzek i potoków oraz wiejących często i z dużą siłą wiatrów.

Wymienione powyżej zadania dla obszaru gminy Bystrzyca Kłodzka zawierają się między innymi w idei „Elektrowni Szczytowo-Pompowej Młoty”. W latach 1966 – 1981 rozpoczęto realizację budowy elektrowni o mocy 750 MW, po wykonaniu części prac budowę przerwano. W 2002 r. Energoprojekt Warszawa, na zlecenie KOGENERACJI S.A. z EC WROCLAW, opracował „Studium uwarunkowań wznowienia budowy ESP Młoty”. W dokumencie powstałym na zlecenie RZGW we Wrocławiu „Studium ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej ze szczególnym uwzględnieniem ochrony miasta Kłodzka” wskazano dokończenie budowy zbiornika dolnego elektrowni szczytowo-pompowej Młoty jako istotne z punktu widzenia ochrony przed powodzią doliny Bystrzycy Kłodzkiej i przewidziano na ten cel współudział w kosztach rzędu 40 mln zł.

W ramach powyższego dokumentu wykonano między innymi:

- studium terenów zalewowych w Kotlinie Kłodzkiej,
- ogólny program przedsięwzięć modernizacyjnych i inwestycyjnych dla pozostałych cieków (Potok Pławna, Potok Wilczka, Bystrzyca Kłodzka i Waliszowska Woda i inne),
- wytyczne dla potrzeb planowania przestrzennego w zakresie zagospodarowania zlewni Nysy Kłodzkiej.

W „Programie dla Odry 2006” inwestycje w zakresie ochrony przeciwpowodziowej w regionie Ziemi Kłodzkiej zajmują ważne miejsce i należą do nich główne zadania inwestycyjne na lata 2002-2015 takie jak „ochrona od powodzi Ziemi Kłodzkiej”, natomiast rozwiązania odnośnie małej retencji wodnej zawarte są w „Programie małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim”.

W ramach funduszy unijnych dla województwa dolnośląskiego w latach 2007-2013 w programie operacyjnym Infrastruktura i Środowisko na liście podstawowej znalazł się projekt „Ochrona od powodzi Kotliny Kłodzkiej”.

Specyfiką regionu przemysłowo-turystyczno-rekreacyjnego jest jego położenie przy granicy z Czechami. Udostępnienie atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów oraz zapewnienie komunikacji do gospodarstw agroturystycznych wymagać będzie modernizacji sieci i ulepszenia nawierzchni dróg publicznych oraz usprawnienia transportu publicznego. W Strategii powiatu kłodzkiego jako kluczowe dla powiatu kłodzkiego wymienia się między innymi zadania:

- projektowana droga S-5,
- pasmo Sudeckie z drogą Śródsudecką,
- połączenia kolejowe.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego ujmuje:

- drogę S-5 (Poznań-Wrocław-Kłodzko-Boboszów),
- międzynarodową trasę kolejową AGTC, C59/2 (Wrocław-Kamieniec Ząbkowicki-Kłodzko-Międzyłesie-Praga).

W Narodowym Planie Rozwoju na lata 2007-2013 wpisano budowę drogi S-5 jedynie na odcinku Poznań – Wrocław. Również w latach następnych do 2025 roku w planach Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad nie przewiduje się realizacji odcinka drogi od Wrocławia do przejścia granicznego Boboszów/Dolni Lipka.

Linia kolejowa C 59/2 jest zapisana w „Strategii rozwoju infrastruktury kolejowej do roku

2013 i lata dalsze” a w Wieloletnim planie modernizacji i infrastruktury kolejowej ma zabezpieczone środki na prace modernizacyjne.

Modernizowanie infrastruktury wzdłuż granicy, tak aby z drogami przecinającymi granicę tworzyły oś wzmacniającą rozwój pogranicza ujęto w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r. Droga Śródsudecka ma za zadanie zwiększenie dostępności obszarów turystycznych powiatu kłodzkiego oraz zaktywizowanie gospodarcze nie w pełni odkrytych rejonów Ziemi Kłodzkiej. Zadanie realizacji Drogi Śródsudeckiej zostało zapisane również w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, opracowano także Studium Zagospodarowania Przestrzennego Pasma drogi Śródsudeckiej z 2003 r. Idea Drogi Śródsudeckiej jest realizowana w ramach programu „Proturystyczna aktywizacja polskiej części euroregionu glacensis w paśmie Drogi Śródsudeckiej”. Program ten ma za zadanie zwiększyć skuteczność i szanse starań o dofinansowanie inwestycji z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Zadania wynikające z celu szczegółowego – **modernizacja rolnictwa** to:

- dostosowanie kierunków produkcji rolniczej do warunków przyrodniczych,
- zrekompensowanie rolnikom kosztów utrzymania krajobrazu rolniczego o dużych walorach turystyczno-rekreacyjnych i leczniczo-uzdrowiskowych,
- podniesienie dochodów ludności rolniczej poprzez rozwijanie przedsiębiorczości, w tym usług agroturystycznych.

Ze względu na warunki przyrodnicze i fizjograficzne rolnictwo regionu winno ograniczać swą rolę produkcyjną i ukierunkować się na utrzymanie krajobrazu rolniczego w terenach o dużych walorach turystyczno-rekreacyjnych i leczniczo-uzdrowiskowych. Funkcje produkcyjne powinny być utrzymane jedynie w regionach o bardziej sprzyjających warunkach nadając rolnictwu charakter enklawowy. W Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r. gminę Bystrzyca Kłodzka zakwalifikowano do rozwoju intensywnego naturalnego rolnictwa. W górach na stokach winna być prowadzona gospodarka pastwiskowo-hodowlana pozwalająca poza otrzymaniem produktów rolnych zabezpieczyć te obszary przed erozją – wietrzną i wodną. Prowadzenie działalności rolniczej ukierunkowanej na utrzymanie walorów krajobrazu rolniczego przynosi z natury rzeczy niższe dochody. Jednakże korzyści z takiej działalności odnosi państwo i całe społeczeństwo. Dlatego też, za tę usługę na rzecz państwa i społeczeństwa rolnik musi otrzymać stosowną rekompensatę. Jest to jeden z elementów wspólnej polityki rolnej państw UE. Możliwość uzyskania przez rolników dodatkowych

dochodów ma dla tego regionu decydujące znaczenie. Warunki naturalne regionu wyznaczają takie kierunki działalności jak: usługi turystyczne, agroturystyczne, rekreacyjno-uzdrowiskowe, rekreacyjno sportowe, zagospodarowanie produktów leśnych, odbudowa miejscowego, specyficznego „przemysłu schyłkowego”. Dla rozwoju usług agroturystycznych korzystne byłoby opracowanie i wdrożenie do stosowania standardów poziomu ich świadczenia oraz promocja regionu poprzez szeroką krajową, a także zagraniczną informację. W Strategii rozwoju powiatu kłodzkiego wskazano słabe strony rolnictwa i obszarów wiejskich w powiecie kłodzkim:

- relatywnie niekorzystne warunki przyrodnicze do produkcji rolnej, rozdrobnienie struktury obszarowej gospodarstw,
- niski stopień edukacji społeczności wiejskich, utrudniony dostęp do nowoczesnych środków przekazywania informacji,
- niskie dochody ludności wiejskiej,
- brak kapitału własnego i brak zdolności kredytowej,
- wysokie bezrobocie rejestrowane i ukryte,
- rosnąca zależność od pomocy społecznej w wielu środowiskach wiejskich,
- niski poziom dochodów i aktywności ekonomicznej gmin,
- trudności ze zbytem płodów rolnych,
- bardzo ograniczona ilościowo produkcja zwierzęca,
- niska aktywność grup oraz organizacji producenckich i rynkowych,
- niski poziom infrastruktury technicznej, zła komunikacja publiczna,
- mała dbałość o ład architektoniczny wsi, zaniedbywanie dziedzictwa architektury, brak tożsamości, tradycji, korzeni,
- utrudniony dostęp do dóbr kultury, edukacji, brak miejsc spotkań i rozrywki,
- starzejąca się wieś,
- konflikt interesów społeczności lokalnej i wymogów ochrony środowiska,
- niska świadomość ekologiczna ludności wiejskiej.

Program Ochrony Środowiska miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka w celu zapobiegania skażeniu i degradacji gleb użytkowanych rolniczo określił jako zadanie utrzymanie w dobrym stanie urządzeń melioracyjnych, rowów, drenażu umożliwiających właściwą gospodarkę wodną. Ponadto w ramach ochrony ekosystemów rzecznych i łąkowych jako zadanie określono renaturalizację wybranych odcinków rzek i cieków wodnych.

Zadania wynikające z celu szczegółowego – **rozwój i modernizacja funkcji rekreacyjno-turystycznej i leczniczo-uzdrowiskowej** to:

- ograniczenie niekorzystnego oddziaływania przemysłu i gospodarki komunalnej na środowisko przyrodnicze,
- rewaloryzacja krajobrazu zdegradowanego działaniem gospodarczym,
- wykorzystanie istniejącej sieci kolejowej do udostępnienia terenów o dużych walorach turystycznych i uzdrowiskowych,
- zwiększenie zakresu oferowanych usług rekreacyjno-turystycznych i leczniczo-uzdrowiskowych oraz podnoszenie ich jakości i atrakcyjności,
- promowanie wartości historycznych i kulturowych regionu,
- ochrona i racjonalne zagospodarowanie zasobów wód na cele komunalne i lecznicze.

Podstawą turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego w regionie są walory środowiska przyrodniczego, klimat, bogate zasoby wód mineralnych oraz unikatowych borowin. Ochrona tych walorów przed niekorzystnym oddziaływaniem przemysłu i gospodarki komunalnej oraz racjonalne ich wykorzystanie szczególnie do celów leczniczych winny otrzymać bezwzględny priorytet. Wobec zakładów istniejących należy przestrzegać i egzekwować przepisy o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz o opłatach za korzystanie ze środowiska. Opracowania odrębnego programu wymaga gospodarka komunalna zwłaszcza w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz gromadzenia i utylizacji odpadów stałych. Ponieważ do dużych przedsięwzięć infrastrukturalnych celowym jest pozyskiwanie funduszy głównie z Funduszu Spójności, który praktycznie może być dostępny dla związków międzygminnych utworzono Międzygminny Związek Celowy w Kłodzku, do którego należy Bystrzyca Kłodzka. W ramach MZCK wykonano Plan Gospodarki Odpadami. Część zadań zawartych jest w Programie Ochrony Środowiska miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka. Ponadto w ramach funduszy unijnych dla województwa dolnośląskiego w latach 2007-2013 w programie operacyjnym Infrastruktura i Środowisko na liście podstawowej znalazły się projekty „Wspólny system gospodarki odpadami dla Międzygminnego Związku Celowego z siedzibą w Kłodzku” oraz „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej Ziemi Kłodzkiej”. W kategorii szans można również traktować związki, w których Bystrzyca Kłodzka funkcjonuje. W pierwszym rzędzie należy tu wymienić Stowarzyszenie Gmin Śnieżnickich. Ma ono na celu:

- opracowanie koncepcji turystycznej zagospodarowania Masywu Śnieżnika,
- tworzenie i utrzymanie infrastruktury komunalnej, turystycznej i usługowej,
- promocję i rozwój turystyki, szkoleń, organizację imprez turystycznych i sportowych

jak również członkostwo w Stowarzyszeniu Gmin Ziemi Kłodzkiej, Stowarzyszeniu gmin polskich Euroregionu Glacensis i Dolnośląskiej Organizacji Turystycznej.

Strategia rozwoju gminy Bystrzyca Kłodzka określa jako nadrzędny cel strategiczny „Osiągnięcie europejskiego poziomu jakości życia mieszkańców przez wykorzystanie naturalnych walorów gminy Bystrzyca Kłodzka”. Gmina sporządziła również Plan Rozwoju Lokalnego w o parciu o w ytyczne zawarte w Uzupełnieniu do Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Ujęto w nim identyfikację problemów gminy:

- zdegradowana infrastruktura drogowa oraz niewystarczający w stosunku do potrzeb system transportu powiatowego i wojewódzkiego, zły stan techniczny większości dróg,
- zły stan dróg dojazdowych do posesji i do obszarów rolnych,
- niezadowalający stan techniczny transportu kolejowego,
- niedoinwestowanie obiektów dziedzictwa kulturowego powodujące zmniejszenie potencjału turystycznego,
- brak kanalizacji w wielu wsiach w połączeniu z niewielkimi możliwościami inwestycyjnymi, a także przeszkodą w postaci ukształtowania terenu oraz dostępności niektórych obszarów.

Wykaz zadań do realizacji na lata 2004-2013 ujęto w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy Bystrzyca Kłodzka w dziewięciu kategoriach zadań.

Zagadnienia, które obejmuje plan urządzeniowo – rolny, są kolejnym etapem działań planistycznych przedstawiających w sposób bardziej szczegółowy kierunki rozwiązań dla niektórych zadań zawartych w dotychczasowych opracowaniach o charakterze planistycznym. Plan urządzeniowo rolny gminy Bystrzyca Kłodzka odpowiada na pytania, w jakim stanie jest rolnictwo na terenie gminy oraz jakie są możliwości jego dalszego rozwoju. Przyczyni się to do realizacji określonych celów szczegółowych, które w konsekwencji pozwolą osiągnąć wyznaczony cel główny.

2. POPRAWA WARUNKÓW WODNYCH I GOSPODARKA WODNA

2.1. Melioracje podstawowe

Wszystkie ciek naturalne będące w zarządzie Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych należy objąć pracami konserwacyjnymi polegającymi na wycince drzew i krzewów. Łączna długość cieków do konserwacji wynosi 36,48 km.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej administruje na 19 ciekach naturalnych o łącznej długości 165,12 km. W dokumencie „Studium ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej ze szczególnym uwzględnieniem miasta Kłodzka” zawarto między innymi koncepcję zwiększenia stopnia bezpieczeństwa przed powodzią dolin rzecznych ze szczegółową analizą oraz rozwiązaniami technicznymi dla rzek: Nysa Kłodzka, Potok Pławna, Potok Wilczka, Bystrzyca Kłodzka i Waliszowska Woda. Zadania przewidziane do realizacji przedstawiono na mapach oraz tabelach z pomocą kilometrażu. Na ciekach naturalnych prace modernizacyjne w pierwszej kolejności należy wykonać na:

- Nysie Kłodzkiej 10,44 km,
- Potoku Pławna 7,7 km,
- Bystrzycy Kłodzkiej 2,77 km,
- Potoku Waliszowska Woda 3,46 km,
- Potoku Wilczka 6,42 km,

Ponadto wywiady z sołtysami wskazały, iż konieczne są prace konserwacyjne (2,5 km) na cieku Drwina w Wójtowicach Hucie ze względu na niedrożność koryta, a ponadto bezpośrednie sąsiedztwo asfaltowej drogi gminnej.

Na obszarze gminy przewidziano również realizację wałów przeciwpowodziowych w biegu Nysy Kłodzkiej rys.32., a szczegółowa ich lokalizacja zawarta jest w dokumencie „Studium ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej ze szczególnym uwzględnieniem miasta Kłodzka”.

2.2. Melioracje szczegółowe

Ogólnym kierunkiem prac związanych z regulacją stosunków wodnych na terenie gminy jest wskazanie odbudowy i konserwacji sieci rowów melioracyjnych oraz szczegółowa inwentaryzacja stanu istniejącego urządzeń drenarskich prowadząca do wymiany i utworzenia nowych fragmentów sieci. Rowy melioracyjne w przeważającej części są obecnie zakrzaczone, wypłycone i nie spełniają prawidłowo swojej funkcji. W przypadku rowów, ich konserwacja i odbudowa powinna w pierwszej kolejności dotyczyć terenów o największej przydatności do produkcji rolnej oraz powinna usprawniać działanie istniejących urządzeń drenarskich i wpływać korzystnie na grunty o zakłóconych stosunkach wodnych.

Analiza przydatności gruntów do produkcji rolnej oraz inwentaryzacja terenowa pozwoliły wytypować rowy melioracyjne, które spełniają znaczącą rolę w regulacji stosunków wodnych, a przez to powinny być utrzymywane w dobrym stanie technicznym. Ponadto czynnikiem również brany pod uwagę było bezpośrednie sąsiedztwo dróg, wobec czego rowy je odwadniające również powinny być drożne. Wobec powyższego rowy przeznaczone do odbudowy (190,04 km) znajdują się w większości w terenach o dogodnych warunkach do produkcji rolnej. Największa ilość rowów do odbudowy znajduje się w Gorzanowie 22,55 km, Starym Waliszowie 21,09 km, Długopolu Dolnym 20,07 km, Wilkanowie 17,63 km, Pławniczy 17,17 km i Starej Łomnicy 15,15 km. Będą to prace polegające na usunięciu porastającej je roślinności, pogłębieniu oraz odtworzeniu fragmentów zaoranych. Do odbudowy wytypowano rowy melioracyjne, których sprawne działanie jest niezbędne do prawidłowego działania urządzeń drenarskich (odbieranie wody z sieci drenarskiej), jak również rowy bezpośrednio oddziałujące na tereny podmokłe oraz rowy oddziałujące w dużym stopniu na znaczne powierzchnie użytków rolnych.

Pozostała sieć rowów melioracyjnych powinna podlegać sukcesywnej konserwacji, a cykl tego zabiegu powinien w przeciągu 3 lat zaczynać się od początku. W planie zaznaczono rowy (38,61 km), które również mogą wpłynąć na gospodarkę wodną i powinny być konserwowane w pierwszej kolejności.

W projekcie wskazano również grunty rolnicze wymagające regulacji stosunków wodnych. Położone są one w strefie oddziaływania rowów melioracyjnych przeznaczonych do odbudowy lub konserwacji. W pierwszej kolejności należy wykonać prace mające zwiększyć drożność rowów, a następnie sprawdzić czy był to zabieg wystarczający w zakresie regulacji stosunków wodnych na gruntach podmokłych. Może się bowiem okazać, że drożne rowy wystarczą do uregulowania stosunków wodnych w tym obszarze.

Ponieważ ciek melioracyjny mogą pełnić dobrze swoją funkcję jedynie w ramach właściwie działającej sieci, kluczowym zagadnieniem jest aktywne współdziałanie jednostek zarządzających ich fragmentami. Należy mieć na uwadze stan rowów w pasach dróg, które w niektórych przypadkach stanowią niezbędne ogniwo łączące poszczególne elementy systemu melioracyjnego.

Fot. nr 16. Rzeka Dzika Orlica w Mostowicach obszar Natura 2000.

Zestawienie rowów melioracyjnych planowanych do modernizacji

Tabela 28

Lp.	Obręb	Rowy melioracyjne wymagające			
		odbudowy		konserwacji	
		Oznaczenie według map DZMiUW	długość [km]	Oznaczenie według map DZMiUW	długość [km]
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Biała Woda	-	-	-	-
2.	Długopole Dolne	R-C1,R-C2,R-C,R-C5,R-C6,R-C7,r-c10,R-C11,R-C12,R-C13,R-C14,R-D4,R-D1,R-D9,R-8,R-7,R-D6,R-D5,R-D2,R-D,R-D10,R-D11,R-D12,R-D13,R-D15,R-D14,R-D19,R-D20,R-D17,R-D22,R-D27,R-D23,R-D25,R-D35,R-D36,R-D34,R-D33,R-D21,W DZ.6/5,WDZ.1,W DZ.302/6,W DZ.302/7,W DZ.131/1,W DZ.4,W DZ.23,W DZ.12/3,W DZ.123,121,W DZ.120/2,123,124,126,W DZ.118/2,W DZ.152/3,W DZ.150,W DZ.169/3	20,07	R-C4,R-D16,R-47,R-48,R-44,R-C	2,81
3.	Długopole Zdrój	-	-	-	-
4.	Gorzanów	R-81,R-82,R-83,R-86,R-85,R-84,R-B8,R-B9,R-90,R-89,R-K1,R-K2,R-K6,R-K,R-K7,R-K8,R-K3,R-133,R-128,R-123,R-124,R-129,R-130,R-131,R-N1,R-N,R-N2,R0N3,R-N4,R-146,R-P,R-150,R-148,R-149,R-156,R-157,R-S,R-S5,R-S2,R-S4,R-152,R-154,R-153,R-126,R-137,R-144,R-143,R-147,R-125,21,W DZ.441/1,W DZ.411/1,W DZ.440,W DZ.590,W DZ.540,539	22,55	R-B10,R-B11,R-87,R-K4,R-K5,R-133,R-128,R-155,R-D,R-147,R-125	4,80
5.	Idzików	R-83,R-82,R-85,R-91,R-G3,R-G2,R-G,R-G7,R-G5,R-G4,R-G1,R-90,R-89,752,754,755	8,34	R-H,R-90,R-89	0,58
6.	Kamienna	-	-	-	-
7.	Lasówka	-	-	R-34,R-32,WDZ.81	1,24
8.	Marcinków	-	-	-	-
9.	Marianówka	R-19,R-20,R-21,R-H,R-96,R-98,R-97,R-H1,R-H2,R-H3,R-H6,R-H5,R-H8	7,56	-	-
10.	Mielnik	R-B,R-B4,R-B1,R-B3,R-B2,R-A,R-A2,R-A1,R-A3,R-A5,R-A6,R-A9,R-A8,R-A7,R-A10,R-O1,R-O2,R-O4,R-O3,R-O,R-O6,R-O5,R-A4	7,58	R-O,R-O7,R-A4	2,16
11.	Międzygórze	-	-	-	-
12.	Młoty	-	-	-	-
13.	Mostowice	-	-	-	-
14.	Nowa Bystrzyca	R-172,56,WDZ.53/4,53/2	1,33	R-171	0,55
15.	Nowa Łomnica	R-D2,R-114,R-116,R-117,R-118,R-119,R-120,R-M,R-D	4,80	R-M4,241	1,05
16.	Nowy Waliszów	R-E,R-E1,R-E2,R-E5,R-E6,R-59,R-14	3,99	-	-
17.	Paszków	-	-	113	1,31
18.	Piaskowice	-	-	-	-

Tabela 28 cd.

Lp.	Obręb	Rowy melioracyjne wymagające			
		odbudowy		konserwacji	
		Oznaczenie według map DZMiUW	długość [km]	Oznaczenie według map DZMiUW	długość [km]
1.	2.	3.	4.	5.	6.
19.	Piotrowice	-	-	R-11	0,81
20.	Plawnica	R-99,R-89,R-67,R-68,R-69,R-70,R-71,R-77,R-76,R-78,R-79,R-80,R-81,R-83,R-66,R-39,R-D1,R-D,R-D4,R-38,R-40,R-41,R-44,R-43,R-46,R-45,R-73,R-74,R-72,R-82,657,674,490/3,WDZ.490/1	17,17	608,R-86,R-87,R-88,R-D2,R-D3,R-82,R-66	3,33
21.	Pokrzywno Lasy	-	-	-	-
22.	Poniatów	-	-	-	-
23.	Ponikwa	R-E,R-9,R-10,R-11,R-12,R-16,R-G2,R-15,R-18,WDZ.8/2,32/1,34/2,34/3	8,01		
24.	Poręba	R-23,R-F,R-F5,R-31,R-F4,R-F3,R-F1,R-F2,R-20,R-33	5,92	R-22,R-G1,R-G	1,64
25.	Poręba Lasy	-	-	-	-
26.	Rudawa	-	-	-	-
27.	Spalona	-	-	-	-
28.	Stara Bystrzyca	R-A,R-A3,R-S9,R-S,R-S5,R-158	4,62	R-S6,R-167,R-169,R-170	2,71
29.	Stara Łomnica	R-C,R-C1,R-C2,R-C3,R-C4,R-C5,R-35,R-33,R-56,R-56B,R-56A,R-57A,R-57,R-27,R-M2,R-M1,R-M,R-113,R-109,R-L,R-L4,R-106,R-107,R-100,R-99,R-L,R0L1,R-L2,R-105	15,15	-	-
30.	Starkówek	R-45,R-38,R-37,R-36,R-D,R-48,R-44,WDZ.137,130	5,83	R-47,R-46,R-46,R-41,R-44	2,35
31.	Stary Waliszów	R-16,R-17,R-18,R-21,R-22,R-23,R-2,R-3,R-6,R-32,R-34,R-33,R-31,R-36,R-37,R-38,R-35,R-C6,R-C,R-C1,R-C7,R-C4,R-C3,R-C2,R-C5,R-29,R-28,R-52,R-27,R-26,R-20,R-19,R-30,R-24,R-47,R-5,1068,1085,1087,1066,1065,1082,1081/1,1081/2,WDZ.2/1	21,09	R-30,R-24,R-47	1,47
32.	Szczawina	R-99,R-L,R-L3,R-L4	1,35	-	-
33.	Szklarka	R-R,R-R4,R-R2,R-R3,R-R1,R-P3,R-P1,R-P4,R-P5	3,86	-	-
34.	Szklary	-	-	-	-
35.	Topolice	R-27,R-28,R-B,R-B18,R-B16,R-B15,R-B17,R-B13,R-B12	2,29	R-30,R-29,R-B	0,46
36.	Wilkanów	R-4,R-3,R-5,R-6,R-7,R-9,R-13,R-19,R-22,R-25,R-26,R-B,R-27,R-33,R-31,R-29,R-35,R-39,R-38,R-37,R-C,R-C3,R-C7,R-C6,R-C5,R-32,R-34,WDZ.329,WDZ.226/7,WDZ.226/6,WDZ.226/4,WDZ.364,WDZ.348,WDZ.772/3,WDZ.681/6,WDZ.612/1,WDZ.1251/1,WDZ.648/2,WDZ.34	17,63	R-2,R-29,R-24,R-35,R-40,R-C,R-A1,R-A,R-24,R-C,R-39,R-10	11,34
37.	Wójtowice Huta	-	-	-	-
38.	Wyszki	R-1,R-2	0,90	-	-
39.	Zabłocie	R-S,R-S7,R-T,R-T8,R-T10,R-T9,R-T1,R-160,R-T3,R-T5,R-T6,R-T4,R-162	9,53	-	-
40.	Zalesie	115	0,47	-	-
Gmina ogółem			190,04		38,61

Źródło: Inwentaryzacja terenowa - kwiecień 2008 r.

Regulacji stosunków wodnych wymaga 479,15 ha, co stanowi 3,1% powierzchni użytków rolnych, tabela 29. W/w inwestycje przewidywane są w 14 obrębach, a największe powierzchnie proponowane do drenowania są w Gorzanowie (150,21 ha), Starym Waliszowie (81,82 ha), Wilkanowie (66,54 ha), Zabłociu (63,28 ha). Największe powierzchnie wymagające regulacji stosunków wodnych należą do osób prywatnych – 309,70 ha oraz Agencji Nieruchomości Rolnych – 142,07 ha.

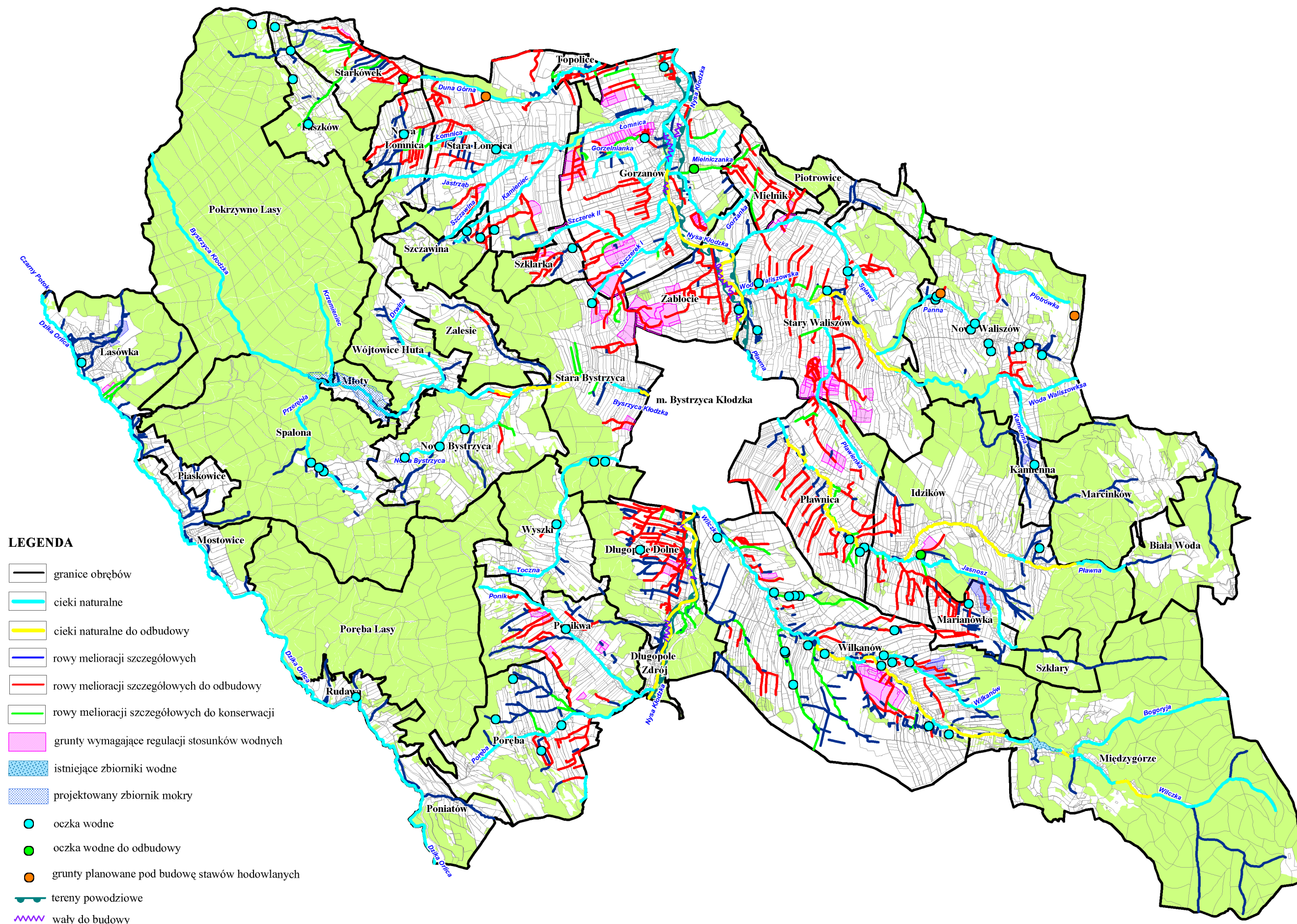
W gminie Bystrzyca Kłodzka znajduje się dużo oczek wodnych około 68, z czego wytypowano oczka wodne do odbudowy ze względu na ich obecne zaniedbanie, w Gorzanowie, Idzikowie, Starkówku.

Wywiady z sołtysami pozwoliły wskazać również grunty, na których możliwe jest powstanie stawów hodowlanych (jeden w Starej Łomnicy i dwa w Nowym Waliszowie).

Na etapie projektu jest powstanie zbiornika w Młotach (ESP) dla którego w latach 80 wykonano część prac górniczych oraz obecnie realizowany zbiornik w Piaskowicach.

Obszary wytypowane do przeprowadzenia prac melioracyjnych naniesiono na plansze wniosków oraz rys. 32. pn. „Warunki wodne i gospodarka wodna”.

Pomoc finansową na realizację przedstawionych prac w zakresie melioracji podstawowych i szczegółowych, można otrzymać w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. W latach 2007 -2013 wspieranie prac w zakresie melioracji odbywa się na podstawie działania „poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” wg schematu II - gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi. Projekty dotyczące budowy urządzeń melioracji wodnych szczegółowych są realizowane pod warunkiem wystąpienia właścicieli gruntów o przeprowadzenie inwestycji w tym zakresie – zgodnie z ustawą „Prawo wodne”. Maksymalna wysokość pomocy wynosi 100% kosztów kwalifikowanych, w tym do 75% to środki UE (EFRROW), a co najmniej 25% - budżet państwa. Po zrealizowaniu inwestycji 20% kosztów kwalifikowanych jest spłacone przez właścicieli gruntów zmeliorowanych w rocznych ratach, w formie opłaty inwestycyjnej. Beneficjentem jest Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych.

Rys. 32. Warunki wodne i gospodarka wodna

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych * Plan urzędniowo – rolny gminy Bystrzyca Kłodzka

Powierzchnia użytków rolnych wymagająca prac melioracyjnych

Tabela 29

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych	Właściciel					ogółem	
			Gmina Bystrzyca Kłodzka	ANR	Skarb Państwa	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna	prywatne		
		ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.	Biała Woda	189,21	-	-	-	-	-	-	-
2.	Długopole Dolne	387,09	1,17	9,16	-	-	-	10,33	2,7
3.	Długopole Zdrój	24,88	-	-	-	-	-	-	-
4.	Gorzanów	1296,42	5,95	26,20	-	-	118,06	150,21	11,6
5.	Idzików	951,30	-	6,83	-	-	-	6,83	0,7
6.	Kamienna	118,53	-	-	-	-	-	-	-
7.	Lasówka	243,90	-	-	1,66	-	5,18	6,84	2,8
8.	Marcinków	252,59	-	-	-	-	-	-	-
9.	Marianówka	202,06	-	-	-	-	-	-	-
10.	Mielnik	190,28	-	-	-	-	2,40	2,40	1,3
11.	Międzygórze	232,30	-	-	-	-	-	-	-
12.	Młoty	55,35	-	-	-	-	-	-	-
13.	Mostowice	162,81	-	-	-	-	-	-	-
14.	Nowa Bystrzyca	489,93	-	-	-	-	-	-	-
15.	Nowa Łomnica	260,52	-	-	-	-	-	-	-
16.	Nowy Waliszów	845,89	-	-	-	-	-	-	-
17.	Paszków	174,33	-	-	-	-	-	-	-
18.	Piaskowice	158,82	-	-	-	-	-	-	-
19.	Piotrowice	157,92	-	-	-	-	-	-	-
20.	Plawnica	808,97	3,65	3,19	-	-	10,29	17,13	2,1
21.	Pokrzywno Lasy	31,13	-	-	-	-	-	-	-
22.	Poniatów	149,47	-	-	-	-	-	-	-
23.	Ponikwa	477,50	-	-	-	-	17,93	17,93	3,8
24.	Poręba	581,88	-	-	-	-	-	-	-
25.	Poręba Lasy	4,06	-	-	-	-	-	-	-
26.	Rudawa	123,74	-	-	-	-	-	-	-
27.	Spalona	135,08	-	-	-	-	-	-	-
28.	Stara Bystrzyca	467,45	1,77	6,89	-	-	29,77	38,43	8,2
29.	Stara Łomnica	1022,23	2,50	-	-	6,73	3,45	12,68	1,2
30.	Starkówek	236,09	0,48	-	-	-	1,04	1,52	0,6
31.	Stary Waliszów	1424,59	2,17	-	-	-	79,65	81,82	5,7
32.	Szczawina	80,20	-	-	-	-	-	-	-
33.	Szklarka	108,76	-	-	-	-	3,21	3,21	3,0
34.	Szklary	6,28	-	-	-	-	-	-	-
35.	Topolice	62,06	-	-	-	-	-	-	-
36.	Wilkanów	1967,21	1,30	43,27	-	-	21,97	66,54	3,4
37.	Wójtowice Huta	259,63	-	-	-	-	-	-	-
38.	Wyszki	330,75	-	-	-	-	-	-	-
39.	Zabłocie	420,82	-	46,53	-	-	16,75	63,28	15,0
40.	Zalesie	186,61	-	-	-	-	-	-	-
41.	Gmina ogółem	15278,64	18,99	142,07	1,66	6,73	309,70	479,15	3,1

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków, inwentaryzacji terenowej. Stan na kwiecień 2008 r.

3. KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU

3.1. Ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych

W celu zachowania walorów środowiska przyrodniczego gminy, jego bioróżnorodności i ekosystemów zbliżonych do naturalnych oraz podniesienia atrakcyjności turystycznej oprócz istniejących form ochrony przyrody zaproponowano objęcie niżej wymienionych obiektów:

- **w formie parku krajobrazowego:** pasmo krowiarek,
- **w formie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego:** kompleks leśno łąkowy pomiędzy Wilkanowem, a Marianówką,
- **w formie rezerwatów przyrody:**
 - a) faunistyczny rezerwat przyrody „Dolina Dzika Orlica” – ostaje ptaków w rejonie Mostowic
 - b) florystyczny – stanowiska cisza pospolitego na południowy wschód od Nowego Waliszowa,
 - c) florystyczny – stanowiska obuwika pospolitego na północny zachód od Piotrowic Dolnych
 - d) leśny – stanowiska śnieżycy wiosennej oraz grądu środkowoeuropejskiego koło Gorzanowa
- **w formie użytków ekologicznych:**
 - a) Pokrzywno-Kostera
 - b) Duna Górna
 - c) dolina Potoku Łomnica
 - d) Topolice
 - e) dolina Dzika Orlica
 - f) Zamkowa Kopa
 - g) rzeka Bystrzyca Łomnicka
 - h) Nowa Bystrzyca
 - i) Las w Nowym Waliszowie
 - j) Pasterskie Skały
 - k) sztolnia w Marcinkowie
 - l) Góra Suchoń
 - m) Potok Porębnik
 - n) Wilkanów

- o) Międzygórze
- p) Sarenka
- q) Potok Wilczka

Dla ochrony najwartościowszych kulturowo miejsc i obiektów wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej:

Na terenie gminy wyznaczone zostały strefy ochrony konserwatorskiej:

- Strefa "A" - ścisłej ochrony konserwatorskiej,
- Strefa "B" - ochrony konserwatorskiej,
- Strefa "K" - ochrony krajobrazu kulturowego,
- Strefa "E" - ochrony ekspozycji,
- Strefa "W" - ochrony archeologicznej dla stanowisk archeologicznych w: Gorzanowie, Idzikowie, Ponikwie i Starej Łomnicy,
- Strefa "OW" – obserwacji archeologicznej

Ponadto na obszarze gminy znajduje się 17 stanowisk archeologicznych zlokalizowanych oraz 12 stanowisk bez lokalizacji.

Walory przyrodniczo – krajobrazowe gminy przedstawiono na rysunku nr 33.

3.2. Zalesienia gruntów

W celu uporządkowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, optymalnego wykorzystania gruntów, zagospodarowania nieużytków i terenów odłogowanych oraz gruntów o najniższych klasach bonitacyjnych, położonych na stokach o nachyleniu utrudniającym prace polowe, wyznaczono w projekcie granicy rolno-leśnej tereny proponowane do zalesienia. Tym samym określono rolniczy lub leśny sposób użytkowania gruntów. Projekt granicy wykonano między innymi w oparciu o:

- obowiązujące przepisy,
- inwentaryzację terenową,
- przeprowadzone uzgodnienia z Nadleśnictwami, konserwatorem przyrody, konserwatorem zabytków,
- ustalenia z Agencją Nieruchomości Rolnych,

Projekt granicy rolno – leśnej przewiduje możliwość zalesienia 2272,67 ha gruntów. Planowane zalesienia obejmują wszystkie obręby za wyjątkiem Długopola Zdrój, Lasówki, Mielnika, Młotów, Poręby Lasów, Starej Łomnicy, Szklar, Topolic i Zabłocia, a ich powierzchnia waha się od 3,87 ha w Pokrzywnie Lasach do 262,50 ha w Nowej Bystrzycy. Projekt zawiera szczegółowy wykaz działek do zalesienia oraz strukturę własnościową gruntów objętych projektem zalesień. Prognozowany stopień lesistości dla gminy wyniesie 55,4%, czyli wzrośnie o 6,9%. Największe powierzchnie gruntów do zalesienia powyżej 100,00 ha znajdują się kolejno w Nowej Bystrzycy, Wilkanowie, Idzikowie, Wójtowicach Hucie, Nowym Waliszowie, Porębie, Ponikwie, Zalesiu.

Obszary przedstawione w projekcie granicy rolno-leśnej, są najczęściej terenami o słabszych klasach bonitacyjnych, sąsiadujące już z istniejącymi kompleksami leśnymi, utrudnionym dojeździe, położonych na stokach i częściowo nieużytkowanych rolniczo. Projektowane zalesienia na gruntach porośniętych samosiewem stanowią 39,3%, a na gruntach odlogowanych 26,2% powierzchni przeznaczonych pod zalesienie. Analizując udział zaprojektowanych zalesień na gruntach podatnych na erozję to stanowią one 86,9% całości zalesień. Udział zalesień na gruntach V i VI klasy wynosi 71,0% ogółu użytków rolnych przeznaczonych do zalesienia. Większość gruntów przeznaczonych pod zalesienie należy do właścicieli prywatnych – 68,3% oraz gminy Bystrzyca Kłodzka – 24,4%.

Zalesianie gruntów będzie miało wpływ na kształtowanie krajobrazu przyrodniczego i ochronę środowiska w poszczególnych miejscowościach, a także zmniejszy zagrożenie występowania erozji, oraz poprawi retencjonowanie wód i warunki mikroklimatyczne. Tereny zalesione mogą być również wykorzystywane w celach turystycznych i wypoczynkowych.

Wsparcie procesu zalesiania gruntów jest określone w ramach działania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie innych niż rolne” w PROW na lata 2007-2013 r. Działanie to jest podzielone na dwa schematy:

Schemat I – zalesianie gruntów rolnych – mogą być wykonywane na gruntach rolnych użytkowanych jako grunty orne oraz sady, położonych poza granicami obszarów Natura 2000 i dotyczą leśnego zagospodarowania gruntów uprawianych rolniczo, zakładanych sztucznie (poprzez sadzenie). Pomoc dotyczy:

- założenia uprawy leśnej (wsparcie na zalesienie)
- pielęgnacji uprawy leśnej (premia pielęgnacyjna)
- utraconego dochodu z tytułu wyłączenia gruntów spod uprawy rolnej (premia zalesieniowa)

Schemat II – zalesianie gruntów innych niż rolne – dotyczy wyłącznie leśnego zagospodarowania opuszczonych gruntów rolniczych lub innych gruntów odłogowanych, dla których zalesienie stanowi racjonalny sposób zagospodarowania (np. ochrona przed erozją). Zakłada się tu możliwość wykorzystania sukcesji naturalnej w obrębie ww. gruntów. Pomoc dotyczy:

- założenia uprawy leśnej (wsparcie na zalesienie)
- pielęgnacji uprawy leśnej (premia pielęgnacyjna)

Program ten wyłącza ze wsparcia grunty położone w granicach obszarów Natura 2000 z uwagi na fakt, iż obszary te nie mają obowiązujących planów zarządzania wskazujących grunty bez przeciwwskazań środowiskowych do zalesienia.

Projektowana granica rolno-leśna wchodzi w obszary Natura 2000 na obrębach Międzygórze, Biała Woda, Marcinków oraz częściowo Nowy Waliszów i Stary Waliszów.

Lesistość aktualna i prognozowana

Tabela 30

L.p.	Obręb	Powierzchnia ogólna obszaru	Aktualna lesistość		Powierzchnia użytków rolnych i nieużytków projektowana do zalesienia	Prognozowana lesistość	
			Grunty leśne oraz zakrzaczone	stopień lesistości		ha	%
			ha	%			
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Biała Woda	580,22	377,50	65,1	22,84	400,34	69,0
2.	Długopole Dolne	788,11	336,70	42,7	71,26	407,96	51,8
3.	Długopole Zdrój	78,68	21,87	27,8	-	21,87	27,8
4.	Gorzanów	1598,50	137,11	8,6	54,55	191,66	12,0
5.	Idzików	1867,42	826,97	44,3	188,89	1015,86	54,4
6.	Kamienna	129,91	2,05	1,6	27,63	29,68	22,8
7.	Lasówka	595,05	322,97	54,3	-	322,97	54,3
8.	Marcinków	856,83	588,40	68,7	35,89	624,29	72,9
9.	Marianówka	246,42	23,57	9,6	29,42	52,99	21,5
10.	Mielnik	212,50	3,39	1,6	-	3,39	1,6
11.	Międzygórze	2692,50	2400,80	89,2	5,76	2406,56	89,4
12.	Młoty	148,74	52,75	35,5	-	52,75	35,5
13.	Mostowice	277,24	87,36	31,5	10,29	97,65	35,2
14.	Nowa Bystrzyca	862,15	331,39	38,4	262,69	594,08	68,9
15.	Nowa Łomnica	346,22	65,10	18,8	67,96	133,06	38,4
16.	Nowy Waliszów	1481,42	564,43	38,1	174,98	739,41	49,9
17.	Paszków	426,97	235,80	55,2	21,39	257,19	60,2
18.	Piaskowice	169,36	3,88	2,3	101,7	105,58	62,3
19.	Piotrowice	255,55	89,39	35,0	25,44	114,83	44,9
20.	Plawnica	953,11	66,04	6,9	39,23	105,27	11,0
21.	Pokrzywno Lasy	2902,79	2865,92	98,7	3,87	2869,79	98,9
22.	Poniatów	304,86	127,86	41,9	55,08	182,94	60,0
23.	Ponikwa	763,63	242,49	31,8	126,29	368,78	48,3
24.	Poręba	863,07	234,99	27,2	167,54	402,53	46,6
25.	Poręba Lasy	1761,24	1735,24	98,5	-	1735,24	98,5
26.	Rudawa	209,34	64,26	30,7	30,05	94,31	45,1
27.	Spalona	1714,78	1554,10	90,6	10,13	1564,23	91,2
28.	Stara Bystrzyca	1162,81	649,58	55,9	36,97	686,55	59,0
29.	Stara Łomnica	1277,31	157,60	12,3	0,00	157,60	12,3
30.	Starkówek	385,15	125,83	32,7	25,08	150,91	39,2
31.	Stary Waliszów	1793,35	261,85	14,6	54,87	316,72	17,7
32.	Szczawina	250,93	162,61	64,8	23,76	186,37	74,3
33.	Szklarka	183,05	62,81	34,3	11,72	74,53	40,7
34.	Szklary	142,10	133,84	94,2	-	133,84	94,2
35.	Topolice	67,35	0,15	0,2	-	0,15	0,2
36.	Wilkanów	2491,26	325,26	13,1	191,35	516,61	20,7
37.	Wójtowice Huta	508,14	231,28	45,5	178,41	409,69	80,6
38.	Wyszki	585,30	227,12	38,8	98,49	325,61	55,6
39.	Zabłocie	483,09	17,67	3,7	-	17,67	3,7
40.	Zalesie	364,07	165,05	45,3	119,14	284,19	78,1
Gmina ogółem		32780,52	15882,98	48,5	2272,67	18155,65	55,4

Źródło: obliczenia własne na podstawie: ewidencji gruntów i budynków, stan wrzesień 2007 r. i "Projektu granicy rolno -leśnej".

3.3. Zadrzewienia i zakrzewienia

W krajobrazie gminy Bystrzyca Kłodzka zadrzewienia i zakrzewienia spełniają istotną funkcję ze względu na funkcję wiatrochronną w terenach otwartych. Istniejące zadrzewienia i zakrzewienia w przewadze są samosiewem zlokalizowanym wzdłuż cieków wodnych i dróg. Ponadto wysoki udział gruntów odłogowanych 18,6% powierzchni użytków rolnych jak też duża sukcesja naturalna, powoduje, iż celowe wprowadzanie remiz w postaci zadrzewień powierzchniowych nie powinno być realizowane.

Pasy roślinności wpływają korzystnie na poprawę warunków mikroklimatycznych:

- zmniejszenie szkodliwej prędkości wiatrów wysuszających,
- zatrzymanie wilgoci w glebie,
- działanie osuszające na terenach podmokłych, przy zwiększeniu wilgotności powietrza,
- zmniejszenie spływów powierzchniowych,
- zapobieganie erozji wodnej i wietrznej.

Oprócz zadań ochronnych poprawiają walory przyrodnicze i krajobrazowe, są miejscem życia i żerowania wielu gatunków zwierząt (ograniczają liczbę występowania szkodników upraw rolniczych), stanowią naturalny korytarz między różnymi ekosystemami i wbrew opinii rolników poprawiają wydajność upraw polowych (spadek wydajności w pasie przylegającym do zadrzewienia jest rekompensowany przez wzrost wydajności na całej powierzchni pola chronionego przed wiatrem). Dlatego też należy położyć szczególny nacisk na dbałość o ich utrzymanie oraz uzupełnianie.

Zaproponowane zadrzewienia będą zadrzewieniami rzędownymi jednostronnymi zlokalizowanymi w terenie ni zinnym-płaskim wzdłuż dróg transportu rolnego. W związku z przeważającymi wiatrami południowo-zachodnimi i jeżeli warunki terenowe na to pozwalają zadrzewienia należy lokalizować od strony południowej i zachodniej pozostawiając drugą stronę wolną, w celu umożliwienia przejazdu dużym maszynom rolniczym. Rozmieszczenie drzew sadzonych wzdłuż dróg transportu rolnego powinno umożliwiać dogodny wjazd na pola wszelkiego rodzaju sprzętem rolniczym oraz powinno być lokalizowane poza zewnętrzną krawędzią rowów odwadniających drogi.

Projektowane zadrzewienia

Tabela 31

L.p.	Nazwa obrębu	Proponowane zadrzewienia rzędowe jednostronne	
		Numer działki (droga)	Długość
			km
1.	2.	3.	4.
1.	Gorzanów	12	1,36
		81	1,28
		569,503	0,92
		725	0,77
		750	0,30
		699	0,35
		Razem	4,98
2.	Idzików	649/2	0,60
		Razem	0,60
3.	Pławница	557	0,80
		560/1,560/2,560/3,560/4,560/5,560/6,560/7,560/8	3,61
		621	0,74
		Razem	5,15
4.	Poręba	456,296	1,11
		Razem	1,11
5.	Stara Bystrzyca	520	0,50
		519	0,52
		526	0,68
		Razem	1,70
6.	Stara Łomnica	565,564	1,10
		Razem	1,10
7.	Stary Waliszów	916	1,17
		944	1,31
		Razem	2,48
8.	Wilkanów	634	2,70
		1031	1,25
		928	0,27
		24	0,99
		23	0,59
		Razem	5,80
9.	Zabłocie	249/2	0,86
		Razem	0,86
Gmina ogółem			23,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie inwentaryzacji terenowej

Zadrzewienia i zakrzewienia wzdłuż cieków naturalnych i rowów melioracji szczegółowych pozostawia się do rozpatrzenia przy opracowywaniu projektów realizacji inwestycji w tej dziedzinie. W trakcie realizacji należy zachować dotychczasową obudowę biologiczną cieków lub jej odtworzenie i uzupełnienie. Zadrzewienie należy usytuować w

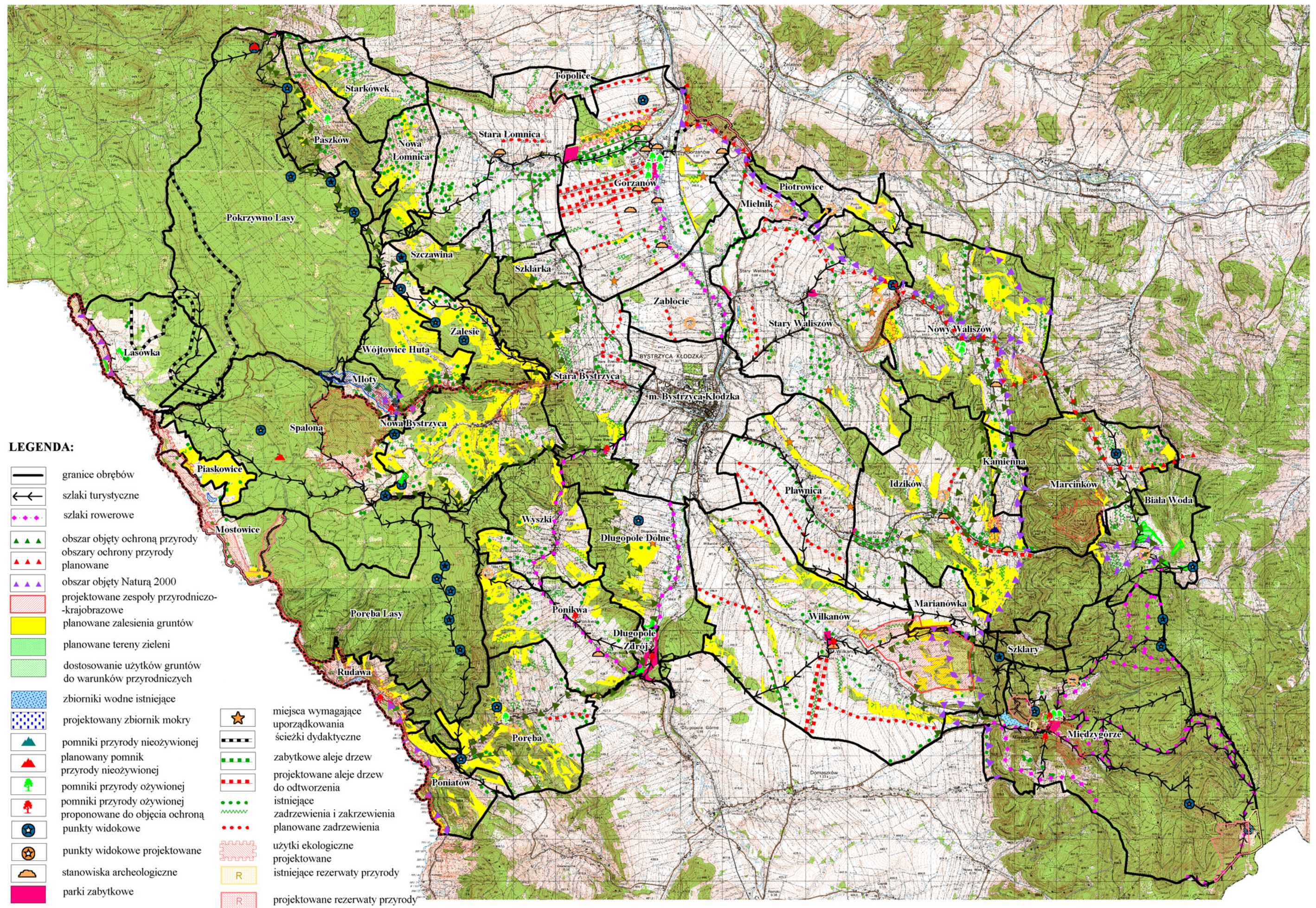
miarę możliwości po południowej (lub nawietrznej) stronie cieku w odległości zapobiegającej nadmiernie szybkiemu rozprzestrzenianiu się ich w obrębie koryta cieku. Druga strona cieku powinna umożliwiać niezbędne działania związane z jego konserwacją. Korzyścią z takiego lokalizowania zadrzewień jest ograniczenie nadmiernego parowania i zarastania roślinnością wodną. Powyższe zadrzewienia i zakrzewienia chronią ponadto ciek przed zanieczyszczeniami środkami chemicznymi stosowanymi w rolnictwie.

Wzdłuż cieków należy unikać zadrzewień zwartych, ponieważ zlokalizowane są one na dnie dolin będących z zasady odbiornikami mas spływającego zimnego powietrza oraz wód roztopowych. Zaleca się ponadto unikanie przecinania w poprzek dolin rzecznych jakimikolwiek przeszkodami.

Skład gatunkowy powinien być dostosowany do gatunków rodzimych, a ponadto powinien uwzględniać:

- wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu zaleca się gatunki odporne na zanieczyszczenia oraz zwarte zakrzewienia chroniące przed zaspami śnieżnymi,
- wzdłuż dróg transportu rolnego gatunki wiatrochronne i dające pożytki (miododajne, owocowe-mało wymagające),
- wzdłuż cieków należy sadzić gatunki wilgociolubne o nieinwazyjnych systemach korzeniowych.

Proces kształtowania zadrzewień niewątpliwie najdogodniejszy będzie do przeprowadzenia w postępowaniu poscaleniowym (wydzielenie pasów gruntu pod zadrzewienia wzdłuż dróg). Wykaz dróg proponowanych do obsadzenia drzewami zamieszczono w tabeli 31 i na rysunku 33. Przedstawione propozycje zadrzewień należy uwzględniać w projektach technicznych dróg transportu rolnego, projektach scaleń. Na planszy w niosków u mieszczono planowane tereny zieleni zawarte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w si oraz projektowane w Inwentaryzacji przyrodniczej zabytkowe aleje drzew do odtworzenia lub uzupełnienia.

Rys. 33. Kształtowanie krajobrazu przyrodniczego

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych * Plan urzędniowo – rolny gminy Bystrzyca Kłodzka

3.4. Zagospodarowanie gruntów odłogowanych

W gminie Bystrzyca Kłodzka 2842,79 ha gruntów jest odłogowanych. Są to zarówno grunty orne (952,68 ha), jak i użytki zielone (1890,11 ha). W projekcie granicy rolno – leśnej 1479,80 ha użytków rolnych obecnie odłogowanych o niskiej przydatności dla rolnictwa przeznaczono pod zalesienie. Analizując rodzaj odłogu przeznaczonego pod zalesienie zauważyć można, iż 887,16 ha zaprojektowano na odłogach porośniętych kilkuletnim samosiewem. Przywrócenia do użytkowania rolniczego wymaga 1362,99 ha gruntów ornych i użytków zielonych, które obecnie nie są użytkowane, a stanowią 47,9% powierzchni odłogowanych użytków rolnych, tabela 32. W strukturze gruntów wymagających zagospodarowania dominują użytki zielone 779,98 ha nad gruntami ornymi 583,01 ha. Rozkład klas bonitacyjnych dla gruntów ornych wygląda następująco:

IIIa – 8,11 ha, IIIb – 44,69 ha, IVa – 170,63 ha, IVb – 202,50 ha, V – 127,90 ha, VI – 29,18 ha.

Największe powierzchnie odłogów do zagospodarowania (powyżej 65,0 ha na obrębie) znajdują się w Idzikowie, Starym Waliszowie, Starej Łomnicy, Gorzanowie, Nowej Bystrzycy, Nowym Waliszowie, Wilkanowie, Porębie, Pławnicy i stanowi to łącznie powierzchnię 793,63 ha. Analizując rozkład tych gruntów w użytkowaniu wg ewidencji to w w/w obrębach przeważają grunty orne za wyjątkiem Nowej Bystrzycy, Starej Łomnicy oraz Wilkanowa.

Przywrócenie gruntów odłogowanych do stanu pierwotnego pozwoli wraz z planowanymi zalesieniami na uporządkowanie i właściwe zagospodarowanie gruntów, co korzystnie wpłynie na walory krajobrazowe, a ponadto zwiększy możliwość gospodarowania rolników na większym areale.

Obszar gminy należy do obszarów ONW, w tym do strefy o specyficznych utrudnieniach oraz strefy górskiej, co pozwala rolnikom z tych terenów na uzyskanie wsparcia finansowego na prowadzenie produkcji rolniczej. Celem tego działania jest:

- zapewnienie ciągłości rolniczego użytkowania ziemi i tym samym utrzymanie żywotności obszarów wiejskich,
- zachowanie walorów krajobrazowych obszarów wiejskich
- utrzymanie zrównoważonego sposobu gospodarowania uwzględniającego aspekty ochrony środowiska

Powinno to przyczynić się do zagospodarowania gruntów obecnie odłogowanych. Wśród ONW górskich znajdują się obręby: Biała Woda, Idzików, Kamienna, Lasówka, Marcinków, Międzygórze, Młoty, Mostowice, Nowa Bystrzyca, Nowy Waliszów, Paszków,

Piaskowice, Pokrzywno Lasy, Poniatów, Poręba, Poręba Lasy, Rudawa, Spalona, Szklary, Wójtowice Huta, Wyszki, Zalesie, natomiast pozostałe obręby są w strefie o specyficznych utrudnieniach, co wiąże się z mniejszą dopłatą niż dla ONW górskiego.

Również w ramach realizacji płatności rolnośrodowiskowych jest dostępność korzystania ze środków finansowych z UE na realizację zadań określonych w pakietach:

- rolnictwo zrównoważone,
- rolnictwo ekologiczne,
- ekstensywne trwałe użytki zielone,
- ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000,
- ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk na obszarach Natura 2000,
- zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie,
- zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie,
- ochrona gleb i wód,
- strefy buforowe,

Programy rolnośrodowiskowe mają na celu:

- przywracanie walorów lub utrzymanie stanu cennych siedlisk użytkowanych rolniczo oraz zachowanie różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich;
- promowanie zrównoważonego systemu gospodarowania;
- odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód;
- ochrona zagrożonych lokalnych ras zwierząt gospodarskich i lokalnych odmian roślin uprawnych;

Realizacja pakietów pozwoli zagospodarować grunty odłogowane w taki sposób, aby poprawić walory środowiska przyrodniczego i łagodzić negatywne skutki intensyfikacji produkcji rolnej. Według danych z ARiMR rośnie liczba rolników zainteresowana programami rolnośrodowiskowymi. W 2006 r. liczba złożonych wniosków na przedsięwzięcia rolnośrodowiskowe wyniosła 31 na powierzchni 403,63 ha, natomiast dla kampanii na 2007 przewidywano 47 wniosków na powierzchnię 611,20 ha. W ramach PROW 2007-2013 przewiduje się uruchomienie działania „Płatności dla obszarów Natura 2000 oraz związanych z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej” składającego się ze schematu Płatności dla obszarów Natura 2000 oraz schematu Płatności związane z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej. Na planszy wniosków naniesiono tereny do uporządkowania. W Długopolu Dolnym 1 punkt, w Pławnicy 2 punkty, w Gorzanowie 3 i w Starym Waliszowie 3. W większości są to miejsca, w których obecnie są dzikie wysypiska śmieci.

Zagospodarowanie odlogowanych użytków rolnych

Tabela 32

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych	Powierzchnia odlogowanych użytków rolnych	Zagospodarowanie odlogowanych użytków rolnych pod zalesienia			Powierzchnia użytków rolnych wymagających zagospodarowania rolniczego			
		ha	ha	ogółem	o	lz	ogółem		GO	UZ
				ha	ha	ha	ha	%	ha	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.	Biała Woda	189,21	68,86	17,43	5,65	11,78	51,43	74,7	-	51,43
2.	Długopole Dolne	387,09	96,97	60,89	55,95	4,94	36,08	37,2	25,16	10,92
3.	Długopole Zdrój	24,88	3,89	-	-	-	3,89	100,0	3,43	0,46
4.	Gorzanów	1296,42	118,07	33,02	25,41	7,61	85,05	72,0	51,08	33,97
5.	Idzików	951,30	257,79	111,22	32,96	78,26	146,57	56,9	109,78	36,79
6.	Kamienna	118,53	36,12	18,19	12,77	5,42	17,93	49,6	8,03	9,90
7.	Lasówka	243,90	1,43	-	-	-	1,43	100,0	-	1,43
8.	Marcinków	252,59	65,08	28,98	0,13	28,85	36,10	55,5	0,30	35,80
9.	Marianówka	202,06	22,45	17,01	11,26	5,75	5,44	24,2	2,79	2,65
10.	Mielnik	190,28	39,62	-	-	-	39,62	100,0	27,77	11,85
11.	Międzygórze	232,30	31,76	4,05	-	4,05	27,71	87,2	2,63	25,08
12.	Młoty	55,35	16,37	-	-	-	16,37	100,0	1,00	15,37
13.	Mostowice	162,81	6,67	2,46	2,13	0,33	4,21	63,1	-	4,21
14.	Nowa Bystrzyca	489,93	297,66	216,18	108,91	107,27	81,48	27,4	10,87	70,61
15.	Nowa Łomnica	260,52	69,15	53,72	17,90	35,82	15,43	22,3	8,30	7,13
16.	Nowy Waliszów	845,89	191,75	114,69	53,07	61,62	77,06	40,2	39,47	37,59
17.	Paszków	174,33	22,54	6,65	5,43	1,22	15,89	70,5	3,66	12,23
18.	Piaskowice	158,82	25,97	21,38	1,01	20,37	4,59	17,7		4,59
19.	Piotrowice	157,92	27,86	15,00	7,08	7,92	12,86	46,2	6,16	6,70
20.	Pławnica	808,97	94,97	29,39	21,14	8,25	65,58	69,1	43,30	22,28
21.	Pokrzywno Lasy	31,13	6,40	3,84		3,84	2,56	40,0	0,46	2,10
22.	Poniatów	149,47	106,45	47,17	17,35	29,82	59,28	55,7	25,31	33,97
23.	Ponikwa	477,50	66,33	50,26	35,61	14,65	16,07	24,2	12,55	3,52
24.	Poręba	581,88	202,45	136,64	38,61	98,03	65,81	32,5	35,51	30,30
25.	Poręba Lasy	4,06	0,75	-	-	-	0,75	100,0	-	0,75
26.	Rudawa	123,74	35,86	17,01	2,73	14,28	18,85	52,6	-	18,85
27.	Spalona	135,08	12,97	8,59	0,79	7,80	4,38	33,8	1,42	2,96
28.	Stara Bystrzyca	467,45	52,04	25,71	8,95	16,76	26,33	50,6	13,04	13,29
29.	Stara Łomnica	1022,23	89,34	-	-	-	89,34	100,0	27,07	62,27
30.	Starkówek	236,09	38,65	15,70	7,61	8,09	22,95	59,4	15,30	7,65
31.	Stary Waliszów	1424,59	140,99	27,41	11,36	16,05	113,58	80,6	58,14	55,44
32.	Szczawina	80,20	31,40	20,41	2,19	18,22	10,99	35,0	2,46	8,53
33.	Szklarka	108,76	29,82	10,63	1,00	9,63	19,19	64,4	9,80	9,39
34.	Szklary	6,28	-	-	-	-	-	-	-	-
35.	Topolice	62,06	1,50	-	-	-	1,50	100,0	0,19	1,31
36.	Wilkanów	1967,21	147,19	78,03	39,55	38,48	69,16	47,0	12,56	56,60
37.	Wójtowice Huta	259,63	129,68	126,20	17,38	108,82	3,48	2,7	0,46	3,02
38.	Wyszki	330,75	110,70	68,73	11,29	57,44	41,97	37,9	19,93	22,04
39.	Zabłocie	420,82	41,72	-	-	-	41,72	100,0	5,08	36,64
40.	Zalesie	186,61	103,57	93,21	37,42	55,79	10,36	10,0	-	10,36
Gmina ogółem		15278,64	2842,79	1479,80	592,64	887,16	1362,99	47,9	583,01	779,98

Źródło: 1. Obliczenia własne na ewidencji gruntów i budynków. Stan na wrzesień 2007 r.

2. Projekt granicy rolno-leśnej.

3.5. Ochrona gruntów przed erozją

W gminie Bystrzyca Kłodzka zjawisko erozji jest rozległe i zajmuje 49,4% powierzchni użytków rolnych. Polega ona na wywiewaniu lub wymywaniu górnej warstwy powierzchni gleby. Powoduje to zmniejszenie żyzności gleby oraz doprowadza do obniżenia zdolności retencyjnych wody.

Działanie erozji wietrznej przyczynia się nie tylko do zwiewania wierzchniej warstwy gleby, ale także do zanieczyszczenia cząstkami gleby wód i powietrza. Cząstki te oprócz składników mineralnych i organicznych, zawierają często pozostałości środków ochrony roślin. Na terenach o znacznym nachyleniu występuje również erozja wodna. Przyczynia się ona do powstawania wyżłobień i przenoszenia wierzchniej warstwy gleby w kierunku podnóży stoków, gdzie następuje kumulacja cennych składników pokarmowych.

W związku z tym, że gleba jest warsztatem pracy dla rolników należy chronić ją przed degradacją i w możliwie maksymalnym stopniu ograniczyć występowanie erozji. Przeciwdziałanie erozji nie jest szeroko stosowane ze względu na wysoki koszt agrotechniki przeciwerozyjnej, ale może być realizowane przez:

- zakładanie i pielęgnowanie śródpolnych pasów zadrzewień i zakrzewień,
- stałe utrzymywanie gleby pod okrywą roślinną (rośliny wieloletnie),
- projektowanie kompleksów gruntów pod zalesienie,
- regulację stosunków wodnych,
- właściwym doborze i kolejności roślin w zmianowaniu,
- prawidłowym wykonaniu zabiegów uprawowych i zapewniających dobre spulchnianie roli i wyrównanie jej powierzchni,
- utrzymanie optymalnego odczynu gleby i zawartości w niej substancji organicznej.

Część wymienionych zadań to prace, jakie powinni wykonywać sami rolnicy. Dlatego należy również w ramach szkoleń i kursów uświadamiać właścicieli, jakie wymierne korzyści może przynieść odpowiednia agrotechnika.

W projekcie granicy rolno-leśnej do zalesienia przeznaczono 1975,59 ha gruntów zagrożonych tym zjawiskiem, co stanowi 26,2% ogółu użytków rolnych podatnych na erozję. Największe powierzchnie zalesień na gruntach podatnych na erozję znajdują się w Nowej Bystrzycy, Wójtowicach Hucie, Nowym Waliszowie, Idzikowie, Porębie, Zalesiu, Ponikwie, Wyszkach, Wilkanowie i Długopolu Dolnym.

3.6. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz odnowa wsi

Na terenie gminy zachowało się wiele obiektów zabytkowych: cmentarze, kościoły, pałace oraz parki. W gminie Bystrzyca Kłodzka zrealizowano Plan Odnowy Wsi dla obrębu Gorzanów, a obecnie przystąpiono do realizacji dla Starego Waliszowa. Większość obiektów charakteryzuje średni stan techniczny, co wynika z braku środków finansowych na remonty i konserwacje. Jednym z istotnych dla rozwoju obszarów wiejskich działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich jest „Odnowa i rozwój wsi” realizowana poprzez pomoc przyznawaną na realizację projektów związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej, w tym utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz podniesienia atrakcyjności turystycznej obszarów wiejskich. Działanie to wesprze inwestycje w zakresie:

- budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe lub służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowywaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury,
- kształtowania przestrzeni publicznej,
- budowy remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych,
- zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne,
- odnawiania, ekspozycji lub konserwacji lokalnych pomników historii, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci,
- kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów

W wyniku przeprowadzonych rozmów z sołtysami wsi uzyskano wykaz potrzeb w infrastrukturze społecznej i technicznej poszczególnych obrębów, które częściowo można realizować w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi.” Tabela 33. Na planach wsi wytypowano miejsca atrakcyjne widokowo jako punkty widokowe projektowane. Znajdują się one w: Starym Waliszowie 1, Idzikowie 3, Mielnik 1, Biała Woda 1, Piotrowice 2, Nowy Waliszów 1, Ponikwa 1, Międzygórze 1, Zabłocie 1, Poręba 1.

Potrzeby i prace wskazane do wykonania przez sołtysów wsi

Tabela 33

Lp.	Nazwa obrębu	potrzeby	
		infrastruktura społeczna	infrastruktura techniczna
1.	2.	3.	4.
1.	Biała Woda	-	-
2.	Długopole Dolne	remont remizy strażackiej i zaadoptowanie jej na świetlice wiejską	potrzebny chodnik przy drodze głównej, potrzeba sieci gazowej i kanalizacyjnej, potrzeba oświetlenia ulicznego, oczyszczenie koryta rzeki
3.	Długopole Zdrój	potrzebna świetlica wiejska, parkingi, plac zabaw, remiza strażacka, wytyczenie ścieżek rowerowych, oświetlenie przy stacji PKP	modernizacja dróg, chodników, potrzeba sieci kanalizacyjnej i gazowej, oczyszczenie koryta rzeki z zadrzewień, rewitalizacja parku
4.	Gorzanów	potrzeba parkingów, świetlica wiejska i WDK wymagają remontu, potrzebna wiata na przystanku, potrzebny plac zabaw, potrzebny gabinet lekarski	potrzeba chodników, zagospodarowanie pałacu wraz z przyległym parkiem, potrzeba kanalizacji i uzupełnienia sieci gazowej
5.	Idzików	potrzebne zadaszania przystanków, oraz plac zabaw	potrzeba chodników, oświetlenia, kanalizacji, wodociągów, gazu
6.	Kamienna	potrzebna świetlica wiejska	oświetlenie wsi, potrzeba sieci kanalizacyjnej, wodociągowej
7.	Lasówka	potrzebna świetlica wiejska	potrzeba oświetlenia, sieci wodociągowej, zbudowanie kanalizacji ze względu na ilość planowanych budynków oraz Naturę 2000
8.	Marcinków	-	remont drogi dojazdowej do miejscowości, brak komunikacji autobusowej, kanalizacji, wodociągu, oświetlenia
9.	Marianówka	potrzebna świetlica wiejska	potrzebny teren pod boisko, oświetlenie wsi i modernizacja dróg
10.	Mielnik	boisko i przystanek autobusowy do modernizacji, potrzebny plac zabaw i sklep	-
11.	Międzygórze	remont przystanku autobusowego	wymiana oświetlenia, modernizacja dróg, budowa kanalizacji, modernizacja drogi do ogrodu bajek
12.	Młoty	budowa świetlicy wiejskiej wraz z boiskiem	potrzebne oświetlenie i kanalizacja
13.	Mostowice	potrzebna świetlica wiejska	oświetlenie wsi, budowa sieci wodociągowej i kanalizacji, budowa masztu telefonii komórkowej
14.	Nowa Bystrzyca	potrzeba placu zabaw, modernizacja placu przystankowego i wiaty przystankowej oraz remont budynku kościoła	potrzeba oświetlenia, kanalizacji, wodociągów
15.	Nowa Łomnica	budowa świetlicy lub zagospodarowanie istniejącej, potrzebne współfinansowanie przez gminę placu zabaw	budowa drogi dojazdowej, oświetlenia, kanalizacji i gazociągu
16.	Nowy Waliszów	potrzebne przedszkole, biblioteka	potrzebny internet kablowy, chodniki, potrzeba sieci gazowej, kanalizacyjnej, wodociągowej, potrzeba oświetlenia
17.	Paszków	potrzeba świetlicy wiejskiej, potrzeba sklepu	potrzeba kanalizacji, wodociągu oraz oświetlenia
18.	Piaskowice	-	-
19.	Piotrowice	potrzebny plac zabaw i świetlica wiejska	potrzebne oświetlenie, kanalizacja, modernizacja dróg, potrzebny internet kablowy
20.	Pławnica	potrzebny sklep, remont budynku straży pożarnej, budowa zaplecza kuchennego w WDK oraz podłączenie wody	potrzeba sieci gazowej, wodociągowej, kanalizacyjnej
21.	Pokrzywno Lasy	potrzebna świetlica wiejska, sklep	potrzebna kanalizacja
22.	Poniatów	-	-

Lp.	Nazwa obrębu	potrzeby	
		infrastruktura społeczna	infrastruktura techniczna
1.	2.	3.	4.
24.	Poręba	potrzebne budowa boiska oraz placu zabaw	potrzebe oświetlenie, kanalizacja, wodociągi
25.	Poręba Lasy	-	-
26.	Rudawa	-	-
27.	Spalona	potrzebny sklep ogólnospożywczy	rozbudowa sieci komórkowej, potrzebny internet kablowy, potrzebne oświetlenie oraz kanalizacja
28.	Stara Bystrzyca	potrzeba boiska, placu zabaw i kawiarenki internetowej, doposażenie i uruchomienie w całości domu kultury	potrzeba oświetlenia, kanalizacji, gazociągu, modernizacja wodociągów, potrzeba chodników, rozbudowa sieci telekomunikacyjnej kablowej
29.	Stara Łomnica	modernizacja świetlicy i boiska	budowa sieci kanalizacyjnej, potrzebne oświetlenie dolnej części wsi, potrzeba internetu kablowego
30.	Starkówek	potrzeba świetlicy wiejskiej, modernizacja boiska, potrzeba sklepu	potrzeba sieci wodociągowej, kanalizacyjnej
31.	Stary Waliszów	potrzebne przedszkole, plac zabaw, modernizacja przystanku autobusowego, potrzebne tablice informacyjne, potrzeba biblioteki, gabinetu lekarskiego	potrzeba sieci gazowej, kanalizacyjnej, wodociągowej oraz dodatkowych punktów oświetlenia, potrzebne chodniki
32.	Szczawina	potrzeba świetlicy	potrzeba oświetlenia
33.	Szklarka	potrzebna świetlica, plac zabaw, modernizacja boiska	potrzebne dodatkowe punkty oświetleniowe, telefonia kablowa
34.	Szklary	-	potrzeba droga dojazdowa, oświetlenie oraz sieć wodociągowa i kanalizacyjna
35.	Topolice	potrzebna świetlica, plac zabaw	potrzeba oświetlenia
36.	Wilkanów	modernizacja świetlicy, modernizacja boiska, budowa przedszkola, potrzeba ośrodka zdrowia	uzupełnienie oświetlenia wsi, budowa sieci gazowej, kanalizacyjnej, wodociągowej
37.	Wójtowice Huta	modernizacja świetlicy wiejskiej, mijanki i przepusty na głównej drodze	rozbudowa telefoni komórkowej i kablowej, potrzeba kanalizacji
38.	Wyszki	modernizacja świetlicy wiejskiej, potrzebny sklep spożywczy	oświetlenie górnej części wsi, budowa wodociągu, modernizacja drogi powiatowej Bystrzyca Kł.- Długopole Zdrój
39.	Zabłocie	modernizacja świetlicy wiejskiej, remizy, potrzebny plac zabaw, budowa przystanków autobusowych, sklepu ogólnospożywczego,	rozbudowa sieci telekomunikacyjnej kablowej, potrzebny internet kablowy, potrzebne chodniki, oświetlenie, potrzeba sieci kanalizacyjnej, zbiornika przeciwpożarowego
40.	Zalesie	modernizacja świetlicy wiejskiej,	potrzebny internet kablowy, oświetlenie drogi, linia energetyczna, mijanki drogowe, niwelacja skarpy koło Fabryki Papieru, rozbudowa sieci komórkowej i dostępu do telewizji, modernizacja głównej drogi

Źródło: dane uzyskane na podstawie wywiadów z sołtysami. Stan na marzec 2008 r.

4. GOSPODARKA GRUNTAMI I KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY AGRARNEJ

4.1. Wyłączenie gruntów z użytkowania rolniczego

Wyłączenie gruntów rolnych z produkcji obejmuje przeznaczenie użytków rolnych na cele inwestycyjne oraz do zalesienia. W obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przetrzeźnennego o raz m iejscowych p lanach zago spodarowania przestrzennego przewiduje się wyłączyć z produkcji 1352,92 ha użytków rolnych, pod złoza udokumentowane możliwe jest zagospodarowanie 35,71 ha, a w pr ojekcie gr anicy r olno – leśnej przeznaczono do zalesienia 2258,39 ha użytków rolnych. Ogółem rolnicza przestrzeń produkcyjna na terenie gminy może zmniejszyć się do 11631,62 ha, a udział użytków rolnych będzie wynosić 35,5%. Największe powierzchnie użytków rolnych do wyłączenia przewidziane są w: Nowej Bystrzycy 305,21 ha, Nowy Waliszowie – 286,13 ha Wilkanowie – 248,26 ha, Wójtowicach Hucie – 220,73 ha, Porębie – 189,43 ha i Ponikwie – 164,97 ha. Dane zostały zawarte w tabeli 34.

Fot. nr 17. Miejsce przeznaczone do uporządkowania w Pławnicy.

Prognozowana powierzchnia użytków rolnych

Tabela 34

Lp.	Obręb	Aktualna pow. obrębu	Aktualna pow. UR		Planowana powierzchnia wyłączeń UR										Prognozowana pow. użytków rolnych po wyłączeniach		
			pod inwestycje		pod zalesienia		pod złoża udokumentowane		ogółem								
			ha	%	ha	%	ha	%			ha	%					
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.			
1.	Biała Woda	580,22	189,21	32,6	78,60	41,5	22,84	12,1	-	-	101,44	53,6	87,77	15,1			
2.	Długopole Dolne	788,11	387,09	49,1	21,70	5,6	70,82	18,3	-	-	92,52	23,9	294,57	37,4			
3.	Długopole Zdrój	78,68	24,88	31,6	9,23	37,1	-	-	-	-	9,23	37,1	15,65	19,9			
4.	Gorzanów	1598,50	1296,42	81,1	58,53	4,5	54,16	4,2	-	-	112,69	8,7	1183,73	74,1			
5.	Idzików	1867,42	951,30	50,9	60,30	6,3	188,81	19,8	-	-	249,11	26,2	702,19	37,6			
6.	Kamienna	129,91	118,53	91,2	12,38	10,4	27,63	23,3	-	-	40,01	33,8	78,52	60,4			
7.	Lasówka	595,05	243,90	41,0	98,34	40,3	-	-	-	-	98,34	40,3	145,56	24,5			
8.	Marcinków	856,83	252,59	29,5	40,73	16,1	34,52	13,7	-	-	75,25	29,8	177,34	20,7			
9.	Marianówka	246,42	202,06	82,0	20,45	10,1	29,42	14,6	-	-	49,87	24,7	152,19	61,8			
10.	Mielnik	212,50	190,28	89,5	7,48	3,9	-	-	-	-	7,48	3,9	182,80	86,0			
11.	Międzygórze	2692,50	232,30	8,6	112,31	48,3	5,37	2,3	-	-	117,68	50,7	114,62	4,3			
12.	Młoty	148,74	55,35	37,2	36,50	65,9	-	-	-	-	36,50	65,9	18,85	12,7			
13.	Mostowice	277,24	162,81	58,7	6,81	4,2	10,29	6,3	-	-	17,10	10,5	145,71	52,6			
14.	Nowa Bystrzyca	862,15	489,93	56,8	42,71	8,7	262,50	53,6	-	-	305,21	62,3	184,72	21,4			
15.	Nowa Lomnica	346,22	260,52	75,2	23,97	9,2	67,63	26,0	-	-	91,60	35,2	168,92	48,8			
16.	Nowy Waliszów	1481,42	845,89	57,1	84,09	9,9	174,29	20,6	27,75	33,0	286,13	33,8	559,76	37,8			
17.	Paszków	426,97	174,33	40,8	21,05	12,1	20,98	12,0	-	-	42,03	24,1	132,30	31,0			
18.	Piaskowice	169,36	158,82	93,8	-	-	101,70	64,0	-	-	101,70	64,0	57,12	33,7			
19.	Piotrowice	255,55	157,92	61,8	18,46	11,7	25,40	16,1	3,62	19,6	47,48	30,1	110,44	43,2			
20.	Plawica	953,11	808,97	84,9	70,45	8,7	38,92	4,8	-	-	109,37	13,5	699,60	73,4			
21.	Pokrzywno Lasy	2902,79	31,13	1,1	9,39	30,2	3,87	12,4	-	-	13,26	42,6	17,87	0,6			

Lp.	Obręb	Aktualna pow. obrębu	Aktualna pow. UR		Planowana powierzchnia wyłączeń UR										Prognozowana pow. użytkow rolnych po wyłączeniach			
			ha	%	pod inwestycje		pod zalesienia		pod złoża udokumentowane		ogółem							
					ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.				
22.	Poniatów	304,86	149,47	49,0	7,95	5,3	55,08	36,9	-	-	63,03	42,2	86,44	28,4				
23.	Ponikwa	763,63	477,50	62,5	40,94	8,6	124,03	26,0	-	-	164,97	34,5	312,53	40,9				
24.	Poręba	863,07	581,88	67,4	24,63	4,2	164,80	28,3	-	-	189,43	32,6	392,45	45,5				
25.	Poręba Lasy	1761,24	4,06	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-	4,06	0,2				
26.	Rudawa	209,34	123,74	59,1	26,60	21,5	30,05	24,3	-	-	56,65	45,8	67,09	32,0				
27.	Spalona	1714,78	135,08	7,9	83,16	61,6	10,13	7,5	-	-	93,29	69,1	41,79	2,4				
28.	Stara Bystrzyca	1162,81	467,45	40,2	17,97	3,8	36,97	7,9	4,34	24,2	59,28	12,7	408,17	35,1				
29.	Stara Łomnica	1277,31	1022,23	80,0	20,27	2,0	-	-	-	-	20,27	2,0	1001,96	78,4				
30.	Starkówek	385,15	236,09	61,3	25,56	10,8	24,89	10,5	-	-	50,45	21,4	185,64	48,2				
31.	Stary Waliszów	1793,35	1424,59	79,4	65,07	4,6	54,87	3,9	-	-	119,94	8,4	1304,65	72,7				
32.	Szczawina	250,93	80,20	32,0	21,73	27,1	23,66	29,5	-	-	45,39	56,6	34,81	13,9				
33.	Szklarka	183,05	108,76	59,4	7,32	6,7	11,72	10,8	-	-	19,04	17,5	89,72	49,0				
34.	Szklary	142,10	6,28	4,4	6,28	100,0	-	-	-	-	6,28	100,0	-	-				
35.	Topolice	67,35	62,06	92,1	0,21	0,3	-	-	-	-	0,21	0,3	61,85	91,8				
36.	Wilkanów	2491,26	1967,21	79,0	58,15	3,0	190,11	9,7	-	-	248,26	12,6	1718,95	69,0				
37.	Wójtowice Huta	508,14	259,63	51,1	42,32	16,3	178,41	68,7	-	-	220,73	85,0	38,90	7,7				
38.	Wyszki	585,30	330,75	56,5	43,80	13,2	96,90	29,3	-	-	140,70	42,5	190,05	32,5				
39.	Zabłocie	483,09	420,82	87,1	17,26	4,1	-	-	-	-	17,26	4,1	403,56	83,5				
40.	Zalesie	364,07	186,61	51,3	10,22	5,5	117,62	63,0	-	-	127,84	68,5	58,77	16,1				
Gmina ogółem		32780,52	15278,64	46,6	1352,92	8,9	2258,39	14,8	35,71	2,6	3647,02	23,9	11631,62	35,5				

Źródło: 1. Obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów. Stan na wrzesień 2007 r.,
2. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bystrzyca Kłodzka i plany miejscowe,

4. Projekt granicy rolno - leśnej.

4.2. Poprawa struktury obszarowej gospodarstw

Głównym problemem rolnictwa na tym terenie jest niekorzystna struktura obszarowa gospodarstw. Średnia powierzchnia gospodarstwa (grunty własne i dzierżawione) wynosi 7,36 ha dla całej gminy, natomiast największa średnia powierzchnia gospodarstw w obrębach o dogodnych warunkach do produkcji rolnej jest w Piotrowicach, Słotwym, Waliszowie i Wilkanowie i wynosi zaledwie po 10 ha. Niewielka powierzchnia nie stwarza możliwości do uzyskiwania dochodu na odpowiednim poziomie. Dysponując małym arealem gruntów rolnik wytwarza niewielkie ilości produktów rolnych oraz ma problemy ze zbyciem ich na rynku. Niewielka skala produkcji ogranicza stosowanie nowych technologii w produkcji roślinnej jak i zwierzęcej. Niekorzystne są również warunki klimatyczne i glebowe związane z górskim charakterem gminy. Ponadto odłogowanie gruntów zachodzi też w obrębach o dogodnych warunkach do produkcji rolnej na dużą skalę i w większości są to grunty osób prywatnych. Wśród tych gruntów są też duże powierzchnie gruntów ornych, co jest niekorzystnym zjawiskiem, gdyż w obecnym modelu rolnictwa najprostszym i najmniej czasochłonnym kierunkiem produkcji jest prowadzenie gospodarstwa nastawionego na produkcję roślinną. Duża ilość gruntów należących do różniczan wskazuje na traktowanie ziemi jako lokaty kapitału oraz na budowę domów na cele rekreacyjne dla osób z Wrocławia i innych aglomeracji, jak też na budownictwo mieszkaniowe dla osób z terenu całego powiatu kłodzkiego, lub wydzierżawianie gruntów mające na celu obniżenie rozmiaru podatków.

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów z rolnikami stwierdzono, że wśród gospodarstw jest zainteresowanie powiększeniem arealu na łączną powierzchnię około 1217,00 ha tabela 35. Istnieje kilka źródeł pozyskania gruntów na powiększenie gospodarstw w gminie:

- kupno lub dzierżawa w obrocie cywilno – prawnym,
- możliwość skorzystania z rent strukturalnych w ramach programu rozwoju obszarów wiejskich (2007-2013),
- kupno lub dzierżawa i zagospodarowanie przez rolników gruntów komunalnych,
- kupno lub dzierżawa i zagospodarowanie przez rolników gruntów ANR,
- kupno lub dzierżawa i zagospodarowanie przez rolników gruntów PGL,
- przywrócenie do użytkowania rolniczego gruntów odłogowanych.

Zapotrzebowanie na użytki rolne oraz możliwe źródła ich pozyskania

Tabela 35

Lp.	Obręb	Zapotrzebowanie na grunty		Źródła pozyskania gruntów				
		Ilość gospodarstw	Orintacyjna powierzchnia zapotrzebowania na grunty	Wolne grunty PGL	Wolne grunty komunalne	Wolne grunty ANR	Powierzchnia użytków rolnych wymagających zagospodarowania rolniczego	Powierzchnie możliwe do uzyskania z rent strukturalnych w latach 2007-2013 r.
		ilość	ha	ha	ha	ha	ha	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Biała Woda				9,54		51,43	42,02
2.	Długopole Dolne	1	40,00		5,55	0,63	36,08	139,30
3.	Długopole Zdrój				3,89		3,89	32,00
4.	Gorzanów	6	90,00		22,08	1,22	85,05	285,70
5.	Idzików	6	60,00		12,74	96,64	146,57	188,40
6.	Kamienna				3,98		17,93	21,78
7.	Lasówka	12	12,00		6,39		1,43	141,30
8.	Marcinków			1,32	54,31		36,10	110,10
9.	Marianówka			0,17	2,32	0,26	5,44	65,62
10.	Mielnik				1,46		39,62	107,70
11.	Międzygórze			10,80	16,79		27,71	35,80
12.	Młoty				8,04		16,37	
13.	Mostowice			2,22	2,20	13,62	4,21	40,18
14.	Nowa Bystrzyca				28,49		81,48	178,30
15.	Nowa Łomnica	5	75,00	2,33	9,18		15,43	68,70
16.	Nowy Waliszów	6	90,00		84,80	0,57	77,06	172,20
17.	Paszków				5,14		15,89	100,40
18.	Piaskowice					1,65	4,59	
19.	Piotrowice			1,88	3,01		12,86	87,40
20.	Pławnica	3	45,00		29,50		65,58	219,50
21.	Pokrzywno Lasy			10,03			2,56	
22.	Poniatów				4,48	0,68	59,28	9,29
23.	Ponikwa	10	100,00		10,83		16,07	191,10
24.	Poręba	6	35,00	5,96	26,30	8,79	65,81	122,40
25.	Poręba Lasy						0,75	
26.	Rudawa					55,87	18,85	14,20
27.	Spalona			2,84	4,72		4,38	40,00
28.	Stara Bystrzyca	11	130,00	4,86	5,10		26,33	107,80
29.	Stara Łomnica	5	75,00	1,97	5,97		89,34	239,60
30.	Starkówek				4,22		22,95	74,80
31.	Stary Waliszów	15	150,00	4,10	33,72	0,57	113,58	498,00
32.	Szczawina				0,77		10,99	33,80
33.	Szklarka	3	60,00	1,19	2,78		19,19	92,30
34.	Szklary						-	
35.	Topolice	2	30,00		3,50		1,50	56,90
36.	Wilkanów	25	100,00		22,99	46,18	69,16	1059,80
37.	Wójtowice Huta	1	15,00	6,29	39,27		3,48	58,40
38.	Wyszki	4	80,00	0,19	5,83		41,97	103,20
39.	Zabłocie	2	30,00		1,58	30,83	41,72	73,70
40.	Zalesie				3,74		10,36	113,30
Ogółem gmina		123	1217,00	56,15	485,21	257,51	1362,99	4924,99

Źródło: Obliczenia własne na podstawie kart podatkowych oraz wywiadów z sołtysami. Stan na marzec 2008 r.

Niewątpliwą szansą na poprawę struktury obszarowej gospodarstw jest kupno ziemi od ANR. W 2007 r. Agencja Nieruchomości Rolnych w Świdnicy sprzedała 55,05 ha. Drugą formą poprawy struktury obszarowej gospodarstw jest dzierżawa gruntów od ANR, która jest teraz najpowszechniej stosowana przez rolników z gminy Bystrzyca Kłodzka. Według danych z października 2007 r. w olny z asób gr untów ANR w ynosi 257,50 h a, z czego większe powierzchnie znajdują się w: w Idzikowie 96,64 ha, w Rudawie 55,87 ha, w Wilkanowie 46,18 ha, w Zabłociu 30,83 ha. Wobec szacowanego zapotrzebowania na grunty (1217 ha) i niewystarczających w tym wypadku zasobów ANR, można korzystać z pozostałych gruntów będących w zasobie Gminy Bystrzyca Kłodzka oraz PGL, które to łącznie posiadają 541,36 ha. Pozostaje jeszcze poszukiwanie gruntów w sąsiednich gminach jednakże stanowi to rozwiązanie dla gospodarstw położonych na pograniczu gminy Bystrzyca Kłodzka, natomiast w pozostałych przypadkach przyczyniłoby się to do tworzenia rozproszonej struktury gospodarstw, co jest zjawiskiem niekorzystnym podnoszącym koszty produkcji, a tym samym obniżające wysokość wytwarzanego dochodu.

Alternatywną i dłuższą w czasie formą pozyskiwania gruntów jest korzystanie z przepisów dotyczących rent strukturalnych. Przyczyni się to do powiększania gospodarstw rolnych oraz przyspieszy proces wymiany pokoleniowej osób prowadzących gospodarstwa rolne. Pozwoli to na poprawę żywotności ekonomicznej powiększanych gospodarstw oraz zachęci rolników będących w wieku przedemerytalnym do zaprzestania działalności rolniczej i jednocześnie zapewni im dochód. Z przeprowadzonej analizy wynika, że powierzchnia możliwa do pozyskania w latach 2007 – 2013 w zamian za rentę strukturalną to 4924,99 ha. Analiza objęła tylko kryterium wiekowe i wymaganą przez rozporządzenie powierzchnie minimalną gospodarstwa i została wykonana w oparciu o karty podatkowe. Na uwagę zasługuje fakt, iż zdanie gospodarstwa na rentę, nie koniecznie sprzyja polepszeniu struktury obszarowej i rentowności innego gospodarstwa, gdyż często gospodarstwa są przekazywane następcy, co powoduje tylko odmłodzenie właścicieli. Wobec powyższych warunków tzn. dużego zapotrzebowania na ziemię przez właścicieli gospodarstw rolnych oraz uwarunkowań rynkowych i ekonomicznych proces powiększania gospodarstw będzie długotrwały. Wyliczone grunty możliwe do pozyskania w zamian za renty strukturalne i możliwe wolne zasoby mogą zaspokoić wymagany areał.

Warunki, jakie musi spełniać rolnik starający się o rentę strukturalną:

- ukończył 55 lat, lecz nie osiągnął jeszcze wieku emerytalnego;
- zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej;
- prowadził działalność rolniczą na własny rachunek w gospodarstwie rolnym przez co najmniej ostatnie 10 lat, bezpośrednio przed złożeniem wniosku o pomoc oraz przez okres co najmniej 5 lat podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników;
- przekazał gospodarstwo rolne;
- zaprzestał prowadzenia wszelkiej towarowej działalności rolniczej;
- nie jest emerytem ani rencistą.

Do złożenia wniosku o rentę strukturalną jest uprawniony producent rolny, który:

posiada gospodarstwo rolne o powierzchni co najmniej 3 ha użytków rolnych oraz przekazuje posiadane gospodarstwo rolne:

- a) w przypadku przekazania gospodarstwa rolnego na rzecz następcy gospodarstwo rolne musi być przekazane w całości temu następcy w sposób trwały (nie licząc działki, którą producent rolny może pozostawić sobie na potrzeby własne). Powierzchnia przekazanego gospodarstwa, na rzecz następcy, nie może być mniejsza niż średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w województwie. Warunek dotyczący przekazania na następcę minimalnej powierzchni określonej na poziomie średniej gospodarstwa rolnego w województwie, bądź w województwach, w których średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego jest wyższa niż średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w kraju, powierzchnia przekazywanego gospodarstwa nie może być mniejsza niż średnia gospodarstwa rolnego w kraju, nie dotyczy zstępnych producenta rolnego.
- b) w przypadku przekazania gospodarstwa rolnego na powiększenie istniejącego gospodarstwa rolnego (nie licząc działki, którą producent rolny może pozostawić sobie na potrzeby własne) powierzchnia gospodarstwa po powiększeniu nie może być mniejsza niż średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w danym województwie. W województwach, w których średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego jest wyższa niż średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w kraju, powierzchnia gospodarstwa rolnego po powiększeniu będzie mogła być równa średniej powierzchni gospodarstwa rolnego w kraju.

Szybkim rozwiązaniem pozostaje jeszcze wykorzystanie gruntów obecnie odłogowanych. Analiza jakości gruntów odłogowanych pozostałych do zagospodarowania wskazała na duży udział gruntów ornych odłogowanych (583,01 ha) i stosunkowo dobre klasy bonitacyjne I Va oraz I Vb, co dodatkowo przemawia za wykorzystaniem tych gruntów w celach rolnych. Przywrócenie tych gruntów wraz z użytkami zielonymi odłogowanymi dałoby powierzchnię 1362,99 ha. Wzmocniona kontrola powierzchni dzierżawionych pozwoliłaby uniknąć faktu dzierżawienia gruntów dla uniknięcia wyższych podatków, co jest prowadzone chociażby w sąsiedniej gminie Międzyzlesie.

5. POPRAWA PRZESTRZENNEJ ORGANIZACJI GOSPODARSTW

5.1. Scalenie gruntów

Scalenie gruntów jest podstawowym zabiegiem urządzeniowo – rolnym mającym na celu tworzenie korzystniejszych warunków gospodarowania w rolnictwie. Proces ten ma na celu poprawę rozłogu – utworzenie możliwie dużych, regularnie ukształtowanych działek, które powinny odpowiadać wymogom ich racjonalnego użytkowania. Prawidłowe ukształtowanie rozłogu gruntów z jednoczesnym w miarę możliwości powiększeniem obszaru gospodarstw i zmniejszeniem ilości działek doprowadzi do poprawy efektywności ekonomicznej i produktywności, a tym samym przyczyni się do zwiększenia dochodów w rolnictwie. W ramach postępowania scaleniowego możliwe będzie wykonanie następujących prac:

- wytyczenie i urządzenie funkcjonalnej sieci dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych oraz dojazdów do zabudowań gospodarczych,
- wydzielenie gruntów ekwiwalentnych dla rolników w miejscu ich zamieszkania, w zamian za grunty posiadane w innych wsiach,
- zmniejszenie liczby działek w poszczególnych gospodarstwach rolnych,
- przekształcenie działek o kształtach niedogodnych do uprawy mechanicznej,
- zapewnienie każdej poscaleniowej działce dostępu do drogi,
- dostosowanie granic działek do systemu urządzeń melioracji wodnych oraz rzeźby terenu,
- poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych,

- wydzielanie gruntów niezbędnych na cele infrastruktury technicznej i społecznej w ramach postępowania scaleniowego - bez procedur wywłaszczeniowych,
- tworzenie warunków przestrzennych dla procesu zwiększania lesistości kraju,
- opracowywania dla scalanych obszarów dokumentacji katastralnej o współcześnie wymaganych parametrach technicznych przy racjonalnie uzasadnionych nakładach finansowych,
- zsynchronizowanie dokumentacji katastralnej z Księgami Wieczystymi

Koszty scalenia w 100% pokrywane są ze środków publicznych, z tego co najmniej 25% z krajowych natomiast pozostałe ze środków Unii Europejskiej. W latach 2007-2013 wspieranie procesu scalenia odbywa się na podstawie działania „poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” wg schematu I-scalenie gruntów. Pomoc finansowa może być przyznana na projekty:

- zgodne z ustawą z dnia 26 marca 1982 roku o scalaniu i w ymianie gr untów w szczególności poparte wystąpieniem do starosty ponad 50% właścicieli gospodarstw rolnych z projektowanego obszaru scalenia, lub których łączny obszar przekracza połowę powierzchni projektowanego obszaru scalenia,
- zgodne z wieloletnim programem inwestycyjnym,
- dla których opracowano założenia do projektu scalenia gruntów,
- dla których przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo Ochrony Środowiska,
- które nie będą realizowane na obszarach Natura 2000 oraz obszarach chronionych,
- dla których maksymalny koszt opracowania projektu scalenia nie przekroczy kwoty: 350 euro na 1 ha gruntów objętych postępowaniem scaleniowym,
- dla których maksymalny koszt wykonania prac poscaleniowych nie przekroczy kwoty 900 euro na 1 ha scalanych gruntów.

Preferowane będą wnioski, w których liczba lub powierzchnia będzie znacznie przekraczać 50% oraz wnioski z obszarów, na których w sposób możliwie pełny można osiągnąć cele prac scaleniowych. Koszty podlegające współfinansowaniu obejmują:

1. Opracowanie projektu scalenia (dokumentacji geodezyjno-prawnej)
2. Zagospodarowanie poscaleniowe związane z organizacją rolniczej przestrzeni produkcyjnej:
 - a) Modernizacja dróg rolniczych i dojazdów do zabudowań gospodarczych poszczególnych uczestników postępowania, wydzielanych w ramach postępowania scaleniowego, w tym:
 - Drogi transportu rolnego do wybudowania lub modernizacji,
 - Przepusty zjazdowe do nowo zaprojektowanych działek,
 - b) Zmiana położenia, ułożenie lub wybudowanie urządzeń umożliwiających dostęp do gruntów wydzielonych w wyniku scalenia, w tym:
 - Urządzenie przepustów melioracyjnych pod projektowanymi drogami,
 - c) Działania melioracyjne niezbędne do ułatwienia zagospodarowywania gruntów, w tym:
 - Korekta przebiegu granic własności w celu ich dostosowania do przebiegu urządzeń melioracyjnych,
 - d) Działania wynikające ze zmiany dotychczasowej struktury gospodarstwa rolnego lub leśnego, w tym:
 - Wytyczenie kompleksów gruntów do zalesienia zgodnie z granicą rolno-leśną,
 - Wytyczenie granic pasów wiatrochronnych,
 - Prace związane z rekultywacją gruntów.

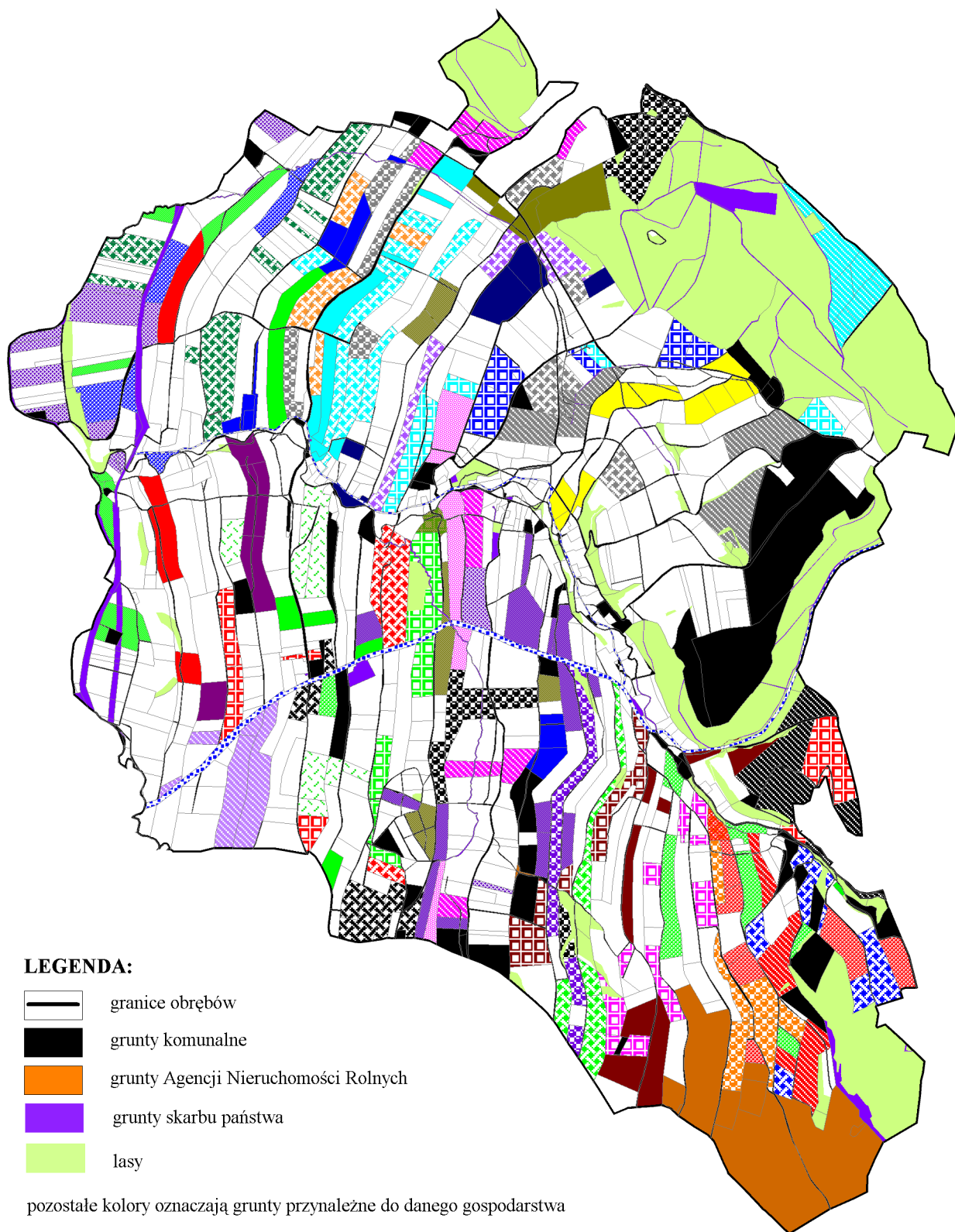
W planie urządzeniowo – rolnym wykonano analizę pilności potrzeb przeprowadzenia scalenia gruntów w poszczególnych obrębach ewidencyjnych z obszaru gminy, biorąc pod uwagę:

- rozdrobnienie gruntów w gospodarstwach rolnych,
- niekorzystny rozłóg gruntów gospodarstw (szachownica gruntów, przykład obrębu Stary Waliszów na rysunku 34),

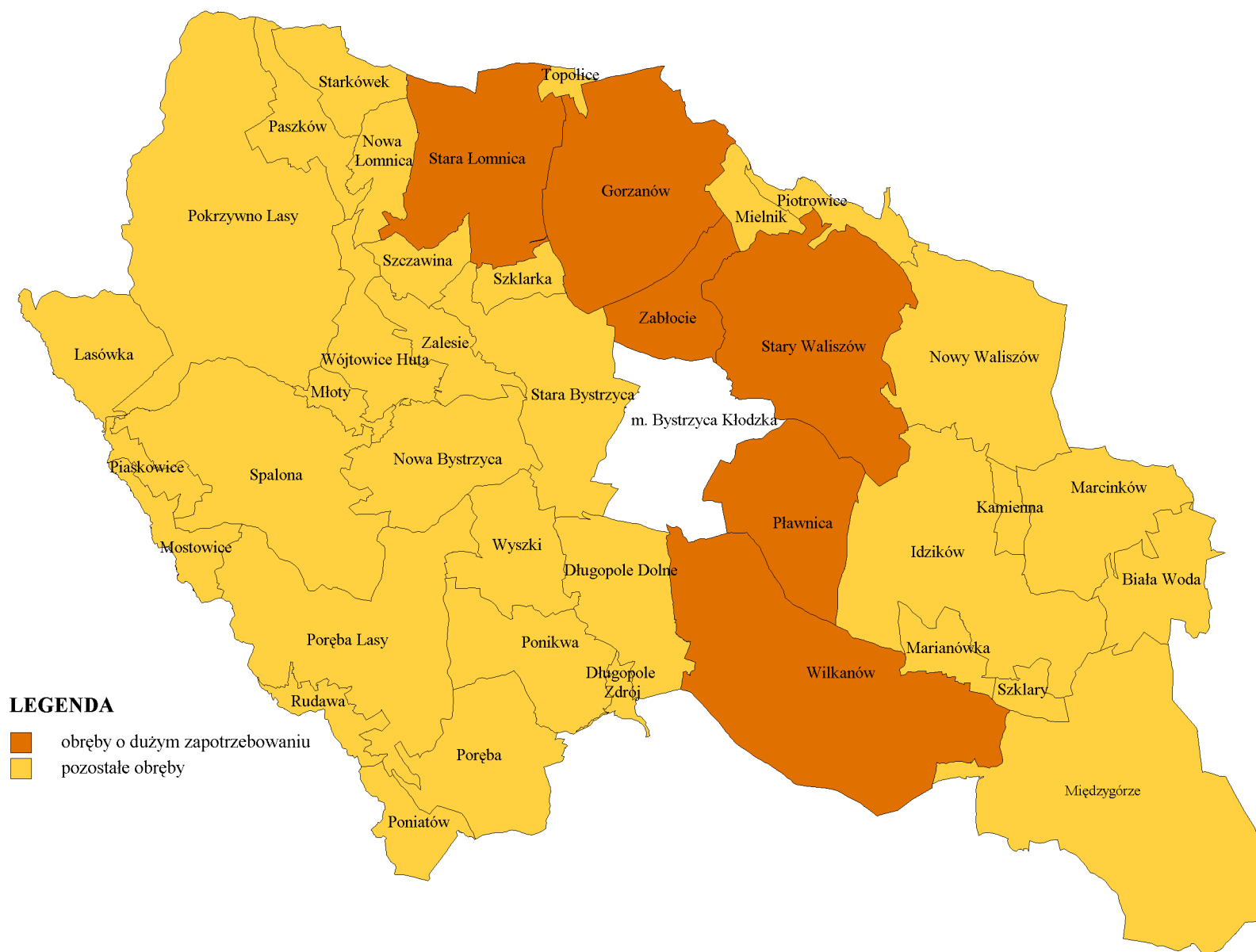
- niekorzystne położenie gruntów w stosunku do siedliska,
- zainteresowanie rolników powiększaniem swoich gospodarstw,
- liczbę i odsetek gospodarstw powyżej 15 ha oraz procent zajmowanej powierzchni,
- szeroki zakres potrzeb i możliwości wykonywania prac takich jak przebudowa układu dróg, rekultywacje, zalesienia i zadrzewienia,
- poprawę organizacji przestrzennej dużych gospodarstw,
- zgłaszane potrzeby scaleń,
- przewidywane trwałe zagospodarowanie gruntów ANR.

W wyniku analizy powyższych kryteriów stwierdzono, że scalenie gruntów jest wskazane w 6 obrębach ewidencyjnych: Stara Łomnica, Gorzanów, Zabłocie, Stary Waliszów, Pławnica, Wilkanów. W pozostałych obrębach ewidencyjnych gminy Bystrzyca Kłodzka zapotrzebowanie na prace scaleniowe jest mniejsze i nie przyniesie zamierzonych korzyści wynikających z powyższego zabiegu urzędniowo-rolnego.

W projekcie scalenia powinny być uwzględnione planowane zajęcia gruntów wynikające z planów miejscowych i urzędniowo – rolnego, które będą miały wpływ na kształtowanie rozłogu gospodarstw. Główne kompleksy scaleniowe będzie wyznaczać planowana sieć dróg transportu rolnego. W ramach scalenia wskazane będzie również przygotowanie pod względem geodezyjno – prawnym nowo projektowanych kompleksów leśnych, których granice wyznacza projekt granicy rolno – leśnej.

Rys. 34. Szachownica gruntów gospodarstwa rolnych w Starym Waliszowie
powyżej 5 ha i powyżej 2 działek

Rys. 35. Zapotrzebowanie na prace scaleniowe

5.2. Kształtowanie sieci dróg transportu rolnego

Zapotrzebowanie gminy na poprawę istniejącej sieci dróg transportu rolnego jest duże, przewiduje bowiem w ybudowanie 11, 79 km nowych odcinków dróg oraz przebudowę istniejących ciągów o długości 225,94 km.

Projekt prac związanych z budową oraz przebudową oparty został na analizie dotychczasowego stanu dróg, możliwości obsługi przez nie jak największej ilości działek ze wskazaniem na przejazdy do obrębów sąsiednich oraz dojazdu do miejsc atrakcyjnych turystycznie lub terenów przeznaczonych pod zainwestowanie. Uwzględniono również sugestie mieszkańców wsi, władz gminy oraz funkcji jaką miałyby spełniać (transport produktów rolnych, droga ewakuacyjna, dojazdowa do lasu lub gospodarstw wielkopowierzchniowych). Dodatkowym kryterium było ukształtowanie terenu. Wiąże się to głównie z dostosowaniem pasa drogowego do rodzaju sprzętu rolniczego (szerokości, mijanki), prawidłowego utrzymania drogi (rowy odwadniające, przepusty, przejazdy kolejowe), wymianą nawierzchni na utwardzoną lub trwałą, korektach geometrii z przystosowaniem do rzeźby terenu (umocnienie skarp, przebudowa łuków).

Łączna długość dróg transportu rolnego zaplanowanych do przebudowy wynosi 225,94 km w 35 obrębach, co stanowi około 20% wszystkich dróg ewidencyjnych w gminie. Gmina Bystrzyca Kłodzka jest prawie w całości właścicielem tych dróg, pozostałe we władaniu Skarbu Państwa oraz w stopniu minimalnym ANR, Powiat Kłodzki i właściciele prywatni. Najdłuższe sumaryczne odcinki dróg do modernizacji wyznaczone zostały kolejno w Starym Waliszowie (26,67km) Wilkanowie (27,29 km).

Przewidziano również prace z zakresu budowy nowych dróg, obejmujące 19 wsi, na łączną długość 11,79 km. Najczęściej będą to połączenia dróg już istniejących tworzące „skrót drogowy”, łączenia dróg planowanych do przebudowy, wspomagające przy tym tworzenie zamkniętych oczek komunikacyjnych lub tworzące nowe ciągi umożliwiające dojazd do działek, gospodarstw. Dane dotyczące dróg do budowy i przebudowy przedstawia tabela 37, 36 i rysunek 36.

Do prac związanych z budową dróg, wskazanych w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bystrzyca Kłodzka”, wymienić należy obwodnice Bystrzycy Kłodzkiej, Pławnicy-Idzikowa oraz międzynarodową trasę S-5.

Proponowane drogi do przebudowy według działek i właścicieli

BIAŁA WODA

Tabela 36

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.
1.	47	0,76	G
Razem		0,76	

DLUGOPOLE DOLNE

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	3	0,98	G	5.	86	0,35	G	9.	190	0,23	G
2.	5	0,77	G	6.	119	0,88	G	10.	267	0,35	G
3.	7	0,51	G	7.	137	0,22	G	Razem		5,20	
4.	33	0,10	PK	8.	183	0,81	G				

GORZANÓW

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	12	1,76	G	12.	616	0,14	G	23.	992	1,05	G
2.	81	1,57	G	13.	622	0,74	G	24.	1001	0,20	G
3.	294	0,03	SP	14.	632	0,39	G	25.	1060	0,12	G
4.	344	1,81	G	15.	699	0,44	G	26.	1062	0,49	G
5.	354	0,20	G	16.	713	0,51	G	27.	1065	0,21	G
6.	472	2,38	G	17.	717	0,02	PK	28.	1154	0,03	G
7.	503	0,21	G	18.	725	0,83	G	29.	1164	0,59	G
8.	510	0,22	G	19.	750	0,57	G	30.	1184	0,46	G
9.	568	0,40	G	20.	771	0,16	G	31.	1107/2	0,49	G
10.	569	0,82	G	21.	968	0,17	G	32.	1320/3	0,48	PK
11.	613	0,08	G	22.	991	0,12	G	Razem		17,70	

IDZIKÓW

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	610	0,08	SP	14.	642	0,05	G	27.	723	0,77	G
2.	611	0,99	SP	15.	643	0,17	G	28.	725	0,76	G
3.	612	0,45	G	16.	652	0,55	G	29.	732	0,72	G
4.	613	0,08	G	17.	658	0,43	G	30.	734	0,55	G
5.	615	0,35	G	18.	659	0,12	G	31.	735	0,51	G
6.	616	0,30	G	19.	661	0,25	G	32.	736	0,68	G
7.	621	0,09	G	20.	662	0,51	G	33.	826	1,87	SP
8.	622	0,14	G	21.	663	0,32	G	34.	830	0,21	G
9.	627	0,95	G	22.	668	0,23	G	35.	649/2	1,46	G
10.	637	0,71	G	23.	672	0,12	G	36.	654/1	0,61	G
11.	638	0,11	G	24.	673	0,52	G	Razem		16,35	
12.	639	0,02	G	25.	680	0,21	G				
13.	640	0,13	G	26.	708	0,33	G				

KAMIENNA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.
1.	110	0,06	G
2.	112	1,04	G
3.	115	0,44	G
Razem		1,53	

LASÓWKA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	23	0,67	G	5.	51	0,24	G	9.	223/292	0,01	SP
2.	31	0,43	G	6.	56	0,39	G	Razem		2,70	
3.	44	0,40	G	7.	62	0,08	G				
4.	46	0,20	G	8.	82	0,29	G				

MARCINKÓW

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.
1.	66	1,01	G
2.	148	0,72	G
3.	198	0,44	G
4.	2/2	1,07	G
Razem		3,24	

MARIANÓWKA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	11	0,19	G	5.	69	0,63	G	9.	93	0,19	G
2.	18	0,11	G	6.	81	0,47	G	10.	101	0,23	G
3.	42	0,92	G	7.	90	1,20	G	Razem		5,19	
4.	42	0,61	G	8.	91	0,66	G				

MIELNIK

MIĘDZYGÓRZE

MOSTOWICE

MIŁOŚCIE				MIĘDZYGORZE				MOSTOWICE			
Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.
1.	105	1,13	G	1.	355	1,08	G	1.	154	0,83	G
Razem		1,13		2.	180/1	0,02	G	Razem		0,83	
				3.	180/2	0,59	G				
				Razem		1,69					

NOWA BYSTRZYCA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	108	1,97	G	4.	344	0,80	G	7.	358	1,01	G
2.	235	1,36	G	5.	351	0,31	G	Razem		5,58	
3.	249	0,05	G	6.	356	0,08	G				

NOWA ŁOMNICA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	195	0,33	G	8.	212	0,13	G	15.	230	0,26	G
2.	196	0,97	SP	9.	213	0,21	G	16.	199/2	1,05	SP
3.	207	0,02	G	10.	214	0,62	G	17.	216/4	0,19	G
4.	208	0,09	G	11.	215	0,18	G	Razem		6,38	
5.	209	0,41	G	12.	217	0,09	G				
6.	210	0,49	G	13.	220	0,73	G				
7.	211	0,32	G	14.	229	0,29	G				

NOWA WALISZÓW

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	606	0,32	G	11.	904	0,83	G	21.	328/1	0,09	G
2.	618	0,50	G	12.	912	0,52	G	22.	607/1	0,32	G
3.	659	0,87	G	13.	957	0,74	G	23.	618/1	0,07	G
4.	662	0,92	G	14.	1021	0,96	G	24.	655/1	1,28	SP
5.	678	1,61	G	15.	1089	0,58	SP	25.	655/4	0,20	SP
6.	681	0,92	G	16.	1109	0,04	SP	26.	664/2	0,48	G
7.	690	0,29	G	17.	1111	0,03	G	27.	668/4	0,47	G
8.	727	0,97	G	18.	1128	0,37	G	28.	699/1	0,51	G
9.	861	0,40	G	19.	1136	0,83	G	29.	900/3	0,88	G
10.	903	0,54	G	20.	1137	0,20	G	Razem		16,73	

PASZKÓW

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	38	0,05	G	5.	79	0,22	G	9.	147	0,23	G
2.	50	0,08	G	6.	79	0,59	G	10.	114/1	0,08	SP
3.	53	1,07	G	7.	137	0,11	G	Razem		3,03	
4.	53	0,23	G	8.	147	0,38	G				

PIASKOWICE

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.
1.	100	0,20	G
2.	102	0,62	prywatna
3.	109	0,25	G
Razem		1,07	

PIOTROWICE

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	78	0,37	G	4.	100	0,18	G	7.	108/2	1,94	G
2.	83	0,59	G	5.	75/1	0,39	G	Razem		3,98	
3.	98	0,16	G	6.	108/1	0,35	G				

PŁAWNICA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	351	0,01	prywatna	11.	613	0,36	G	21.	562/1	0,42	G
2.	554	2,71	G	12.	621	1,41	G	22.	562/2	0,12	G
3.	555	0,38	G	13.	560/1	0,80	G	23.	593/1	0,29	G
4.	555	0,02	G	14.	560/2	0,19	G	24.	593/2	0,12	G
5.	557	1,34	G	15.	560/3	0,44	G	25.	594/1	1,10	G
6.	575	0,46	G	16.	560/4	0,50	G	26.	594/2	0,09	G
7.	584	1,25	G	17.	560/5	0,22	G	27.	617/1	0,43	G
8.	590	0,68	G	18.	560/6	0,07	G	28.	617/2	0,09	G
9.	591	0,20	G	19.	560/7	0,51	G	Razem		15,36	
10.	610	0,15	G	20.	560/8	1,00	G				

PONIATÓW

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.
1.	124/1	1,57	G
Razem		1,57	

PONIKWA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	7	0,70	G	9.	212	0,17	G	17.	264	0,35	G
2.	31	1,30	G	10.	213	0,01	G	18.	270	0,63	G
3.	41	0,03	G	11.	219	0,92	G	19.	282	0,13	G
4.	60	0,12	G	12.	233	0,32	G	20.	307	0,05	G
5.	130	0,25	G	13.	234	0,12	G	21.	311	0,21	G
6.	161	0,40	G	14.	234	0,65	G	Razem		8,11	
7.	171	0,08	G	15.	248	0,61	G				
8.	195	0,66	G	16.	250	0,40	G				

POREBA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	294	0,38	G	5.	315	0,41	G	9.	493	0,34	G
2.	296	0,65	G	6.	321	0,90	G	10.	495	0,69	G
3.	297	0,17	G	7.	456	0,55	G	Razem		6,14	
4.	313	1,07	G	8.	473	0,97	G				

RUDAWA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.
1.	146	1,15	G
Razem		1,15	

SPALONA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.
1.	67	0,18	G
2.	69	0,31	G
3.	141/1	0,13	SP
Razem		0,62	

STARA BYSTRZYCA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	509	0,48	G	4.	520	0,40	G	7.	525	0,04	G
2.	518	1,30	G	5.	520	0,76	G	8.	526	0,54	G
3.	519	0,54	G	6.	523	0,12	G	Razem		4,19	

STARA ŁOMNICA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	549	0,69	G	11.	589	0,42	G	21.	576/3	1,92	G
2.	556	0,53	G	12.	594	1,01	G	22.	585/1	0,50	G
3.	564	0,50	G	13.	596	0,53	G	23.	590/2	0,83	G
4.	565	0,71	G	14.	597	0,64	G	24.	591/1	0,58	G
5.	569	0,45	G	15.	606	0,49	G	25.	592/1	0,11	G
6.	580	0,46	G	16.	896	0,07	G	26.	592/2	0,50	G
7.	581	0,84	G	17.	897	0,11	G	27.	592/5	0,60	G
8.	583	0,51	G	18.	557/2	0,38	G	28.	595/2	0,36	G
9.	584	0,75	G	19.	559/2	0,51	G	Razem		16,16	
10.	588	0,38	G	20.	576/2	0,78	G				

STARKÓWEK

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	145	0,12	SP	5.	165	0,40	G	9.	148/1	0,33	SP
2.	146	0,44	G	6.	165	0,49	G	Razem		4,68	
3.	147	0,34	G	7.	171	0,47	G				
4.	149	1,62	G	8.	172	0,48	G				

STARY WALISZÓW

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	909	0,74	G	15.	974	2,00	G	29.	1033	0,30	G
2.	910	0,63	G	16.	976	0,58	G	30.	1046	0,63	G
3.	912	0,71	G	17.	991	0,28	G	31.	1047	0,04	G
4.	912	1,26	G	18.	1001	0,83	G	32.	1124	0,44	G
5.	913	0,52	G	19.	1002	1,23	G	33.	1009/1	0,48	G
6.	916	1,63	G	20.	1008	0,15	G	34.	1015/1	0,41	G
7.	917	0,45	G	21.	1014	1,35	G	35.	1015/2	0,17	G
8.	920	1,59	G	22.	1022	0,26	G	36.	1016/1	0,83	G
9.	930	1,23	G	23.	1023	0,21	G	37.	1016/2	0,09	G
10.	931	0,03	G	24.	1024	0,42	G	38.	1017/1	0,10	G
11.	944	1,31	G	25.	1024	0,17	G	39.	915/1	0,30	G
12.	946	1,23	G	26.	1024	0,93	G	Razem		26,67	
13.	952	0,90	G	27.	1025	0,12	G				
14.	960	1,73	G	28.	1032	0,43	G				

SZCZAWINA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.
1.	98	0,70	G
2.	103	0,10	G
Razem		0,80	

SZKLARKA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.
1.	67/4	0,11	G
Razem		0,11	

TOPOLICE

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.
1.	47	0,78	G
2.	48	0,95	G
3.	50	0,32	G
4.	50	0,23	G
Razem		2,29	

WILKANÓW

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	23	1,16	G	13.	413	1,20	G	25.	856	0,79	G
2.	24	3,83	G	14.	549	0,84	G	26.	914	0,07	G
3.	112	0,92	G	15.	558	0,19	G	27.	922	0,44	G
4.	157	0,05	G	16.	590	0,07	G	28.	928	0,60	G
5.	164	0,02	G	17.	592	0,30	G	29.	955	0,17	G
6.	165	0,33	G	18.	611	0,81	G	30.	1014	0,65	G
7.	192	0,80	G	19.	619	2,81	G	31.	1031	1,31	G
8.	291	0,21	prywatna	20.	634	2,53	G	32.	1094	2,08	G
9.	322	0,23	G	21.	666	0,15	G	33.	1273	0,50	G
10.	376	0,04	G	22.	787	0,46	G	34.	82/3	0,96	SP
11.	389	0,46	G	23.	832	0,83	G	35.	984/4	0,09	ANR
12.	407	1,33	G	24.	846	0,06	G	Razem		27,29	

WÓJTOWICE HUTA

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	152	0,03	G	5.	151/1	0,17	G
2.	154	0,28	G	6.	196/1	0,37	G
3.	156	0,37	G	Razem		1,41	
4.	184	0,20	G				

WYSZKI

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	217	0,12	G	7.	239	0,87	G
2.	222	0,91	G	8.	240	0,39	G
3.	231	0,31	G	9.	255	0,40	G
4.	232	0,91	G	10.	259	0,60	G
5.	234	0,62	G	11.	260	0,10	G
6.	237	0,78	G	Razem		6,01	

ZABŁOCIE

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel	Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	223	0,17	G	6.	251	0,37	G	11.	274	0,30	G
2.	224	0,37	G	7.	252	0,19	G	12.	229/2	1,67	G
3.	241	0,41	G	8.	253	0,39	G	13.	249/2	1,89	G
4.	244	1,16	G	9.	255	0,28	ANR	Razem		8,26	
5.	250	0,02	G	10.	264	1,03	G				

ZALESIE

Lp	Nr działki	Długość km	Właściciel
1.	2.	3.	4.
1.	107/1	0,07	G
2.	107/2	1,95	G
Razem		2,02	

Gmina ogółem	225,94
---------------------	---------------

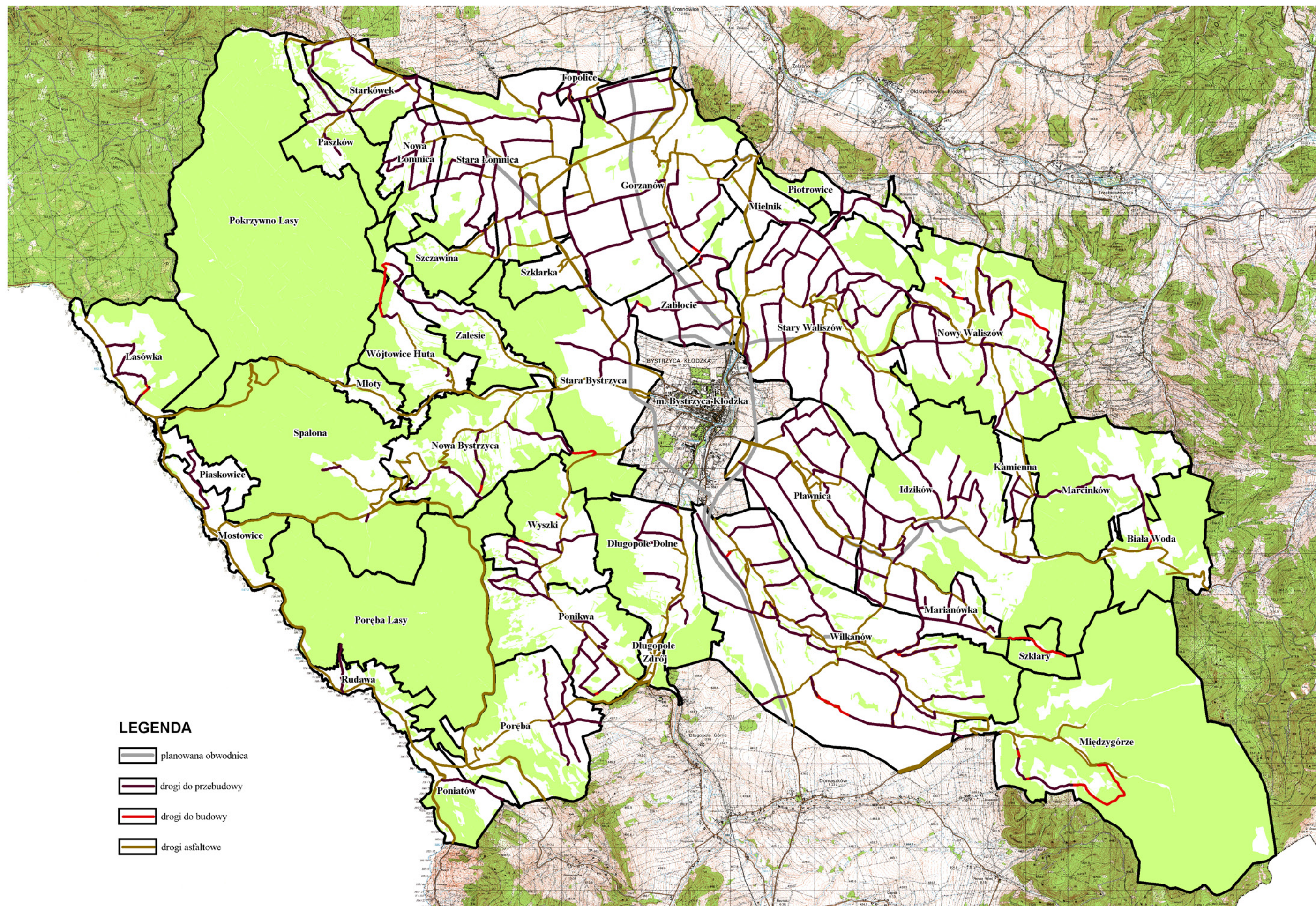
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z map ewidencyjnych, ewidencji gruntów i budynków oraz inwentaryzacji terenowej.

Drogi będące we władaniu: G - Gminy Bystrzyca Kłodzka, ANR - Agencji Nieruchomości Rolnych, SP - Skarbu Państwa, PK - Powiat Kłodzki

Proponowane drogi do budowy

Tabela 37

Lp.	Nazwa obrębu	Numer	Długość km	Właściciel	Opis
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Biała Woda	58/56	0,36	G	Droga będzie tworzyć bezpośrednie połączenie ze wsią Marcinków
		58/59	0,05	G	
Razem		0,41			
2.	Gorzanów	1108/4	0,23	G	Droga jest kontynuacją ciągu przeznaczonego do modernizacji i tworzyć będzie dojazd do budynku mieszkalnego i lasu
Razem		0,23			
3.	Idzików	879/85	0,55	SP	Odcinek będzie tworzyć ważną drogę dojazdową do wsi Szklary i obiektów turystycznych Międzygórza
Razem		0,55			
4.	Lasówka	113	0,03	SP	Droga stanowić będzie zamknięcie ważnego oczka komunikacyjnego
		222/5	0,13	SP	
		224/293	0,24	SP	
Razem		0,40			
5.	Międzygórze	274	0,16	SP	Droga stanowić będzie zamknięcie ważnego oczka komunikacyjne; umożliwi dojazd do gospodarstw, obiektów rekreacyjno-turystycznych Międzygórza oraz swobodn wjazd i wyjazd, zwłaszcza w okresie zimowym
		350	0,11	prywatna	
		201/3	0,80	SP	
		220/242	0,25	SP	
		221/246	0,49	SP	
		222/5	0,91	SP	
		277/175	0,06	SP	
395/176	0,13	SP			
Razem		2,91			
6.	Nowa Bystrzyca	402	0,23	SP	Droga stanowić będzie zamknięte oczko
Razem		0,23			
7.	Nowa Łomnica	103	0,07	prywatna	Droga będzie kontynuacją urywającej się drogi gruntowej łączącej ważne ciągi komunikacyjne. Tworzyć też będzie zamknięte oczka.
Razem		0,07			
8.	Nowy Waliszów	955	1,08	G	Droga tworzyć będzie zamknięte oczko
		55	0,08	prywatna	
		61	0,12	STROŃSKIE ZAKŁADY KAMIENIA BUDOWLANEGO KAMBUD S ZOO	
		49/1	0,13	prywatna	
		49/2	0,13	G	
		56/1	0,04	STROŃSKIE ZAKŁADY KAMIENIA BUDOWLANEGO KAMBUD S ZOO	
		56/3	0,13	STROŃSKIE ZAKŁADY KAMIENIA BUDOWLANEGO KAMBUD S ZOO	
Razem		1,71			
9.	Pokrzywno Lasy	175/315	0,32	SP	Droga stanowić będzie część ważnego ciągu łączącego wieś Wójtowice z Hutą oraz wsią Zalesie
		176/323	0,40	SP	
Razem		0,72			
10.	Ponikwa	356/263	0,14	SP	Droga będzie zamykać oczko komunikacyjne
Razem		0,14			
11.	Stara Bystrzyca	651/56	0,69	SP	Droga jest domknięciem ciągu łączącego wieś Nowa Bystrzyca ze Starą Bystrzycą. Stanowić będzie alternatywny i dogodny wjazd na pola uprawne Nowej Bystrzycy.
Razem		0,69			

Rys. 36 Sieć drogowa po modernizacji

6. KIERUNKI ZMIAN W PRODUKCJI ROLNEJ I OBSŁUDZE ROLNICTWA

Analiza gospodarstw na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka wskazuje, iż gospodarstwa rolne zajmują się głównie produkcją roślinną w 9 obrębach, natomiast w pozostałych są to gospodarstwa mieszane: roślinno-zwierzęce i zwierzęco-roślinny w Marcinkowie. Największy udział w produkcji roślinnej zajmują zboża. Jest to kierunek najmniej pracochłonny, niewymagający dużych nakładów siły roboczej. Osiąganie dochodów na odpowiednim poziomie będzie możliwe do zrealizowania wyłącznie poprzez zwiększenie areалу gospodarstw lub wprowadzanie produkcji zwierzęcej na większą skalę. Gospodarstwa jednokierunkowe są bardziej podatne na wahania cen, dlatego proponuje się prowadzenie gospodarstw dwukierunkowych, wykorzystujących możliwości i predyspozycje danego obszaru, gdyż umożliwią zwiększenie dochodów w gospodarstwie bez konieczności drastycznego wzrostu ich powierzchni. Mogą to być gospodarstwa o kierunkach:

1. Roślinne z hodowlą bydła – hipotetyczny poziom przy wykorzystaniu istniejących użytków i zgodnie z ewidencją gruntów i budynków, można zwiększyć do 10426 SD w całej gminie. Jest to sześciokrotnie więcej niż dotychczasowy stan inwentarza, wynoszący 1757 SD. Obecnie bardzo niska obsada inwentarza powoduje, że część użytków zielonych jest odłogowana i niezagospodarowana. Największa możliwość zwiększenia hodowli występuje w dolinie rzeki Orlicy, gdzie poziom ten może wzrosnąć ponad 100 krotnie. Wysoki poziom krótności obsady zwierząt wynika z dużych powierzchni użytków zielonych oraz zupełnym braku obsady obecnie. Zgoła odmienny obraz jest zaraz po drugiej stronie brzegu rzeki Orlicy w Czechach. W chwili obecnej w tych obrębach przewidywane przez gminę są funkcje rekreacyjno-turystyczne. W pozostałych obrębach również krótność zwiększenia produkcji zwierzęcej jest duża. Powiększenie produkcji, przy jednoczesnym wykorzystaniu własnych zasobów użytków zielonych w żywieniu zwierząt, obniży koszty produkcji zwierzęcej. Jednocześnie pozwoli to na zagospodarowanie nieużytkowanych lub odłogowanych użytków zielonych, a także zapobiegnie użytkowaniu gruntów w sposób niezgodny z ich przeznaczeniem. Warunki przyrodnicze gminy Bystrzyca Kłodzka przemawiają za znacznym zwiększeniem udziału produkcji zwierzęcej, a przeszkodą jest niedoinwestowanie i konieczność poniesienia znacznych kosztów przy podejmowaniu tego typu produkcji rolnej.
2. Gospodarstwa rolno-leśne – przede wszystkim w Idzikowie, Nowej Bystrzycy, Nowym Waliszowie, Piaskowicach, Ponikwie, Porębie, Wilkanowie, Wójtowicach Hucie,

Zalesiu, gdzie zaplanowano w ramach projektu granicy rolno-leśnej największe obszary do zalesienia. Zalesienia wprowadzane na grunty rolne, powinny być integrowane z wdrażaniem rolnictwa ekologicznego, stać się powinny instrumentem łagodzenia bezrobocia. Praca zalesieniowa, a następnie pielęgnacyjna może stać się ważnym elementem zdobywania nowych kwalifikacji, a jednocześnie służyć poprawie struktury użytkowania ziemi i lokalnych warunków środowiska. Wskazane jest to również dla mieszkańców wsi, którzy ze względu na posiadanie gleb słabej jakości nie mogą utrzymać się z produkcji rolnej.

3. Gospodarstwa ekologiczne połączone z działalnością agroturystyczną – mogą obejmować wszystkie obręby gminy Bystrzyca Kłodzka. Bogactwo przyrodnicze, kulturowe, liczne zabytki i atrakcyjne tereny turystyczno-uzdrowiskowe to ważne czynniki decydujące o rozwoju tej formy działalności. Produkcja rolna w takich gospodarstwach powinna być prowadzona jedynie na użytek własny i gości. Dość bogaty i urozmaicony gatunkowo podszyt zapewnia dobre zasoby żerowe i warunki osłonowe dla zwierząt, zaś liczne potoki, oczka wodne i górskie źródła zapewniają dostatek dobrej wody, co skutkuje bogatą fauną będącą atrakcją dla turystów jak też dla działalności licznych kół łowieckich.

Oprócz istniejących obecnie tendencji i kierunków prowadzenia działalności rolniczej należy dążyć do wprowadzania nowych upraw, na które istnieje zapotrzebowanie na rynku. Dlatego też w gminie pojawiają się już takie gospodarstwa jak szkółki drzew i krzewów, wiklina, plantacje zielarskie, uprawy owocowo-warzywne, pszczelarstwo, uprawy energetyczne i należy je w dalszym ciągu rozwijać, aby zagospodarować racjonalnie przestrzeń rolniczą gminy Bystrzyca Kłodzka. Rozwój gospodarstw w określonych kierunkach wymaga znacznych nakładów finansowych na modernizację, unowocześnienie zaplecza technicznego, a także wzmocnienie pozycji na pierwotnym rynku produktów rolnych oraz poszukiwanie nowych źródeł odbioru wyprodukowanych towarów. Osiągnięcie tego jest możliwe poprzez samoorganizację rolników, głównie w grupach producenckich, współdziałanie rolników w zakresie osiągania jednolitego gatunkowo i jakościowo produktu oraz oferowanie atrakcyjnych handlowo ilości wyprodukowanego towaru. Wzmocni to ich pozycję w obecnym odbiorze, a w konsekwencji poprawi opłacalność produkcji rolniczej. Zorganizowanym grupom producenckim łatwiej będzie określać własne interesy, zabiegać o nie i wprowadzać stosowne zapisy do umów kontraktacyjnych.

Prognozowany poziom produkcji zwierzęcej

Tabela 38

Lp.	Obręb	Pow.UZ	Pow. UZ*	Stan inwentarza	Stopień wykorzystania UZ przy obecnym poziomie produkcji		Poziom produkcji przy prawidłowym wykorzystaniu istniejących UZ	
		ha	ha	SD	ha	%	SD	Wielokrotność zwiększenia inwentarza
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Biała Woda	189,21	166,37	-	-	-	333	331
2.	Długopole Dolne	147,55	124,43	18,2	9,10	6,2	249	14
3.	Długopole Zdrój	12,62	12,62	-	-	-	25	25
4.	Gorzanów	290,78	250,27	75,2	37,60	12,9	501	7
5.	Idzików	336,07	227,09	146,5	73,25	21,8	454	3
6.	Kamienna	53,03	37,03	16,2	8,12	15,3	74	5
7.	Lasówka	220,31	220,31	19,8	9,88	4,5	441	22
8.	Marcinków	236,24	201,80	100,0	50,01	21,2	404	4
9.	Marianówka	57,42	45,33	39,4	19,70	34,3	91	2
10.	Mielnik	52,40	52,40	19,2	9,61	18,3	105	5
11.	Międzygórze	172,40	167,45	16,7	8,36	4,9	335	20
12.	Młoty	46,94	46,94	4,0	1,99	4,2	94	24
13.	Mostowice	155,31	145,02	-	-	-	290	290
14.	Nowa Bystrzyca	325,86	152,64	38,2	19,11	5,9	305	8
15.	Nowa Łomnica	126,63	75,18	27,1	13,55	10,7	150	6
16.	Nowy Waliszów	356,92	238,13	60,1	30,03	8,4	476	8
17.	Paszków	120,68	106,29	11,3	5,67	4,7	213	19
18.	Piaskowice	158,82	57,12	-	-	-	114	114
19.	Piotrowice	126,92	101,88	16,6	8,29	6,5	204	12
20.	Plawnica	183,10	156,16	78,5	39,24	21,4	312	4
21.	Pokrzywno Lasy	24,14	20,27	9,7	4,87	20,2	41	4
22.	Poniatów	97,07	51,59	-	-	-	103	103
23.	Ponikwa	189,65	113,39	118,9	59,45	31,3	227	2
24.	Poręba	372,30	231,43	78,0	38,99	10,5	463	6
25.	Poręba Lasy	4,06	4,06	-	-	-	8	8
26.	Rudawa	122,50	92,45	-	-	-	185	185
27.	Spalona	105,50	97,36	9,5	4,73	4,5	195	21
28.	Stara Bystrzyca	183,43	157,57	68,2	34,12	18,6	315	5
29.	Stara Łomnica	374,74	374,74	139,0	69,51	18,5	749	5
30.	Starkówek	87,11	73,42	26,7	13,34	15,3	147	6
31.	Stary Waliszów	345,17	301,51	199,4	99,72	28,9	603	3
32.	Szczawina	53,40	31,98	7,8	3,89	7,3	64	8
33.	Szklarka	47,10	36,92	1,0	0,49	1,0	74	75
34.	Szklary	6,28	6,28	-	-	-	13	13
35.	Topolice	24,19	24,19	10,5	5,24	21,7	48	5
36.	Wilkanów	701,84	561,10	212,5	106,23	15,1	1122	5
37.	Wójtowice Huta	237,61	68,97	27,3	13,63	5,7	138	5
38.	Wyszki	154,13	101,64	50,6	25,30	16,4	203	4
39.	Zabłocie	214,80	214,80	104,4	52,18	24,3	430	4
40.	Zalesie	163,55	64,88	3,0	1,49	0,9	130	43
41.	Gmina	6877,78	5213,01	1757,0	878,52	12,8	10426	6

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych ewidencyjnych i i danych z przeprowadzonych rozmów. Stan na marzec 2008 r.

* - pow. UZ pomniejszona o proponowane zalesienia

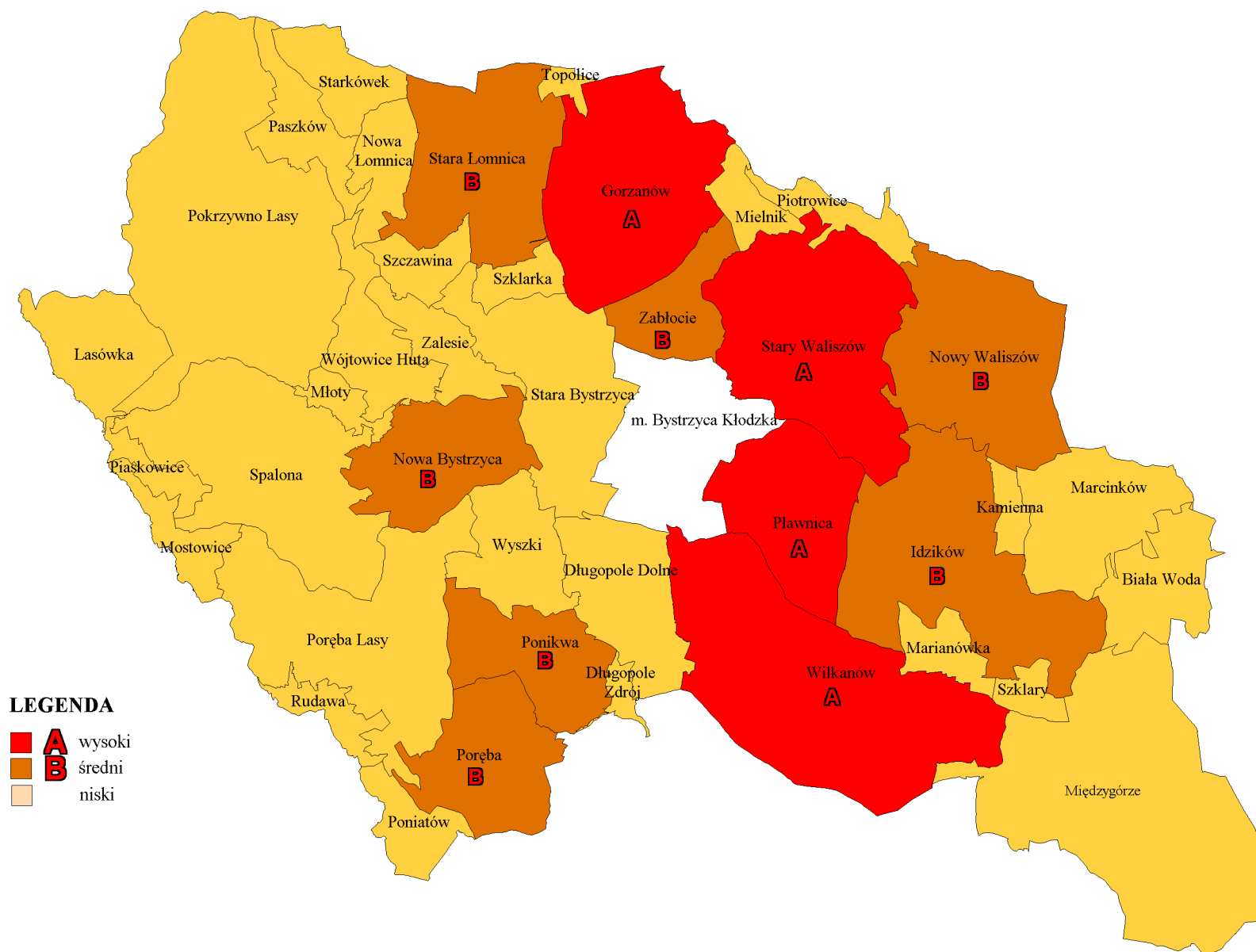
7. STOPIEŃ ZAPOTRZEBOWANIA NA PRACE URZĄDZENIOWO – ROLNE

W oparciu o przeprowadzoną inwentaryzację terenową, zebrane informacje, przeprowadzoną analizę danych, ustalono stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne w poszczególnych obrębach. Ze względu na wszystkie uwarunkowania i obecną sytuację w gminie wyodrębniono rejony o wysokim, średnim i niskim stopniu zapotrzebowania. Podstawowymi niezbędnymi zabiegami urządzeniowo-rolnymi, które pozwolą na rozwój obszarów wiejskich są cztery bloki tematyczne:

- scalenia gruntów,
- drogi transportu rolnego,
- poprawa warunków wodnych i gospodarka wodna,
- kształtowanie krajobrazu (zalesienia, zadrzewienia, przywrócenie odłogów do użytkowania rolniczego).

Dane dotyczące przeprowadzenia powyższych zabiegów w gminie zawiera tabela nr 51. Na podstawie ustalonego rodzaju i zakresu prac urządzeniowo – rolnych uszeregowano poszczególne wsie w rejonach:

- I. Rejon o wysokim stopniu zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne: Gorzanów, Pławница, Stary Waliszów, Wilkanów,
- II. Rejon o średnim stopniu zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne: Idzików, Nowa Bystrzyca, Nowy Waliszów, Ponikwa, Poręba, Stara Łomnica, Zabłocie,
- III. Rejon o niskim stopniu zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne: pozostałe obręby.

Rys. 37. Stopień zapotrzebowania na prace urzędniowo-rolne

Rodzaj i zakres niezbędnych zabiegów urządzeńowo-rolnych

Tabela 39

Lp.	Obręb	Poprawa warunków wodnych i gospodarka wodna						Kształtowanie krajobrazu				Drogi transportu rolnego			Scalenie gruntów	Planowane inwestycje
		Cieki melioracji szczegółowej		Cieki melioracji podstawowej		Grunty wymagające regulacji stosunków wodnych		Odbudowa zbiorników wodnych	Planowane zalesienia gruntów	Planowane zadrzewienia i zakrzewienia	Przywrócenie gruntów do użytkowania rolniczego	do budowy	do modernizacji			
		konserwacja	odbudowa	konserwacja	odbudowa	ha	km									
														ha		
1.	2.															
1.	Biała Woda	-	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.		11.	12.	13.	14.	ha	15.
2.	Długopole Dolne	2,81	20,07	-	3,72	10,33	-	22,84	-	-	51,43	0,41	0,76	-	-	78,6
3.	Długopole Zdrój	-	-	-	1,34	-	-	71,26	-	-	36,08	-	5,20	-	-	21,7
4.	Gorzanów	4,80	22,55	12,5	2,14	150,21	0,30	54,55	4,98	-	85,05	0,23	17,70	1296,42	-	9,23
5.	Idzików	0,58	8,34	-	4,35	6,83	0,35	188,89	0,60	-	146,57	0,55	16,35	-	-	58,53
6.	Kamienna	-	-	-	-	-	-	27,63	-	-	17,93	-	1,53	-	-	60,3
7.	Lasówka	1,24	-	-	-	6,84	-	-	-	-	1,43	0,40	2,70	-	-	12,38
8.	Marcinków	-	-	-	-	-	-	35,89	-	-	36,10	-	3,24	-	-	98,34
9.	Marianówka	-	7,56	-	-	-	-	29,42	-	-	5,44	-	5,19	-	-	40,73
10.	Mielnik	2,16	7,58	0,19	-	2,40	-	-	-	-	39,62	-	1,13	-	-	20,45
11.	Międzygórze	-	-	-	1,55	-	-	5,76	-	-	27,71	2,91	1,69	-	-	7,48
12.	Młoty	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16,37	-	-	-	-	112,31
13.	Mostowice	-	-	-	-	-	-	10,29	-	-	4,21	-	0,83	-	-	36,5
14.	Nowa Bystrzyca	0,55	1,33	-	1,19	-	-	262,69	-	-	81,48	0,23	5,58	-	-	6,81
15.	Nowa Łomica	1,05	4,80	0,87	-	-	-	67,96	-	-	15,43	0,07	6,38	-	-	42,71
16.	Nowy Waliszów	-	3,99	2,57	-	-	1,05	174,98	-	-	77,06	1,71	16,73	-	-	23,97
17.	Paszków	1,31	-	-	-	-	-	21,39	-	-	15,89	-	3,03	-	-	84,09
18.	Piaskowice	-	-	-	-	-	-	101,70	-	-	4,59	-	1,07	-	-	21,05
																-

cd Tabela 39

Lp.	Obręb	Poprawa warunków wodnych i gospodarka wodna						Kształtowanie krajobrazu			Drogi transportu rolnego			Scalenie gruntów	Planowane inwestycje
		Cieki melioracji szczegółowej		Cieki melioracji podstawowej		Grunty wymagające regulacji stosunków wodnych		Odbudowa zbiorników wodnych	Planowane zalesienia gruntów	Planowane zadrzewienia i zakrzewienia	Przywrócenie gruntów do użytkowania rolniczego	do budowy	do modernizacji		
konserwacja	odbudowa	km	km	ha	ha	ha	ha	km	km	ha	km	km	ha	ha	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
19.	Piotrowice	0,81	-	-	-	-	-	25,44	-	12,86	-	3,98	-	18,46	
20.	Pławница	3,33	17,17	2,27	3,35	17,13	-	39,23	5,15	65,58	-	15,36	808,97	70,45	
21.	Pokrzywno Lasy	-	-	-	-	-	-	3,87	-	2,56	0,72	-	-	9,39	
22.	Poniatów	-	-	-	-	-	-	55,08	-	59,28	-	1,57	-	7,95	
23.	Ponikwa	-	8,01	-	-	17,93	-	126,29	-	16,07	0,14	8,11	-	40,94	
24.	Poręba	1,64	5,92	-	-	-	-	167,54	1,11	65,81	-	6,14	-	24,63	
25.	Poręba Lasy	-	-	-	-	-	-	-	-	0,75	-	-	-	-	
26.	Rudawa	-	-	-	-	-	-	30,05	-	18,85	-	1,15	-	26,6	
27.	Spalona	-	-	-	-	-	-	10,13	-	4,38	-	0,62	-	83,16	
28.	Stara Bystrzyca	2,71	4,62	0,19	1,58	38,43	-	36,97	1,70	26,33	0,69	4,19	-	17,97	
29.	Stara Łomnica	-	15,15	4,83	-	12,68	1,10	0,00	1,10	89,34	0,07	16,16	1022,23	20,27	
30.	Starkówek	2,35	5,83	-	-	1,52	1,10	25,08	-	22,95	0,01	4,68	-	25,56	
31.	Stary Waliszów	1,47	21,09	7,26	3,70	81,82	-	54,87	2,48	113,58	0,15	26,67	1424,59	65,07	
32.	Szczawina	-	1,35	1,02	-	-	-	23,76	-	10,99	-	0,80	-	21,73	
33.	Szklarka	-	3,86	-	-	3,21	-	11,72	-	19,19	-	0,11	-	7,32	
34.	Szklary	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,95	2,29	-	6,28	
35.	Topolice	0,46	2,29	-	-	-	-	-	-	1,50	-	-	-	0,21	
36.	Wilkanów	11,34	17,63	3,40	4,87	66,54	-	191,35	5,80	69,16	1,27	27,29	1967,21	58,15	
37.	Wojtowice Huta	-	-	2,50	-	-	-	178,41	-	3,48	0,80	1,41	-	42,32	
38.	Wyszki	-	0,90	-	-	-	-	98,49	-	41,97	0,32	6,01	-	43,80	
39.	Zabłocie	-	9,53	1,38	3,00	63,28	-	-	0,86	41,72	0,16	8,26	420,82	17,26	
40.	Zalesie	-	0,47	-	-	-	-	119,14	-	10,36	-	2,02	-	10,22	
Gmina ogółem		38,61	190,04	38,98	30,79	479,15	3,90	2272,67	23,78	1362,99	11,79	225,93	6940,24	1352,92	

Źródło: obliczenia własne. Stan na marzec 2008 r.

Źródło: obliczenia własne. Stan na marzec 2008 r.

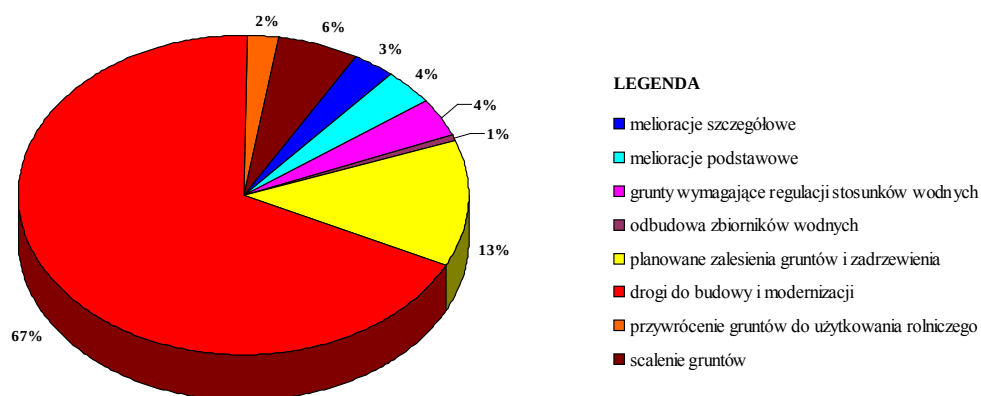
8. USTALENIE KOSZTÓW PLANU URZĄDZENIOWO – ROLNEGO

Obliczenie kosztów niezbędnych prac urządzeniowo – rolnych przeprowadzono w oparciu o ceny obowiązujące w 2008 r. W kalkulacji uwzględniono koszty następujących prac i inwestycji:

- melioracji wodnych, podstawowych i szczegółowych, w tym:
 - o odbudowę i konserwację cieków,
 - o drenowanie gruntów rolnych,
 - o odbudowę i konserwację rowów melioracyjnych,
 - o odbudowa zbiorników wodnych,
- modernizacji i budowy dróg transportu rolnego,
- zalesień gruntów,
- zadrzewień liniowych,
- przywrócenie do stanu pierwotnego gruntów nieużytkowanych rolniczo,
- scalenia gruntów.

Całkowity koszt realizacji zabiegów urządzeniowo – rolnych wynosi 143323,26 tys.zł.

Realizacja określonych w planie zabiegów urządzeniowo-rolnych uzależniona będzie od możliwości budżetu własnego gminy oraz od pozyskania odpowiednich środków finansowych z zewnątrz. Pochodzić one będą z różnych źródeł, przede wszystkim z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz ze środków krajowych przeznaczonych na powyższe zadania.

Rys. 38. Rozkład kosztów zabiegów urządzeniowo – rolnych w gminie Bystrzyca Kłodzka

Tabela 40

Tabela 40 cd																																						
Lp.	Obręb	Cieki melioracji szczegółowej				Cieki melioracji podstawowej				Grunty wymagające regulacji stosunków wodnych				Odbudowa zbiorników wodnych		Planowane zalanie gruntów				Planowane zadrzewienia i zakrzewienia				Długość dróg do budowy				Długość dróg do modernizacji				Przywrócenie gruntów do użytkowania rolniczego				Scałenie gruntów		Razem
		do konserwacji		do odbudowy		do konserwacji		do odbudowy		wymagające regulacji stosunków wodnych		Odbudowa zbiorników wodnych		Planowane zalanie gruntów		Planowane zadrzewienia i zakrzewienia		Długość dróg do budowy		Długość dróg do modernizacji		Przywrócenie gruntów do użytkowania rolniczego		Scałenie gruntów														
		km	koszty w tys. zł	km	koszty w tys. zł	km	koszty w tys. zł	km	koszty w tys. zł	ha	koszty w tys. zł	ha	koszty w tys. zł	ha	koszty w tys. zł	km	koszty w tys. zł	km	koszty w tys. zł	km	koszty w tys. zł	ha	koszty w tys. zł	ha	koszty w tys. zł	ha	koszty w tys. zł	ha	koszty w tys. zł									
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.												
27.	Spalona	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	81,04	-	-	-	-	0,62	248,00	4,38	10,95	-	-	339,99												
28.	Stara Bysrzyca	2,71	27,10	4,62	92,40	0,19	5,70	1,58	205,40	38,43	461,16	-	-	10,13	295,76	1,70	5,10	0,69	414,00	4,19	1676,00	26,33	65,83	-	-	3248,45												
29.	Stara Łomnica	-	15,15	303,00	4,83	144,90	-	-	-	12,68	152,16	1,10	220,00	-	-	1,10	3,30	0,07	42,00	16,16	6464,00	89,34	223,35	1022,23	1226,68	8779,39												
30.	Starkówek	2,35	23,50	5,83	116,60	-	-	-	-	1,52	18,24	1,10	220,00	25,08	200,64	-	-	0,01	6,00	4,68	1872,00	22,95	57,38	-	-	2514,36												
31.	Stary Waliszów	1,47	14,70	21,09	421,80	7,26	217,80	3,70	481,00	81,82	981,84	-	-	54,87	438,96	2,48	7,44	0,15	90,00	26,67	10668,00	113,58	283,95	1424,59	1709,51	15315,00												
32.	Szczawina	-	-	1,35	27,00	1,02	30,60	-	-	-	-	-	-	23,76	190,08	-	-	-	-	0,80	320,00	10,99	27,48	-	-	595,16												
33.	Szklarka	-	-	3,86	77,20	-	-	-	-	3,21	38,52	-	-	11,72	93,76	-	-	0,95	570,00	2,29	916,00	-	47,98	-	-	1486,00												
34.	Szklary	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,50	3,75	-	-	54,15												
35.	Topolice	0,46	4,60	2,29	45,80	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-												
36.	Wilkanów	11,34	113,40	17,63	352,60	3,40	102,00	4,87	633,10	66,54	798,48	-	-	191,35	1530,80	5,80	17,40	1,27	762,00	27,29	10916,00	69,16	172,90	1967,21	2360,65	17759,33												
37.	Wójtowice Huta	-	-	-	-	-	2,50	75,00	-	-	-	-	-	178,41	1427,28	-	-	0,80	480,00	1,41	564,00	3,48	8,70	-	-	2554,98												
38.	Wyszki	-	-	-	18,00	-	-	-	-	-	-	-	-	98,49	787,92	-	-	0,32	192,00	6,01	2404,00	41,97	104,93	-	-	3506,85												
39.	Zabłocie	-	-	9,53	190,60	1,38	41,40	3,00	390,00	63,28	759,36	-	-	-	-	0,86	2,58	0,16	96,00	8,26	3304,00	41,72	104,30	420,82	504,984	5393,22												
40.	Zalesie	-	-	0,47	9,40	-	-	-	-	-	-	-	-	119,14	953,12	-	-	-	-	2,02	808,00	10,36	25,90	-	-	1796,42												
Gmina ogółem		38,61	386,10	190,04	3600,80	38,98	1169,40	30,79	4002,70	479,15	5749,80	3,90	780,00	2272,67	18181,36	23,78	71,34	11,79	7074,00	225,93	90372,00	1362,99	3407,48	6940,24	8328,29	14323,26												

Źródło: obliczenia własne. Stan na marzec 2008 r.

9. WNIOSKI

1. Realizacja zadań określonych w planie urządzeniowo – rolnym po zwoli osiągnąć cele wyznaczone w „Strategii rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego” oraz „Strategii rozwoju gminy”.
2. Uwarunkowania środowiskowe wskazują, iż wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo, rekreacja i lecznictwo uzdrowiskowe, przemysł, leśnictwo, mieszkalnictwo i obsługa ruchu granicznego. W 8 obrębach funkcją rozwojową jest rolnictwo: Gorzanów, Mielnik, Pławnica, Topolice, Wilkanów, Stara Łomnica, Stary Waliszów oraz Zabłocie. W 10 obrębach takich jak Nowa Łomnica, Szklarka, Stara Bystrzyca, Długopole Dolne, Ponikwa, Poręba, Marianówka, Idzików, Nowy Waliszów, Piotrowice obok funkcji rolnej uzupełniające powinny być funkcje: rekreacyjne, gospodarki leśnej oraz mieszkalnej. Pozostałe obręby gminy Bystrzyca Kłodzka ze względu na wysokie walory przyrodniczo krajobrazowe lub przeznaczenie pod inwestycje nie będą pełnić znaczącej roli w rozwoju towarowego rolnictwa.
3. W gminie Bystrzyca Kłodzka obszary: Biała Woda, Idzików, Kamienna, Lasówka, Marcinków, Międzygórze, Młoty, Mostowice, Nowa Bystrzyca, Nowy Waliszów, Paszków, Piaskowice, Pokrzywno Lasy, Poniatów, Poręba, Poręba Lasy, Rudawa, Spalona, Szklary, Wójtowice Huta, Wyszki, Zalesie należą do strefy ONW górskiej, natomiast pozostałe obręby są w strefie o specyficznych utrudnieniach, co wiąże się z mniejszą dopłatą niż dla ONW górskiego.
4. Gospodarka ze względu na zagrożenia powodziowe wymaga kompleksowego traktowania sieci cieków naturalnych jak też melioracji szczegółowej, co w konsekwencji będzie służyć ochronie przeciwpowodziowej oraz poprawie warunków korzystania z wód dla potrzeb rolnictwa.
5. Cieki naturalne wymagają konserwacji (38,98 km) i odbudowy (30,79 km) i są niezbędnym elementem dla funkcjonowania urządzeń melioracji szczegółowych. Ważnym dokumentem w dziedzinie gospodarki na ciekach naturalnych jest dokument „Studium ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej ze szczególnym uwzględnieniem miasta Kłodzka”.
6. Odbudowa (190,04 km) i konserwacja w pierwszej kolejności (38,61 km) istniejących urządzeń melioracji wodnych szczegółowych bezpośrednio wpłynie na polepszenie stosunków wodnych w glebie. W pierwszej kolejności zabiegi te należy wykonać na gruntach o najlepszych klasach bonitacyjnych. Grunty wymagające regulacji stosunków

wodnych obejmują powierzchnię 479,15 ha. Ponadto należy odbudować 3 małe zaniedbane zbiorniki retencji wodnej oraz wykonać szczegółową inwentaryzację stanu technicznego sieci drenarskiej.

7. Proponowane zalesienia (2272,67 ha) mają między innymi za zadanie optymalne wykorzystanie gruntów o niskiej wartości dla produkcji rolnej. Wzrost powierzchni leśnej wpłynie na kształtowanie krajobrazu przyrodniczego, utrzymanie i wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych, zmniejszenie zagrożenia występowania erozji, a także poprawi mikroklimat, retencjonowanie wód. Przy zalesieniach winno się zastosować zalecenia konserwatora przyrody do projektu granicy rolno-leśnej.
8. W wyniku realizacji planowanych inwestycji, a także zalesień gruntów z użytkowania rolniczego może ulec wyłączeniu 3647,02 ha użytków rolnych. Pomimo zaplanowanych zabiegów urządzeniowo-rolnych pozostanie do zagospodarowania rolniczego 1362,99 ha z czego 583,01 ha to grunty orne.
9. Poprawie warunków prowadzenia produkcji rolnej będzie służyć planowana modernizacja sieci dróg transportu rolniczego (225,94 km) oraz budowa 11,79 km dróg, która powinna być dostosowana do obecnych standardów i zapewnić dogodne poruszanie się nowoczesnym sprzętem rolniczym. Stanowiąc będzie alternatywną komunikację pomiędzy miejscowościami, a także może być wykorzystywana w celach rekreacyjnych, jako ścieżki rowerowe.
10. Modernizacji dróg powinno towarzyszyć tworzenie zaplanowanych przydrożnych pasów zadrzewień (23,78 km) mających walory przyrodnicze i ochronne. Pasy zadrzewień mają korzystny wpływ na poprawę warunków mikroklimatycznych, zmniejszenie zasięgu i oddziaływania erozji wietrznej i wodnej.
11. W celu likwidacji szachownicy gruntów, zmniejszenia liczby działek i poprawy ich kształtu należy przeprowadzić prace scaleniowe. Powyższe czynności pozwolą na optymalne wykorzystanie przestrzeni rolnej i znaczące obniżenie kosztów produkcji. W większych gospodarstwach umożliwi to wprowadzenie nowych technologii produkcji, podjęcie inwestycji zwiększających efektywność gospodarowania, uzyskanie wysokiej jakości produktów rolnych i łatwiejszy ich zbytny na rynku. Zaproponowane przeprowadzenie prac scaleniowych gruntów wraz z postępowaniem poscaleniowym pozwoli na uporządkowanie ładu przestrzennego wsi. Do scalenia zaproponowano 6 miejscowości: Stara Łomnica, Gorzanów, Zabłocie, Stary Waliszów, Pławnica, Wilkanów.

12. W celu osiągnięcia zwiększonych dochodów z gospodarstw rolnych należy dążyć do powiększania powierzchni gospodarstw. Zadanie to będzie możliwe do realizacji głównie przez wykorzystywanie przepisów o rentach strukturalnych oraz dzierżawy i zakup gruntów Agencji Nieruchomości Rolnych jak i w obrocie prywatnym. Należy również dążyć do zagospodarowania 1362,99 ha użytków rolnych obecnie odłogowanych.
13. Podstawowymi kierunkami w produkcji rolnej w gminie przy istniejących uwarunkowaniach przyrodniczych powinna być produkcja roślinna z hodowlą bydła mlecznego i opasowego. Pozwoli to na przywrócenie i wykorzystanie istniejących zasobów użytków zielonych oraz rozwijanie gospodarstw dwukierunkowych, mniej podatnych na niekorzystne zmiany na rynku produktów rolnych. Ponadto powinno wzrosnąć udział gospodarstw rolno-leśnych, ekologicznych oraz o specjalistycznych kierunkach produkcji.
14. Samoorganizowanie się rolników w grupy producenckie i związki branżowe, pozwoli wzmocnić ich pozycję na rynku produktów rolnych. Sprzyjać to będzie wzrostowi opłacalności produkcji rolniczej.
15. Modernizacja infrastruktury społecznej w ramach Odnowy wsi związana z rozwojem funkcji kulturalnych, sportowych i turystycznych, a także ich nowocześniejsze wyposażenie, pobudzi aktywność społeczności wiejskiej.
16. Poprawę środowiska, szczególnie czystości wód powierzchniowych uzyska się poprzez rozbudowę sieci kanalizacji, wyposażenie gospodarstw w urządzenia służące o ochronie środowiska, zagospodarowanie zanieczyszczeń bytowo-rolniczych, stosowanie naturalnych metod uprawowych. Szczególnie ma to zastosowanie w Długopolu Zdrój, Międzygórzu, oraz miejscowościach wzdłuż Doliny Dzikiej Orlicy.
17. Modernizacja zaplecza hotelarsko-gastronomicznego jak również ich odnowa i adaptacja na cele kulturowe i rekreacyjne będzie sprzyjać powstawaniu: alternatywnych źródeł dochodu, dodatkowych miejsc pracy poza rolnictwem.
18. Rozwój turystyki wykorzystujący bogactwo naturalne będzie pozytywnie wpływać na wizerunek gminy. Należy położyć nacisk na wykorzystanie walorów obszarów Natura 2000.
19. Prawidłowa rozbudowa infrastruktury technicznej (kanalizacja, gaz) w gminie zwiększy jej atrakcyjność dla inwestorów i turystów, podniesie standard życia i gospodarowania na wsi i przyczyni się do wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, w tym powstawaniu gospodarstw agroturystycznych.

20. Dostosowywanie gospodarstw do standardów Unii Europejskiej nie tylko w znacznym stopniu ograniczy zanieczyszczenia środowiska, ale podniesie jakość i ilość produktów rolnych wytwarzanych przez gospodarstwo, zapewni wyższy poziom dobrostanu zwierząt i warunków sanitarnych w produkcji rolniczej.
21. Szacowany koszt niezbędnych zabiegów urządzeniowo-rolnych wyniesie około 143 mln zł. Największe koszty poniesione zostaną na modernizację dróg 67%, planowane zalesienia 13%, inwestycje z zakresu melioracji podstawowych i szczegółowych 12%, scalenia gruntów 6%, przywrócenie gruntów do użytkowania rolniczego 2%.
22. Propozycje zawarte w planie urządzeniowo-rolnym stanowią podstawę do opracowania szczegółowych projektów i rozwiązań, które powinny wypełniać realizację podstawowych elementów działań zawartych w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

10. WYKAZ TABEL

Tabela nr 1	Powierzchnia i ludność gminy Bystrzyca Kłodzka.....	11
Tabela nr 2	Struktura wiekowa ludności wiejskiej.....	13
Tabela nr 3	Struktura wiekowa ludności rolniczej.....	16
Tabela nr 4	Wykształcenie ludności rolniczej w wieku produkcyjnym.....	17
Tabela nr 5	Liczba bezrobotnych według wieku.....	20
Tabela nr 6	Zasoby kopalin na obszarze gminy Bystrzyca Kłodzka.....	23
Tabela nr 7	Powierzchnia lasów i lesistość gminy.....	37
Tabela nr 8	Struktura użytkowania gruntów.....	40
Tabela nr 9	Struktura użytków rolnych.....	44
Tabela nr 10	Gleboznawcza klasyfikacja użytków rolnych.....	46
Tabela nr 11	Charakterystyka jakości gleb.....	48
Tabela nr 12	Struktura władania gruntami.....	56
Tabela nr 13	Struktura władania użytkami rolnymi.....	59
Tabela nr 14	Dzierżawy gruntów.....	63
Tabela nr 15	Gospodarstwa wg wieku użytkowników.....	66
Tabela nr 16	Struktura gospodarstw indywidualnych w grupach obszarowych - grunty własne i dzierżawione (wg kart podatkowych).....	69
Tabela nr 17	Rozdrobnienie gruntów gospodarstw indywidualnych w grupach obszarowych (grunty własne).....	75
Tabela nr 18	Powierzchnia gruntów nieużytkowanych rolniczo.....	80
Tabela nr 19	Grunty nieużytkowane rolniczo według własności.....	81
Tabela nr 20	Powierzchnia gruntów nieużytkowanych rolniczo według klas bonitacyjnych.....	83
Tabela nr 21	Pogłowie zwierząt oraz obsada na 100 ha UR w SD.....	87
Tabela nr 22	Punkty obsługi rolnictwa.....	91
Tabela nr 23	Melioracje wodne podstawowe.....	93
Tabela nr 24	Melioracje wodne szczegółowe.....	96
Tabela nr 25	Gęstość sieci drogowej na 100 ha użytków rolnych.....	99
Tabela nr 26	Drogi według władania i stanu technicznego.....	100
Tabela nr 27	Wyposażenie wsi w infrastrukturę społeczną.....	107

Tabela nr 28	Zestawienie rowów melioracyjnych planowanych do modernizacji...	126
Tabela nr 29	Powierzchnia użytków rolnych wymagająca prac melioracyjnych.....	130
Tabela nr 30	Lesistość aktualna i prognozowana.....	135
Tabela nr 31	Projektowane zadrzewienia.....	137
Tabela nr 32	Zagospodarowanie odłogowanych użytków rolnych.....	142
Tabela nr 33	Potrzeby i prace wskazane do wykonania przez sołtysów wsi.....	145
Tabela nr 34	Prognozowana powierzchnia użytków rolnych.....	148
Tabela nr 35	Zapotrzebowanie na użytki rolne oraz możliwe źródła ich pozyskania	151
Tabela nr 36	Proponowane drogi do przebudowy według działek i właścicieli.....	161
Tabela nr 37	Proponowane drogi do budowy.....	166
Tabela nr 38	Prognozowany poziom produkcji zwierzęcej.....	170
Tabela nr 39	Rodzaj i zakres niezbędnych zabiegów urządzeniowo – rolnych.....	173
Tabela nr 40	Rodzaj i zakres niezbędnych zabiegów urządzeniowo-rolnych oraz ich koszty.....	176

11. WYKAZ RYSUNKÓW.

Rysunek nr 1	Położenie gminy Bystrzyca Kłodzka w województwie dolnośląskim.....	8
Rysunek nr 2	Gęstość zaludnienia.....	12
Rysunek nr 3	Struktura wiekowa ludności wiejskiej	14
Rysunek nr 4	Struktura wiekowa i udział osób zatrudnionych głównie w rolnictwie	18
Rysunek nr 5	Bezrobotni według wieku na tle stopy bezrobocia	21
Rysunek nr 6	Surowce mineralne.....	24
Rysunek nr 7	Istniejące formy ochrony przyrody i kultury.....	30
Rysunek nr 8	Flora i fauna pod ochroną.....	31
Rysunek nr 9	Infrastruktura turystyczna.....	34
Rysunek nr 10	Aktualna lesistość.....	38
Rysunek nr 11	Typy użytkowania ziemi.....	42
Rysunek nr 12	Kierunki produkcji rolniczej.....	45
Rysunek nr 13	Rozmieszczenie użytków rolnych według klas bonitacyjnych.....	49

Rysunek nr 14	Udział gleb dobrych w powierzchni użytków rolnych.....	50
Rysunek nr 15	Udział gleb słabych w powierzchni użytków rolnych.....	51
Rysunek nr 16	Tereny zagrożone erozją.....	54
Rysunek nr 17	Rozmieszczenie gruntów ANR, własności komunalnej i Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej.....	58
Rysunek nr 18	Udział i struktura władania użytkami rolnymi w sektorze publicznym.....	60
Rysunek nr 19	Struktura dzierżaw na tle powierzchni dzierżaw w ha.....	64
Rysunek nr 20	Grunty różniczan w ha.....	67
Rysunek nr 21	Liczba i struktura gospodarstw na tle udziału gospodarstw powyżej 15,0 ha w ogólnej powierzchni.....	70
Rysunek nr 22	Średnia powierzchnia gospodarstw (grunty własne i dzierżawione)...	71
Rysunek nr 23	Szachownica gruntów własnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 15,00 ha.....	72
Rysunek nr 24	Rozdrobnienie gruntów gospodarstw w grupach obszarowych.....	74
Rysunek nr 25	Rozłóg gruntów własnych wybranego gospodarstwa w Gorzanowie (11,65 ha).....	77
Rysunek nr 26	Grunty odłogowane według własności i rodzaju.....	82
Rysunek nr 27	Udział gruntów odłogowanych w powierzchni użytków rolnych.....	85
Rysunek nr 28	Stan i obsada inwentarza.....	89
Rysunek nr 29	Gospodarka wodna - stan istniejący.....	97
Rysunek nr 30	Drogi wg rodzaju nawierzchni w gminie Bystrzyca Kłodzka.....	105
Rysunek nr 31	Regiony funkcjonalne obszarów wiejskich Dolnego Śląska.....	115
Rysunek nr 32	Warunki wodne i gospodarka wodna.....	129
Rysunek nr 33	Kształtowanie krajobrazu przyrodniczego.....	139
Rysunek nr 34	Szachownica gruntów gospodarstw w Starym Waliszowie o powierzchni powyżej 5 ha i powyżej 2działek.....	158
Rysunek nr 35	Zapotrzebowanie na prace scaleniowe.....	159
Rysunek nr 36	Sieć drogowa po modernizacji.....	167
Rysunek nr 37	Stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo rolne.....	172
Rysunek nr 38	Rozkład kosztów zabiegów urządzeniowo rolnych w gminie Bystrzyca Kłodzka.....	175

12. WYKAZ FOTOGRAFII

Fotografia nr 1	<i>Widok na pola Nowej i Starej Łomnicy</i>	9
Fotografia nr 2	<i>Pola gryki w Nowym Waliszowie</i>	9
Fotografia nr 3	<i>Złoże w Nowym Waliszowie.....</i>	23
Fotografia nr 4	<i>Oczko wodne w Kamiennej.....</i>	26
Fotografia nr 5	<i>Budowa zbiornika wodnego w Piaskowicach</i>	26
Fotografia nr 6	<i>Widok na Śnieżnik Kłodzki.....</i>	29
Fotografia nr 7	<i>Zabytkowa zabudowa pensjonatowa w Międzygórzu w stylu tyrolskim.....</i>	33
Fotografia nr 8	<i>Hala pod Śnieżnikiem ze schroniskiem PTTK.....</i>	33
Fotografia nr 9	<i>Kościół w Nowej Bystrzycy.....</i>	35
Fotografia nr 10	<i>Kamieniste pola w Gorzanowie.....</i>	53
Fotografia nr 11	<i>Pola uprawne w Wilkanowie.....</i>	68
Fotografia nr 12	<i>Odlóg na granicy Starego Waliszowa i Piotrowic.....</i>	79
Fotografia nr 13	<i>Wypas owiec w Nowej Bystrzycy.....</i>	90
Fotografia nr 14	<i>Rów melioracyjny w Wilkanowie.....</i>	95
Fotografia nr 15	<i>Budynki szkoły w Wilkanowie.....</i>	107
Fotografia nr 16	<i>Rzeka Dzika Orlica w Mostowicach – obszar Natura 2000.....</i>	125
Fotografia nr 17	<i>Miejsce przeznaczone do uporządkowania w Pławnicy.....</i>	147

13. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE I LITERATURA

1. Ewidencja gruntów i budynków, stan na wrzesień 2007 r.,
2. Mapa sozologiczna gminy Bystrzyca Kłodzka w skali 1:50 000,
3. Mapa topograficzna gminy Bystrzyca Kłodzka w skali 1:25 000,
4. Mapy glebowo – rolnicze województwa Dolnośląskiego w wersji numerycznej, pracownia komputerowa DBGiTR we Wrocławiu,
5. Program Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka - 2004 r.,
6. Strategia rozwoju gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2000 – 2020 – 1999 r.,
7. Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2004-2013 – 2005r.,
8. Plan rozwoju lokalnego na lata 2004-2006 r. z perspektywą do 2013 r.,
9. Studium środowiska kulturowego gminy Bystrzyca Kłodzka woj. wałbrzyskie, tom I, II, III – 1995 r.,
10. Studium popowodziowe w zakresie gospodarki przestrzennej – 1997 r.,
11. Inwentaryzacja przyrodnicza województwa dolnośląskiego gmina Bystrzyca Kłodzka – 2002.
12. Materiały z Urzędu Gminy Bystrzyca Kłodzka - 2007 r.,
13. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bystrzyca Kłodzka –1997 r.,
14. Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bystrzyca Kłodzka:
 - 1) w granicach działki ewidencyjnej nr 20/10 we wsi Lasówka – 21.10.2005 r.,
 - 2) w granicach części wsi Marianówka – 26.01.2007 r.,
 - 3) w granicach działki ewidencyjnej nr 242/2 we wsi Długopole Dolne – 21.10.2005 r.,
 - 4) w granicach działek ewidencyjnych nr 58/11 i 58/12 we wsi Biała Woda – 28.02.2005 r.,
 - 5) w granicach części terenu wsi Gorzanów (dz.ewid. nr 413) – 27.04.2007 r.,
 - 6) we wsi Starówek, w granicach działki ewidencyjnej nr 105 – 28.12.2007 r.,
 - 7) we wsi Szczawina, w granicach działki ewidencyjnej nr 5/1 – 28.12.2007 r.,
15. Ocena Aktualności Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bystrzyca Kłodzka - projekt maj 2008r.,

16. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego części gminy Bystrzyca Kłodzka:

- 1) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego w. Wilkanów – 23.05.2003 r.,
- 2) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu położonego we wsi Marianówka, obejmującego dz. 4,5,16 i część 6 – 25.05.2002 r.,
- 3) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego części obszaru wsi Biała Woda w Gminie Bystrzyca Kłodzka – 25.05.2002 r.,
- 4) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu we wsi Biała Woda w rejonie Przełęczy Puchaczówka – 27.06.2003 r.,
- 5) Plan Miejscowy Zagospodarowania Przestrzennego terenu położonego we wsi Biała Woda/działki nr 58/11 i 58/12/ Gmina Bystrzyca Kłodzka – 10.04.2006 r.,
- 6) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego obszaru funkcjonalnego części terenów górniczych złoża marmuru: „Romanowo Górne i Romanowo Waliszów” w obrębie wsi Nowy Waliszów i Piotrowice Gminy Bystrzyca Kłodzka – 30.12.1997 r.,
- 7) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu górniczego złoża marmuru „Romanowo – Waliszów południe” położonego we wsi Nowy Waliszów – Gmina Bystrzyca Kłodzka – 11.08.2005 r.,
- 8) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu położonego w Międzygórzu – działka nr.126 – gmina Bystrzyca Kłodzka – 20.06.2001.,
- 9) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu zabudowy mieszkalnej w Długopole Dolnym – 17.05.1997 r.,
- 10) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu małej elektrowni wodnej we wsi Nowa Bystrzyca, Gmina Bystrzyca Kłodzka/działka nr 57/4A.M.1./- 17.05.1997 r.,
- 11) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu położonego we wsi Ponikwa (dz.229) – 27.04.2002 r.,
- 12) Zmiany w Miejscowym Planie Ogólnym Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bystrzyca Kłodzka – 19.11.1996r.,
- 13) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu małej elektrowni wodnej we wsi Gorzanów – 15.06.1998 r.,
- 14) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla terenu położonego we wsi Lasówka na obszarze gminy Bystrzyca Kłodzka – 18.10.2001 r.,

- 15) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu położonego we wsi Lasówka działka nr 68, 70/1 - 70/9, 95 – Gmina Bystrzyca Kłodzka – 2.04.2007 r.,
- 16) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu położonego we wsi Lasówka działka nr 20/10 – Gmina Bystrzyca Kłodzka.
- 17) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu położonego wzdłuż obwodnicy drogowej w obrębach geodezyjnych: Zacisze, część obrębu Niedźwiedna, część obrębu Zabłocie oraz część obrębu Pławница – 2002 r.,
- 18) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla części wsi Spalona i części wsi Nowa Bystrzyca – projekt,
- 19) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla miejscowości Długopole Zdrój oraz części wsi Długopole Dolne - Gmina Bystrzyca Kłodzka – projekt,
17. Dane z wywiadu z sołtysami wsi gminy Bystrzyca Kłodzka, marzec 2008 r.,
18. Wyniki inwentaryzacji terenowej, październik 2007 – kwiecień 2008 r.,
19. Studium ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej ze szczególnym uwzględnieniem ochrony miasta Kłodzka - 2003 r.,
20. Strategia rozwoju powiatu kłodzkiego do 2015 r. – 2006 r.,
21. Strategia rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa w powiecie kłodzkim na lata 2004 – 2013 – 2005 r.,
22. Plan gospodarki odpadami dla gmin międzygminnego związku celowego powołanego dla stworzenia wspólnego systemu gospodarki odpadami w powiecie kłodzkim – projekt – 2004 r.,
23. Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce – 2007 r.,
24. Studium Zagospodarowania Przestrzennego Pasma Drogi Śródsudeckiej – 2003 r.,
25. Program małej retencji dla województwa dolnośląskiego – 2006 r.,
26. Natura 2000 - www.mos.gov.pl/natura2000/.,
27. Centralna Baza Danych Geologicznych – Państwowy Instytut Geologiczny.,
28. Inwentaryzacja złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska – Miasto i Gmina Bystrzyca Kłodzka – 1997 r.,
29. Wojewódzki Program Rozwoju Sektora Rolno-Spożywczego – 2002 r.,

30. Strategię rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego – 2000 r.,
31. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – mapy,
32. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r. – 2005r.,
33. Kształtowanie granicy rolno – leśnej i darniowo – polowej w Sudetach, J. F. atyga, A.Górecki, Falenty 2001 r.,
34. Podstawy rolnictwa - Stanisław Rojek, Kazimierz Chmura, Wrocław 1997 r.,
35. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Warszawa, lipiec 2007 r.